POPÜLER SİNEMA DERGİSİ

sinema

OCAK 2004 4.500.000 TL.

MERKEZ
ISSN 1304-5695

MATRIX üçlemesi üzerine

Vizontele Tuuba

Oscar'a göz kırpan filmler

"Kayıp Balık: Nemo"
"Aşk Her Yerde"
"Zaman Ötesi"

Hababam Sınıfı

Okul

K.K.T.C. FİYATI 5.500.000 TL.

Herkese "Kayıp Balık: Nemo" filminin büyük boy afişi

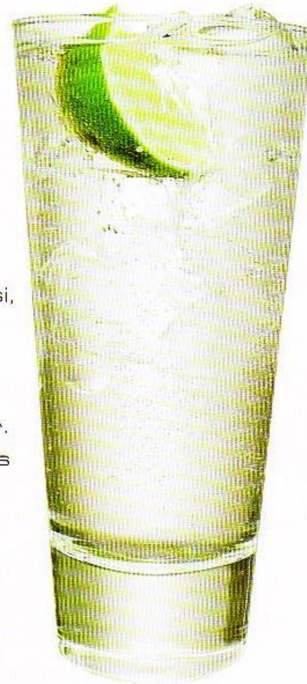
Refresh
yourself
re·start
your day*

Gordon's karışımlarıyla güne yeniden başlayın.

Gordon's güne yeniden başlamak için iyi bir fikir. Yemek öncesi, iş çıkışı ya da istediğiniz her an Gordon's ile "restart" yapın. İlk yudumla birlikte aklınız ve duygularınız harekete geçsin.

Canlanmaya devam edin. Bir Gordon's daha size iyi gelir. Gordon's Tangerine, Gordon's Apple, Gordon's Red... Hepsi birbirinden nefis karışımlar. Gordon's arkadaşlarınızla da çok iyi gider. Tazelenip birlikte daha iyi zaman geçirirsiniz. Kısacası, güne yeniden başlamak için Gordon's karışımları ile "restart" yapabilirsiniz.

Gordon's Bubble

1 ölçü Gordon's
2 ölçü Sprite veya Schweppes Tonic
Limon suyu

Lezzetli ve kolay hazırlanan bir karışım. Sprite veya Schweppes Tonic'i Gordon's ile karıştırın. Üzerine limon suyu ekleyip bol buzla tadını çıkarın.

re·mix

Gordon's Tangerine

1 ölçü Gordon's
2 ölçü Schweppes Mandarin
Limon suyu

Malzemeleri bol buzlu bardağa döküp karıştırın. Nefis bir karışım hazırladınız, keyfinize bakın.

Gordon's Apple

1 ölçü Gordon's
2 ölçü elma suyu
Schweppes Tonic veya soda
Elma dilimi

Gordon's ile elma suyunu karıştırıp üzerine Schweppes Tonic ya da soda ekleyin. Dilerseniz karışımınızı bir elma dilimiyle süsleyin.

Gordon's Red

1 ölçü Gordon's
2 ölçü nar suyu
Schweppes Tonic veya soda

Gordon's ile nar suyunu karıştırıp üzerine Schweppes Tonic ya da soda ekleyin. Yeni tatların peşindeyseniz bu karışım tam size göre.

Ardıç Kiraz

Tarçın

Melek Otu

Kişniş Tohumu

Portakal Kabuğu

Tanıdıkça daha çok seversiniz.

Gordon's canlandırıcı etkisini içindeki ardıç kirazlarından alır. Melek otu, kişniş tohumu, tarçın ve portakal kabuğu ona kendine özgü tadı veren diğer bitkilerdir.

GORDON'S

* Kendini tazele güne yeniden başla.

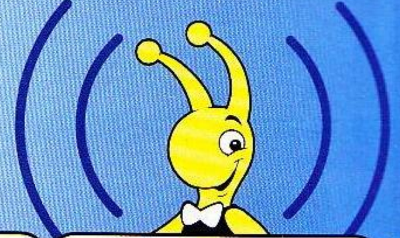
Bu bir ilandır.

Turkcell AkıllıMesaj

TURKCELL

532 123 45 67

AkıllıMesaj

Mesaj Gönderme | Turkcell Servisleri | Kişisel | Ajanda

Gönderilen

(Ör: 532XXXXXXX;535YYYYYYY;+123456789012)

Hazır Mesajlar — Getir

Mesaj

10 PARMAK KISA MESAJ!

Bilgisayarınızdan kısa mesaj yazma ve gönderme kolaylığı!

Önce www.turkcell.com.tr'den bilgisayarınıza yüklersiniz, sonra 450 karaktere kadar kısa mesaj gönderirsiniz. Ayrıca ajandanıza hatırlatmamızı istediğiniz tarihleri işaretlersiniz, zamanı gelince kısa mesajla haber veririz.

Kalan Karakter **450**

SMS Adedi **1**

Temizle

Gönder

AkıllıMesaj

444 0 535 444 0 532 www.turkcell.com.tr

HAZIR KART TURKCELL

içindekiler

Ocak 2004

sinema

MERKEZ

İmtiyaz Sahibi
Merkez Gazete Dergi Basım Yayıncılık
San. ve Tic. A.Ş. adına
Turgay Ciner

Genel Müdür
Mehmet E. Demirel

Genel Yayın Yönetmeni
Mehmet Açar
memacar@yahoo.com

Görsel Yönetmen
Bilgehan Aras
bilgehanaras@hotmail.com

Yazı İşleri
Senem Erdine
senemerdine@hotmail.com
Engin Ertan
engin_ertan@yahoo.com
Burçin S. Yalçın
burcyalc@hotmail.com

Sorumlu Yazıişleri Müdürü
Yusuf Yazıcıoğlu

Yönetim
Genel Müdür Yard.: **Mustafa Çiftçi**
Üretim Koord: **Gamze Cin Demir**
Tasarım Yönetmeni: **Naci Yavuz**
Teknik Müdür: **Engin Altuntaş**
Ofset Hazırlık Müdürü: **Akif Özkaya**

REKLAM SATIŞ PAZARLAMA

Genel Müdür
Ayşe E.Sarıoğlu
Genel Koordinatör
Rana Karlıdağ
Genel Müdür Yardımcısı
Erhan Özdemir *(Finans ve Operasyon)*
Pazarlama ve Araştırma Direktörü
Yonca Ertürk
Reklam Satış Direktörü
Sevgi Lo
Reklam Müdürü
Funda Tolan
Rezervasyon
Tel: (0212) 354 33 61/63/65
Fax: (0212) 354 33 75

İdare Merkez Adresi: Barbaros Bulvarı, Cam Han, **No:** 125, Beşiktaş İstanbul
Telefon: (0212) 354 38 86
Ankara Bürosu: (0312) 468 50 50

Dağıtım
Merkez Dağıtım
Pazarlama Sanayi ve Ticaret A.Ş.
(0216) 585 91 00 (PBX)

Baskı:
Merkez Gazete Dergi Basım Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş. Tel: (0216) 585 91 05

İşletme Müdürü: Kemal Erginsoy
İşletme Koordinatörü: Kazım Varol

Abone ve Okur Hizmetleri Servisi:
Tel: (0216) 585 91 70
Fax: (0216) 585 91 60

Bu dergi basın meslek ilkelerine uymaya söz vermiştir.

52

56

72

gündem

dosyalar

ayın filmleri

her ay

Queen Latifah

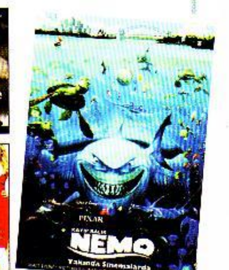

"Gremlinler"

Serra Yılmaz

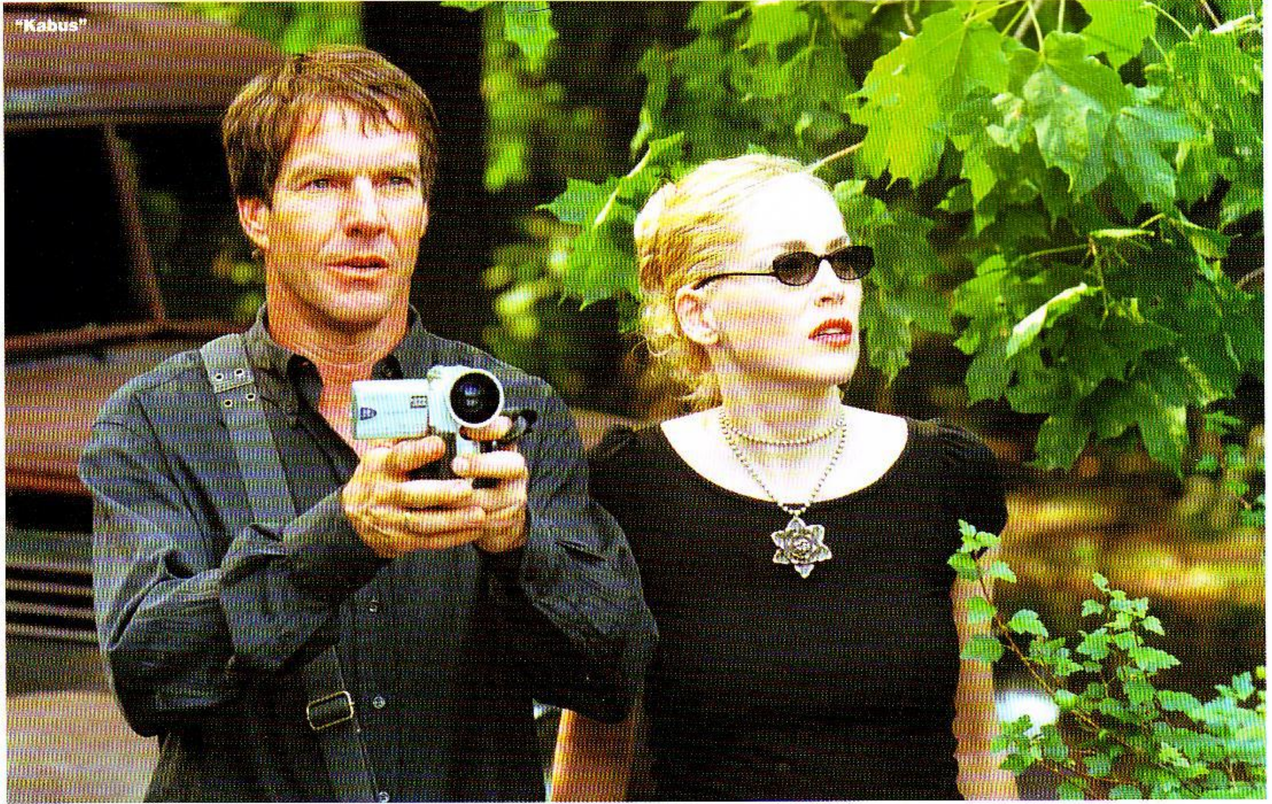
Armağanlar
Büyük boy afiş: "Kayıp Balık: Nemo"
Koleksiyon kartı: "Superman"
Afişetler: "Günahların Bekçisi", "Le Boşanma", "Carandiru", "Ölüm ile Yaşam Arasında"

Kapak Kolaj: Emrah Yücel

"Kabus"

KABUS
COLD CREEK MANOR

Yönetmen: Mike Figgis. Oyuncular: Dennis Quaid, Sharon Stone, Stephen Dorff, Juliette Lewis, Kristen Stewart, Ryan Wilson, Dana Eskelson, Christopher Plummer, Simon Reynolds, Kathleen Duborg. Senaryo: Richard Jefferies. Görüntü Yönetmeni: Declan Quinn. Müzik: Mike Figgis. Kurgu: Dylan Tichenor. Yapım Tasarımcısı: Leslie Dilley. Yapımcı: Annie Stewart, Mike Figgis. Süre: 118 dk. Yapım: ABD-Kanada. Dağıtımcı: UIP. Gösterim Tarihi: 2 Ocak.

Kent yaşamının getirdiği karmaşanın daha fazla kölesi olmak istemeyen Cooper Tilson (Dennis Quaid) ve karısı Leah (Sharon Stone) eşyalarını toplayıp New York eyaleti dışındaki büyük bir malikaneye taşınırlar. Çocuklarıyla beraber bu malikane büyük ve görkemlidir, ama bakımsızlıktan adeta dökülmektedir. Cooper ve Leah'nın restorasyon çalışması yapmak için bol vakti vardır. Ancak eve yerleştikleri andan itibaren birtakım ürkütücü olaylar dizisi başlar. Tedirgin olan Tilson çifti bu evi daha önce kimin kullandığını merak edecek ve onun karanlık sırlarla dolu geçmişini keşfetmeleri fazla uzun sürmeyecektir.

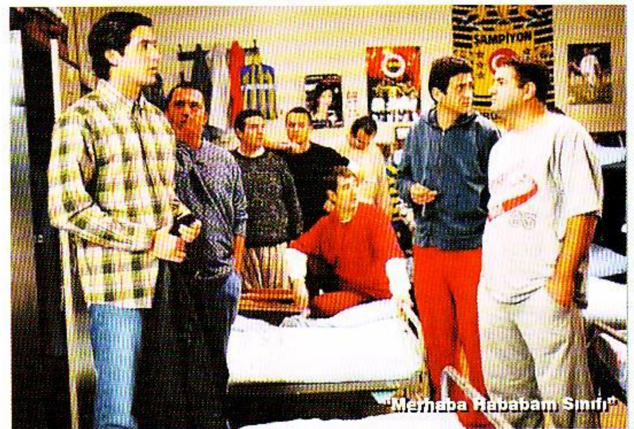
NOTLAR Mike Figgis'in geçtiğimiz eylülde gösterime girdiği ABD'de seyirciden yüz bulamayan gerilim filmi, yıldızı eskiyen iki oyuncunun, Dennis Quaid ve Sharon Stone'un önderliğinde gelişiyor. Sinema yazarlarının genelde ilgi gösterdiği Figgis'in, bu filmiyle eski gotik tarzdaki korku filmlerini yerdiği şeklinde yorumlar da yapılmıştı.

MERHABA HABABAM SINIFI

Yönetmen: Kartal Tibet. Oyuncular: Halit Akçatepe, Hülya Koçyiğit, Mehmet Ali Erbil, Zeki Alasya, Sümer Tilmaç, Bülent Kayabaş, Zihni Göktay, Çetin Çiftçioğlu, Şafak Sezer, Cengiz Küçükayvaz, Peker Açıkalın, Ercüment Serpil, Ceyhun Yılmaz, Cem Gürzap, Ahmet Arıman ve Memet Ali Alabora. Senaryo: Kemal Kenan Ergen. Görüntü Yönetmeni: Ertunç Şenkay. Müzik: Melih Kibar. Sanat Yönetmeni: Mustafa Ziya Ülkenciler. Yapımcı: Ferdi Eğilmez. Dağıtımcı: Özen Film. Gösterim Tarihi: 16 Ocak.

Yıl 2003. Özel Çamlıca Lisesi hâlâ eğitim ve öğretime devam etmektedir. Okul sahibi vefat etmiştir ve okulu oğlu Deli Bedri (Mehmet Ali Erbil) işletmektedir. Okuldaki Hababam geleneği son sürat devam etmekte ve okuldaki tüm öğretmenler bu sınıfın öğrencilerinin binbir türlü oyunundan yılmaktadır. Tüm bunları fırsat bilen Deli Bedri okulu kat karşılığı müteahhite satıp yerine plaza yapılmasını arzulamaktadır. Onun bu hayalinden haberdar olan okul müdiresi Fato Hoca (Hülya Koçyiğit) okulun satılma bahanesi olan Hababam Sınıfı'yla mücadele edebilmek için eski Hababam'cılardan yardım ister. Tulum Hayri (Cem Gürzap), Hayta İsmail (Ahmet Arıman) ve Güdük Necmi (Halit Akçatepe) aralarında konuşur ve Güdük'ü okula sahte rehber öğretmen olarak yollamaya karar verirler. Okula elinde sahte belgelerle gelen Güdük Necmi bir süre sonra Hababam Sınıfı'na gerçek kimliğini açıklar ve Hababam'cılarla işbirliği yaparak Deli Bedri'yle mücadele etmeye başlar.

NOTLAR Rıfat Ilgaz'ın aynı adlı eserinden Ertem Eğilmez tarafından sinemaya uyarlanan Hababam Sınıfı serisi yedinci filmiyle karşımızda. Çekimlerine 14 Ekim 2003'te başlanan ve 6

"Merhaba Hababam Sınıfı"

haftada çekilen film, Arzu Film - Fida Film işbirliğinde gerçekleştirildi.

LARS VON TRIER'DEN BEŞ ENGEL DE FEM BENSPAEND

Yönetmen: Jørgen Leth, Lars von Trier. Oyuncular: Claus Nissen, Majken Algren Nielsen, Jørgen Leth, Lars von Trier, Daniel Hernandez Rodriguez, Jacqueline Arenal, Vivian Rosa, Alexandra Vandernoot, Patrick Bauchau. Senaryo: Jørgen Leth, Lars von Trier, Asger Leth, Sophie Destin. Görüntü Yönetmeni: Dan Holmberg, Kim Hattesen. Kurgu: Camilla Skousen, Morten Højbjerg, Daniel Dencik. Yapımcı: Carsten Holst. Süre: 100 dk. Yapım: Danimarka-İsviçre-Belçika-Fransa. Dağıtımcı: 1Film. Gösterim Tarihi: 30 Ocak.

Danimarkalı Lars von Trier aynı zamanda vatandaşı da olan deneyimli yönetmen Jørgen Leth'le birlikte bu belgesel / drama kırması filme imza atıyor. İki yönetmenin yazdığı manifestolardan yola çıkılarak çekilen bu belgesel Lars von Trier'in yeni sürprizi.

NOTLAR "Dogville"in hızı kesilmemişken Lars von Trier'den yeni bir acayiplik sinemalarımıza geliyor. İlk filmini yeniden, ama en kötü biçimiyle çeken bir yönetmenin hikayesini anlatıyor bu film ve Danimarkalı'dan gelen yeni bir şaka gibi görünüyor.

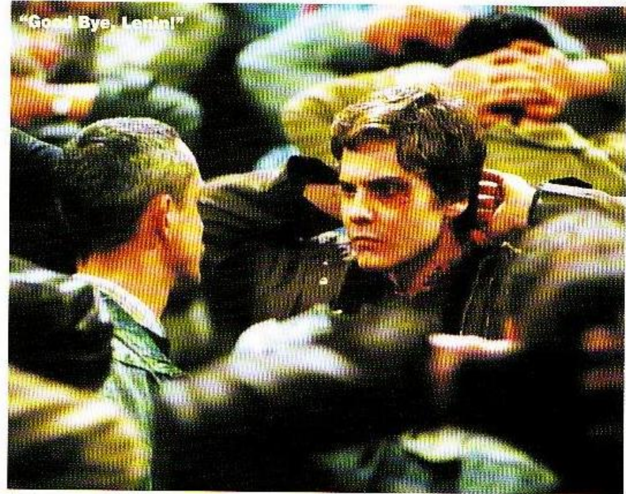
ARARAT

Yönetmen: Atom Egoyan. Oyuncular: David Alpay, Arsinée Khanjian, Christopher Plummer, Charles Aznavour, Marie-Josée Croze, Eric Bogosian, Brent Carver, Bruce Greenwood, Elias Koteas, Simon Abkarian. Senaryo: Atom Egoyan. Görüntü Yönetmeni: Paul Sarossy. Müzik: Mychael Danna. Kurgu: Susan Shipton. Yapım Tasarımcısı: Phillip Barker. Yapımcı: Robert Lantos, Atom Egoyan. Süre: 115 dk. Yapım: Kanada-Fransa. Dağıtımcı: Belge Film. Gösterim Tarihi: 16 Ocak.

Sanat tarihçisi Ani (Arsinée Khanjian), annesi I. Dünya Savaşı sırasında Osmanlı Devleti tarafından öldürülen Ermeni sanatçı Arshile Gorky hakkında ders vermektedir. Ani'nin kocası da 15 yıl önce bir Türk politikacısına suikast girişimi sırasında öldürülmüştür. İlk evliliğinden Raffi (David Alpay) adında bir oğlu, ikinci evliliğinden ise Celia (Marie-Josée Croze) isimli bir kızı olmuştur. Edward Saroyan (Charles Aznavour) adında bir yönetmen ise o sıralarda 1915 yılında Osmanlı İmparatorluğu'nda Ermenilerin uğradığı mezalimi anlatan bir film çekmektedir ve Ani'nin oğlu Raffi de bu filmde görevlidir. Genç adam Kanada gümrüğünden henüz pozlanmamış ve film için gerekli birçok kutu film sokarken gümrük memuru David (Christopher Plummer) tarafından sorgulanır.

NOTLAR Daha yapım aşamasındayken Türkiye'de hakkında fırtınalar koparılan Ermeni kökenli Kanadalı yönetmen Atom Egoyan'ın yeni filmi her şeye rağmen çok kötü eleştirilerle karşılanmamıştı. Batı'da, Egoyan'ın o çok iyi filmlerinin yanında biraz sönük kaldığı da vurgulanan "Ararat" Kanada'daki Genie ödüllerinin birçoğunu geçtiğimiz yıl kazanmıştı. 2002'de Cannes Film Festivali'nin yarışmalı bölümünden filmini geri çeken Egoyan, Toronto Star gazetesine de "Bence Türk toplumu filmi görünce ne derece adil olduğunu da anlayacak. 'Geceyarısı Ekspresi', hatta 'Arabistanlı Lawrence' gibi filmler yüzünden Türk toplumu çok iftiraya uğradı; fakat bu film onlardan biri değil" şeklinde bir demeç de vermişti.

"Ararat"

"Good Bye, Lenin!"

GOOD BYE, LENIN!

Yönetmen: Wolfgang Becker. Oyuncular: Daniel Brühl, Katrin Saß, Maria Simon, Chulpan Khamatova, Florian Lukas, Alexander Beyer, Burghart Klaußner, Michael Gwisdek. Senaryo: Wolfgang Becker, Bernd Lichtenberg. Görüntü Yönetmeni: Martin Kukula. Müzik: Yann Tiersen. Kurgu: Peter R. Adam. Yapım Tasarımcısı: Lothar Holler, Daniele Drobny. Yapımcı: Stefan Ardnt. Süre: 121 dk. Yapım: Almanya. Dağıtımcı: Pi Film. Gösterim Tarihi: 9 Ocak.

Doğu Almanya, 1989. Her şeyini çocuklarına ve sosyalist rejime adamış bekar bir anne olan Christiane Kerner (Katrin Saß) oğlu Alex'in (Daniel Brühl) bir grup protestocuyla birlikte Duvar'ın yıkılması için yaptığı yürüyüşe katıldığını görünce kalp krizi geçirir ve hastaneye kaldırılır. Tam sekiz ay komada kalan kadın bu yüzden ülkesinde Berlin Duvarı'nın yıkıldığını ve demirperde rejiminin çöküp iki Almanya'nın birleştiğini görememiştir. Çok kısa bir süre içerisinde kapitalizmin her türlü simgesi Doğu Almanya sokaklarında cirit atmaya başlamıştır. Kızı Ariane (Maria Simon) bile okulunu bırakıp Burger King'de çalışmaya başlamıştır. Christiane sekiz ay sonra komadan çıkar ve Alex annesinin sağlığının hâlâ kritik olduğunu düşünerek kadının canı gibi sevdiği rejiminin çöktüğünü ona söyleyemez. 20'nci yüzyılı sarsan olaylardan birini kaçıran Christiane, oğlu Alex'in yoğun çabaları sayesinde daha bir süre daha bu köklü değişikliği öğrenemeyecektir.

NOTLAR Geçtiğimiz şubatta gösterime girdiği Almanya'da neredeyse fenomen hâlini alan ve her festivalden dönenin sözetmeden geçemediği "Good Bye, Lenin!" bu ayın önemli filmleri arasında. Almanya'nın bu yılki Oscar aday adayı film, en son Avrupa Film Ödülleri'ni silip süpürmüştü.

ÖLÜMCÜL DEVİR MORTEL TRANSFERT

Yönetmen: Jean-Jacques Beineix. Oyuncular: Jean-Hugues Anglade, Hélène de Fougerolles, Miki Manojloviç, Valentina Sauca, Robert Hirsch, Yves Rénier, Catherine Mouchet, Denis Podalydès. Senaryo: Jean-Jacques Beineix (Jean-Pierre Gattegno'nun aynı adlı romanından). Görüntü Yönetmeni: Benoit Delhomme. Müzik: Reinhardt Wagner. Kurgu: Yves Deschamps. Yapım Tasarımcısı: Philippe Chiffre. Yapımcı: Reinhard Klooss. Süre: 122 dk. Yapım: Fransa-Almanya. Dağıtımcı: Ankara Sinema Kültürü Derneği. Gösterim Tarihi: 16 Ocak.

Doktor Michel Durand (Jean-Hugues Anglade) Paris'te muayenehanesi olan, kırk yaşlarında, eşinden boşanmış başarılı bir psikiyatristtir. Hastalarından biri de, kendi doktoru tarafından ona yönlendirilmiş, zengin ⇨

"Ölümcül Devir"

bir iş adamının karısı olan Olga Kubler'dir (Hélène de Fougerolles). Bu çekici kadın, karşısındakini tahrik eden ama asla tatmin etmeyen türden bir sadomazoşisttir. Acı verici ve aşağılayıcı seks istekleri ile engel olamadığı bir çalma huyu vardır. Bir gün Olga yine sıradışı cinsel ilişkilerinden bahsederken, çok sıkılan Durand uyuyakalır. Uyandığında kanepesinde Olga'nın cesediyle karşılaşır. Kadına ne olduğu konusunda hiçbir fikri yoktur, cesedi ne yapacağını da bilemez.

NOTLAR İki yıl önce İstanbul Film Festivali sırasında gösterilen "Ölümcül Devir"in yönetmeni "Betty Blue"dan hatırlayabileceğiniz Jean-Jacques Beineix. Bir kara komedi olarak sık sık Hitchcock'a da göz kırpan film 2001 yapımı.

VİZONTELE TUUBA

Yönetmen: Yılmaz Erdoğan. Oyuncular: Yılmaz Erdoğan, Tarık Akan, Demet Akbağ, Altan Erkekli, Tolga Çevik, Iclal Aydın, Cezmi Baskın, İdil Fırat, Tuba Ünsal, Bülent İnal, Derya Oyanay, Bican Günalan, Erdal Tosun, Salih Kalyon, Zeynep Tokuş, Nejat Uygur, Deniz Akkaya, Ata Demirer, Sinan Bengier. Senaryo: Yılmaz Erdoğan. Görüntü Yönetmeni: Uğur İçbak. Müzik: Kardeş Türküler. Kurgu: Engin Öztürk. Sanat Yönetmeni: Yaşar Kartoğlu. Yapımcı: Necati Akpınar. Yapım: Türkiye. Dağıtımcı: Warner Bros. Gösterim Tarihi: 23 Ocak.

1974 yılında televizyonla tanışan Güneydoğu kasabasında 1980 yazına gelindiğinde televizyon yaygınlaşmıştır. Televizyonlu evlerde toplanılıp Dallas seyredilmektedir. Deli Emin (Yılmaz Erdoğan) kasabanın tabelacılık işlerini yürütüyor. Dükkanların, kahvehanelerin, yazlık sinemanın, Adalet Partisi İlçe Başkanlığı'nın ve devrimci derneklerin tabelalarını hazırlıyor; hepsinin köşesine de bir güvercin resmi konduruyor. Gelen sürpriz konuklarla kasabada hayat hareketlenirken, ülkede yaşanan siyasi gelişmeler tüm ülkeyi olduğu gibi kasaba halkını da etkiliyor.

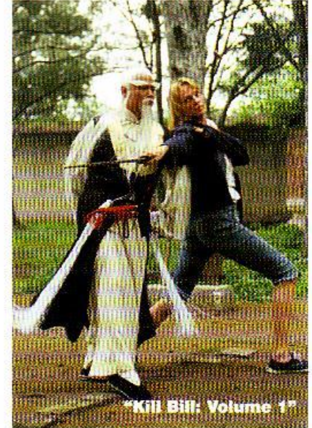
NOTLAR Yılmaz Erdoğan ilkini Ömer Faruk Sorak'la birlikte çektiği "Vizontele"nin devamı için kamera arkasına bu kez yalnız geçti. Bütçesi yine yüksek tutulan film arka arkaya gösterime gireceği Türk filmleriyle birlikte bir patlamayı da müjdeliyor.

"Vizontele Tuuba"

KILL BILL: VOLUME 1

Yönetmen: Quentin Tarantino. Oyuncular: Uma Thurman, David Carradine, Daryl Hannah, Michael Madsen, Vivica A. Fox, Lucy Liu, Michael Jai White, Samuel L. Jackson, Chia Hui Liu, Chiaki Kuriyama, Sonny Chiba, Julie Dreyfus. Senaryo: Quentin Tarantino. Görüntü Yönetmeni: Robert Richardson. Müzik: Lars Ulrich, RZA, Ennio Morricone. Kurgu: Sally Menke. Yapım Tasarımcısı: David Wasco, Yohei Taneda. Yapımcı: Lawrence Bender, Quentin Tarantino. Yapım: ABD. Dağıtımcı: A & P. Gösterim Tarihi: 2 Ocak.

Gelin (Uma Thurman) dünya çapında büyük "işler alan" bir kadın suikast grubunun üyelerinden biridir. Fakat bir gün grup lideri Bill (David Carradine) ve grubun diğer üyeleri Gelin'e karşı cephe alır. Düğün gününde, üstelik hamileyken düğün yerine baskın düzenleyen suikast grubu Gelin'i ve tüm konukları katleder. Beş yıl boyunca komada yatan Gelin uyandıktan sonra eski patronu ve çalışma arkadaşlarından intikam almak için yemin eder. Hepsini teker teker gebertip Bill'i sona bırakacaktır.

"Kill Bill: Volume 1"

NOTLAR Quentin Tarantino'nun şahane filmi gecikmeli olarak sinemalarımızda. Nefes kesici mi yoksa nefes açıcı mı siz karar verin.

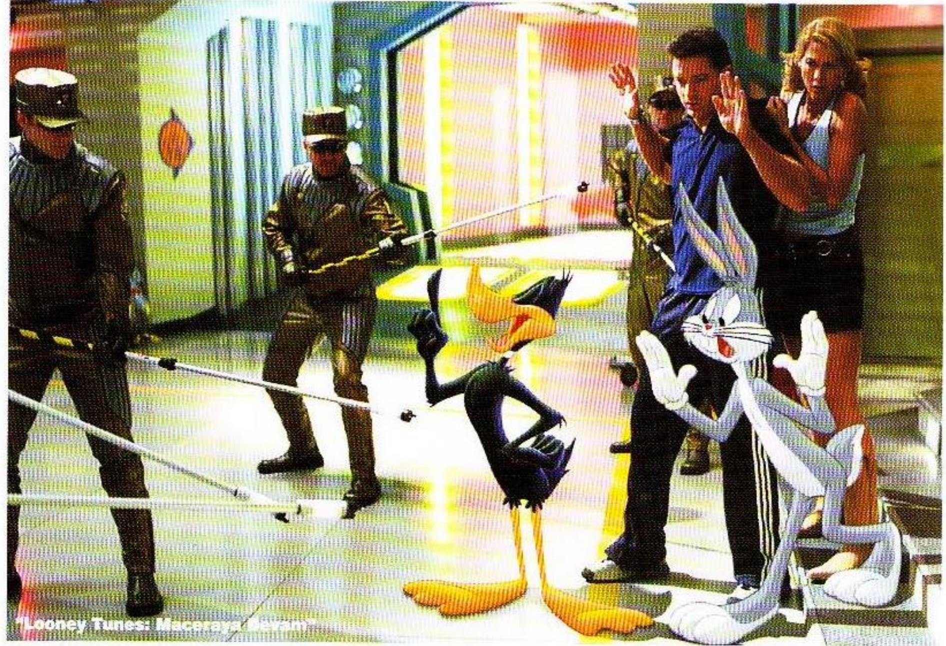
OKUL

Yönetmen: Yağmur ve Durul Taylan. Oyuncular: Burak Altay, Nehir Erdoğan, Emre Kınay, Deniz Akkaya, Ahmet Mümtaz Taylan, Hamdi Alkan, Ali Sunal, Berk Hakman, Cem Kılıç, Sinem Kobal, Melisa Sözen, Deniz Güngören, Cem Karakaya, Barış Yıldız. Senaryo: Doğu Yücel (Hayalet Kitap adlı kendi romanından). Görüntü Yönetmeni: Soykut Turan. Müzik: Kevin Moore. Yapımcı: Sinan Çetin. Yapım: Türkiye. Dağıtımcı: Özen Film. Gösterim Tarihi: 9 Ocak.

Okul dergisinin editörü Gökalp (Burak Altay) okulun en güzel kızı Güldem'e (Nehir Erdogan) aşıktır. Güldem için hikayeler yazan ve bu hikayeleri okulun çeşitli yerlerine bırakarak onun kalbini kazanmaya çalışan Gökalp bu amacına hiçbir zaman ulaşamaz ve bir gün ardında gizemli bir mektup bırakarak intihar eder. Bir yıl sonra tam Gökalp'in ölüm yıldönümünde gizemli olaylar başgösterir. Bu

olaylardan sadece Güldem değil, Güldem'in etrafındakiler de etkilenmektedir. Erkek arkadaşı Ersin (Berk Hakman), en yakın arkadaşı Şebnem (Sinem Kobal), kankası Ceyda (Melisa Sözen), okul dergisinin yeni editörü Umut (Barış Yıldız), kameralarla öğrencileri gözetleyen Vedat Bey (Ahmet Mümtaz Taylan) ve gaddar hoca Alparslan Bey (Ali Sunal) de tehdit altındadır. Bir süre sonra gerçek ortaya çıkar: Gökalp'in hayaleti, intaharına neden olan herkesten intikam almaktadır. Hem de ÖSS'ye haftalar kala!

NOTLAR Doğu Yücel'in "Hayalet Kitap" adlı korku / gerilim romanından uyarlanan "Okul" Türk sinemasında çok uzun süredir eksikliği hissedilen bir türe ait. Başarılı TV dizileri "Sır Dosyası" ve "Alacakaranlık"ın yönetmenleri Taylan Kardeşler ilk sinema filmlerinde.

"Looney Tunes: Maceraya Devam"

LOONEY TUNES: MACERAYA DEVAM
LOONEY TUNES: BACK IN ACTION

Yönetmen: Joe Dante. Oyuncular: Brendan Fraser, Jenna Elfman, Steve Martin, Timothy Dalton, Heather Locklear, Joan Cusack, Bill Goldberg, Roger Corman, Matthew Lillard, Ron Perlman, (Don Stanton, Dan Stanton). Senaryo: Larry Doyle. Görüntü Yönetmeni: Dean Cundey. Müzik: Jerry Goldsmith, John Debney, John Frizzell. Kurgu: Rick Finney, Marshall Harvey, Jason Tucker, David L. Bertman. Yapım Tasarımcısı: Bill Brzeski. Yapımcı: Paul Weinstein, Joel Simon, Bernie Goldmann, Christopher DeFaria, Chris De Faria, Allison Abbate. Süre: 90 dk. Yapım: ABD. Dağıtımcı: Warner Bros. Gösterim Tarihi: 16 Ocak.

Warner Bros.'un sözleşmeli oyuncuları Bugs Bunny ve Arsız Daffy kan davalarını sürdürmektedirler. Bugs'a yardımcı oyunculuk yapmaktan bıkan Daffy bir daha dönmemek üzere Warner Bros.'u terketmeye karar verir. Warner Bros.'un mizah özürlü Komedi Başkan Yardımcısı Kate Houghton (Jenna Elfman) bu konuda Daffy'nin canını hiç sıkmaz ve ördeği işten kovar. Böyle olunca Daffy, Warner Bros.'un güvenlik görevlisi DJ Drake'le (Brendan Fraser) ittifak kurar. DJ'in ünlü film yıldızı babası Damian Drake'in (Timothy Dalton) aslında sadece filmlerde değil, gerçek hayatta da uluslararası bir ajan olduğunu keşfedince tekrar sahneye çıkar. Damian, kötü amaçları olan Acme şirketinin kötü niyetli Bay Başkan'ı (Steve Martin) tarafından kaçırılır. Görünüşe göre Damian gizemli ve güçlü Mavi Maymun Elması'nın yerini bilmektedir ve Başkan o elması ele geçirmek için her şeyi yapmaya hazırdır. Daffy'yi de yanına alan DJ, elması Acme çalışanlarından önce bulup dünyayı onların kıskacından kurtarmak üzere yola koyulur.

NOTLAR Uzun süredir başarılı bir filmine hasret kaldığımız, yıldızı 80'lerde parlayan Joe Dante animasyon ile gerçek oyuncuların yan yana geldiği bu filmle ABD'de yine şeytanın bacağını kıramamıştı. Her şeye rağmen "Looney Tunes: Maceraya Devam" yaklaşan sömestr tatili için biçilmiş kaftan.

"Okul"

PETER PAN

Yönetmen: P.J. Hogan. Oyuncular: Jason Isaacs, Jeremy Sumpter, Rachel Hurd-Wood, Ludivine Sagnier, Olivia Williams, Richard Briers, Harry Newell, Freddie Popplewell, Lynn Redgrave, Rupert Simonian. Senaryo: P.J. Hogan, Michael Goldenberg (J.M. Barrie'nin aynı adlı oyunundan). Görüntü Yönetmeni: Donald McAlpine. Müzik: James Newton Howard. Kurgu: Michael Kahn, Garth Craven, Paul Rubell. Yapım Tasarımcısı: Roger Ford. Yapımcı: Douglas Wick, Patrick McCormick, Lucy Fisher. Süre: 105 dk. Yapım: ABD. Dağıtımcı: Warner Bros. Gösterim Tarihi: 30 Ocak.

Edward dönemi Londra'sında serin bir gecede Wendy Darling'in (Rachel Hurd-Wood) erkek kardeşleri kılıçların konuştuğu, hızlı maceralarla süslü ve hiçbir şeyden korkmayan efsanevi korsan Kaptan Hook hikayeleriyle kendilerinden geçmektedirler. Ama Wendy için de büyük günler yakındır. Babası Bay Darling (Jason Isaacs) onun büyüme vaktinin geldiğini düşünmektedir. Bu geceden sonra artık hikaye anlatmak yoktur. Disiplinli Millicent Teyze (Lynn Redgrave) tarafından kadınlığa ve evliliğe hazırlanmalıdır. Oysa Darling ailesinin bilmediği birşey vardır: Peter Pan (Jeremy Sumpter) de Wendy'nin hikayelerine bayılmaktadır ve onları dinleyebilmek için çok uzaklardan gelmektedir. O gece çocukların odasında, küçük kıskanç peri Tinker Bell'le (Ludivine Sagnier) birlikte kendisini göstermesi, Wendy ve erkek kardeşleri için muazzam bir maceranın başlamasına neden olur. Pencereden çıkan Peter Pan'i küçük bir kuş sürüsü gibi takip eden çocuklar, ay ışığında Londra'nın çatılarından parlak ışıklı gezegenler ve yıldızlar galaksisini geçerek sihirli Neverland'e varırlar. Burada Peter ve

"Peter Pan"

Kayıp Çocuklar'la birlikte onların gizli yeraltı evinde yetişkinlerin kurallarından uzakta yeni bir yaşama başlarlar. Ahlaksız korsanlar, kötü niyetli deniz kızları, canavar bir timsah ve en kötüsü de Hook'un sağ kolundaki demir pençeyle mücadele etmek zorunda kalan Wendy ve kardeşleri orada özlerini keşfederler.

NOTLAR Yeni macerasını merakla beklediğimiz "Peter Pan" ay sonunda sinemalarda. ABD gösterimi de Aralık sonunda başlayan filmin bütçesi 100 milyon dolar. Bu kez yetişkinlere de hitap ettiği söylenen filmde başrol, sinema tarihinde ilk kez erkek bir çocuk tarafından canlandırılmış oluyor. Çekimler Yeni Zelanda ve Avustralya'da gerçekleştirildi.

ZAMAN ÖTESİ TIMELINE

Yönetmen: Richard Donner. Oyuncular: Paul Walker, Frances O'Connor, Gerard Butler, Billy Connolly, David Thewlis, Anna Friel, Neal McDonough, Matt Craven, Ethan Embry, Michael Sheen, Lambert Wilson. Senaryo: Jeff Maguire, George Nolfi (Michael Crichton'ın aynı adlı romanından). Görüntü Yönetmeni: Caleb Deschanel. Müzik: Brian Tyler. Kurgu: Richard Marks. Yapım Tasarımcısı: Daniel T. Torrance. Yapımcı: Richard Donner, Lauren Shuren Donner, Jim Van Wyck. Süre: 116 dk. Yapım: ABD. Dağıtımcı: Umut Sanat. Gösterim Tarihi: 9 Ocak.

Fransa'daki Dordogne Vadisi'nde bir 14'üncü yüzyıl kalesindeki kalıntılar üzerinde çalışan bir grup arkeoloji öğrencisi çalışmalarını profesörleri Edward Johnston (Billy Connolly) önderliğinde yürütmektedir. Kazının sponsoru olan Uluslararası Teknoloji Kurumu kazının gidişatından şüphelenince Profesör Johnston şirketin New Mexico'daki merkezine gider. O uzaktayken de öğrencileri 600 yıldır açığa çıkmayı bekleyen, fakat kapısı mühürlü bir oda bulurlar. İşin ilginci odada 600 yıl önce icat edilmiş olması imkansız olan çift odaklı bir mercek ile Profesör Johnston'ın kaleme aldığı bir not bulurlar. Kağıttaki tarih 2 Nisan 1357'ye aittir. Muammayı çözmek için Uluslararası Teknoloji Kurumu'na dönen öğrenciler, vardıklarında şirkette nesneleri zaman ötesi yolculuklara gönderebilen bir alet keşfedildiğini öğrenirler. Daha kötüsü, Profesör Johnston aygıtı kullanmak istemiş ve bir anda kendisini Ortaçağ'da bulmuştur. Öğrencileri de feodal düzenin ortasında kalan hocalarını kurtarmak için yüzyıllarca geriye giderler.

NOTLAR Michael Crichton'ın yeni romanı hemen sinemaya aktarılmış, fakat geçtiğimiz Kasım'da gösterime girdiği ABD'de 80 milyon dolarlık bütçesini amorti etmekte başarısız olmuştu. Sinemada çokça işlenmiş "zamanda yolculuk" yeni yüzüyle bu ay sinemalarımızda.

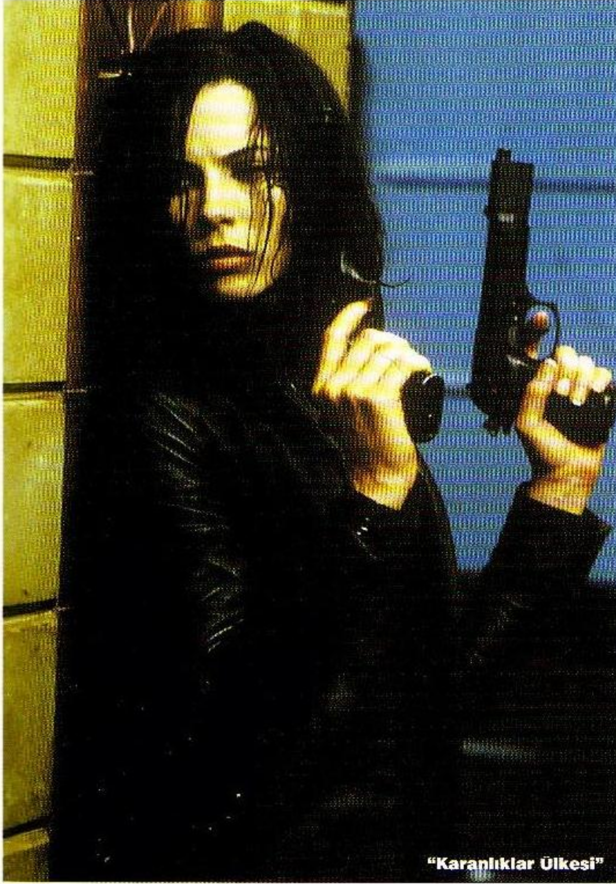

"Zaman Ötesi"

KARANLIKLAR ÜLKESİ UNDERWORLD

Yönetmen: Len Wiseman. Oyuncular: Kate Beckinsale, Scott Speedman, Michael Sheen, Shane Brolly, Bill Nighy, Erwin Leder, Sophia Myles, Robbie Gee, Wentworth Miller, Kevin Grevioux, Zita Görög. Senaryo: Danny McBride. Görüntü Yönetmeni: Tony Pierce-Roberts. Müzik: Paul Haslinger. Kurgu: Martin Hunter. Yapım Tasarımcısı: Bruton Jones. Yapımcı: Richard S. Wright, Tom Rosenberg, Gary Lucchesi. Süre: 121 dk. Yapım: ABD-Almanya-İngiltere-Macaristan. Dağıtımcı: Özen Film. Gösterim Tarihi: 30 Ocak.

Yüzyıllardır insan kültürünün derinlerinde gizlenen iki ırk vardır: aristokrat Vampirler ve acımasız Lycan'lar ya da diğer adlarıyla Kurt Adamlar. Onların varlıkları yıllardır artık insan ırkı için gizli bir efsane olmaktan daha ötedir. Fakat bu iki ırk tarih boyunca hep savaşmışlardır. Ta ki sonunda içlerinden yalnızca bir ırk hayatta kalana dek de bu savaş sürecektir. Bu savaşın ortasında bir Vampir savaşçısı olan Selene (Kate Beckinsale) bir insan doktorun kurt adamlar tarafından kaçırıldığını öğrenir. Sevdiği adam olan Michael'ı (Scott Speedman) bir gölge gibi takip eden Selene kurt adamların şehirdeki bir sonraki adımını tahmin etmeye çalışır. Bu kovalamaca arasında da büyük bir sırrı keşfeder: iki ırk arasındaki savaşta güç kaybetmeye başlayan kurt adamlar yeni bir ırk geliştirmişlerdir. Bu ırk hem Vampirlerin hem de Kurt Adamların tüm güçlü özelliklerine sahip ve her ikisinin de zayıflıklarından arınmış yaratıklardan oluşmaktadır.

NOTLAR Bundan önce "Kurtuluş Günü" ve "Stargate" gibi bilimkurgu filmlerinin sanat departmanında faaliyet gösteren Len Wiseman'ın bu ilk filmi, Eylül'de ABD gişelerinden güleryüzle uğurlanmıştı. Filmin başrol oyuncusu olan Kate Beckinsale ile yönetmen Wiseman'ın nişanlı olduğunu da son bir not olarak ekleyelim.

"Karanlıklar Ülkesi"

KORKUNÇ BIR FILM 3
SCARY MOVIE 3

Yönetmen: David Zucker. Oyuncular: Anna Faris, Charlie Sheen, Regina Hall, Denise Richards, Jeremy Piven, Queen Latifah, Eddie Griffin, Anthony Anderson, Simon Rex, William Forsythe, Peter Boyle, Leslie Nielsen, Pamela Anderson, Jenny McCarthy. Senaryo: David Zucker, Brian Lynch, Pat Proft. Görüntü Yönetmeni: Mark Irwin. Müzik: James L. Venable. Kurgu: Malcolm Campbell. Yapım Tasarımcısı: William Elliott. Yapımcı: David Zucker, Robert K. Weiss. Süre: 90dk. Yapım: ABD. Dağıtımcı: A & P. Gösterim Tarihi: 23 Ocak.

Cindy Campbell (Anna Faris) okulu bitirdikten sonra bir televizyonda muhabirlik yapmaya başlamıştır. Tam da o günlerde Tom Logan'ın (Charlie Sheen) çiftliğindeki tarlada tuhaf şekiller olduğuna dair gizemli bir haber peşinde koşmaktadır. Bu konu onu yakın bir arkadaşının ölümünün ardındaki tüyler ür-

"Korkunç Bir Film 3"

"Onüç"

perten sırlara kadar götürecektir. Yaptığı tuhaf yolculuk sonunda Cindy soluğu Orpheus (Eddie Griffin) adındaki bir adamın yanında alır. Orpheus genç kadına onun Amerika Birleşik Devletleri başkanına uzaylı istilası konusunda yardım edebilecek seçilmiş kişi olduğunu söyler.

NOTLAR Kasım sayımızda duyurduğumuz "Korkunç Bir Film 3" bu ay sinemalarımızda.

ONÜÇ
THIRTEEN

Yönetmen: Catherine Hardwicke. Oyuncular: Evan Rachel Wood, Nikki Reed, Holly Hunter, Jeremy Sisto, Brady Corbet, Deborah Kara Unger, Kip Pardue, Sarah Clarke, Vanessa Anne Hudgens, Ulyssen Estrada, Sarah Cartwright. Senaryo: Catherine Hardwicke, Nikki Reed. Görüntü Yönetmeni: Elliot Davis. Müzik: Mark Mothersbaugh. Kurgu: Nancy Richardson. Yapım Tasarımcısı: Carol Strober. Yapımcı: Jeffrey Levy-Hinte, Michael London. Süre: 100 dk. Yapım: ABD-İngiltere. Dağıtımcı: Özen Film. Gösterim Tarihi: 2 Ocak.

Tracy (Evan Rachel Wood) gelecek vaat eden, hâlâ ayıcıklarla ve Barbie bebeklerle oynayan bir ergendir. Fakat fazlasıyla cinsel dürtülerle yönlendirilen yeni lise hayatına başladığında üzerinde büyük bir baskı hisseder. Evie Zamora'nın (Nikki Reed) okuldaki en popüler yaratık olmasına da akıl sır erdirememektedir. Çok popüler, bir manken kadar güzel ve çekici, şeytani ve kendini beğenmiş, kısacası Tracy'nin ihtiyacı olan her şeye sahip, olmayı hayal ettiği gibi biridir. Başlangıçta Tracy, Evie'nin etrafındaki bu seçilmiş insanlardan biri olmayı ancak hayal edebilmektedir. Onlara katılmak için yanlış davranışlar sergileyip yanlış arkadaşlar edinir. Ve tabii ki aslında hiç de kendisine uymayan yanlış bir görünüme bürünür. Tracy günden güne kendisini yeniden yaratarak 2003 yılının genci olmayı öğrenecektir. Makyajını, giyim tarzını, saçını, davranışlarını, kısacası her şeyini değiştirir. Sonunda popüler olmanın ne olduğunu keşfederek erkeklerin ilgisini çekmeye başlamıştır. Zamanla annesi Melanie'ye (Holly Hunter) olan yakınlığını kaybettiği gibi onun erkek arkadaşına nefret duymasını sağlayan uyuşturucunun da tam ortasına düşer. İşte bu Tracy hâlâ onüç (rakamla 13) yaşındadır.

NOTLAR Yılın tartışma yaratan filmlerinden bir tanesi daha sinemalarımıza geliyor. Locarno, Sundance ve Deauville gibi önemli festivallerden birçok ödülle dönen "Onüç" eleştirmenlerden de tam not almıştı. Bu, Catherine Hardwicke'in ilk uzun metraj sinema filmi.

AŞK HER YERDE
LOVE ACTUALLY

Yönetmen: Richard Curtis. Oyuncular: Bill Nighy, Gregor Fisher, Rory MacGregor, Colin Firth, Sienna Guillory, Liam Neeson, Emma Thompson, Chiwetel Ejiofor, Keira Knightley, Hugh Grant, Laura Linney, Alan Rickman, Rodrigo Santoro, Billy Bob Thornton, Shannon Elizabeth, Denise Richards. Senaryo: Richard Curtis. Görüntü Yönetmeni: Michael Coulter. Müzik: Craig Armstrong. Kurgu: Nick Moore. Yapım Tasarımcısı: Jim Clay. Yapımcı: Tim Bevan, Eric Fellner, Duncan Kenworthy. Süre: 135 dk. Yapım: İngiltere-ABD. Dağıtımcı: UIP. Gösterim Tarihi: 23 Ocak.

Emektar pop şarkıcısı Billy Mack (Bill Nighy) yeni çıkardığı ve Love is All Around parçasının "tek kelime" farklı cover'ı olan Christmas is All Around'la yaklaşan Noel'in 1 numaralı hiti olmaya çalışmaktadır. Bu konudaki en büyük rakibi ise Blue'dur. Tam o sıralarda İngiltere'nin yeni, genç ve bekar başbakanı (Hugh Grant) da yeni konutuna yerleşmektedir. Eve adım atar atmaz malikanenin çalışanlarından Natalie'yi (Martine McCutcheon) çok beğenir ama koskocaman bir başbakan olarak bu durumu gururuna yediremez. Eşini yeni kaybeden Daniel (Liam Neeson) ise üvey oğlunun bu acıyı nasıl karşılayacağını bilememektedir. Yeni yazdığı romanı tamamlayabilmek için kırsaldaki evine giden Jamie (Colin Firth) de orada kendisine ev temizliğinde yardımcı olacak Aurelia'yla (Lúcia Muniz) tanışır. Bir reklam şirketinde çalışan Sarah (Laura Linney) çalışma arkadaşı Karl'a (Rodrigo Santoro) aşıktır ve aynı şirketin sahibi Harry (Alan Rickman) ise sekreteri Mia (Heike Makatsch) tarafından devamlı taciz edilmektedir. Peter (Chiwetel Ejiofor) ile Juliet (Keira Knightley) ise dünya evine yeni girmişlerdir ve Peter'ın en yakın arkadaşı bundan hoşlanmaz.

NOTLAR "Aşk Her Yerde" İngiltere'nin bu yılki romantik komedi fantazisi. Ağızları sulandıran oyuncu kadrosuna Richard Curtis'in yerinde duramayan senaryosu eşlik ediyor ve ortaya bu ay âşıkların kaçırmaması gereken bir film çıkıyor.

"Aşk Her Yerde"

KAYIP BALIK: NEMO
FINDING NEMO

Yönetmen: Andrew Stanton, Lee Unkrich. Seslendirenler: Albert Brooks, Ellen DeGeneres, Alexander Gould, Willem Dafoe, Brad Garrett, Allison Janney, Andrew Stanton, Elizabeth Perkins, Barry Humphries, Eric Bana, Geoffrey Rush. Türkçe Seslendirenler: Ayhan Kahya, Naşit Özcan, Zeyno Eracar, Burak Urans, Tilbe Saran, Kerem Atabeyoğlu, Fatih Özacun, İsmail Yıldız, Engin Alkan, Bahtiyar Engin, Ercan Demirel, Altuğ Yücel, Ege Ersoy, Hazal Erdal. Senaryo: Andrew Stanton, Bob Peterson, David Reynolds. Görüntü Yönetmeni: Sharon Calahan, Jeremy Lasky. Müzik: Thomas Newman. Kurgu: David Ian Salter. Yapım Tasarımcısı: Ralph Eggleston. Yapımcı: Graham Walters. Süre: 100 dk. Yapım: ABD. Dağıtımcı: UIP. Gösterim Tarihi: 23 Ocak.

Büyük mercan kayalıklarında hayat tehlikelerle doludur. Özellikle de küçük bir balıksanız, tehlikeler daha da fazladır. Küçük oğlu Nemo'yu tehlikelerden korumaya kararlı baba balık Marlin, sürekli endişe içindedir. Nemo'nun okula başlamak üzere güvenli sığınağından çıkma zamanı geldiğinde Marlin oğluna gergin bir şekilde eşlik eder. Attığı her adıma müdahale ederek başının etini yer. Ancak babasının sözünü dinlemeyen küçük Nemo, mercan kayalığının uzaklarında gördüğü bir kayığı merak ettiği için oraya doğru yüzer. O anda da Marlin'in çaresiz bakışları altında bir dalgıca yakalanır. Marlin sevgili oğlunu tekrar bulabilmek için harekete geçerek delicesine yüzmeye başlar. Balık okulunun yanından geçerken mavi renkli bir balık olan Dory'ye rastlar. Nemo'nun kaybolduğunu öğrenen Dory yardım teklif eder. Ancak bir problem vardır. Dory'de kısa süreli hafıza kaybı sözkonusudur ve öğrendiği şeyleri üç saniyede unutmaktadır. Böylelikle bu tuhaf ikili imkansızı başarmak için sonu bilinmeyen bir maceraya atılır.

NOTLAR Geçtiğimiz yaz aylarında ABD sinemalarını serinleten animasyon harikası aylarca bizi merakla beklettikten sonra sömestr tatilinden kaynaklanan

"Kayıp Balık: Nemo"

torpille huzurlarımıza geliyor. Disney'in Pixar'la birlikte ortaya çıkardığı "Kayıp Balık: Nemo" sinema yazarlarının da kayıtsız kalmadığı bir film olmuştu.

KASA 507
LA CAJA 507

Yönetmen: Enrique Urbizu. Oyuncular: Dafne Fernández, Antonio Resines, Miriam Montilla, Félix Álvarez, Javier Coromina, Antonio Mora, Jordi Amat, Juan Fernández, Sarina Röhr. Senaryo: Enrique Urbizu, Michel Gaztambide. Görüntü Yönetmeni: Carles Gusi. Müzik: Mario de Benito. Kurgu: Ángel Hernández. Sanat Yönetmeni: Ana Alvargonzález. Yapımcı: Gustavo Ferrada, Fernando Bovaira. Süre: 112 dk. Yapım: İspanya. Dağıtımcı: Pi Film. Gösterim Tarihi: 2 Ocak.

Modesto (Antonio Resines) ve Angela'nın (Miriam Montilla) yeniyetmelik çağındaki kızları María (Dafne Fernández) geceyi bir kız arkadaşında geçireceğini söyleyerek evden ayrılır. Halbuki genç kız erkek arkadaşıyla birlikte bir ormanın yolunu tutar ve ikisi orada gizlice kamp kurarlar. Fakat o gece ormanda çıkan yangında María ölür. Kızlarını kaybeden Modesto ve Angela yedi yıl sonra yaşamın kendilerine sunduğu acımasız gerçeği kabullendikleri yeni bir güne başlamaktadırlar. Banka müdürü olan Modesto o gün karısının da rehin alındığı bir banka soygununun ortasında bulur kendisini. Soygun bittikten sonra gözüne açık kasalardan biri, 507 nolu olanı ilişir. Kasada yedi yıl önce kızını elinden çekip alan yangınla ilgili bazı gizli belgeler vardır. Acılı baba o yangının arkasındaki sis perdesini yeniden aralamaya karar verir.

NOTLAR Ekim ayında gösterime gireceğini duyurduğumuz film, ancak Ocak'ta gösterime girebiliyor.

DÜZENBAZ ROGER
ROGER DODGER

Yönetmen: Dylan Kidd. Oyuncular: Campbell Scott, Jesse Eisenberg, Isabella Rossellini, Elizabeth Berkley, Jennifer Beals, Mina Badie, Ben Shankman, Christ Stack. Senaryo: Dylan Kidd. Görüntü Yönetmeni: Joaquín Baca-Asay. Müzik: Craig Wedren. Kurgu: Andy Keir. Yapım Tasarımcısı: Stephen Beatrice. Yapımcı: Dylan Kidd, Anne Chaisson, George VanBuskirk. Süre: 104 dk. Yapım: ABD. Dağıtımcı: Pra Films. Gösterim Tarihi: 26 Aralık.

Reklam şirketi yöneticisi Roger Swanson (Campbell Scott) dünyanın kendi etrafında döndüğünü düşünmektedir. Fakat bir gün hem patronu hem sevgilisi Joyce'un (Isabella Rossellini) apartman dairesine geldiğinde ondan bu ilişkiyi sonlandırmak istediğini öğrenir. Böylece işi de tehlikeye giren Roger 16 yaşındaki yeğeni Nick'i (Jesse Eisenberg) de yanına alarak seksle dolu bir deneyim yaşamak üzere yola çıkar.

NOTLAR Geçtiğimiz yıl Bağımsız Filmler Festivali'nin ses getiren filmlerinden biri olan 2002 yapımı "Düzenbaz Roger" Aralık ayının son günlerinde gösterime giriyor. Dylan Kidd'in yazıp yönettiği ilk film olan bol ödüllü bu yapım dışarıda da epeyce sevilmişti.

"Düzenbaz Roger"

bOX OffiCe

Hazırlayan: Tolga Akıncı
tolgaakinci@superonline.com

TÜRKİYE box office — 07 Kasım - 11 Aralık 2003

Filmin Adı	Hafta Sayısı	Dönem Seyirci	Toplam Seyirci
1. The Matrix Revolutions WarnerBros.	5	736.273	858.913
2. Asmalı Konak: Hayat Warner Bros.	8	305.881	1.762.014
3. Karayip Korsanları UIP	5	184.410	318.027
4. İnsaat WarnerBros.	3	183.572	183.572
5. Dünyanın Uzak Ucu Özen Film	2	127.193	127.193
6. Güneşin Gözyaşları WarnerBros.	4	126.983	126.983
7. Sinbad: Yedi Denizler Efsanesi UIP	3	95.183	95.183
8. Dayanılmaz Zulüm UIP	1	84.223	84.223
9. Üçkağıtçılar WarnerBros.	2	69.553	69.553
10. Özel Tim WarnerBros.	1	50.584	50.584

ABD box office — 07 Kasım - 11 Aralık 2003

Filmin Adı	Hafta Sayısı	Dönem Hasılat	Toplam Hasılat
1. Elf NewLine	5	141.4	141.4
2. The Matrix Revolutions WarnerBros.	5	100.8	136.2
3. The Cat in The Hat Universal	3	86.5	86.5
4. Dünyanın Uzak Ucu 20th Century Fox	4	73.8	73.8
5. Brother Bear BuenaVista	7	54.3	79.8
6. Gothika WarnerBros.	3	51.2	51.2
7. Ask Her Yerde Universal	5	50.1	50.1
8. The Haunted Mansion BuenaVista	2	47.6	47.6
9. The Last Samurai WarnerBros.	1	32.7	32.7
10. Bad Santa Dimension	2	29.7	29.7

Rakamlar Milyon Dolardır.

...1 Yıl önce — 2002
06 - 26 Aralık
1. Yüzüklerin Efendisi: İki Kule
2. Harry Potter: Sırlar Odası
3. Kızıl Ejder
4. Çarpısma
5. Taşıyıcı

...2 Yıl önce — 2001
07 - 27 Aralık
1. Deli Yürek
2. Yüzük Kardesliği
3. Sakın Konuşma
4. Hayvan
5. Acemi Prenses

...3 Yıl önce — 2000
01 - 28 Aralık
1. Gizli Gerçek
2. Charlie'nin Melekleri
3. 6. Gün
4. New York'da Bir Sonbahar
5. Geyik Muhabbeti

2003 Amerika Box Office

2003'ün bitmesine sadece 16 gün kala hazırladığım şu sayfalarda bu ayın konusu olarak Amerika'da yıl içinde vizyona girmiş ve en çok iş yapan filmleri seçtim. Aslında hemen hatırlatalım "Yüzüklerin Efendisi: Kralın Dönüşü" bu hafta vizyona girecek ve benim tahminime göre, iki haftalık vizyon sürecinde aşağıda yayınladığım listede birinci sıraya oturacaktır. Amerika'da 2003'te vizyona giren filmlerden şu ana kadar gişede toplam 8.5 milyar dolar hasılat elde edilmiş. Bu hasılat gelirlerinin %55'ini şu dört şirket elinde bulunduruyor: %17,6 BuenaVista, %13,2 WarnerBros., %12,8 Sony ve %11,9 ile Universal. Aşağıda ilk 20 listesinin en sağındaki sütun ise, o filmin şu an itibari ile Türkiye 2003 sıralamasında kaçıncı sırada olduğunu belirtmekte. Ayrıca listenin 3 Ocak ile 15 Aralık arasını kapsadığını da bir not olarak belirtelim.

Filmin Adı	Şirket	T. Gelir	V. Tarihi	TR
1. Kayıp Balık: Nemo	BuenaVista	339.7	30 Mayıs	-
2. Karayip Korsanları	BuenaVista	305.2	9 Temmuz	15
3. The Matrix Reloaded	WarnerBros.	281.5	15 Mayıs	3
4. Aman Tanrım!	Universal	242.8	23 Mayıs	6
5. X-Men 2	20th Century Fox	214.9	2 Mayıs	24
6. Terminatör 3	WarnerBros.	105.3	2 Temmuz	11
7. Elf	New Line	147.5	7 Kasım	-
8. Çılgın İkili 2	Sony	138.6	18 Temmuz	49
9. The Matrix Revolutions	WarnerBros.	136.9	5 Kasım	4
10. Asabiyim	Sony	135.6	11 Nisan	28
11. Basımın Belası	BuenaVista	132.7	7 Mart	83
12. Hulk	Universal	132.1	20 Haziran	37
13. Daha Hızlı Daha Öfkeli	Universal	127.1	6 Haziran	29
14. Seabiscuit	Universal	120.2	25 Temmuz	-
15. Özel Tim	Sony	116.9	8 Ağustos	77

Not: T. Gelir olarak belirttiğimiz Toplam Gelir rakamları milyon dolardır.

B.BRİTANYA box office — 07 Kasım - 11 Aralık 2003

Filmin Adı	Hafta Sayısı	Dönem Hasılat	Toplam Hasılat
1. Ask Her Yerde UIP	3	22.8	22.8
2. The Matrix Revolutions WarnerBros.	5	17.4	17.4
3. Elf Entertainment	2	8.2	8.2
4. Kayıp Balık: Nemo BuenaVista	10	5.4	37.1
5. Dünyanın Uzak Ucu 20th Century Fox	2	4.5	4.5
6. Seabiscuit BuenaVista	6	2.9	3.1
7. Özel Tim Columbia/TriStar	1	2.5	2.5
8. Kill Bill: Volume 1 BuenaVista	9	2.3	11.4
9. The Texas Chainsaw Massacre Entertainment	6	2.1	3.9
10. In America 20th Century Fox	6	1.3	1.8

Rakamlar Milyon Paunddur

Mehmet Ali Erbil
Merhaba Hababam Sınıfı

2003	Ömerçip	254.650
2001	Hemso	756.526
2000	Kahpe Bizans	2.472.162
1995	Bay E	124.801

Sharon Stone
Kabus

2001	Güzel Joe	27.323
2000	Seksi Peri	118.528
1999	Koruyucu Meleğim	61.385
1998	Küre	207.813
1996	Şeytanca	168.344

ELEŞTİRMENLERİN YILDIZ TABLOSU

	Mehmet Açar	Tunca Arslan	Burcu Aykar	Cumhur Canbazoğlu	Engin Ertan	Kerem Akça	Murat Özer	Kaya Özkaracalar	Uygar Şirin	Yeşim Tabak	Alin Taşçıyan	Ali Ulvi Uyanık	Uğur Vardan	Burçin Yalçın	Fırat Yücel
Aşk Her Yerde	★★★			★★★½			★★			★★★½	★★★	★★★★	★★★½	★★★½	
Beni Unutma	★★½			★★★						★★	★★★	★★★	★★★½	★★½	
Bir Zamanlar Meksika'da	★★★	★		★★½	★★★★					★★★½	★★	★★½	★★½	★★½	
Bu Nasıl Sarışın 2	★★	★		★		★				★½	★★	★★½	★★	★★	
Carandiru	★★★	★★★		★★★							★★	★★★★½	★★★	★★½	
Dayanılmaz Zulüm	★★★½	★★	★★★	★★★½	★★★½	★★★★	★★	★★★		★★★½	★★★★	★★★★	★★★½	★★★	★★★
Dogville	★★★	★★★½	★★★★★	★★★★	★★½	★★★★★		★★★½	★★★★	★★½	★★	★★★★	★★★★½	★★★½	★★★★★
İnşaat	★★★	★★★	★★★	★★★		★★★★	★★½	★★★½	★★	★★★	★★★	★★½	★★★½	★★★	
Karanlık Sular	★★★½	★★½		★★★★	★★★★	★★★½	★★★★	★★★★	★★★½	★★★★	★★★½	★★★½	★★★★½	★★★½	★★★★
Karayip Korsanları	★★★½	★½	★★★	★★★½	★★★★	★★½		★★½	★★	★★★★	★★★★	★★★★	★★★★	★★★	★★★
Karşı Pencere	★★★	★★½	★★½	★★★	★★	★★★★½	★★★	★★★★★	★★½	★½	★★★★	★★½	★★½	★★½	
Karşılaşma	★★★½	★★½					★★★½				★★½		★★★	★★★½	
Kayıp Balık: Nemo	★★★			★★★½			★★★					★★★★★		★★★	
Le Boşanma	★★½		★★	★★	★★	★				★★	★★	★★★½	★★★	★★½	
Master and Commander	★★★	★★½	★★★	★★★½	★★★½	★★	★★★★		★★★½	★★★½	★★★	★★★★			
Matrix Üçlemesi	★★★★	★½	★★★½	★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★	★★★	★★★★	★★★★★	★★½	★★★★	★★½	★★★★	★★★★
Ölümle Yaşam Arasında	★★★	★★★	★★★½	★★½	★★	★★★★½				★★	★★	★★★★	★★★	★★★	
Özel Tim	★★½			★½		★				★★		★★	★★½	★★	★½
Sinbad: Yedi Denizler Efsanesi	★★½	★★		★★★½								★★★★			
Üçkağıtçılar	★★★	★★	★★	★★★	★★★	★★★½			★★½	★★★	★★	★★½	★★★½	★★★½	★★★½
Yüzüklerin Efendisi: Kralın Dönüşü	★★★★	★★		★★★			★★★★			★★★★★	★★★★	★★★★½	★★★	★★★★★	
Yüzüklerin Efendisi Üçlemesi	★★★★	★★		★★★½			★★★★½			★★★★★	★★★★	★★★★	★★★	★★★★½	
Zirveye Tırmanış				★		★★½				★½		★★			

Koyu renkte olan bantlar en yüksek yıldız ortalamasına sahip olan filmleri gösterir.

Hazırlayan: Burçin S. Yalçın

Dogville

Trier, insanlığın özünü yakalamaya çalışıyor.

Burcu Aykar

Öyle bir kasaba düşünün ki, fakir insanlar, basit hayatlarını, huzur içinde, doğayla başbaşa ve birbirleriyle sorun yaşamadan sürdürsünler. Ancak aralarında problem çıkmamasının sebebi iyi niyetli ve anlayışlı olmalarından ziyade, etliye sütlüye karışmamayı tercih eden tavırları olsun. İçlerinden bin türlü şey geçsin de, dışarıya bunun pek azını yansıtsınlar. Başkalarıyla uğraşmak ya da kurulu düzeni bozmak istemedikleri için hiçbir sorun yok gibi davransınlar. Bir aldatmaca, bir yalanlar silsilesi, bir görmemezlikten gelme hali sürüp gitsin; kimseyi ve hepsinden önemlisi kendini bilmeme ve bilmek istememe hali... Lars von Trier'in filmindeki Dogville adlı bu kasaba ABD sınırları içinde bir dağbaşında. Ama aslında dünyanın herhangi bir yerinde de olabilir. Dünyanın geri kalanından kopuk, içe dönük yaşamları ve "öteki"ne karşı aldıkları ayrımcı, saldırgan ve sömürgeci tavırla ABD'yi fazlaca anımsatıyor olabilir Dogville. Ancak Trier'in anlattığı yine de evrensel bir hikaye. Kasabanın "yazar"ı Tom, küçük bir kasabayı anlatacağı hikayesine isim ararken, "Dogville" demeyi uygun bulmuyor da, "İnsanlar böyle isimler seçiyor ama ben evrensel bir hikaye anlatmak istiyorum," diyor. Lars von Trier ne yapmak istediğini Tom'un ağzından iletiyor sanki: çıkış noktası ABD olabilir, ama bu herkesi ilgilendiren ve anlatan bir hikaye.

Dogville'de hayat aksamadan, renksiz ve hareketsiz bir şekilde akıp giderken kasabaya Grace adlı yabancı bir kadın geliyor. Gangsterlerden kaçan bu kadını Tom, kasabada kalması için ikna ediyor. Halk önce Grace'i aralarına almak konusunda isteksiz davransa da sonunda ona bir şans tanımaya karar veriyorlar. Bu yardımın karşılığını vermek isteyen Grace de kasabalılar için çalışmaya başlıyor. Başta ihtiyaçları olmadığı için yardımı reddetseler de, sonunda Grace'i sömürmek konusunda yarışır hale geliyorlar. Kasabalıları sevmeye baştan razı olan Grace ise tüm bunlara göz yumuyor ve güçsüz konumunun suistimal edilmesine ses çıkarmıyor. Bu arada kasabalıların asıl yüzlerini meydana çıkaran olaylar, tıkırında gidiyormuş gibi görünen sistemi çökertiyor ve Grace'in sistemden çıkarılması kaçınılmaz oluyor. Grace'in başına gelenler aslında Tom'un planlarının bir sonucu. İşi insanları gözlemlemek ve sonra bunlar üzerinde düşünmek olan Tom, kasabadaki herkesi çok iyi tanıdığı iddiasında. Kendi aklına ve okuduklarından öğrendiklerine o kadar güveniyor ki kasabalılara ahlak dersi verme yetisine sahip olduğunu düşünüyor. Onlara, "kabullenme"yi anlatmak istediği bir gece ise karşısına ansızın Grace çıkıyor. Grace, Tom'un örnekleme tekniği için tam da ihtiyaç duyduğu şey: ahlak dersini uygulamalı öğretebilmek için somut bir örnek. Teorilerin içinde yaşayan, pasif ve korkak yazar Tom kasabalılara başkalarını kabullenmek konusunda ders vermeye çalışırken, aslında Grace de kendine bazı şeyleri öğretmeye çalışıyor. Ailesi tarafından kibirli yetiştirildiğini ve bundan arınmak istediğini söylüyor. Ancak onun kasabalılara gösterdiği anlayış ve sevgi, onları hor görmesinin bir göstergesi. Grace'in ahlaki değerleri herkesten o kadar üstün ki, çevresinden bu değerlere göre davranmalarını beklemiyor bile. Kasabalıları küçük, güçsüz, aciz insanlar olarak gördüğü için yaptıkları kötülükleri de mazur görüyor, onları affediyor. Kendisi için asla kabul etmeyeceği ölçütleri kullanıyor onlarla ilişkilerinde. O kadar kibirli ki, insanlara yanlış yaptıklarını göstermek ve düzelme şansı vermek yerine koşulları suçlamayı tercih ediyor. Sonunda ne kasabalılar ne de Grace yaşadıklarından bir ders alabiliyorlar (belki de alınacak bir ders yok, seyircinin filmden alacağı bir ders olmadığı gibi). Kasabalılar Grace'in emriyle bir bir öldürülürken, o tüm yaşadıklarından sonra aynı derecede kibirli. Katliamdan sağ çıkmayı başaran köpeğe tüfeklerini yönelten gangsterleri durduran Grace şöyle diyor, "Durun, bir zamanlar onun kemiğini çalmıştım da o yüzden bana kızgın ve havlıyor." Ve köpek affediliyor.

Filmde söylenenler acı ve ağır olsa da, masallara yaraşır süslü kelimelerle hikayeyi anlatan John Hurt'ün ironik tonu imdada yetişiyor. İroniden kaynaklanan mizah sayesinde daha yenilir yutulur hale geliyor gördüklerimiz. Bir de Trier'in tavrında insan nefreti veya yargılama yok. Dogme95 hareketiyle sinemanın özünü yakalamaya çalıştığını söyleyen yönetmenin, insanlığın özünü yakalamaya çalışması ve gördüklerini göstermeye çalışması bu. Kendi dahil herkese yöneltilmiş olan alaycı tavrı ise böylesine zor bir konuyu mesafeli ve daha az acıtacak bir şekilde ele almanın bir yolu. Güç, iktidar, kibir, insan doğası hakkında konuşurken kendisini de bunların dışında bırakmıyor. Kendisi gibi yazar olan Tom'a, Grace'in kasabalılarla yaşadıklarının bir oyun olduğunu söyletiyor. Trier'e göre de "Dogville", kendisinin de bir parçası olduğu, yeni kuralları olan bir sinema oyunu. Dekorun, dolayısıyla duvarların ve sınırların olmadığı, hikayenin bir tiyatro sahnesinde geliştiği bu filmde, oyunun fikir babası olarak Trier, gördüklerine ayna tutma ayrıcalığına sahip bir figür. Sinemasını tüm kandırmacalardan ve fazlalıklardan arındırma isteği sürecinde de böyle bir yabancılaştırma unsurunu kullanmayı deniyor. Böylece karakterler ve hikaye ön plana çıkıyor; dekorsuz da sürükleyici bir film ve unutulmaz karakterler yaratılabileceğini gösteriyor. Trier, film boyunca Grace ile özdeşleşmemizi ve onun intikamına tüm kalbimizle katılıp sevinmemizi sağlıyor. Kasabalıların katledilmesinden mutluluk duyuyoruz.

Ancak aynı anda Grace'in kusurunu da farkedince tüm karakterlere eşit mesafeden bakmaya başlıyoruz, yani onların arasında bir yerden. Trier'in rahatlığı da belki bir yandan insanlara ayna tutarken, bir yandan da herkesin arasında yerini alabilmesinden, alaycı üslubunu kendine de yöneltebilmesinden kaynaklanıyor. Her türlü fobiye sahip olduğunu itiraf eden yönetmen, bir tek sinema yapmaktan korkmadığını söylüyor bir röportajında. Kamera arkasındaki korkusuzluğu, başarısının en büyük sırrı olsa gerek.

aykarburcu@hotmail.com

Yönetmen: Lars von Trier. **Oyuncular:** Nicole Kidman, Paul Bettany, Harriet Andersson, Lauren Bacall, Jean-Marc Barr, Blair Brown, James Caan, Patricia Clarkson, Jeremy Davies, Ben Gazzara, Philip Baker Hall, Siobhan Fallon Hogan, Zeljko Ivanek, Udo Kier, Chloë Sevigny, Stellan Skarsgård. **Senaryo:** Lars von Trier. **Görüntü Yönetmeni:** Anthony Dod Mantle. **Özgün Olmayan Müzik:** Antonio Vivaldi. **Kurgu:** Molly Marlen Stensgård. **Yapım Tasarımcısı:** Peter Grant. **Yapımcı:** Vibeke Windeløv. **Süre:** 132 dk. **Yapım:** Danimarka-İsveç-Fransa-Norveç-Hollanda-Finlandiya-Almanya-İtalya-Japonya-ABD-İngiltere. **Dağıtımcı:** Umut Sanat. **Gösterim Tarihi:** 5 Aralık.

Yüzüklerin Efendisi: Kralın Dönüşü

Atı alan Isengard'ı geçti! Kral Jackson'ın önünde artık kimse duramaz!

Burçin S. Yalçın

Mitler değişti. Sinema bambaşka diyarlara evriliyor. Beyazperdede mit hâline gelen filmleri üç sınıfa ayırdığımızda sinema efsanelerinin gerçek yüzünü de görmüş oluruz: sıfırdan kendi mitini inşa edenler (Yıldız Savaşları), sırtını başka bir mite yaslayıp onu sömürenler (Harry Potter) ve bir mitten apayrı bir mit yaratmayı başaranlar... Yüzüklerin Efendisi üçlemesi bu diyarda elbette ki üçüncüye tekabül ediyor. Peter Jackson, J.R.R. Tolkien'in romanını eline alıyor, yoğuruyor, istediği gibi biçimlendiriyor ve özüne sadık bir şekilde başka bir şey hâline getiriyor. Örneğin Harry Potter'ın kitabını okuyanlar filmi seyrederken izleyen sahnede neyle karşılaşacaklarını tahmin edebiliyorken Yüzüklerin Efendisi'nde tahminleriniz zaman zaman suratınıza tokat olarak geri dönebiliyor. Çünkü Jackson'ın senaryoda kitabın bazı yerlerini deformasyona uğratmasının yanında filmin senaryo kurgusu da takdir edersiniz ki kitabın çok uzağında seyrediyor. "Yüzük Kardeşliği"nde Galadriel'in aynasına yalnızca Frodo bakarken, kitapta, hatırlayın, önce Sam bakıyordu meşhur aynaya ve dehşet manzaralarla karşılaşıyordu. Bu minicik misal bile Jackson'ın Tolkien'in eseriyle yapmaya çalıştığı şeyi özetliyor aslında: bir efsanenin posasını çıkarmak değil, tersine o efsaneden kendi mitini yaratmak...

"Kralın Dönüşü"yle birlikte artık Orta Dünya'dan ayrılıyoruz. Yüzük efendisi giderek ağırlaşan emanetini taşımakta güçlük çekiyor, Gollum ve Sam ona rehberlik ederken çekişmeye, birbirlerine tuzaklar hazırlamaya devam ediyorlar. Beri yanda, görkemli Minas Tirith, Mordor güçleri tarafından tehdit ediliyor. Aragorn bir kral olarak yeni rolüne çarçabuk ısınıyor ve Theoden'in güçleri ile Ölüler Diyarı'ndan topladığı orduyla orklara karşı kılıç savuruyor.

"Kralın Dönüşü" serinin en tutarlı filmi. Bu, büyük ölçüde öykünün sonu yaklaştığından Jackson'ın kitaba olan sadakatinin de artmasıyla ilintili. Sonuçta gözleri kör eden görkemlilikte bir Minas Tirith tasvirinin yanında Hüküm Dağı'nın haşmeti ve Minas Tirith surlarının önünde cereyan eden o akıllara durgunluk verecek savaş... Jackson tabii ki "Yüzük Kardeşliği" ve "İki Kule"de ele aldığı temaları "Kralın Dönüşü"nde tekrarlamış oluyor. Üçüncü filmle birlikte nihayete eren üçleme devasa bir tema etrafında dönmüyor aslında. Tıpkı Tolkien'in yapıtı gibi... Tam tersi, elindeki temaları küçücük parçalara ayırıyor ve yol boyunca serpiştiriyor. Hansel ve Gretel masalındaki iki kardeşin dönüş yolunu bulabilmek için ufalayıp yola attıkları ekmek kırıntıları gibi seyircinin macera boyunca teker teker toparlayacağı bir temalar erzağı var Yüzüklerin Efendisi üçlemesinin çıkınında. Tıpkı Tolkien gibi Jackson da biz onun öyküsünün peşinden koştururken bize rehberlik etsin diye bu küçük temaları bırakıyor önümüze. Shire'da başlayan bu macera böylece Moria Madenleri, Lothlorien Ormanı, Gondor, Minas Tirith, Ölüler Diyarı, Cirith Ungol ve Hüküm Dağı'nın üzerinden geçerek yeniden başa, Çıkınçıkmazı'na dönüyor. Ve sonunda, yolda ceplerimizde neler biriktirebildiysek onlar kalıyor elimizde: sadakat, güven, ihanet, paylaşmak, bağışlama, sevgi, açgözlülük, cesaret (buna deli cesareti de diyebilirsiniz), olgunlaşma ve hepsinden önemlisi paha biçilemez olana hükmetmenin bahşettiği kibri anlatıyor Yüzüklerin Efendisi. Bunların hiçbiri sinemada ilk kez görselleştirilmiyor. Ama kanımca Yüzüklerin Efendisi'ne hakiki değerini veren de bu oluyor. Sinema tarihinde kimbilir kaç milyon kez işlenmiş bu temaları daha önce hiç yapılmadığı bir biçimde harmanlıyor ve öyle ulu bir öykünün içerisine boca ediyor ki ortaya çıkan film, Orta Dünya'nın da yardımıyla, hiçbir şekilde insanda "başka bir yerde görmüşlük" hissi uyandırmıyor.

Adını andığım temalardan "olgunlaşma"yı biraz açalım. İnsan hayatında zaman gelir öyle bir süreç yaşanır ki o sürecin sonunda o artık aynı insan değildir. Yüzüklerin Efendisi bunun üzerine de bir film aynı zamanda. Sadece Frodo, Sam, Merry ve Pippin değil, aynı zamanda Eowyn, Faramir, Aragorn, Theoden, hatta Gandalf bile artık eski kimliklerinden soyunacaklar. "Kralın Dönüşü" biterken bunu hepsinin yüzlerinden okuyabiliyorsunuz. Çektikleri sıkıntıları ve aldıkları yaşam dersini... Orta Dünya'da insanların hüküm sürdüğü dönemin başlamasıyla birlikte onlar da artık eski benliklerini yırtacaklar. Kuşkusuz Shire'dan Mordor'a hiçbir canlı artık eskisi gibi olmayacak. "Kralın Dönüşü", üçlemeyi nihayete erdirdiği için, kapanış jeneriğinden sonra da Orta Dünya'yı imgeleminizde yaşatmanıza müsaade ediyor. Öyküyü bu filmden sonra kafanızda nasıl sürdürmek isterseniz ona göre şekillendirebilirsiniz.

"Kralın Dönüşü"yle birlikte yukarıdaki temalara yepyeni ve bu filmde gerçekten son derece soylu duran bir tanesi daha ekleniyor: veda edebilme erdemi... Her güzel şeyin, her yüce şeyin, her varlığın, herkesin, kısacası her şeyin geçici ve bir sonu olduğunu da hatırlatıyor bize bu film. Bu ister istemez hikayenin mistik yanını güçlendiriyor. Ve özellikle serinin hayranlarına üçleme sonlanırken veda edebilme yeteneği de bahşediyor.

Başta da belirttiğim gibi, Yüzüklerin Efendisi beyazperdede kendi efsanesini yaratıyor. Galadriel'in "Dünya değişti!" sözleriyle açılmıştı "Yüzük Kardeşliği". Anlaşılan, sinemada eğilimler de değişiyor. Nereye doğru yelken açacağı kehanetini henüz açık etmemiz mümkün değil, ancak bu üçleme bu konuda önemli bir merhale olacak. O zamana dek...

Elveda Orta Dünya!

The Lord of the Rings: The Return of the King

✪✪✪✪✪

Yönetmen: Peter Jackson. **Oyuncular:** Elijah Wood, Ian McKellen, Viggo Mortensen, Sean Astin, Liv Tyler, Billy Boyd, Dominic Monaghan, Orlando Bloom, John Rhys-Davies, Ian Holm, Cate Blanchett, Bernard Hill, Brad Dourif, Miranda Otto, Marton Csokas, Karl Urban, David Wenham, John Noble, Hugo Weaving, Andy Serkis. **Senaryo:** Fran Walsh, Philippa Boyens, Peter Jackson. **Görüntü Yönetmeni:** Andrew Lesnie. **Müzik:** Howard Shore. **Kurgu:** Jamie Selkirk. **Yapım Tasarımcısı:** Grant Major. **Yapımcı:** Peter Jackson, Barrie M. Osborne, Fran Walsh. **Yapım:** Yeni Zelanda-ABD. **Dağıtımcı:** Umut Sanat. **Gösterim Tarihi:** 19 Aralık.

Ölümle Yaşam Arasında

Mesajın hedefi şaşıyor

Engin Ertan

Hesapta idam cezası karşıtı bir film önümüzdeki. Hesapta, çünkü bazen niyetle sonuç aynı olmayabiliyor. Alan Parker da, filmin senaryosunu yazan Charles Randolph da bu projeye girişirken idam cezasının karşısında duran bir şeyler söylemek niyetindeydiler, ona hiç şüphem yok. Ancak biliyoruz ki çoğu zaman iyi niyet yeterli olmuyor. Özellikle bu derece bıçak sırtı bir konuda fikir yürütecek kişinin, yaptığı iş üzerine ciddi şekilde mesai harcaması, attığı her adımın nasıl sonuçlar vereceğini etraflıca hesaplaması gerekiyor. Elbette kurmaya çalıştığı cümlelere gönülden inanması ve samimiyet duygusu da son derece önemli.

Açıkçası Parker veya Randolph'ın samimiyetlerini yargılamak sözkonusu olursa, ne haddimize, deyip kenara çekilmek gerek. Ancak ortaya çıkan sonuca bakınca, idam cezasına karşı içten gelen bir tepki, samimi ve etkileyici bir eleştiri görmek pek mümkün değil, en azından bence. Kanımca gerek Randolph'ın senaryoyu kuruşu, gerekse Parker'ın bu senaryoyu realize edişi daha baştan hatalı. "Ölümle Yaşam Arasında" (The Life of David Gale) ciddi bir şeyler tartışmaktan çok, cilalı bir gerilim olmaya özeniyor. Bu noktadan başlayarak da sorunlar bir bir ortaya çıkıyorlar.

İdam cezası karşıtı filmler deyince çoğumuzun aklına ilk olarak Kieslowski'nin "Öldürme Üzerine Küçük Bir Film"i veya Tim Robbins'in "Ölüm Yolunda"sı geliyor. Peki niye? Her iki film de hem suçu işleyen karakterin eylemini, hem de idam anını detaylı şekilde gösterdikleri için. Özellikle Kieslowski'nin filmi, "Öldürmeyeceksin" emrinin, gücü elinde tutanlar veya devlet için geçerliliğini yitirmediğini vurguladığı için.

Parker, aslında tam da kendisinden bekleneceği şekilde, kurguya ağırlık vererek dinamik bir film yapmaya uğraşıyor. Diğer yandan "Olağan Şüpheliler" nedeniyle, bu tarz sonu sürprizli filmlerden sabıkalı Kevin Spacey'nin varlığı baştan sona izleyicinin kafasını kurcalıyor. Acaba David Gale numara mı yapıyor? Acaba Costance'ı gerçekten o mu öldürdü? Eğer mesele gerçekten, samimi olarak idam cezasını tartışmaksa, tüm bunlardan kime ne? Ha suçu gerçekten işlemiş, ha işlememiş... Suçlu olması devlet tarafından öldürülmesini haklı çıkarmadığı gibi, suçsuzluğu da idam edilmesini engellemek için tek koşul değil. Daha doğrusu olmamalı.

Eğer amaç idam cezasına karşı durmaksa, hükümlünün suçu gerçekten işleyip işlemediği neyi değiştirir? Bu cezanın yanlışlığının ayırdına, ancak hükümlü masum olduğunda mı varırız? Kesinlikle hayır! Ancak belli ki Parker ve Randolph öyle düşünmüyorlar. Zira filmi baştan sona David Gale'in suçu gerçekten işleyip, işlemediği şüphesi üzerine kurmuşlar. Bu düz mantık, filmi esas meselesini tartışmaktan uzak düşürüyor. İdam cezasının bahsi baştan sona sürekli olarak geçse bile, "Ölümle Yaşam Arasında" için şu haliyle, en iyi ihtimalle, yanlış yargılama üzerine bir film denilebilir.

Her şey bu kadarla kalsa neyse. Daha önce de filmin cilalı bir gerilim olmaya özendiğinden bahsettik ya...

Belki daha önce adını andığım "Öldürme Üzerine Küçük Bir Film" ve "Ölüm Yolunda"nın yanına televizyon dizisi "Oz"u da eklemeliyim. Bu dizi adi suçlardan yargılanmış, gerçek hayatta yan yana gelmek bile istemeyeceğiniz, üstelik hâlâ gözünü kırpmadan insan öldürebilen suçluların yer aldığı bir hapishanede geçiyor ve hükümlülerin işledikleri suçu yadsımadan da idam cezasını yermeyi beceriyordu. Hazır böylesi bir örneğe değinmişken, kafama takılan bir diğer konuya geçeyim; David Gale karakteri... Kuşkusuz kendisi idam cezası karşıtı olan bir adamın, idam cezasıyla yargılanıyor olması içinde bir ironi taşıyor. Hatta filmin finali de bu şekilde "anlam kazanıyor". Ancak seyircinin daha zor özdeşleşeceği, iyi eğitim almamış, ne bileyim, mesela çocuğuna düşkün iyi bir baba veya iyi bir öğretmen (hoş, bu kısmı biraz tartışmalı) olmak gibi özelliklere sahip olmayan bir karakter seçilseydi, onun idamını soğukkanlılıkla mı karşılayacaktık? Pek sanmıyorum. Ancak yönetmen ve senaristin hem izleyiciyi şüpheye düşürmek (başlı başına Kevin Spacey faktörü ve David Gale'in bir öğrencisiyle yaşadığı cinsel ilişki), hem de onlara "ya adam masumsa, yazık", dedirtmek (bir önceki cümlede saydıklarım) için seçtikleri yöntem yine çok basit, hatta rahatsız edici bir düz mantığa dayanıyor.

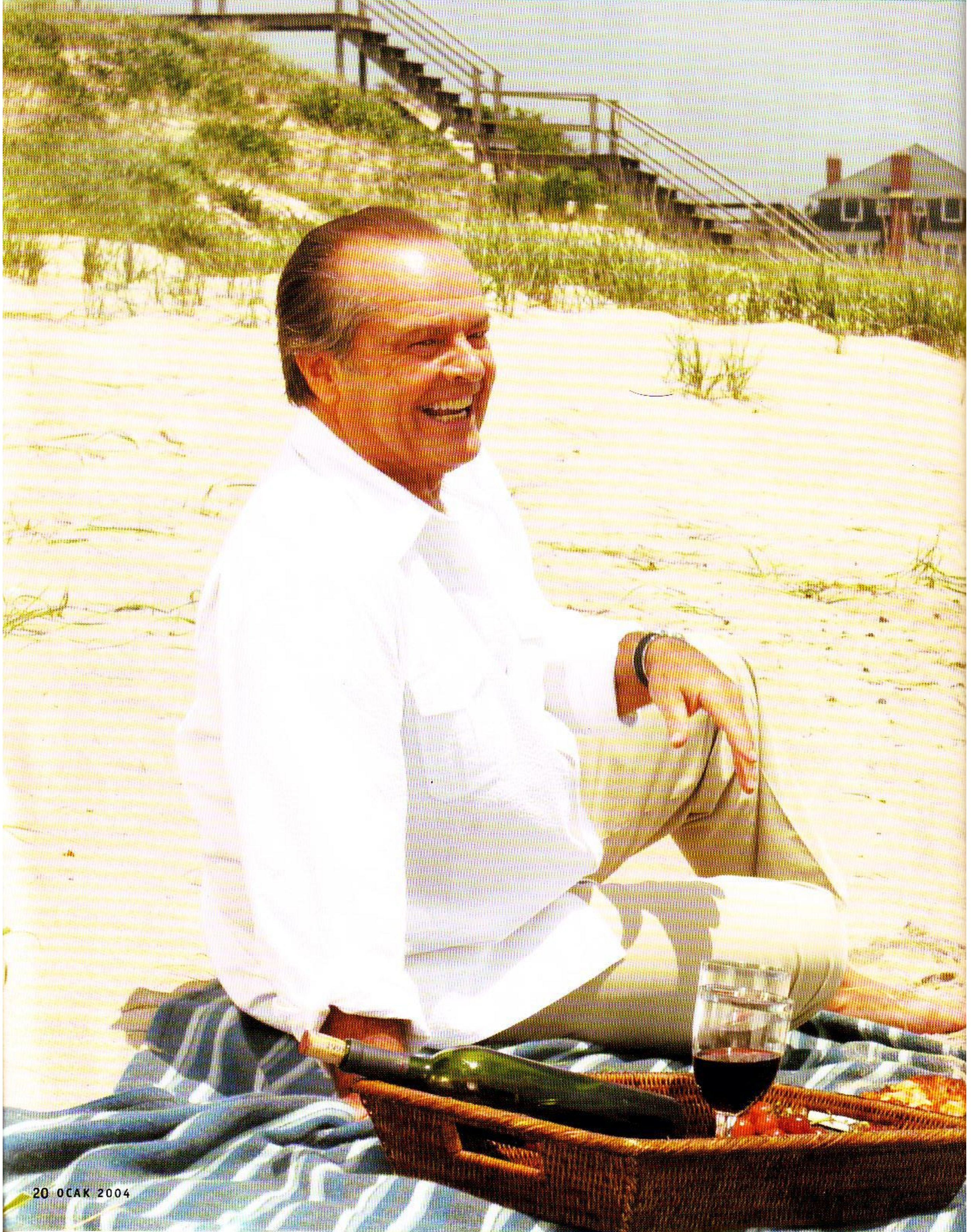
Sonuç olarak "Ölümle Yaşam Arasında" fikir üretirken yanlış bir noktadan hareket ettiği için, söylemek istediğine karşı tarafta yer alanların ekmeklerine de yağ sürüyor. Yanlışlıkla hüküm giymiş, masum bir insanın öldürülmesini zaten kim destekler ki? Değil idamı, böylesi bir durumda uygulanan herhangi bir cezayı kabullenmek mümkün değil. Dolayısıyla idam cezası taraftarları bu filmden sonra, "tamam kardeşim, zaten masumların ölmesini biz de istemiyoruz", diyerek işin içinden sıyrılabilirler. Peki aynı şeyi yazı içerisinde adını andığımız diğer filmlerden sonra söylemeleri mümkün mü? Asla...

Elbette kimseye neyi nasıl yapacağını öğretmek haddimiz değil. Kaldı ki isteyen idam cezasından yana taraf da olabilir, kendi bileceği iş. Ancak sapla samanın birbirine karışmaması, kaş yapayım derken gözün yuvasından uğratılmaması gerekiyor. "Ölümle Yaşam Arasında", ne ele aldığını iddia ettiği konuyu adamakıllı masa üzerine yatırıp tartışıyor, ne de tartıştığı zamanlarda idam cezasına karşı eli yüzü düzgün bir argüman getiriyor. Haliylen bizler de Alan Parker'ın son yıllarda kabarmaya başlayan eksi hanesine bir çentik daha atıyor, eski zamanlarını yakalayacağı günler içinse ümidimizi saklamaya devam ediyoruz.

The Life of David Gale

✪✪

Yönetmen: Alan Parker. **Oyuncular:** Kevin Spacey, Kate Winslet, Laura Linney, Gabriel Mann, Rhona Mitra, Leon Rippy, Matt Craven, Jim Beaver, Elizabeth Gast, Cleo King, Lee Ritchey. **Senaryo:** Charles Randolph. **Görüntü Yönetmeni:** Michael Seresin. **Müzik:** Alex Parke, Jake Parker. **Kurgu:** Gerry Hambling. **Yapım Tasarımcısı:** Geoffrey Kirkland. **Yapımcı:** Alan Parker, Nicholas Cage. **Süre:** 130 dk. **Yapım:** ABD-Almanya. **Dağıtımcı:** New Films. **Gösterim Tarihi:** 12 Aralık.

Aşk her yerde

2000 yılının en çok ilgi gören romantik komedilerinden "Kadınlar Ne İster?"e imza atan yönetmen Nancy Meyers üç yıl sonra aynı türle çıkageliyor. Oyuncu kadrosu yine görülmeye değer.

Harry Langer (Jack Nicholson) müzik endüstrisinde yıllanmış bir yöneticidir. Genç sevgililerine her gün bir yenisini ekleyen Harry'nin son sevgilisi ise taze çıtır Marin'dir (Amanda Peet). Genç kızın annesi, boşanmış ve başarılı oyun yazarı Erica'nın (Diane Keaton) yazlık evine yaptıkları bir ziyaret sırasında Harry kalp krizi geçirir. Kendisiyle ilgilenmek üzere genç doktor Julian'ın (Keanu Reeves) eve gelmesiyle tuhaf bir aşk üçgeni başgösterir: hem Harry hem de tüm yaş farkına rağmen doktor Julian, 50'sini devirmiş Erica'ya aşık olur. ABD gösterimi 12 Aralık'ta başlayan romantik komedi "Something's Gotta Give"in konusu böyle. Üç yıl önce "What Women Want / Kadınlar Ne İster?"in yakaladığı göz kamaştırıcı gişe başarısının ardından yönetmen Nancy Meyers'ı bu kez kendisinin yazdığı yeni bir romantik komedinin arkasında görüyoruz. Nicholson, Keaton, Peet ve Reeves'in yanısıra Frances McDormand ve Jon Favreau da filmin oyuncu kadrosunda. Çekimleri geçtiğimiz temmuzda tamamlanan "Something's Gotta Give"in bizdeki gösterim tarihi ise şu an için 19 Mart olarak gözüküyor.

PEK YAKINDA

PEK YAKINDA

Cehennemden gelen

Çizgi roman uyarlamalarının hızı kesilmiyor. "Hellblazer" adlı çizgi romandan yola çıkılarak sinemaya aktarılan "Constantine"in başrolünde Keanu Reeves var.

John Constantine (Keanu Reeves) doğa üstü vakaları çözmekte usta bir dedektiftir. Bir gün yolu bir kadın polisle, Angela Dodson'la (Rachel Weisz) kesişir. Angela'nın ikiz kardeşi öldürülmüştür ve genç adam kadına bu cinayeti çözmesi için yardım etmeye karar verir. Araştırmaları sonucunda yolları Los Angeles'ın karanlık dehlizlerine düşer. Burası iblisler ve meleklerin mekanıdır ve ikiliyi orada büyük bir karmaşa beklemektedir. Reeves ve Weisz'ın yanısıra Shia LaBeouf, Djimon Hounsou, Max Baker, Pruitt Taylor Vince ve Tilda Swinton da filmin oyuncu kadrosunda. Hellblazer çizgi romanından uyarlanan "Constantine"in ismi "Hellraiser"a çok benzediği için proje ilerledikçe değişmişti. 9 Ekim'da başlayan filmin çekimleri de şu sıralar tamamlanmak üzere. Genç yönetmen Francis Lawrence'ın yöneteceği filmle henüz proje aşamasındayken "Hücre"nin yönetmeni Tarsem Singh ilgileniyordu. Fakat yönetmen filmin yıldızının Nicolas Cage olacağını duyunca projeden vazgeçmişti. Sonradan Cage de projeden çekilince sözkonusu koltuklara Lawrence ve Reeves oturdu. Filmin ABD gösterim tarihinin de 17 Eylül 2004'te başlayacağı açıklandı.

HIDALGO

Viggo Mortensen westerne el atıyor

ABD gösterimine Mart 2004'te başlayacak bu westernin yönetmeni "Jumanji", "October Sky" ve "Jurassic Park III"ün yönetmeni özel efekt ustası Joe Johnston. "Spirit: Stallion of the Cimarron"ın senaryosuna da imza atan John Fusco öyküyü kaleme alan isim olarak göze çarpıyor. Frank T. Hopkins'in gerçek öyküsünden sinemaya uyarlanan filmde başrol Viggo Mortensen'de. Yüzüklerin Efendisi üçlemesiyle bir anda sinemaseverin gözünde yepyeni bir jön olarak parlayan aktörün yanında Ömer Şerif, J.K. Simmons ve Malcolm McDowell yeralıyor. Çekimleri California, Montana, Güney Dakota ve Fas'ta yapılan "Hidalgo" ABD'den hemen sonra bizim sinemalarımıza da uğrayacak.

Uzun süredir seyretme fırsatı bulamadığımız Ömer Şerif, başrolde Viggo Mortensen'in olduğu bu westernle karşımıza çıkacak.

BEYOND BORDERS

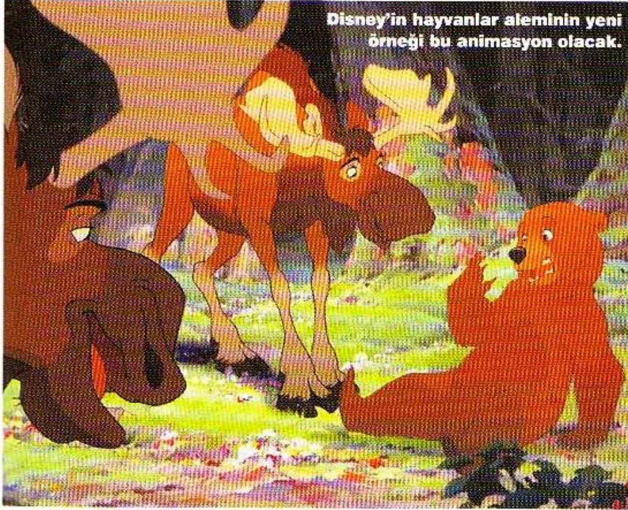
Angelina Jolie aşkta ve savaşta

"GoldenEye", "The Mask of Zorro" ve "Dikey Limit" gibi aksiyon filmlerinin yönetmeni Martin Campbell'ın çektiği yeni filmin başrollerinde Angelina Jolie, Clive Owen, Teri Polo, Linus Roache, Yorick van Wageningen ve Noah Emmerich'i seyredeceğiz. Kanada, Kenya ve İngiltere'de çekilen film, ABD'de ekim ayının sonunda gösterime girdi ve seyirciden yeterince ilgi görmedi. Angelina Jolie'nin egzotik mekanlardaki film serüvenleri de "Beyond Borders"la devam etmiş oluyor. Lara Croft karakteriyle hayran kitlesini biraz daha genişletirken bir yandan da kimi hayranlarını filmlerinin niteliğini düşürerek kendisine küstürüyor. Yeni filmi "Beyond Borders" ise 1984 yılında geçiyor. Jolie, yeni filminde Afrika'da maceraperest bir doktora âşık olan bir kadını oynuyor. Film için daha önce yönetmen olarak Oliver Stone'un adı geçiyordu fakat sonradan Stone projeden çekildi. Ayrıca, Cliwe Owen'ın karakterini başta Kevin Costner talep etmiş, ancak o sıralarda yönetmen olarak düşünülen Stone aktörle geçinemediğini vurgulayarak bunu reddetmişti.

Aşk filmi sevenler için biçilmiş kaftan olan "Beyond Borders"ın Türkiye gösterimi de muhtemelen şubatta başlayacak.

Disney'in hayvanlar aleminin yeni örneği bu animasyon olacak.

BROTHER BEAR

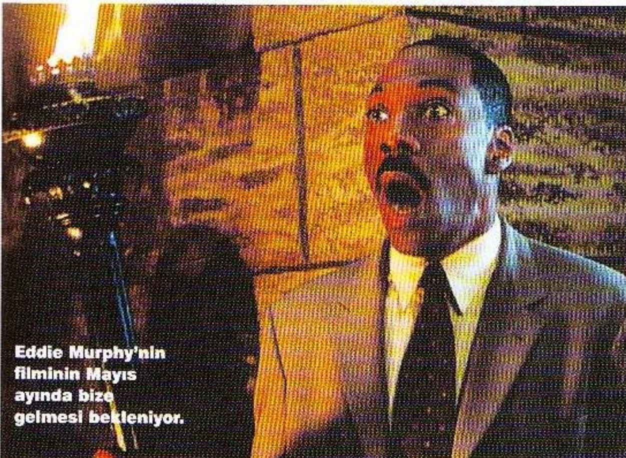
Ayı: Bir Sevgi Filmi

Walt Disney'in çocuklara yönelik animasyonlarının yeni halkasının ismi "Brother Bear". ABD gösterimi 1 Kasım'dan itibaren başlayan filmin seslendirme kadrosunda Joaquin Phoenix, Jeremy Suarez, Jason Raize, Rick Moranis, D.B. Sweeney, Michael Clarke Duncan ve Estelle Harris'i görüyoruz. Filmin yönetmenlik koltuğunda ise animasyon konusunda deneyimli iki isim oturuyor: "Güzel ve Çirkin", "Aladdin", "Aslan Kral" ve "Mulan"da çeşitli görevler almış Aaron Blaise ve yine "Mulan"ın teknik kadrosundan Robert Walker... Buzul Çağı'ndaki dünyada üç ayının maceralarını anlatan "Brother Bear", "Finding Nemo"dan sonra Disney'in sonbahar aylarında gişe başarısı beklediği bir başka animasyon olarak göze çarpıyor. Bizler filmi martta seyredebileceğiz.

THE HAUNTED MANSION

Eddie Murphy'den korku / komedi

"The Adventures of Pluto Nash" ve "I Spy" gibi iki hayalkırıklığının ardından "Daddy Day Care / Afacanlar Yuvada"yla rahat bir nefes alan Eddie Murphy'nin yeni filminin öyküsü ise gotik korku filmlerinin atmosferinde geçiyor. "Aslan Kral" ile "Stuart Little" ve "Stuart Little 2"nin yönetmeni Rob Minkoff'un çektiği filmde Jennifer Tilly ve Terence Stamp de yeralıyor. 90 milyon dolar bütçeli filmin ABD gösterim tarihi 26 Kasım 2003'te başlıyor. Yolu ailesiyle birlikte hayaletlerle dolu bir malikaneye düşen işkolik bir adamın orada başına gelenleri anlatan "The Haunted Mansion" komedi / korku kırması olacak.

Eddie Murphy'nin filminin Mayıs ayında bize gelmesi bekleniyor.

YAPIM AŞAMASINDAKİLER

THE RUM DIARY

"Fear and Loathing in Las Vegas"tan sonra bir başka Hunter S. Thompson romanı daha sinemaya aktarılıyor. Thompson'ın basılan bu ilk kurmaca romanından yapılacak uyarlama, yazarın '50'lerin sonlarında geçen gençliğindeki maceralarını anlatıyor. Johnny Depp ve Benicio Del Toro'nun yanısıra Josh Hartnett ve Nick Nolte de oyuncu kadrosundaki öne çıkan isimler. Filmin yönetmenliğini de Del Toro yapacak.

Gösterim Tarihi: Henüz kesinleşmedi

ALEXANDER

Oliver Stone görkemli bir oyuncu kadrosuyla Büyük İskender'in öyküsünü görselleştirmeye 24 Eylül 2003'te 100 milyon dolarlık bütçeyle başladı. Colin Farrell, Jared Leto, Anthony Hopkins, Rosario Dawson, Angelina Jolie, Jonathan Rhys-Meyers, Val Kilmer'ın oynadığı bu gösterişli prodüksiyonun çekimleri Fas, Tayland ve İngiltere'de yapılıyor. Büyük İskender'i Farrell'in canlandıracağı filmde Jolie de onun annesini oynuyor.

Gösterim Tarihi: Kasım 2004

THE INCREDIBLES

Çizgi dizi "The Simpsons" ve "The Iron Giant" gibi animasyonların yönetmeni Brad Bird'ün yöneteceği bu fantastik animasyonda Holly Hunter, Samuel L. Jackson, Jason Lee, Craig T. Nelson seslendirme yapıyor. Disney-Pixar işbirliği olan filmi, Disney en büyük rakibi DreamWorks'ün önümüzdeki sonbahar büyük beklentilerle gösterime sokacağı "Sharkslayer"ın karşısına yerleştirilmiş durumda.

Gösterim Tarihi: Kasım 2004

ROMANCE AND CIGARETTES

Üçüncü yönetmenlik denemesinde John Turturro müzikale el atıyor. James Gandolfini, Susan Sarandon, Kate Winslet, Steve Buscemi, Julia Stiles, Aida Turturro, Amadeo Turturro ve Christopher Walken'ın oynadığı film Brooklyn'de geçiyor. Şarkı ve dans sahnelerini oyuncuların gerçekleştireceği filmin çekimleri önümüzdeki haftalarda başlayacak.

Gösterim Tarihi: Henüz kesinleşmedi

THE INTERPRETER

Sydney Pollack'ın yöneteceği bu politik gerilimde Nicole Kidman'ı seyredeceğiz. Birleşmiş Milletler'in içinde dönen kirli oyunlara odaklanan filmin senaryosunu "The Life of David Gale"in senaryo yazarı Charles Randolph kaleme aldı. Bunun dışında oyuncu kadrosunda belirginleşen başka bir isim yok.

Gösterim Tarihi: Henüz kesinleşmedi

SMOKE & MIRRORS

"Barışçı", "Derin Darbe" ve "Pay It Forward" gibi filmlerden hatırlayabileceğiniz yönetmen Mimi Leder'ın yeni projesi Catherine Zeta-Jones'un oynadığı bir macera filmi. Şu sıralar finansmanı konusunda problemlerin yaşandığı prodüksiyon, bu mesele halledilir halledilmez hayata geçecek. Çekimlerin ise Fas'ta yapılacağı açıklandı.

Gösterim Tarihi: Henüz kesinleşmedi

OCEAN'S TWELVE

Çekimlerine Mart 2004'te başlanacak "Ocean's Eleven"ın devam filmi için yönetmenlik koltuğunda yine Steven Soderbergh'i görüyoruz. Soygun mekanlarını Roma, Londra ve Berlin gibi kentlere yayan gruba yeni katılan bir isim var. Vincent Cassel; George Clooney, Brad Pitt, Julia Roberts, Casey Affleck, Andy Garcia, Bernie Mac, Scott Caan, Matt Damon, Shaobo Qin ve Carl Reiner'ın yanına yerleşiyor. Soderbergh bütçeyi ilk filme oranla daha yüksek tutmayacağını açıkladı.

Gösterim Tarihi: Aralık 2004

Futbol ve sinema üzerine düşünmek

Sinema yazarı Tunca Arslan'ın uzun bir çalışmanın sonucu ortaya çıktığı her hâlinden belli olan kitabı "Futbol ve Sinema - Meşin Yuvarlağın Sinema Serüveni" İthaki Yayınları'ndan çıktı. BURÇİN S. YALÇIN

Eğer tevazu göstermezsek, muhtemelen, Tunca Arslan'ın elinden kitapçı raflarına yeni ulaşan "Futbol ve Sinema"nın dünyada bir benzerinin daha olmadığını rahatlıkla söyleyebiliriz. En azından böylesi kapsamlı bir şekilde. İsrail'den Macaristan'a onlarca ülkede çekilen ve futbola iyi-kötü ilişen onca filmi biraraya getirmek, gerektiğinde onları seyretmek ve belli başlıklar altında toplayıp yorumlamak herkesin harcı değil. Ama Arslan yaratıcılık isteyen ve kalabalık kitlelere seslenen her iki olguyu başarıyla yan yana getiriyor ve ortaya alanında yazılmış en iyi kitaplardan biri, belki de birincisi çıkıyor.

Kitaba nasıl hazırlandın?
Futbol ve sinema, şöyle bir düşündüğümde, "seyretmek", "üzerinde düşünmek" açısından yaşamımda en çok yer ve zaman ayırdığım, keyif aldığım olgular niteliğinde. Sinema tarihindeki filmleri, konu ve temalarına göre düşünmek, bu yönde çalışmak da hoşuma gidiyor. Geçen yıl Dünya Kupası sırasında Sinema Dergisi için hazırladığım futbol dosyasında, sanırım 50 kadar filmin adı geçiyordu. TRT 2 için hazırladığım "Yedinci Sanatın Bakışı" belgeselinin futbol bölümü için de araştırmayı sürdürdüm. Belgeselin en renkli bölümlerinden birini ortaya çıkardı sinema-futbol ilişkisi. Çalışmayı biraz daha yoğunlaştırınca, yerli ve yabancı sinemada başlangıçta haberdar olduklarımın iki-üç katı filmin yapıldığını anladım. En az 150 filme ulaşabilirsem bir kitap yapma hedefi koydum. Yaklaşık birbuçuk yıllık ön hazırlıktan sonra, yazım aşaması da üç ayımı aldı.

Uğur Vardan, biraz da şaka yollu, "2003 yazı futbolsuz geçmesin," diyerek bu kitabı yazmaya soyunduğunu belirtiyor önsözde. Kitabı yazmanın tek sebebi bu değildi sanırım.
Sinemacıların futbola gösterdikleri ilginin örneklerine, değişik boyutlarına dikkat çekmek istedim. Futbola da, sinemaya da meraklı pek çok insanın kafasında sinema-futbol ilişkisi, yalnızca "Zafere Kaçış"la sınırlıydı ve "Kaç tane film var ki... Gerçekten bir kitap oluşturacak kadar film bulabilecek misin?" diye soran çok oldu. Daha önce böylesi bir çalışmanın yapılmamış olması da itici güçtü kuşkusuz. Açıkçası, Türk sinemasında da sanılanın tersine ve iyi bilinen birkaç örneğin ötesinde de futbolla ilgili çok sayıda film yapıldığını ortaya koyma isteği de nedenlerden biriydi.

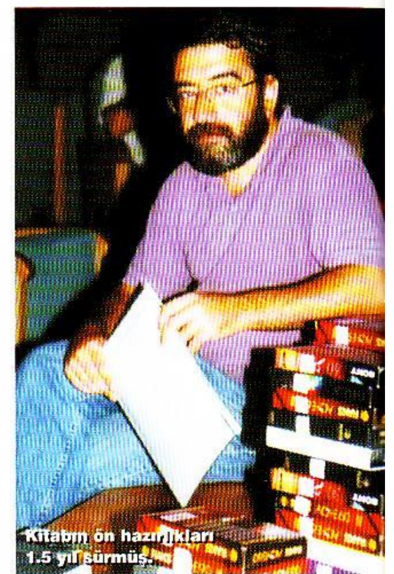
Futbolla ilgili böyle kalabalık bir toplamı hazırlarken ilk kez görmek ya da yeniden seyretmek zorunda hissettiğin filmler oldu mu?
"Mean Machine" ilk kez seyrettiğim filmlerdendi. Örneğin "Cehennemde İki Devre", "Yaşamın Dışında", "Amigolar", "Yolcu", "Taçsız Kral" gibi filmleri de bazı sahneleri için yeniden seyretme gereği duydum. Ama ilginçtir, bazı futbol maçlarını yeniden seyretmek ihtiyacı da hissettim kitap için çalışırken ama buna olanak bulamadım. Örneğin 1974 Dünya Kupası'nın finalindeki Almanya-Hollanda karşılaşması müthiş sinematografiktir benim için. Hollanda'dan altı futbolcunun birden ofsayta düşmesi, unutulmaz bir sahnedir.

Yine önsözde Uğur Vardan sinemanın futbolu hazmedemeyişine değiniyor. Sen bu konuda ne düşünüyorsun?
İyi bir futbol filmi çekmek gerçekten zor ve bunu anlamak gayet kolay. Yani Uğur'un söylediğinde doğruluk payı var. Öte yandan, asıl futbolseverlerin futbol filmlerini hazmedemediğini düşünüyorum. Tribündeki insan, duyduğu heyecanın, coşkunun ya da öfkenin, acının "başkalarınca" yorumlanmasını, futbol sevgisiyle, takım tutkusuyla arasına başka birşeyin girmesini istemiyor. Bence futbol fanatikleri bu nedenle sosyologları da, psikologları da, sinemacıları da pek sevmiyorlar ya da "hazmedemiyorlar".

Bazı filmlerin hikayesini aktarırken tıpkı maç anlatan spikerlerin heyecanlı ruh haline yakın bir üslup yakalıyorsun. İsrail filmi "Kupa Finali" ya da "Mean Machine"le ilgili yazılarda olduğu gibi... Kitaptaki filmler arasında seni en çok heyecanlandıran filmler hangileri oldu?
"Cehennemde İki Devre" ve "Zafere Kaçış"ı dışarıda tutarsam, açıkçası futbol konulu filmlerin "heyecan katsayısı" fazla olmuyor. Çok güzel, coşku verici, unutulmaz vb. olabiliyorlar ama genel olarak heyecan verici değiller. Sıradan bir futbol maçını izlerken, ortalama bir futbol filminden çok daha fazla heyecan duyuyorum. Yine de Mark Herman'ın "Daha İyisi Can Sağlığı", Jasmin Dizdar'ın, baştan sona bir futbol filmi olmamakla beraber "Güzel İnsanlar"ı, Ricky Tognazzi'nin "Amigolar"ı, David Evans'ın "Fever Pitch"i çok güzel, çok sevdiğim filmlerdir.

Yeşil sahalardan beyazperdeye transfer olan Vinnie Jones şu an için bu dalda en başarılı örnek gibi görünüyor. Kitapta pek değinme fırsatı bulamamışsın ama ben öğrenmek istiyorum: Vinnie Jones'un oyunculuğunu nasıl buluyorsun?
Kitapta Jones için "Britanya futbolunun yetiştirdiği en kazma futbolculardan biri..." dedim. Bence bu sinema oyunculuğu için de geçerli. Kamera karşısında da sahada olduğu gibi dümdüz bir oyuncu, tam bir görev adamı. Ama kendi adıma, "Lock, Stock and Two Smoking Barrels", "Snatch", "Swordfish" gibi filmlerini çok sevdiğimi ve genel olarak da yaşamın her alanındaki "görev adamları"na büyük sempati beslediğimi söylemeliyim.

Kitabın sonunda futbol ve sinema ilişkisi üzerine konuşan ünlülerden Kartal Tibet diyor ki "Adım Kartal olduğu için 7-8 yaşımdan beri Beşiktaşlıyım. Başka bir takımı tutmama imkan yoktu herhalde." Senin soyadının Arslan olduğundan yola çıkarak soruyorum: bu durumda senin de Galatasaraylı olman gerekmiyor muydu?
Bilenler bilir, ben ebedi dostluğa ve ezeli rekabete inanmakla birlikte, "Galatasaray'ı yenelim, küme düşelim!"ci bir Fenerbahçeliyim. Başka birşey söylememe gerek yok herhalde... ■

Kitabın ön hazırlıkları 1.5 yıl sürmüş...

PINAR TINAZ GÜRMEN pgurmen@ixir.com

Tunç Başaran

Kimdir?
Türk sinemasının önde gelen yönetmenlerinden Tunç Basaran, 1938 yılında İstanbul'da doğdu. Vefa Lisesi'nin ardından, bir süre İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ne devam etti. Daha sonra İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu.

Sinemaya nasıl girdi?
İs hayatına tercümanlık yaparak baslayan Basaran, 1960 yılında, Memduh Ün'ün asistanlığını üstlenerek profesyonel sinema yasamına adım attı. Ün'ün yanısıra, Lütfi Akad, Ertem Göreç ve Atıf Yılmaz gibi pek çok önemli yönetmenle de calısma fırsatı buldu.

İlk filmi
Basrollerinde Tamer Yigit, Semra Sar ve Pervin Par'ın yer aldıkları bir aile dramı olan 1964 yapımı "Hayat Kavgası", Tunç Başaran'ın yönettigi ilk film oldu. Senaryo, Orhan Kemal'in "Borusunu Öttüren" adlı oyunundan yola çıkılarak olusturulmustu.

Sinemasının genel özellikleri
Tunç Başaran, sinemaya dram türündeki filmler ile basladı ve özellikle yine bir Orhan Kemal uyarlaması olan 1965 yapımı "Murtaza" ile dikkatleri üzerine çekti. Ancak, kısa bir süre sonra, tarzını değiştirerek, macera ve aksiyon filmlerine yöneldi. "Horasan'ın Üç Atlısı"(1965), "Tarkan"(1969) gibi özgün yapımların yanısıra, yabancı film uyarlamaları da gerçeklestirdi. John Sturges'ın "Yedi Silahsörler" filminden 1964 yapımı "On Korkusuz Adam"ı; George Stevens imzalı "Shane"den, 1965 yılında "Konyakçı"yı; Michael Curtiz'in "Robin Hood'un Serüvenleri" adlı filminden ise 1966 yapımı "Vatan Kurtaran Aslan"ı uyarladı.
1971 yılında yönettigi "Korkusuz Kaptan Swing" adlı filmde olduğu gibi, sevilen bazı çizgi roman kahramanlarını da perdeye taşıdı. Tunç Basaran'ın dönem içinde değerlendirilebilecek diğer ilginç çalısmaları arasında Charlie Chaplin'in "Şehir Işıkları" filminin bir uyarlaması olan 1970 yapımı "Cafer Bey" ve Victor Fleming imzalı "Oz Büyücüsü"nden yola çıkılarak 1971 yılında gerçeklestirilen "Ayşecik ve Sihirli Cüceler Rüyalar Ülkesinde" sayılabilir...
Bilindiği gibi, 1970'li yıllar, Türk sineması için zorluklar ile dolu bir dönem oldu. Sinema salonlarının git gide seyirci kaybetmesi ile ekonomik bir dar boğaza giren yapımcılar, daha çok erotik filmlere yönelmeye baslayınca, çoğu sinema sanatçısı gibi Tunç Başaran da mesleğine bir süre ara vermek zorunda kaldı. 15 yıl, Yeşilçam'dan uzak kalan yönetmen, çalısmalarını reklam filmleri çekerek sürdürdü.
Başaran'ın sinemaya dönüş filmi olarak nitelendirilen 1987 yapımı "Biri ve Diğerleri", şiirsel üslubu ve farklı plastik tasarımı ile ilgi çeken bir yapım oldu. Sözkonusu filmden itibaren, tarzını değiştiren ve içerik olarak daha duygusal ve bir ölçüde kişisel yapımlara imza atmaya baslayan yönetmen, biçimsel olarak da çok daha yetkin eserler ile seyirci karsısına çıkmaya basladı.
1989 yılında, Feride Çiçekoğlu'nun senaristliğini üstlendiği "Uçurtmayı Vurmasınlar" ve 1990 yılında Kemal Demirel'in bir öyküsünden uyarlanan "Piyano Piyano Bacaksız" ile pek çok ödül kazandı. Yönetmen, "Uzun İnce Bir Yol" (1991), "Sen de Gitme Triandifilis" (1995) gibi çalısmaları ile de basarısını sürdürdü. Tunç Başaran'ın bu dönem içinde yer alan filmleri, her ne kadar eleştirmenler tarafından dramatik yapının olusturulması adına zaaflar barındırmaları dolayısıyla tenkit edilse de, duygusal senaryoları, şiirsel görüntü dili ve titizlikle yürütülen teknik çalışmaları ile övgü kazandı.

Önemli filmleri
"Biri ve Diğerleri" (1987), "Uçurtmayı Vurmasınlar" (1989), "Piyano Piyano Bacaksız" (1990), "Uzun İnce Bir Yol" (1991), "Sen de Gitme Triandifilis" (1995), "Kaçıklık Diplomasi" (1998), "Abuzer Kadayıf" (2000)

En çok çalıştığı oyuncular
Tunç Basaran'ın 1960'lı yıllarda en çok birlikte çalıştığı oyuncular arasında, Kartal Tibet, Tamer Yigit, Süleyman Turan, Esen Püsküllü, Tunç Oral, Tanju Gürsu, Selma Güneri, Sevda Ferdağ, Ali Şen, Kazım Kartal gibi isimler sayılabilir. Yönetmen sinemaya ikinci bir baslangıç yaptığı 1987 sonrasında ise, hemen her filminde farklı oyuncularla çalışmayı tercih etti. Nur Sürer, Rutkay Aziz, Serap Aksoy, Tarık Akan, Taner Birsel, Füsun Demirel, Aytaç Arman, Meral Oğuz, Selçuk Yöntem, Ayda Aksel ve Metin Akpınar gibi...

Sinemaya 1960 yılında Memduh Ün'ün asistanı olarak başladı.

En çok çalıştığı görüntü yönetmenleri
İlk dönem filmlerinde Rafet Şiriner, Mustafa Yılmaz, Kriton İlyadis, Mengü Yegin ve Orhan Kapkı ile birden fazla projede birlikte olan Tunç Başaran, son dönem filmlerinde Erdal Kahraman, Colin Mounier ve Aytekin Çakmakçı gibi isimler ile çalışmayı tercih etti.

Ödülleri
Yönetmenin 1987 yapımı filmi "Biri ve Diğerleri" 24. Antalya Film Festivali'nde Jüri Özel Ödülüne layık bulunmasının yanısıra, 7. Uluslararası İstanbul Sinema Günleri'nde en iyi film seçildi. 1989 yapımı "Uçurtmayı Vurmasınlar", 8. İstanbul Uluslararası Film Festivali'nde En İyi Türk filmi, 26. Antalya Film Festivali'nde En İyi Film seçildi. Tunç Başaran bu calısmasıyla çok sayıda yabancı ödülün de sahibi oldu. Valencia 10. Akdeniz Film Festivali'nde En İyi 2. film, İsviçre'de düzenlenen Ragazzi Bellinzona Film Festivali'nde, İran'da düzenlenen Golden Butterfly'da ve 9. Lyon Çocuk Filmleri şenliğinde En İyi Film ödüllerini alan "Uçurtmayı Vurmasınlar", Oscar aday adayı olan ilk Türk filmi olarak da tarihe geçti. Yönetmen, "Piano Piano Bacaksız" adlı çalışması ile, 10. Uluslararası İstanbul Film Festivali'nde En İyi Yönetmen ödülünü Fehmi Yaşar ile paylaştı. "Sen de Gitme Triandifilis", 33. Antalya Film Festivali'nde En İyi 2. film, 10. Altın Koza Film Festivali'nde En İyi Film ve Yönetmen, 9. Ankara Film Festivali'nde En İyi Film, 8. Orhon Murat Arıburnu ödüllerinde En İyi Film ve Yönetmen, 13. İskenderiye Uluslararası Film Festivali'nde Jüri Özel Ödüllerine layık bulundu. Yönetmen, "Kaçıklık Diplomasi" adlı filmi ile de 35. Antalya Film Festivali kapsamında Dr. Avni Tolunay özel ödülünün sahibi oldu.

Bugün Tunç Basaran
2002 yılında düzenlenen İstanbul Uluslararası Film Festivali'nin Ustalara Saygı bölümünde ağırlanan Tunç Başaran, "Teberik Sanssız" ve "Mebus" adlı iki film projesi üzerinde çalışmalarına devam ediyor.

Komşunun festivali

21-30 Kasım 2003 tarihleri arasında Uluslararası Selanik Film Festivali'nin 44.cüsü gerçekleşti. BERNA KULELİ

Festival bugünkü dinamik, uluslararası niteliğini 1992 yılında Michel Demopoulos'un yönetimi ve Kültür Bakanlığı'nın Selanik Belediyesiyle yaptığı işbirliği sonucu sağlanan finansal destek ile buldu. Buna diğer kurumların ve sadece Selaniklilerin değil, Yunanistan'ın diğer şehirlerinden festivali izlemeye gelenlerin yoğun ilgisini de eklemek gerekir. Selanik'te festival süresince yoğun bir sanat ortamı ile yaşamak mümkün. Filmlerin çoğu limandaki antrepolarda gösteriliyor. Bunun dışında ikisi büyük, biri küçük iki sinema salonu daha festivale evsahipliği yapıyor. Bunlar da limandan yürüme mesafesinde. Festival merkezi limandaki antrepolardan birinde. Basın toplantıları tüm izleyicilere açık olarak burada yapılıyor. Böylece sadece gazeteciler değil, tüm sinema meraklıları kahvelerini içerek filmlerden tanıdıkları sinemacılarla tanışma fırsatını buluyorlar. Ayrıca burada dağıtılan filmlerle ilgili broşürler, Yunan sineması ile ilgili kitapların da tüm izleyicilere bedava dağıtılması çok hoş. Selanik Film Festivali sadece film izlemek için değil, film sonlarında kapısı denizin dalga seslerine açılan sinema salonları, okuya okuya bitiremeyeceğiniz kitaplar, broşürler, sergiler, konserler ile de izleyicilere yoğun bir sanat ortamı sunuyor.

Bu yıl festival 9 bölümden oluşuyordu. Uluslararası Yansıma bölümünde 14 film yanstı. Bu bölümde yansımak için yönetmenlerin ilk ve ikinci filmlerini yapmış olmaları gerekiyor. Uluslararası jürinin başkanlığını Gürcü yönetmen Otar Iosseliani yapıyordu. Jürinin diğer üyeleri Rus oyuncu Tamila Koulieva, İsviçreli yönetmen Jean François Amiguet, İngiliz görüntü yönetmeni Walter Lassally, Çinli yönetmen Wang Xiaoshuai, Mısırlı eleştirmen Samir Farid ve İranlı yönetmen Cafer Panahi idi. Iosseliani, uluslararası jürinin basın toplantısında yansımada asıl aradıklarının kalite olduğunu ama gençlerin başarısının onları daha mutlu edeceğini söylemişti. Gerçekten de sonuçlar bu doğrultuda oldu. Jüri, Altın İskender ödülünü savaşın anlamsızlığı ve insanın direnişini anlatan Rus yönetmen Alexei German Jr'ın "Last Train" (Son Tren) isimli filmine verdi. Yönetmen 1976 Moskova doğumlu. Bu filminden önce 3 tane kısa metraja imza atmış. Lenfilm Stüdyo'da çalışıyor.

Özel Jüri ödülü yani Gümüş İskender, 1968 doğumlu İtalyan yönetmen Michelangelo Frammartino'nun "The Gift" (Hediye) isimli filmine verildi.

En İyi Yönetmen ödülü ise "Ana And The Others" (Ana ve Diğerleri) isimli filmi ile Arjantin'den bir başka genç yönetmenin 1973 doğumlu Celina Murga'nın oldu.

En İyi Senaryo ödülü Yunanistan'dan Dimitris Indares'e "Totally Married" (Tamamen Evli) filmi ile verildi.

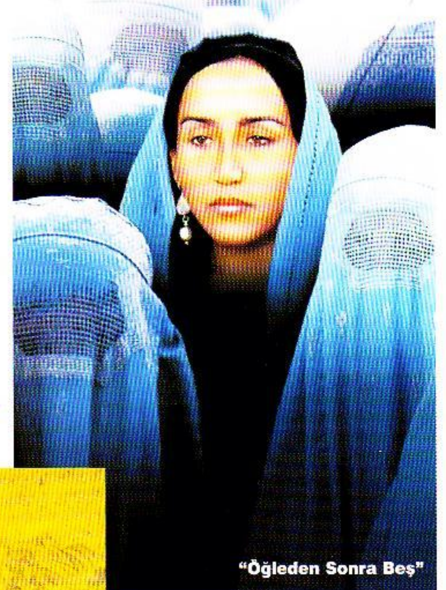
En İyi Kadın Oyuncu Çek Cumhuriyeti'nden Benjamin Tucek'in yönetmenliğini yaptığı "Girlie - Devcatko" filminde oynayan Dorota Nvotova'ya ve En İyi Erkek Oyuncu ödülü de gene aynı filmde oynayan Mario Kubas'a verildi.

FIPRESCI , Uluslararası Eleştirmenler Birliği ödülü de "Son Tren" filmine verildi. Yunan filmleri bölümünde ise bu ödül Michalis Reppas ve Thanassis Papathnasiou'nun "Oxygen" isimli filminin oldu.

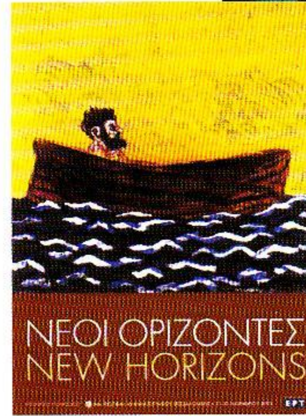
Ayrıca Rus yönetmen Andrey Zvyagintsev'in "The Return" (Dönüş) isimli filmi de nesne ve stil arasında kurduğu denge, güçlü bir öyküyü özel efektler kullanmadan minimal bir anlayış ile anlatması nedenleriyle özel mansiyona değer görüldü.

Ulusal Yansıma bölümünde tüm ödülleri, derin bir İstanbul nostaljisi ile sadece kökleri İstanbul'a dayanan Rumları değil, festivalin konukları arasındaki biz Türkleri ve genç yaşlı birçok Yunanlıyı derinden etkileyen "Politiki Kouzina" filmi aldı. Yönetmen Tassos Boulmetis 1957 yılında İstanbul'da doğmuş. 1964 yılında ailesi ile birlikte büyükbabasını bu şehirde bırakarak Yunanistan'a göçmüş ama aklı hep İstanbul'da, dedesinde ve çocukluk aşkında kalmış. Rumca şehir anlamına gelen "poli"nin bir anlamı da İstanbul. Filmin İngilizce adı "A Touch Of Spice" yani "bir tutam baharat" ama Yunanca anlamı "İstanbul'un Mutfağı". Başak Köklükaya ve Tamer Karadağlı'nın da oynadığı bu film şimdiden Yunanistan'da 700.000 izleyici ile buluştu. Mart ayında da Türkiye'de gösterime girmesi bekleniyor.

Bu yıl ilk kez verilen Balkan Fonu'na 11 senaryo aşamasındaki proje başvurmuştu. Projelerin sahipleri üç gün boyunca çalışmalarını workshop şeklinde jüriye sundular. Ve 10.000 'er Euro'luk finansal destek 4 projeye verildi. Bunlardan biri de Kutluğ Ataman ve Gülen Hurley'in "Palto" isimli projesinin oldu. "Palto" Kıbrıs'ın bölünmesinden sonra iki kız arkadaşın dostluğunu anlatıyor. Türk kesiminde yaşayan genç kız daha önce Yunanlılara ait olan bölgede yaşamaya başlayınca kendisine büyük gelen çok güzel bir paltosu olur. Kutluğ Ataman Kıbrıslıların yaşamının bu palto gibi olduğunu söylüyor. Bir sonraki Balkan Fonu için son başvuru tarihi 30 Haziran 2004 ve bilgi festivalin www.filmfestival.gr adresinden alınabilir.

"Öğleden Sonra Beş"

"Son Tren"

"Oxygen"

1994 yılından bu yana gerçekleşen Balkan Survey bölümünde bu yıl 13 film gösterildi.

Nuri Bilge Ceylan'ın "Uzak" isimli filmi ile Derviş Zaim'in "Çamur" isimli filmleri de bu bölümde yeralan Türk filmleri oldu. Selanikli izleyiciler bu filmlere de yoğun ilgi gösterdiler.Bu bölümde dikkat çeken filmler arasında Romanya'dan genç yönetmen Cristian Nemescu 'nun 14 dakikalık kısa filmi "C Block Story" (C Block Hikayesi); Bulgaristan'dan Krasimir Krumov'un babası Türkiye'ye giden ve bir daha kendisinden haber alamadığı için mutsuz olan ve onu aramak için sınırı geçmeye çalışan 15 yaşındaki genç kız Rufie'nin öyküsünü anlatan "Under The Same Sky" (Aynı Gökyüzü Altında) ve Bulgaristan'dan göçmen olma ruh halini gerçekte göçmen olmayanlarla anlatan ve yönetmenliğini Liudmil Todorov'un yaptığı "Emigranti" (Göçmenler) isimli filmler dikkat çekti.

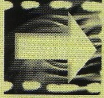
Festivalin bir diğer ilgi çeken bölümü Yeni Ufuklar. Adından da anlaşılacağı üzere bu bölümde bağımsız sinemanın örneklerine yer veriliyor. Hollanda, Japonya, Almanya, Arjantin, Rusya, Kanada, Avusturya, İran, Amerika, Çin'den 30 film bu bölümde izleyicilerle buluştu. İran'dan 5 yönetmen yeni filmleri ile bu bölümün konukları oldu. Ülkemizde de festival izleyicilerinin ve İran sineması meraklılarının daha önce filmlerini izlediği Samira Makhmalbaf'ın Afgan kadınını anlattığı filmi "Öğleden Sonra Beş", Cafer Panahi'nin yeni filmi "Crimson Gold", Abolfazl Jalili'nin "Abjad", Mohammad Rasoulof'un "Gagooman", Parviz Shahbazi'nin "Deep Breath" bu bölümde gösterilen İran filmleri oldu.

44. Uluslararası Selanik Film Festivali sadece gösterim programı ile değil ama küçük şehir olmasından da kaynaklanan ünlü sinema insanları ile her an içiçe olabileceğiniz , konuşabileceğiniz ortamı ile sinemaseverlere uzun zaman unutamayacakları bir "10 günlük sinema şöleni" sundu. ■

İlham perisi filmler (2)

"FANDO & LIS" (1967, Alejandro Jodorowsky)

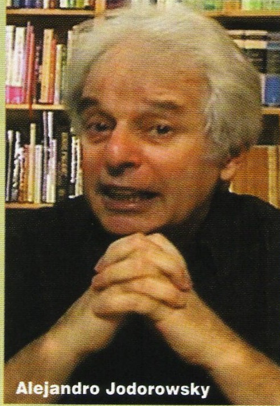
Daha çok "El Topo" ile bilinen çokyönlü yönetmen Alejandro Jodorowsky'nin ilk filmi "Fando & Lis" sürrealist avangard sinema açısından ulaşılmaz bir konumda duruyor. DVD'si basılana kadar tamamen kayıp ilan edilmiş olan filmin sinema tarihinde benzerine rastlamak gerçekten imkansız. ALKAN AVCIOĞLU

Nedir?
"Fando & Lis" Meksika'nın ünlü yönetmeni Jodorowsky'nin olaylı ilk filmidir. Anaakım sinema yapısını ve endüstrisini tamamıyla dışlayan "Fando & Lis", Salvador Dali uzun metrajlı bir film çekseydi neye benzerdi, diye merak edenleri tatmin etmeye en yakın cevap olarak görülebilir.

Konusu
Genç aşıklar Fando ve Lis'in Tar adındaki esrarengiz şehri arayışlarını konu alır film. Tar'a doğru uçsuz bucaksız, ıssız mekanlarda yolculuğa çıkan çiftin karşısına kabustan fırlamış karakterler çıkacaktır. Lis, yürüyememektedir ve zaten çift, büyülü şehir Tar'ın Lis'in derdine derman olacağını düşünmektedir. Birbirinden garip karakterler yollarına çıktıkça, tuhaf, gerçeküstü olaylar meydana gelecek ve Fando ile Lis arasındaki dengesiz, bir anlamda sado-mazosist sayılabilecek ilişki de kısır döngü şeklinde ilerleyecektir. İzleyiciyi rahatsız etmekte zorlanmayan bir buçuk saatlik ses ve görüntü çalışmasının sonunda Fando'nun Lis'i öldürmesiyle film finale gelir.

Özellikleri
Kült yönetmen Jodorowsky, Fernando Arrabal'ın bir sahne oyunundan hatırladıklarından oluşturduğu tek sayfalık senaryo ile filmi 2 senede tamamlamış. Kurguda deneysel girişimlerde bulunan yönetmen, Fando ve Lis'in masalsı yolculuğunu ikisinin acı dolu çocukluğundan flashback'ler eşliğinde perdeye yansıtır. Siyah beyaz çekilen film varolan tüm anlatım yollarına karşı durarak tamamen özgür bir altyapı oluşturur. Soyut ve absürd bir masal olan filme karakteristiğini kazandıran ise Bunuel ve Cocteau hayranı olan Jodorowsky'dir. Sembollerle dolu olan filmin imgeleri hayretler uyandırıcı derecede tuhaf, anormal, zaman zaman ürkütücüdür. Yıkılmış inşaat kalıntılarıyla dolu bir meydanda yanan bir piyanoyu çalan adamı dinleyerek dans eden insanlar, canlanan ölüler ("Night Of The Living Dead"in daha çekilmediğini hatırlatalım), Lis'in gül yemesi, filmde sürekli yumurta kırılması, Fando ve Lis'in mezarlıkta şakalaşmaları bunlardan sadece birkaçı olarak örnek verilebilir.

Alejandro Jodorowsky

Film boyunca Jodorowsky yakın çekimlerden özellikle kaçınır ve genel planlara ağırlık verir. Çerçeveyi sürrealist bir tablo özeni ile kullanır. Her türlü sinematografik hileden de kaçınılmıştır. Film tam anlamıyla amatör ve gerçektir. Oyuncular gerçekten soyulup, dövülüp, işkence görmüştür. Filmdeki kanlar bile gerçektir, hatta doktorun Lis'den kan aldığı sahnede doktor cidden Diana Mariscal'dan (yani Lis'den) kan almış ve o kanı tıpkı filmdeki gibi bardağa boşaltıp içmiştir. Hatta Jodorowsky bir röportajında amatör oyuncunun bunu yapmaya gönüllü olduğunu anlatır gülerek.

Öncesi ve sonrası
Birkaç tane gerçek aktör dışında, tamamen amatör oyuncularla çekilen filmde en önemli oyuncu olarak Fando rolünü üstlenen Sergio Klainer ise kendini beğenmişliği yüzünden Jodorowsky'nin nefretini kazanmış. Zira yönetmen ikisinin arasındaki gerginliğin faydalı olduğunu, Fando karakterinin sahip olduğu nefreti şu yüzüne çıkardığını söyler.
100.000 dolar ile tamamlanan film, Meksika'yı temsil eden iki resmi filmden biri olarak 1968 Acapulco Film Festivali'ne katılınca akıl almayacak olaylar çıkar. Filmi heyecanla bekleyen büyük Meksikalı kalabalık, "Fando & Lis"in her dakikası daha da tuhaflaştıkça çığlıklar atarak salonu terk eder. İlk saatin sonunda salonda izleyicilerin onda biri kalır ve dışarıda kavgalar kopar. Kalabalık, Jodorowsky'i linç etmeye çalışır, Jodorowsky onu bekleyen limuzinin içine atlasa da, araca atılan taşlar yüzünden yere uzanıp saklanmak zorunda kalır. Jodorowsky'nin sözleriyle özetlersek; öyle sansasyonel olaylar çıkar ki Acapulco Film Festivali bir daha yapılmaz. Polanski ise filmi koruyan açıklamalar yapar. Gerçekten de filmin imgelerini Meksika halkının kaldırması mümkün bile değildir. Sadomazosizm, travestiler, biseksüellik bir yana hayvanlar, yemekler ve yaşlılar gibi hassas birkaç konunun her türlü iğrençlikte filmde kullanılması dönem için gerçekten sınırların ötesindeydir.

Bu olaylardan sonra haftalar boyunca Meksika gazetelerinde manşette yer alır film. Başrol oyuncusu da yönetmen hakkında açıklamalarda bulunur. Jodorowsky'nin vampir olduğu, kan içtiği, oyunculara tecavüz ettiği gazetelerde çıkan haberlerdendir.

Kimleri etkiledi?
Acayipliği ile John Waters'ın "Pink Flamingos"unu, genel planlara olan düşkünlüğü ile de Michel DiJiacomo'nun "Animals"ını etkiledi. "Satyricon"dan seneler önce çekildiğini ve Kusturica dahil Fellini'den etkilenen birçok yönetmende de izlerine rastlandığını belirtmek gerekir. Amerika'da underground film çeken birçok yönetmen Jodorowsky'yi el üstünde tutar.

Ne derler?
Ya Jodorowsky'nin bir kaçık ve "Fando & Lis"in dünyanın en saçma filmi olduğunu ya da filmin Luis Bunuel ile John Waters arasında bir köprü olduğunu söylerler.

Hafızalara kazınan karakter
Çocuksuluğu ve saf seksiliği ile Lis (Diana Mariscal). Çocuk dünyası (masumiyet) ile yetişkin dünyası (rasyonalite) arasındaki sıkışmışlığı çok iyi veren bir karakter. Fando yetişkin dünyasına ve kabuslara çarptıkça, Lis'in saflığına ihtiyaç duyar. Jodorowsky bir röportajında karakterlerin özelliklerine yakın olan amatör insanları oynatmayı tercih ettiğini söyler. Diana Mariscal ise filmin çekimine hazırlanış aşamasında kendisini bulmuş ve "Benim, Lis benim" demiş. Jodorowsky de "Niye?" demiş. Kız "Çünkü bu hafta 5 kere tecavüze uğradım" demiş. Şaşkınlık içerisindeki Jodorowsky de rolü ona vermiş.

Yönetmen
Şili doğumlu yönetmen yaşamını sürdürdüğü Meksika'da tiyatro ve pandomim oyunculuğu konusunda gerçekten önemli bir isim. "Fando & Lis"den sonra çektiği ikinci filmi "El Topo" ise yönetmenin başyapıtı sayılır. Amerika'da 7 ay boyunca kesintisiz geceyarısı sinemalarında oynayan ve külte dönüşen "El Topo" birçok filme benzer imkanı açmıştır. Jodorowsky 1975'te ise "Dune"ü çekmeye kalkıştı. Fransız-Amerikan ortaklığındaki bu projede parmak ısırtan bir ekip kurdu: Kamera önünde Orson Welles, Salvador Dali, arkasında ise Jean Giraud (storyboard tasarımı), Dali'nin tavsiyesi üzerine H.R.Giger ve Chris Foss (sanat yönetmenliği), ve "Dark Star"daki marifetlerinden ötürü Dan O'Bannon (özel efektler). Bir seneyi aşan prodüksiyon hazırlıklarından sonra Amerikan ortaklar geri çekilince proje yanda kaldı. Kamera arkası için kurduğu ekip ise dört sene sonra Ridley Scott'ın "Alien"ında tekrar biraraya geldi.
'70ler sonundan itibaren ise Jodorowsky'nin sinema kariyeri oldukça kötü bir evreye girdi. 1989'daki "Holy Blood" dışında elle tutulur bir film yapmadı dersek gerçekçi olmuş oluruz. Fakat diğer sanat dallarındaki çalışmalarını yoğun bir şekilde hala sürdürmektedir.

Son söz
Herhangi bir film için "Bu hayatımda izlediğim en garip filmdi" diyorsanız, "Fando & Lis"i bir izleyin deriz. ■

Genç yönetmenlerden iyimser filmler

"Plastic Tree"

Kasım ayının son haftasında gerçekleşen 52. Uluslararası Mannheim-Heidelberg Film Festivali, her zamanki misyonuyla, genç yönetmenlerin kendilerini göstermeleri için geniş bir imkan sundu. Festivalden çıkartılabilecek ilginç bir sonuç ise, bu yılın yeni yönetmenlerinin geçen yılkilere oranla görece daha iyimser olmalarıydı.

ENGİN ERTAN

Dünyanın farklı bölgelerinden gelen genç yönetmenler ve filmleri bir kez daha Almanya'da buluştular. 52 yıldır süregelen Mannheim Film Festivali (1994 yılından bu yana film gösterimlerini Heidelberg'e de taşımış ve Mannheim-Heidelberg Uluslararası Film Festivali adını almış bulunuyor) kariyerinin başındaki yönetmenlerin ne gibi temaların, nasıl bir sinema dilinin peşinde koştuklarının belgesi olarak yine ilgiyle takip edildi. 20-29 Kasım tarihleri arasında gerçekleşen festivalin yarışma bölümündeki filmlerse geçen yıla oranla şaşırtıcı bir farklılık sergilemekteydiler.

Bir önceki yıl Mannheim'da genç yönetmenlerin çoğunlukla toplum dışındaki karakterleri ve onların uyum sorunlarını anlatmayı, bunu yaparken de cevap veya çözüm önerileri getirmekten çok karamsarlığı tercih ettiklerini gözlemlemiştim. Bu yılın genç yönetmenleriyse farklı şekilde yaşam sevinci ve pozitif enerji doluydular. Toplum dışında kalmayı tercih etmiş (veya tercih etmek durumunda kalmış) genç karakterleri bile çoğunlukla huzuru yakalayacakları bir yol buluyor ve mutlu sona eriyorlardı.

Yarışma filmleri

Örneğin yarışma bölümünün zayıf filmlerinden Danimarka yapımı "Baby" porno filmlere altyazı hazırlayan ve yaşadığı sado-mazo ilişkinin etkisinden kurtulmaya çalışan genç bir kadın ile onun sokaklarda yaşayan ve fahişelik yapan küçük kız kardeşinin hikayesini anlatıyordu. Finaldeyse ikilinin hayatına dahil olan bir drag-queen'in kattığı iyimserlikle görece mutlu sona ulaşılıyordu. Ancak bu dağınık roman uyarlaması pek ilgi görmedi ve festivalin çabucak unutulanları arasına girdi.

Finlandiya yapımı "Birader" (Broidit) ise tedaviyi reddeden ve hastaneden kaçarak Estonya'ya yerleşen küçük kardeşinin peşinden giden ağabeyin yaşadığı değişimi, kardeşinin ölmeyi kabul edişini saygıyla karşılamayı öğrenmesini anlatmaktaydı. Film hüzünlü öyküsüne rağmen izleyicisini sarsmak ve üzmek niyetinde değildi. Bu açıdan, örneğin benzer bir öykü anlatan Patrice Chéreau filmi "Son frère"den farklı bir noktada seyrediyor ve daha tercih edilesi duruyor, ancak sinema olarak pek akılda kalıcı bir boyut taşımıyordu. Dolayısıyla sadece hikayesini duygu sömürüsüne dönüştürmemesiyle akılda yer eden bir film olarak kaldı.

Lüksemburg/Belçika ortak yapımı olan "Her Zaman Bir Azize Olmak İstedim" (J'ai toujours voulu être une sainte) ise yeniyetmelikten olgunluğa geçiş dönemini belirli bir duyarlılıkla ele almasıyla takdir toplayan, ancak "Amélie"ye biraz fazla benziyor olmasıyla puan kaybeden bir film oldu. Çocukluk kahramanı olan Formula 1 sürücüsünün ölümünden kendisini sorumlu tutan ve etrafındaki insanlara yardımcı olarak dünyadaki iyilikle kötülük arasında bir denge kurmaya çalışan genç kızın, gerçek annesini bulmak yolunda yaşadığı maceralar yine de dünyanın her yerindeki izleyicilere ulaşabilecek nitelikteydi.

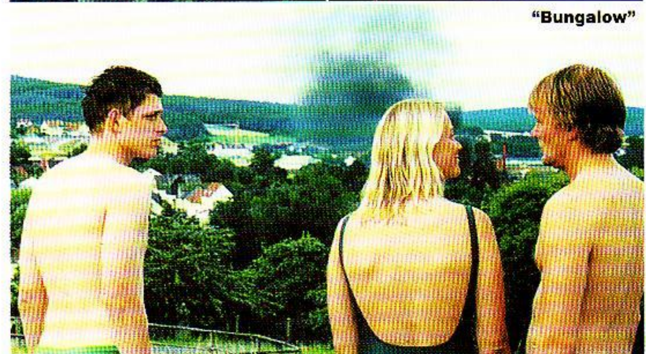
Amerikan Bağımsız Sineması'ndan gelen "Levity" ise ne yazık ki bir hayalkırıklığıydı. Billy Bob Thornton, Holly Hunter, Morgan Freeman, Kirsten Dunst gibi isimlerden oluşan parlak oyuncu kadrosu, görüntü yönetmeni Roger Deakins ve kurgudan sorumlu Pietro Scalia kuşkusuz beklentilerimi yüksek tutmama neden olmuştu. Ancak Ed Solomon'un hem yazdığı hem de yönettiği bu kefaret öyküsü, karakterlerin her birinin yeterince iyi işlenmediği dağınık bir senaryonun kurbanı oluyordu.

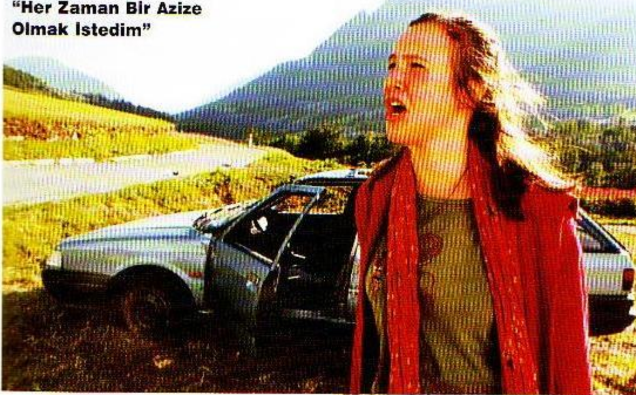
Ödüller kimlere gitti?

Peki yarışmanın ödüllü filmleri? Öncelikle büyük ödüle ulaşmasa bile festivalin açık ara gözdesi olan "Cumartesi"den (Sábado) bahsetmek gerek. 24 yaşındaki Şilili yönetmen Matias Bize, ilk uzun metraj filmini finanse etmek için gerçekten hoş bir yöntem bulmuştu. Evleneceği Cumartesi günü müstakbel kocasının kendisini aldattığını öğrenen gelin adayının yaşadıklarını anlatan film, olaylara tanıklık eden film öğrencisi Gabriel'in kamerasından bizlere yansıyordu. Hiç kesmeye başvurmadan, el kamerasıyla çekilmiş film gerçekten 65 dakikalık, keyifli bir deneyimdi. Ancak daha önce "Timecode" veya "Rus Hazine Sandığı" gibi filmlerde çok daha komplike örneklerini gördüğümüz bu teknik artık şaşırtıcılığını kaybetmişti. Yine de Bize'nin devamlılık ve oyuncu yönetimi açısından böylesi zor bir işin altından büyük ölçüde kalkmış olması övgü topladı. İzleyicinin de çok sevdiği film festivalden 3 ödülle döndü. FIPRESCI jürisi yönetmeni, festivalin uluslararası ya-

"Baby"

"İsa'nın Kolu"

"Bungalow"

"Her Zaman Bir Azize Olmak İstedim"

rışma jürisiyse filmin başrol oyuncusu Blanca Lewin'i mansiyona layık gördü. Ayrıca Fassbinder adına verilen ve sinema dilindeki yaratıcılığa dikkat çeken festivalin ikinci önemli ödülü de yine bu filme gitti.
Uluslararası yarışma jürisinin ikinci mansiyonu ise Japon filmi "Vibrator"ın oldu. 30 yaşında bir kadın ve 20'lerindeki bir kamyon şöförü arasında tek gecelik ilişki olarak başlayan, sonra yavaş yavaş duygusal bir boyut kazanan, sonundaysa tadında kalarak sona eren ilişkiyi anlatan film çok matah olmamakla beraber, büyük ölçüde oyuncuları sayesinde, belirli bir düzeyi yakalıyordu.
Jürinin özel ödüle layık gördüğü "Miffo" ise yine tüm dünyada vizyon şansı olan, İsveç yapımı bir romantik komediydi. Türün Hollywood yapımı örneklerinden en temel farkıysa karakterleriydi herhalde. Bu filmdeki aşk öyküsünün kahramanları genç bir rahip ve tekerlekli iskemleye mahkum genç bir kadındı. Baştan sona rahatlıkla izlenen ve gayet eğlenceli olan bu film son tahlilde pek de önemli bir noktada durmuyordu. Ancak eli yüzü düzgün bir iş olduğunu da inkar etmemek gerek.
Festivalin büyük ödülüyse Kore yapımı "Plastic Tree"ye gitti. Şahsen pek sevmediğim, sinema diliyle ilgili yapmaya çalıştığı şeyleri pek şaşırtıcı veya takdir edilesi bulmadığım (dramatik yapının ilerleyişinde gerçekleşen kırılma akla "Chungking Ekspresi"ni getiriyor, filmin geri kalanında da hafif bir Wong Kar Wai etkisi hissediliyordu) bu film pek de hak etmediği bir ödüle ulaştı sanki.
İzlediğim yarışma filmleri arasında benim en beğendiğim olan "İsa'nın Kolu" (De Arm van Jezus) ise FIPRESCI jürisinin ödülüne kavuştu. Artık sinema yazarlarının kafası benzer şekilde mi işliyor, bilemeyeceğim. Yer yer müzikale dönüşen bu

"Miffo"

"Fear X"

Hollanda filmi gerçekten görsel açıdan kimi yaratıcı buluşlar içermesi, Amerikan rüyasını alt üst edişi, dinsel mitlerden ödünç aldığı bazı unsurları başarıyla kullanışıyla kanımca yarışmadaki filmlerin pek çoğunun önüne çıkmaktaydı.

Yarışma dışı

Diğer bölümlerdeyse son derece ilginç filmler izleyici beklemekteydiler. "Uluslararası Keşifler" bölümünde gösterilen orta metraj Fransız filmi "Endülüs Kedisi" (La Chatte andalouse) özellikle "Endülüs Köpeği"ne değil ama bir bütün olarak Luis Buñuel'in katolik inancıyla ilgili tavrına gönderme yapmaktaydı. Espirli ve son derece keyifli olduğunu da eklemek gerek.
Yine aynı bölümde gösterilen "Fear X" ise kusursuz olmasa bile, başarılı bir neo-noir örneğiydi. Özellikle Brian Eno imzalı müzikleri ve John Turturro'nun oyunculuğuyla akılda yer eden bu filmin ülkemizde de festivallerde veya vizyonda izleyiciyle buluşma şansı olabilir.
"Sinemayı tanıyor musunuz?" başlıklı bölümde sinemayı konu alan filmler ve belgeseller izleyiciyle buluştu. Bunların arasında en dikkat çekici olanı Lars von Trier'in yeni marifeti olan "5 Mâni" (De Fem benspænd) idi. Danimarkanın saygıdeğer yönetmenlerinden Jørgen Leth "kötü çocuk" Lars von Trier ile şaşırtıcı bir anlaşma imzalıyor ve 1967 yılında çektiği kısa filmi "Kusursuz İnsan"ı (Det Perfekte menneske) bizim delinin koyduğu kurallara göre 5 kez daha yeniden filme almayı kabul ediyordu. İşin ilginç tarafıysa von Trier'in koyduğu kuralların gerçekten zorlayıcı, hatta filmi alenen "kötü" yapacak nitelikte olmalarıydı. Ancak Leth önüne konan her türlü engele rağmen ortaya görece iyi şeyler çıkarmayı beceriyor ve von Trier'i bir sonraki seferde daha da acımasız olmaya zorluyordu. Sinemasal üretim süreci ve bir yönetmenin bu süreçte zihninin işleyişini ortaya sermesiyle olduğu kadar, Lars von Trier'in muzipliğini, sevimsizliğini ve samimiyetsizliğini açıkça ortaya koymasıyla da ilginç olan bu çalışma aynı zamanda son derece eğlenceliydi de. Finalde vardığı noktaysa gerçekten şaşırtıcıydı.
Yine aynı bölümde gösterilen ve Pasolini'nin sinemayla tanışma sürecini anlatan "Aşk Dolu Bir Dünya" (Un Mondo d'amore) ise "eh işte", dedirten bir filmdi. Siyah beyaz filmografisi ve Pasolini'yi canlandıran genç oyuncu Arturo Paglia'nın başarısı takdire layıktı. Ancak işin esas ilginç tarafı, daha önce "Gece Rüzgarı" (La Donna lupo) isimli kötü mü kötü, soft-core erotik filmi ülkemizde gösterime girmiş, ayrıca Tinto Brass'ın "Posta Kutusu"nda senarist olarak çalışmış Aurelio Grimaldi'nin bambaşka tarzda böylesi bir film çekmiş olmasıydı.
Tüm bir festival programında en beğendiğim film ise yeni Alman filmlerine ayrılan bölümde gösterilen "Bungalow" oldu. Ulrich Köhler'in ilk uzun metraj filmi yeniyetmeliğinin son demlerini yaşayan ve haliylen aşırı derecede sıkılan genç Paul'un bir haftasonunu anlatmaktaydı. Askeri okula devam eden ancak kaçarak ailesinin boş yazlığına sığınan delikanlı, çat kapı gelen ağabeyi ve sevgilisinin rahatını bozmasına izin vermiyor, aynı sıkılmışlık ve umursamazlıkla ortalıkla dolaşmaya devam ediyordu. Öncelikle filmde Paul'u canlandıran genç oyuncu Lennie Burmeister'in ilk sinema deneyimindeki başarısını takdir etmek gerek. Burmeister çökük omuzları ve aynı surat ifadesiyle akılda kalıcı bir karakter yaratmayı fazlasıyla başarıyordu. Yönetmen Köhler'in küçük bir kasabadan yakaladığı görsel tat, ayrıca kimi plan sekanslardaki veya uzun ve kesintisiz kamera hareketlerindeki ustalığı ise gelecek için fazlasıyla umut vericiydi. Tipik bir "hiçbir şey olmuyor" sineması örneği olan ancak tüm bu hiçliğin içerisinde yeniyetmelik dönemi ve uyumsuzlukla ilgili çok önemli şeyler söylemeyi başaran filmde Bruno Dumont'a yakın bir hava yakalamak da mümkün. Ancak Dumont'un seyirciyi rahatsız etmeye yönelik tavrı bu filmde yok. Ayrıca yine aynı yaşlardaki gençlerin sorunlarıyla haşır neşir olmayı seven, şahsen pek tutmadığım Larry Clark'ın da bu filmden öğrenecekleri olsa gerek. En azından bir ergenin mastürbasyon yapışını cinsel sömürüye dönüştürmeden göstermek konusunda... Son noktada, pek çok uluslararası festivalin programına girmiş ve kayda değer ödüller kazanmış "Bungalow" son dönemde izlediğim en etkileyici ve en umut verici ilk filmlerden birisiydi. Ülkemiz izleyicisiyle de buluşması dileğiyle...
Tüm bu saydığım filmlerin dışında bu yılın Uluslararası Mannheim-Heidelberg Film Festivali, Fransa'da yaşayan Şilili yönetmen Raoul Ruiz'e ayrılmış özel bir toplu gösterimi ve François Truffaut'nun başyapıtlarından "Amerikan Gecesi"ni (La Nuit américaine) de programında barındırmaktaydı. Truffaut'nun filminden esinlenerek yazılmış bir metni 5 kadın oyuncu (Nina Hoger, Leslie Malton, Carola Regnier, Anna Thalbach ve Johanna TerSteege) sahnede okuyarak, ünlü yönetmene teatral bir saygı duruşunda bulundular. Ayrıca pek çok kısa film gösterimi gerçekleşti, Avrupa sinemasının geleceği konusunda sempozyumlar düzenlendi, yönetmenler yapımcılarla buluşturuldu ve önümüzdeki yılın bağımsız prodüksiyonlarından bazılarının temelleri atıldı. Özetle Mannheim ve Heidelberg sakinleri, ayrıca festivale dünyanın dört bir yanından konuk olan sayısız kişi genç yönetmenlerin bağımsız filmlerine bir kez daha doydular. ■

Sinemaseverlere küçük ekran seçenekleri

Digiturk sinemaseverler için cazip bir seçenek. Gerek standart pakette, gerekse sinema paketinde yer alan sinema kanallarının içerikleriyle ilgili olarak, Digiturk Sinema Kanalları Program Planlama Müdürü OKAN ARPAÇ ile konuştuk. ENGİN ERTAN

Öncelikle standart pakette ve sinema paketinde yer alan, film gösterimlerinin gerçekleştiği kanalların içeriğinden ve profillerinden bahsedelim.

Standart pakette film gösterimlerinin gerçekleştiği kanallarımız Hallmark ve SinemaTURK. SinemaTURK'de elimizde şu an 1000 filmden oluşan bir arşiv var. Arşivimizde yeralan filmler 1950'lerden '90'lara değin uzanıyorlar. Bu kanalda genel kitleye hitap eden filmlere yer vermeye çalışıyoruz. Filmleri günlük yayın akışı içerisine, ekran karşısında olacak izleyicilerin beğenilerine göre yerleştirmeye çalışıyoruz. Siyah-beyaz filmler çoğunlukla erken saatlerde gösterilirken, öğleden sonra saatlerinde duygusal içerikli, melodram tarzı filmlere ağırlık veriyoruz. Prime-time kuşağındaysa yine aileye yönelik filmlere yöneliyoruz. Fakat bu örneklerin dışında elimize geçen ilginç filmler de oluyor. Örneğin geçtiğimiz aylarda SinemaTURK'ün yayın akışı içerisinde "Halıcı Kız"a yer verdik. Benzer şekilde az izlenmiş, hatta Türkiye'de hemen hiç kimseye ulaşmamış başka bir filmi de gösterme hazırlığı içerisindeyiz. 1963 yılında çekilmiş olan "Kayıp Kız Ayla" isimli bu film, gerçek bir olayı konu almakta. Ancak filmin konu aldığı genç kızın ailesi, bu yapımın kendilerini rencide edeceği gerekçesiyle filmin post-prodüksiyonu tamamlandıktan sonra gösterime çıkmasını engellemiş. Şimdi filmin kopyalarını bulduk ve gerekli teknik işlemleri yaptıktan ve gerekli belgeleri aldıktan sonra ekrana getirmeye hazırlanıyoruz. Ayrıca SinemaTURK için satın aldığımız paketlerden çıkan ve bu sınıflandırmaların dışında kalan örnekler de var. Fantastik sinema örnekleri, ülkemizde çekilmiş western filmleri veya ilk Türk korku filmi olan "Drakula İstanbul'da" gibi. Bu filmleri meraklısı olan izleyicilere, daha ziyade geç saatlerdeki kuşaklarda sunuyoruz. Elbette kanalın yayın akışında büyük ilgi gören filmler arasında '70'li yıllarda çekilmiş seks komedileri de yer alıyor. Şimdi yeni satın aldığımız filmlerle bu paketi de zenginleştirdik.

Peki sinema paketinde yer alan kanallar?

Sinema paketinde yer alan kanallar arasında öncelikle MovieMax'ler var. Bu kanallar 2000 Mart ayında yayına başladı. O dönemde daha ziyade yerli dağıtımcılardan bize gelen, ekseriyetle bağımsız yapımlardan oluşan bir yayın akışımız vardı. Fakat yaklaşık 1 yıl önce büyük dağıtımcı şirketlerle anlaştık. Bunların arasında Columbia, Universal, MGM, Paramount gibi şirketler yer alıyorlar. Bu şirketlerle yaptığımız anlaşmadan sonra 4 yıldır ekranlara gelemeyen pek çok büyük stüdyo filmi MovieMax'lerde gösterilmeye başlandı. Artık haftada en az iki tane bu tarzda filme yer verebiliyoruz. Bunların dışında MovieMax kanallarında dünya sinemasından örnekler de yer alıyor. Bu filmleri de yerli dağıtımcı firmalardan temin ediyoruz. Aslında bu kanalların yayın akışında bir kolaj yapmaya çalışıyoruz. MovieMax kanallarının kuşaklarına baktığımızda; burada gösterime girmiş ve gişede ilgi görmüş, gösterime girmediyse bile yurt dışında ses getirmiş filmlerin yer aldığı Kapalı Gişe kuşağı, aksiyon filmlerinin yer aldığı Sinema Aksiyon kuşağı, korku/gerilim tarzı filmlere yer verdiğimiz Alacakaranlık kuşağı veya "sanat sineması" tarzında örneklere yer verdiğimiz Sinematek kuşağı dikkat çekiyor. Özetle her türden, her zevke hitap edecek tarzda filmler, kuşaklara göre dağıtılmış şekilde MovieMax kanalları aracılığıyla ekrana geliyor. Bunlardan MovieMax filmleri, izleyicinin tercih edebileceği şekilde, orijinal dilinde veya dublaj olarak gösterirken, alternatif bir kanal olarak düşündüğümüz MovieMax2 2 saatlik bir arayla aynı filmleri altyazılı olarak gösteriyor.

MGM ve Showtime kanallarının yayın akışları nasıl oluşturuluyor?

MGM ve Showtime da paket sistemiyle çalışan kanallar. Onlar paketten seçilen filmleri bizim için yayınlıyorlar. Bu gösterim şekli, kanalın belirlediği yayın akışını bize sinyal teslim yoluyla göndermesiyle gerçekleşiyor.

Peki MGM ve Showtime'da da altyazı seçeneğinin gerçekleşmesi söz konusu mu?

Bir süre daha orijinal dil/dublaj seçenekleriyle devam edecek. Ancak bu kanallara da altyazı seçeneğinin getirilmesine yönelik bir talep var. Böyle bir sistem için ciddi bir altyapı oluşturmak gerektiği içinse şimdilik kesin bir tarih veremiyoruz.

Diğer yandan dublajların çok başarılı olmadığı veya altyazılarda çeviri hataları olduğuna yönelik eleştiriler de var.

Aslında beraber çalıştığımız dublaj stüdyoları Türkiye'de bu işi en iyi yapanlar arasındalar. Seslendirmeleri yapanlar da çoğunlukla TRT kökenli, tiyatro eğitimi almış kişiler. Ancak seslerin karakterlere uygunluğuyla ilgili sorunların yaşandığı oluyor. Altyazıların hazırlanmasına da ciddi bir özen gösterilse bile, uzun diyaloglarda birebir çeviri yapılamadığı için mecburen kısaltma yoluna gidiliyor. Orijinal metin kısaltılarak çevirildiğindeyse anlam kaymaları bazen kaçınılmaz bir hal alıyor. Kuşkusuz bunların hiçbirisi geçerli bir özür değil. Dublaj ve altyazı çevirilerini sürekli olarak denetleyecek, ayrı bir birim oluşturmak gerekiyor. Şu anki tempomuzla, ayda 600 film gösterirken bizim böyle ciddi bir işi üstlenmemiz ne yazık ki mümkün değil.

Bazen sinema kanallarımızdaki yayın akışı, şaşırtıcı şekilde gündeme uygun oluyor. Örneğin önemli bir yönetmenin yeni filmi gösterimdeyken, eski filmlerine Digiturk bünyesindeki kanallarda rastlayabiliyoruz.

Bu daha ziyade stüdyoların ayarladığı bir şey. Sonuçta filmlerin televizyonlara dağıtımını da onlar gerçekleştiriyorlar. Örneğin seriyal bir filmin son bölümü sinemalarda gösterime girecekse, önceki bölümlerini televizyon kanallarına dağıtarak, ilk filmi sinemada kaçırmış izleyicinin de yakalamasına imkan tanıyorlar. Böylece izleyicinin yeni filmi sinemada izlemesi için teşvik unsuru ortaya çıkıyor.

Uzun zamandır Digiturk'ün sinema kanallarına üye olan kişilerin şöyle bir şikayeti de var; son dönemde tekrarların arttığını ve nitelikli filmlerin sayısının azaldığını belirtiyorlar. Bu duruma katılıyor musunuz?

Aslında şu dönemde ilk yıllara oranla ayda gösterdiğimiz yeni film sayısı daha fazla. Ancak tekrar hissi MovieMax kanallarının yayın akışından kaynaklanıyor olabilir. Aslında ilk açıldıkları dönemde de MovieMax2, MovieMax'in tekrarlarından oluşmaktaydı. Ancak bu tekrar gösterimler daha geniş bir aralığa dağılmaktaydılar. Biz bu durumu biraz daha programlı hale sokmak ve izleyicilere aynı filmi, aynı gün içerisinde hem orijinal dil/dublaj seçeneği, hem de altyazı opsiyonuyla sunmak için daha önce bahsetti-

ğim yayın akışı uygulamasına gittik. Fakat bir izleyici MovieMax'de 2 saat önce karşılaştığı filmi MovieMax2'de gördüğünde, hele aynı filmi daha önce izlemişse, tekrar duygusuna kapılabilir. Oysa film sayısı artmış durumda. İlk yıllarda Lars von Trier'in "Karanlıkta Dans"ı, Kieslowski'nin "Üç Renk Üçlemesi" veya "Betty Blue" gibi filmleri yayınlamıştık. Aslında bu filmlerin gösterim hakları da hala bizde. Ancak MovieMax'lerdeki Sinematek kuşağında bu tarz filmlere yer vermeye devam ediyoruz. Örneğin Aralık ayı içerisinde Kitano'nun "Bebekler"i yayın akışımızda yer alıyor. Önümüzdeki aylardaysa Abbas Kiarostami'nin "10"unu göstereceğiz. Belki ilk dönemde bu tarzdaki filmlere daha sık yer veriyorduk. Ancak kullanıcılar arasında yaptığımız anketler, büyük stüdyo filmlerine yönelik daha yoğun bir ilgi olduğunu gösterdi. Belki ileride açılacak yeni sinema kanallarında bu tarz filmlere daha yoğun şekilde yer verebiliriz. Gündemde yeni projeler ve açılma ihtimali olan yeni kanallar var ancak henüz kesin bir şey olmadığı için daha fazla bilgi veremiyorum.

Salonlarda izle ve öde sistemiyle gösterilen filmlerle ilgili de şöyle bir şikayet var. Filmlerin şifre girilerek satın alma işlemi ancak film başladıktan sonra yapılabiliyor. Bu nedenle izleyiciler filmin bir bölümünü kaçırmak durumunda kalıyorlar. Bu soruna bir çözüm getirilmesi mümkün mü?

Bu sistemden kaynaklanan bir durum. Filmden önceki tanıtımlarda şifre girerseniz filmi alma olanağı yok, çünkü sistem bu aralıkları boşluk olarak görüyor. Filmin reel olarak başlaması için kasetin dönmesi ve şifrenin üzerine binmesi gerekiyor. Bu duruma şu tarz bir çözüm getirilebilir; belki kasetlere filmin öncesi için bir fragman eklenebilir ve şifre girme işlemi bu esnada gerçekleştirilebilir.

Peki filmlerin tam ekran veya geniş ekran gösterimi yine kanalın tercihlerine mi bağlı?

Yapılan anketler öyle gösteriyor ki, Türk izleyicisi televizyonda filmleri geniş ekran formatıyla izlemekten hoşlanmıyor, üstte ve altta gözüken siyah bantlardan rahatsız oluyor. Biz de bu nedenle filmleri satın alırken özellikle tam ekran kopya istediğimizi belirtiyorduk. Ancak 3-4 ay önce başlattığımız bir çalışma sonrasında, Digiturk kutuları geniş ekran yayını destekler hale geldi. Bu nedenle artık filmlerin 16:9 anamorfik kopyalarını satın almayı tercih ediyoruz.

Bu yayınlarda kullanıcılarımız, eğer televizyon ekranları uygunsa, yaptıkları ayarlama sonrasında filmleri görüntü kaybı olmadan ve ekrana tam oturmuş olarak izleyebiliyorlar. İsteyense standart bir televizyonda, yine filmi ekrana tam oturmuş olarak ama görüntü kaybıyla izliyor. Yayını geniş ekran formatıyla, yani üstte ve altta siyah bantların olduğu haliyle izleme imkanı olan televizyonlarda da yine yapılan ayarlama sonrasında filmler bu formatta izlenebiliyor.

Peki sansür sorunu?

RTÜK'ün koyduğu kurallar ne yazık ki elimizi kolumuzu bağlamış durumda. RTÜK şu an için paralı televizyon ve parasız televizyon arasında hiçbir fark görmüyor. Halbuki insanların izlemek için para ödedikleri, isterlerse çocukların izlememesi için şifre koyabilecekleri bir yayın için aynı kurallar geçerli olmamalı. Bizler de sorun yaratacak filmleri genellikle basına bir uyarı ekleyerek geceyarısından sonra ekrana getirmeye çalışıyoruz. Ancak yazılı bir kural olarak olmasa bile, sözle söylenmiş veya daha önceki yaşanan kapatma olaylarından bilinen, ekrana gelmesi şu an için asla mümkün olmayan şeyler var. Örneğin gerçek cinsel birleşme, lezbiyen ilişki veya erkek cinsel organı gibi. Bu durumlarda da mecburen sansür veya kristalleştirme yöntemine gidiyoruz.

Filmleri bu şekilde göstermektense hiç göstermemek daha iyi değil mi?

Hem evet, hem hayır. Bir yandan bakarsanız, evet nasıl bir müzik parçasının içerisinden bir bölüm çıkartılamazsa, bir film de bütün olarak bir sanat eseridir. Sansür devreye girdiğinde o filmin bütünlüğünün zedelenmemesi mümkün değil. Dolayısıyla kabul edilemez bir şey. Diğer yandansa, filmlerin izleyiciye ulaşması ve keşfedilmesi, belki daha sonra DVD veya video gibi mecralarda sansürsüz olarak izlenebilmesi için bir yol olarak da görülebilir. Belki de hiç izlenmemesindense, sansürlü haliyle olsa bile, izlenmesi daha doğrudur.

RTÜK ile sorun yaratan tek unsur cinsellik mi?

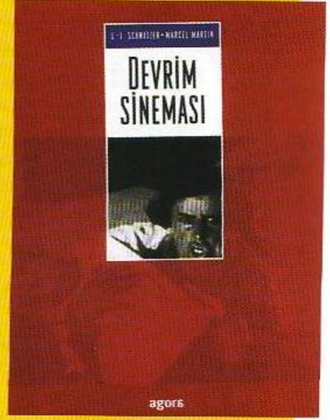
Hayır, şiddet de sorunlara yol açabiliyor. Bu filmlerde gösterilen şeylerin makyaj ve hile olduğu bilinse bile, çocukların ruh sağlığına zarar verebileceği gerekçesiyle çeşitli engellemeler getiriliyor. Halbuki haber bültenlerinde, çok daha kontrolsüz şekilde gerçek şiddet görüntülerine yer verilebiliyor. Ancak şiddet konusunda cinselliğe oranla görece daha toleranslılar. Korku filmlerini geceyarısından sonra gösterdiğiniz takdirde bir sorunla karşılaşmanız düşük ihtimal. ■

Sinemada devrimci adımlar

Yedinci sanat üzerine yaptıkları araştırmalarla tanınan üç araştırmacının elinden çıkan Devrim Sineması'nın yeni basımı Agora Yayınları'ndan yapıldı.

Ayzenstayn, Kuleşov, Vertov, Pudovkin, Dovçenko... Sadece bu isimler bile erken Sovyet Sineması'nın sinema sanatına ne verimli katkılar yaptığının açık bir kanıtı. Her biri henüz emekleme çağındayken elinden tuttukları bu taze sanatı iki ayak üstünde durdurmak için kendilerine göre birçok kuram geliştirmiş ve bunu uygulamaya koyarak birçok kilometretasına imza atmışlardı. Kısa sürede Sovyet Sineması'nı bir endüstri hâline getiren bu grubun yanında elbette oyuncusundan senaryo yazarına birçok isim de vardı. Luda Schnitzer, Jean Schnitzer ve Marcel Martin tarafından hazırlanan Devrim Sineması'nın yeni basımı fotoğraflarla desteklenen, Sovyet Sineması'nın erken dönemini panoramik bir şekilde anlatan ve bu yüzden döneme ilgi duyan tüm sinemaseverlerin kütüphanesinde bulunması gereken bir başvuru kaynağı niteliğinde. Kitaptaki makaleler o dönemi birinci elden yaşayan "babaların" elinden çıkma. Sergey Yosipoviç Yutkeviç'in "Devrimin Delikanlı Sanatçıları", Ayzenstayn'ın "Bunu Çocuğuma Nasıl Anlatabilirim?", Grigori Vassiliyeviç Aleksandrov'un "Ayzenstayn'la Çalışmak", Kuleşov'un "Montajın Kökenleri", Vertov'un "Sinema-Göz: Savaşan Belgeselciler Nasıl Doğdu?", Grigori Mihayloviç Kozintsev'in "Devrimin Çocuğu", Sergey Apollinaryeviç Gerassimov'un "Egsantrik Aktör Fabrikası'nda", Pudovkin'in "Şiirselin Gücü", Anatoli Dimitriyeviç Golovnya'nın "Kırık Çomaklar", Dovçenko'nun "İlk Adımlar-Kaynaklar", Yevgeni Yosipoviç Gabriloviç'in "Bir Senaristin Serüvenleri ve Karşılaşmaları" ve Mihail İlyiç Romm'un "İkinci Kuşak" adlı makaleleri bu derleme yapıtın muhteviyatını oluşturuyor. Kitap Osman Akınhay'ın çevirisiyle Türkçe'ye kavuşturulmuş.

İyi ki doğdun Türk sineması!

Türk sinemasının doğum günü olarak tarih sayfalarına Rus Abidesi'nin yıkılışının filme alınması not düşülmüştür. Burçak Evren o dönemi belgeleriyle ele alan bir kitap yazdı.

Antrakt Sinema Kitapları'ndan çıkan Türk Sinemasının Doğum Günü, Fuat Uzkınay'ın Birinci Dünya Savaşı sırasında filme aldığı Ayastefanos'taki Rus Abidesi'nin yıkılışını öncesi ve sonrasıyla anlatıyor. Çekilen ilk Türk filmi olarak kabul edilen bu film şu an bulunamıyor ve bu yüzden yıllar içerisinde çekilip çekilmediğine dair birçok söylentinin de odağında duruyor. 14 Kasım 1914'te çekildiği söylenen film etrafında dolaşan uzun tartışmalara bilgi-belgeleriyle ışık tutma amacıyla yazılmış bu kitap sinema yazarı Burçak Evren tarafından kaleme alındı. Kimileri bu filmin hiç çekilmediğini, kimileri çekilirken yandığını, kimileri çekilip kaybolduğunu, kimileri de arşivlerden çalındığını iddia eder. Yıllardır sinema tarihçileri arasında muhtelif kuşkular yaratan filmle ilgili mümkün mertebe açıklamalar kitapta bulunabilir. Bu açıdan Türk sinemasının en erken dönemine dair ince ama gerekli bir çalışma olarak göze çarpıyor.

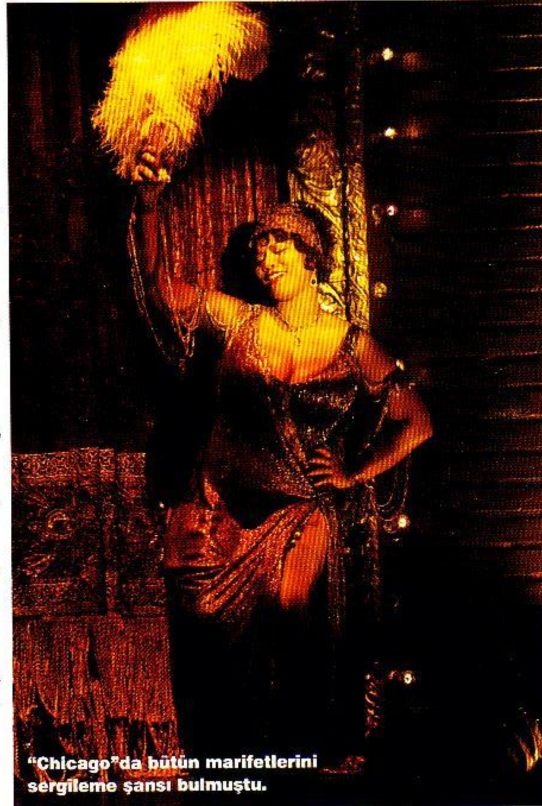
Queen Latifah

"hassas" kraliçe

Bu ay "Scary Movie 3"te tadımlık niyetine karşımıza çıkacak olan rap müzik kökenli oyuncu, asıl çıkışını "Chicago"yla gelen Oscar adaylığıyla yapmıştı.

DERLEYEN: ECE GAMZE ATICI

Oscar'a aday gösterildiği "Chicago"da (2002) sergilediği performans ile bu ödüle aday olan ilk kadın rap yıldızı unvanına sahip Queen Latifah ya da gerçek adıyla Dana Elaine Owens, 18 Mart 1970 New Jersey'de dünyaya gelir. Sahneye ilk çıkışı okulda sergilenen "The Wizard of Oz"da aldığı Dorothy rolü ile olan Latifah, daha sonra sahnenin kendisi için vazgeçilmez olacağını o zamanlar hisseder. Lise yıllarında epeyi popüler bir öğrenci olan Latifah okulun basket takımının da en iyi oyuncularından biridir. Rap yapmaya başlaması da aşağı yukarı bu yıllara denk düşer. İlk teşebbüsü ise rap camiasının erkeklerin tekelinde olduğu o yıllarda hemcinsleri ile oluşturduğu grubu Ladies Fresh ile gerçekleşir. Annesinin de desteğiyle profesyonel olarak müzik yapmaya karar veren Latifah (ki o yıllarda da "Latifah" olarak çağrılıyordur) isminin önüne "Queen"i ekler. 1988'de, diğer bir deyişle 18 yaşındayken iki single "Wrath of My Madness" ve "Dance for Me" ile ilk çıkışını gerçekleştirir. Bir sene sonra ilk uzun çaları "All Hail the Queen" ile dinleyici ile buluşan Latifah, dünya dışı müzik adamı David Bowie'nin "Fame 90" remikslerine katkıda bulunması ile müzik dünyasında edindiği yerden emin olmaya başlar. Geleneksel soul ile caz ezgilerini de kullanan Latifah üçüncü albümünde plak şirketini değiştirir ve soul etkisinden uzaklaşıp daha çok hip hop'a yaklaşır. Babası ve ağabeyinin polis olmaları, daha sonra gelişecek müzik anlayışını ve yaşam felsefesini etkileyecektir ister istemez. Ünlü rap yıldızının sinemada mesaisi ise 1991 yapımı "New Jack City"de "For the Love of Money" ile "Living for the City" adlı şarkıları seslendirmesi ve Spike Lee'nin "Jungle Fever"ında (1991) rol alması ile başlar. 1993, Latifah için tam anlamıyla başarılar ile dolu bir yıl olur. Bir yandan "Black Reign" albümü ve albümün hit parçası "U.N.I.T.Y" ile "şöhret basamaklarını" hızla tırmanırken "keşfedilmeyi bekleyen rapçiler" için "Flavor Unit Entertainment" adını verdiği plak şirketini kurar, diğer yandan beş sezon süren TV dizisi "Living Single"da canlandırdığı Khadijah James rolü ile ekranda daha sık görüleceğinin sinyallerini verir. Oyunculuk kariyerine "Queen Latifah and Friend" ve "Mama Flora's Family" gibi diziler ile devam eder. 1995'te "U.N.I.T.Y" ile en iyi solo rap performansı dalında Grammy kazanır. Bir sonraki yıl aşağı yukarı bütün rap yıldızları gibi (adetten olsa gerek) marijuana bulundurmak, dolu silah taşımak ya da fotoğrafçıya saldırmak gibi suçlara adı karışır. Talihsizlik olarak adlandırdığı bu dönemi atlatması ise uzun sürmez. 1996'ya kadar televizyon dramalarıyla yetinen Latifah, "Set It Off"da canlandırdığı lezbiyen banka soyguncusu Cleo Sims rolü ile farklı bir döneme girer. Oyunculuk kariyerinin müzikal yaşamından ayrı olduğunun göstergesi olan "Set It Off"u, Danny De Vito ve Holy Hunter ile rol aldığı "Living Out Loud" (1998) ve yine kadro zengini "Sphere" (1998) izler. "The Bone Collector"da (1999) takdir ettiği oyunculardan biri olan Denzel Washington ile birlikte rol alır. Yine 1999'da "Queen Latifah Show" ile televizyon izleyicisi ile bir nevi gizli sözleşme yapan Latifah, 2000'e doğru "Ladies First: Revelation of Strong Woman" adlı kitabı ile hem izleyicilerine hem de dinleyicilerine sürpriz yapar. 2002'de Francie rolü ile "Brown Sugar"a, sesi ile de "Roberto Benigni'nin Pinokyo"suna katılır. Aynı yıl yaşamındaki en büyük başarılardan biri olarak gördüğü "Chicago"daki Mama rolü ile en iyi yardımcı kadın oyuncu dalında Oscar'a aday olur ve böylece temsilcisi olduğu müzik dalı açısından bir ilki daha gerçekleştirir. Oyunculuk kariyerine "Bringing Down the House" (2003) ve "Scary Movie 3"te (2003) küçük bir rolle devam eden Latifah'ın 2004'te senaryosu Luc Besson'un olan "Taxi"nin yeniden çevriminde taksinin şoförü Belle olarak çıkacak karşımıza. Sahnelerin ilk kadın rap yıldızının kullandığı isim, "Latifah" ise Arapça'da "hassas" anlamına geliyor.

"Chicago"da bütün marifetlerini sergileme şansı bulmuştu.

"Scary Movie 3", 23 Ocak'ta gösterimde.

Gerard Butler

hukuk şirketinden terk

Son dönemin yakışıklı simaları arasında yerini alan Butler, şu sıralar başrollerle yardımcı roller arasında gidip geliyor. Bu ay gösterime girecek "Zaman Ötesi"nde ise başrolde...

Oyunculuk grafiği son dönemde yükselişte olan İskoçyalı aktör Gerard Butler 13 Kasım 1969'da Glasgow'da dünyaya gelir. Gerard çok küçükken Kanada'ya taşınırlar. Babasının bir buçuk yıl süren başarısız iş girişimlerinin ardından annesi ile babası boşanır. O da annesi ve kardeşleri ile İskoçya'ya döner. Her zaman çok başarılı bir öğrenci olan Gerard'ın oyunculuğa olan düşkünlüğü kendini küçük yaşlarında gösterse de hayata geçmesi biraz zaman alır. İlk önce annesini tiyatro provalarına gitmek için ikna eden Gerard daha sonra Scottish Youth Theatre'ın sergilediği "Oliver"da rol alır. Ailesi ile öğretmenlerinin beklentilerini boşa çıkarmamak için oyunculuk üzerine fazla hayal kurmayıp Glasgow Üniversitesinde hukuk bölümüne kaydolur. Zaten notları da yüksektir. Üniversiteyi bitirdikten sonra bir süre düzenli hayattan uzak kalmak için Los Angeles'a gider. Orada kaldığı bir buçuk yıl boyunca pek de bastıramadığı oyunculuk arzusu meşhur "Bodyguard"da (2002) figüranlık olarak geri döner kendisine. En son 16 yaşındayken gördüğü babasının kansere yakalanması ile son günlerinde onu yalnız bırakmamak için Kanada'ya gider. Babasının ölümünden sonra ülkenin en büyük hukuk firmalarından birinde stajını yapmak üzere İskoçya'ya döner. Seçtiği meslekten mutlu olmadığını, dolayısıyla yanlış karar verdiğini fark eder Gerard. Tam da o sıralar Fringe Festival'de tiyatro versiyonunu izlediği "Trainspotting"in oyunculuk arzusunu kamçıladığı da söylenebilir. Stajını tamamlamasına bir hafta gibi kısa bir süre kala, çalışmalarındaki performans düşüklüğü sebebiyle firmadan uzaklaştırılır. Gerard hiç vakit kaybetmeden oyunculuk aşkının peşine düşer ve soluğu Londra'da alır. Oyuncu olarak iş bulana kadar birbirinden tuhaf, kısa süreli işler yapar. Mermaid Theatre'de "Coriolanus" oyununda casting asistanı olarak makul bir iş bulur; biraz şansı biraz da girişimci ruhu sayesinde oyunda rol alır. Daha önce izleyip etkisinde kaldığı "Trainspotting"in tiyatro versiyonunda Renton rolünü (sinema versiyonunda Ewan MacGregor'un canlandırdığı rol) oynama şansı bulur, böylece kendisine inancını da yenilenmiştir aktörün. Gerard'ın sinema ile buluşması ise 1997'de Judi Dench ve Billy Connolly ile rol aldığı "Mrs Brown" ile olur. Sinemadaki ilk çıkışını yaptığı film, kendisine bir de cesaret sertifikası getirir, şöyle ki: film çekimlerinin gerçekleştirildiği yerde piknik yapan oyuncu civardaki nehirde boğulma tehlikesi geçiren bir çocuğu kurtararak Royal Humane Society tarafından cesaret sertifikası alır. Kahraman imajlı genç oyuncu aynı yıl, 1997'de, Bond filmi "Tomorrow Never Dies"da küçük bir rolde görünür. 1998'de "The Young Person's Guide to Becoming a Rock Star" adlı TV dizisi ile daha tanınır hale gelir ve "Lucy Sullivan is Getting Married"deki Gus rolünün ardından tekrar tiyatroda gösterir kendisini. "Suddenly Last Summer" adlı tiyatro oyununda sahneyi Sheila Gish ve Rachel Weisz ile paylaşır. 2000'de "Shooters"da Jackie Junior olarak yardımcı rolde, yine aynı yıl "Harrison's Flowers"da ise Chris Kumac olarak çıkar karşımıza. Wes Craven'ın "Dracula 2000"i ise Gerard için tam bir dönüm noktası olur. "Dracula" ile gelen başrol, Amerikan televizyonunun çektiği "Attila" (2001) ile devam eder. "Attila"nın "tüm zamanların en çok rating alan ikinci dizisi" olması hem yapımcıları hem de oyuncuyu memnun eder şüphesiz. Her iki filmde sergilediği performans ve aldığı övgülerle gelen şöhreti bir sonraki Bond filminde Pierce Brosnan'ın yerini alacağına dair dedikoduları da peşinde getirir. Brosnan'ın en az iki film daha yer alacağına dair yaptığı açıklamaya kadar da olsa, aktörün ayakları yerden kesilmiştir. Christian Bale ile rol aldığı "Reign of Fire"(2002) ile sinemaya devam eden oyuncu televizyona da ara vermez, aynı yıl "The Jury"de rol alır. Oyuncuları arasında Val Kilmer ve LL Cool J'in olduğu "Mindhunters"da (2003) yardımcı rol oynarken Michael Crichton'un çok satan romanından uyarlanan "Timeline"de (2003) başrol için diğer filmden vazgeçer. Yine 2003'te "Lara Croft Tomb Raider: The Cradle of Life"de Terry Sheridan olarak çıkar karşımıza. Zamanının yarısını Londra'da, yarısını da Los Angeles'ta geçiren aktörü, Joel Schumacher'in "Operadaki Hayalet"in 2004'te tamamlanacak müzikal versiyonunda hayaletin ta kendisi olarak görebileceğiz.

"Charlie'nin Melekleri: Tam Gaz"da

"Zaman Ötesi", 9 Ocak'ta gösterimde

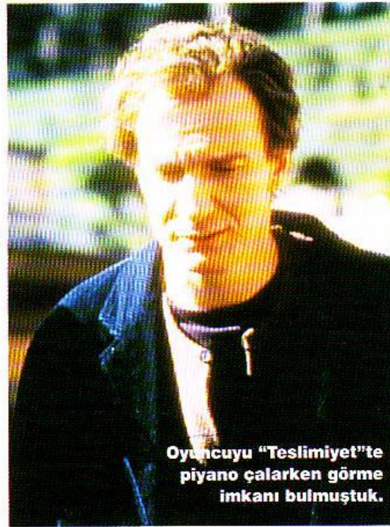
David Thewlis

derbeder İngiliz

Doksanlı yıllarda İngiliz sinemasının çıkarttığı en iyi aktörler arasında adını rahatlıkla sayabileceğimiz oyuncu, Hollywood'un bayıldığı "kötü İngiliz"lerden ziyade anti-kahramanları ve daha karmaşık karakterleri canlandırmasıyla dikkat çekiyor. Bakalım onu izleyeceğimiz yeni filmler bu durumu değiştirecek mi...

Özellikle Mike Leigh'in "Çıplak"ını (Naked) izlemiş olanlar için David Thewlis adının kesin ve net bir görsel karşılığı var. Sanki sahipleri bir şişe şarabı yeni devirmiş gibi baygın bakan gözler, pek de sağlıklı sayılmayacak ince bir beden, biraz da derbederlik... Hepsinin üzerine bir tutam kirli sakal da hiç fena gitmez. Zaten kendisi de verdiği röportajlarda Bukowski'yi idolleri arasında saymış. Edepsiz ama kesinlikle klas bir modern çağ serserisi veya bir 19. yüzyıl bohemi canlandıracak oyuncu arıyorsanız, gideceğiniz adres Thewlis'in ajansı olmalı.

1963 yılında Lancashire'da dünyaya gelen Thewlis, üç kardeşin ortancasıymış. Guildhall Müzik ve Drama Okulu'nda aldığı eğitimin ardından Londra'da çeşitli sahne prodüksiyonlarında ve televizyon için çekilen kimi dizilerde rol almış. 1987 yapımı "Road" ise ilk sinema deneyimi olmuş. Oyuncunun gerçek anlamda ilk dikkat çekişininse 1990 yılında Mike Leigh'in "Life is Sweet"i ile gerçekleştiğini söyleyebiliriz. İzlemiş olanların hatırlayacağı üzere, Thewlis bu filmde dış görünüşüyle ilgili kompleksleri olan bir genç kızın, boş gezenin boş kalfası erkek arkadaşını canlandırmaktaydı.

Oyuncuyu "Teslimiyet"te piyano çalarken görme imkanı bulmuştuk.

Aynı dönemde rol aldığı sayısız sinema ve televizyon filmi, ayrıca dizinin arasından sıyrılanlar; bir dedektifi canlandırdığı Louis Malle'in "Ölesiye"si (Damage), Kafka uyarlaması "Dava" (The Trial) ve İngilizlerin pek beğenilen mini dizisi "Prime Suspect"in 3. halkası. 1993 yılında rol aldığı Mike Leigh filmi "Çıplak" ise ona uluslararası arenada ün sağlayan performansı barındırmaktaydı. Tartışmalı bir tecavüz olayı ertesinde çaldığı arabayla Manchester'dan Londra'ya kaçan ve eski kız arkadaşının kapısında beliren Johnny, umursamazlığı ve hayata karşı alaycı yaklaşımıyla her oyuncunun altından kolayca kalkabileceği bir rol değildi kuşkusuz. Ancak Thewlis bu sıradışı anti-kahramanı inandırıcı şekilde perdeye taşımayı hakkıyla beceriyordu. Elbette başarısı çokça takdir de kazandı. Cannes Film Festivali'nde kazandığı En İyi Erkek Oyuncu ödülünün yanına, çok geçmeden Londra ve New York Eleştirmenler Birliğinden gelen ödüller eklendi.

Bu filmin kendisine sağladığı ün ve prestij bir yana, kendisini role fazlasıyla kaptıran Thewlis'in Johnny'nin etkisinden kurtulması kolay olmamış. Ancak kısa zaman içerisinde Hollywood'dan gelen komik teklifler (örneğin "Richie Rich"de Macaulay Culkin'in uşağını oynaması gibi) toparlanmasına neden olmuş. 1995 yılında "Total Eclipse"de Verlaine'i canlandırdıktan sonra nihayet bir Hollywood prodüksiyonuna "evet", demiş. "Bir cuma günü geceyarısı telefonla aradılar. John Frankenheimer'ın yönettiği ve Marlon Brando'nun oynadığı bir filmde başrol önerdiler. 8 saat sonra kalkacak bir uçakla Avustralya'ya gitmem gerekiyordu. Senaryoyu görmeden projeyi kabul ettim. 2 gün sonra kameranın önündeydim ve dördüncü günün sonunda kendimi bir otobüsün altına atmak istiyordum", diyor. Thewlis'in bahsettiği film 1996 yapımı "Dr. Moreau'nun Adası"nın yeniden çevrimi, kendisinin tanımlamasıyla "aptalca, kahrolası bir para israfı". Bu büyük başarısızlığın ardından rol aldığı 1997 yapımı Jean-Jacques Annaud filmi "Tibet'te Yedi Yıl"ın (Seven Years in Tibet) da pek olumlu sonuç verdiğini söyleyemeyiz. Thewlis'in ve başroldeki Brad Pitt'in bu film nedeniyle Çin'e girmelerinin yasaklanmasıysa gerçekten ilginç bir ayrıntı.

1998 yılında Coen kardeşlerin "Büyük Lebowski"sinde (The Big Lebowski) kısa bir rol üstlenen oyuncu, yine aynı yıl çekilen İngiliz yapımı "Divorcing Jack"de de başroldeydi. Bertolucci'nin "Teslimiyet"inde (Besieged) ise İtalya'da yaşayan, İngiliz bir piyanist rolünde karşımıza çıktı.

O günden bu yana çoğunlukla bağımsız İngiliz yapımlarında (bunların arasında sadece "Gangster No.1" ses getirdi) rol alan Thewlis'i bu ay içerisinde "Zaman Ötesi" (Timeline) isimli bilimkurguda izleme imkanı bulacağız. Ancak sırada ilgiye değer iki film var. Bunlardan ilki, oyuncunun bizzat yazdığı ve yönettiği, ayrıca başrolünü de üstlendiği "Cheeky". 1995 yılında yönettiği "Hello, Hello, Hello" isimli kısa filmle BAFTA ödülüne aday gösterilmiş Thewlis'in nasıl bir iş çıkarttığı merak konusu. İştahımızı kabartan ikinci projeyse Profesör Lupin olarak karşımıza çıkacağı "Harry Potter ve Azkaban Tutsağı". Epeydir uzak kaldığımız bu yetenekli oyuncuyla önümüzdeki günlerde fazlasıyla hasret gidereceğiz gibi gözüküyor.

"Zaman Ötesi", 9 Ocak'ta gösterimde.

Frances O'Connor

"yapay zeka"nın annesi

İngiltere doğumlu olan oyuncu, kariyerine hayatının büyük bölümünü geçirdiği Avustralya'da başladı. Geniş kitlelerce tanınması, rol aldığı ABD yapımı filmler sayesinde gerçekleşti.

Yaklaşık üç yıl önce sinemalarda izleme imkanı bulduğumuz "Şaşkın"da (Bedazzled) Brendan Fraser'ın takıntı haline getirdiği Alison rolünde karşımıza çıkmıştı. Aslında ana akım sinema dışındaki işlerle ilgilenenler onun farkına daha önce varmış da olabilirler. Zira O'Connor '90'lı yılların ilk yarısından bu yana süregelen bir kariyerin sahibi.
1967 yılında Oxfordshire'da dünyaya gelen İngiliz oyuncu, iki yaşındayken ailesiyle beraber Avustralya'ya taşınmış. Babası nükleer fizikçi, annesiyse piyanist olan O'Connor, meslek seçimi sözkonusu olduğunda anne tarafını örnek almış. Batı Avustralya Performans Sanatları Akademisi'nde eğitim gördükten sonra, Curtin Üniversitesi'nde edebiyat üzerine yüksek lisans yapmış. 1993 yılında çekilen televizyon dizisi "Law of the Land" ise kamera karşısındaki ilk oyunculuk deneyimi olmuş. 1994 yılındaysa "Halifax f.p: The Feeding" isimli televizyon filminde rol almış.
"Halifax f.p: The Feeding"deki başarısı O'Connor'a Avustralya'da ciddi şekilde ün sağlayacak bağımsız yapım "Love and Other Catastrophes"deki (1996) rolünü kazandırmış. Dini inançları gayet kuvvetli, koyu katolik bir ailede yetişmiş olan oyuncu bu filmde bir lezbiyeni canlandırmaktaymış. Bu performansıyla Avustralya Film Enstitüsü'nce En İyi Kadın Oyuncu ödülüne aday gösterildikten sonra, ülkenin gözde genç oyuncuları arasına girmiş.
Bir sonraki önemli rolünü üstlendiği 1997 yapımı "Öp ya da Öldür" (Kiss or Kill) ise dolandırıcılıkla yolunu bulan iki sevgiliyi merkez noktasına alan bir yol filmiydi. Ülkemizde de zamanında İstanbul Film Festivali'nde gösterilmiş olan bu film O'Connor'a Avustralya Film Enstitüsü'nün ödüllerinde ikinci kez En İyi Kadın Oyuncu dalında adaylık getirdi. Genç oyuncu aynı performansla Avustralya Film Eleştirmenleri Birliği'nce ve Montréal Film Festivali jürisince En İyi Kadın Oyuncu seçildi. Aynı yıl çekilen ve Cate Blanchett ile karşılıklı oynadığı, romantik komedi türündeki "Thank God He Met Lizzie" ise Avustralya Film Enstitüsü ödüllerinde üçüncü En İyi Kadın Oyuncu adaylığını kazanmasını sağladı.
1999 yılında Jane Austen uyarlaması "Mansfield Park"da başrolü üstlenen O'Connor, 2000 yılında da "About Adam" ile izleyici karşısına çıktı. "Şaşkın" ise rol aldığı ilk ABD yapımı oldu. Gerek filmin niteliği, gerekse O'Connor'ın performansı önceki yer aldığı projelere oranla daha aşağılarda seyretmekteydi. Ancak "Şaşkın" oyuncunun daha geniş kitlelerce tanınmasını sağladı. "Madame Bovary"nin televizyon için yapılan bir uyarlamasında Emma Bovary rolünü kaptıktan ve bu performansıyla da Altın Küre'ye aday gösterildikten sonra soluğu Steven Spielberg'in "Yapay Zeka"sının (Artificial Intelligence: AI) setinde aldı. O'Connor bu filmde bir androidi evlat edinmeyi kabul eden anneyi canlandırmaktaydı. Bu performansı oyuncuya çeşitli ödüllerde adaylık kazandırdı. Haley Joel Osment'ı ormanda bıraktığı sahne veya filmin finaliyse çoğu kişinin aklından uzun süre çıkmadı. Frances O'Connor'ı daha sonra John Woo filmografisinin vasat bir elemanı olan "Rüzgarla Konuşanlar"da (Windtalkers) varla yok arası bir rolde izledik. Ülkemiz sinemalarına bu ay uğrayacak "Zaman Ötesi"nde (Timeline) ise kendisi zamanda yolculuk yapan bir arkeoloji öğrencisi olarak karşımıza çıkacak. Sıradaysa gösterime girmeye hazır durumdaki Kanada yapımı "The Beginning of Wisdom" ile post-prodüksiyon aşamasındaki "Nights in Phnom Penh" ve "The Lazarus Child" var. Oyuncunun şu sıralarda çekimlerine hazırlandığı projeyse bir İspanyol/İngiliz ortak yapımı olan "Poetic Unreason". Bu filmlerin ülkemiz sinemalarına da uğramasını ümit ediyor, O'Connor'ın ileride tekrar çeşitli büyük yapımların kadrosuna dahil olacağınaysa kesin gözüyle bakıyoruz.

"Zaman Ötesi", 9 Ocak'ta gösterimde.

"Şaşkın"da Brendan Fraser ile beraber o da kılıktan kılığa giriyordu.

"Vizontele"nin ardından aynı kasabada geçen ama bu kez 80 öncesinin politik atmosferi içinde gelişen bir hikayeyle kamera arkasına geçen Yılmaz Erdoğan seyirciyi uyarıyor: "VİZONTELE TUUBA daha tatsız bir film değil ama bu sefer biraz daha tatsız bir hikayeyle karşılaşırsanız şaşırmayın, bu benim kabahatim değil, dönemin kabahatidir."

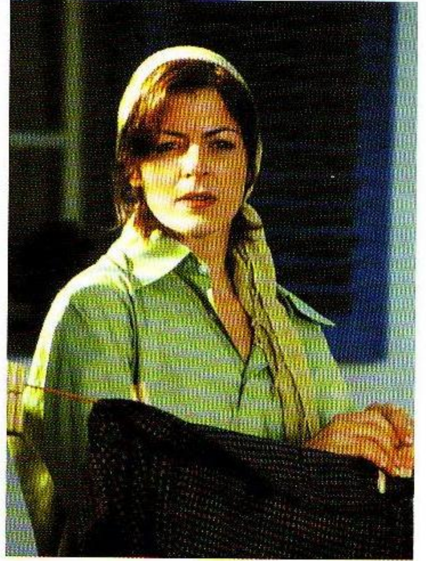
SENEM ERDİNE

Hakkari'de 1980

İlk filmi izlemeden önce çoğumuzun Yılmaz Erdoğan'ı biraz iddialı bulduğumuzu itiraf edelim şimdi. İlk filmini gösterime sokan bir yönetmen olarak hedefini soranlara "Oscar almak istiyorum, Roberto Benigni koltuğun üstüne çıktı ben de avizeden sarkmak istiyorum" derken ne kadar ciddiydi bilmiyoruz ama "Neyse o rekor, onu kırmak niyetindeyiz" derken şaka yapmıyordu. Hikayeciliğine sözümüz yoktu, oyunculuğuna da, lakin Türkiye'de sinema salonlarını doldurmak her babayiğidin harcı değildi, gişe rekorları da öyle pek sık kırılmazdı, hele de ilk filmini çeken bir Türk yönetmenin filmiyle. Benzer iddiaları daha önce de duymuştuk aslında ama böyle iddiaların yerini bulduğu pek nadir görülürdü. "Vizontele"nin gösteriminden önce 3.5 milyon seyirci civarında bir hasılat beklediğini söyleyen Yılmaz Erdoğan'ın tahminleriyse şaşırtıcı derecede isabetli çıktı. 2000-2001 sezonunda yaklaşık 3.5 milyon seyirciye ulaşarak bütün zamanların en iyi iş yapan Türk filmi olan "Vizontele", yönetmeninin yüzünü kara çıkarmadı. O da verdiği sözü tuttu ve seyircinin ona verdiği parayla bir film daha çekti. Erdoğan'ın memleketi Hakkari'de geçen ilk film, doğunun bu uzak şehrindeki insanların televizyonla tanışmasının hikayesini anlatıyordu. Kendi hayatından yola çıkarak kurduğu hikayede televizyonu teknolojiyi temsil eden bir simge olarak kullanmıştı yönetmen. Televizyon yakını uzak etmişti etmesine ama uzaklardan getirdiği ilk haber, bu acayip aleti coşkun bir neşe ve heyecan içinde karşılayan kasabanın ortasına bomba gibi düşmüştü. Günlerce uğraşıp çalıştırmayı başardıktan sonra belediye başkanının evindeki televizyonun karşısına oturup gözünü ekrana diken kasaba halkı, içlerinden birinin

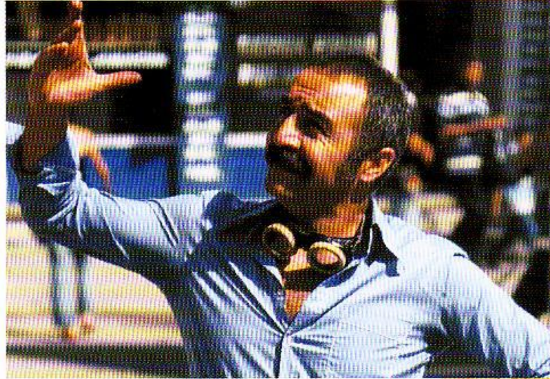

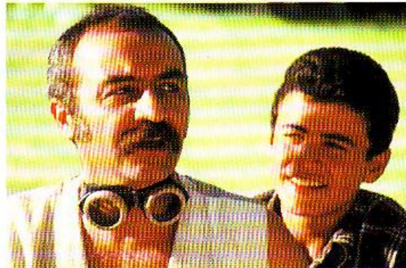
Radyocu Deli Emin, Belediye Başkanı Nazmi ve Siti Ana, geçen filmden hatırladığımız karakterler. Altta sağda, kasabanın yeni konuklarından birini oynayan İdil Fırat.

ölüm haberiyle acıya boğulmuştu. Sene 1974'tü. Belediye Başkanı'nın askere gönderdiği oğlu, Kıbrıs Barış Harekatı'nın şerefli şehitlerinden biriydi artık. İlk filmin bu sarsıcı finalinde hikayeyi 1974'e kadar getirip bırakan yönetmen, şimdi aynı kasabanın 1980'de geçen hikayesini anlatıyor. Hakkari televizyona biraz daha alışmıştır artık. Şehirdeki evlerden bazılarında televizyon vardır. Akşamları bu evlerde toplanılıp Dallas seyredilir. Deli Emin'e gelince o, kasabanın tabelacılık işleriyle meşguldür. Dükkanların, kahvelerin, yazlık sinemanın, Adalet Partisi İlçe Başkanlığı'nın ve hatta devrimci derneklerin tabelalarını hep o hazırlamış; hepsinin köşesine de bir güvercin resmi kondurmuştur. Kasabaya gelen konuklarla hayat hareketlenir. Bu arada Türkiye'de yaşanan siyasi gelişmeler tüm ülkeyi olduğu gibi kasaba halkını da etkileyecektir...

Hikayenin devamını, bu ay gösterime giren filmde göreceğiz. Tıpkı ilk film gibi, büyük bir bütçe, iyi imkanlar, 150 kişilik bir ekip ve zengin bir oyuncu kadrosuyla gerçekleştirilen "Vizontele Tuba"nın yönetmeni Yılmaz Erdoğan'la, BKM Film'deki ofisinde görüştük. Röportaj sırasında feci şekilde grip olmasına rağmen büyük bir bardak nane çayından güç alarak sorularımızı yanıtlayan yönetmene "Vizontele"yle ilgili isabetli tahmininin sırrını sorduk önce. "İddialı konuşma lafı biraz ezbere konuşmak gibi anlaşılıyor, oysa ben verilere dayanarak konuşan biriyim" diye başladı söze. "Bir vakayı değerlendirirken verileri önüme koyarım. 'Vizontele'nin üçle üçbuçuk milyon arasında iş yapacağını söylemiştim. Daha önceki filmler kaç seyirci bulmuş, hangi şartlarda, kaç kopyayla bu rakamı bulmuş, bakıyorum çünkü. Salondan çıkan seyircinin filmi bir başkasına gü- ⇨

Doğuya sürgün edilmiş bir memuru oynayan Tarık Akan, Belediye Başkanı'yla.

Tarık Akan Güner Sernikli'yi, Idil Fırat Aysel Sernikli'yi, ilk kez bu kadar büyük bir rolle kamera karşısına geçen genç oyuncu Tuba Ünsal ise Tuba Sernikli'yi oynuyor.

zel film diye tavsiye ettiğini varsayarsak, bu hesap her zaman geçerlidir. Benim dışımdaki faktörler işin içine girmezse, yani 'İnşaat'ın başına geldiği gibi bombalar falan patlamazsa, yanılma payı sıfıra yakındır."

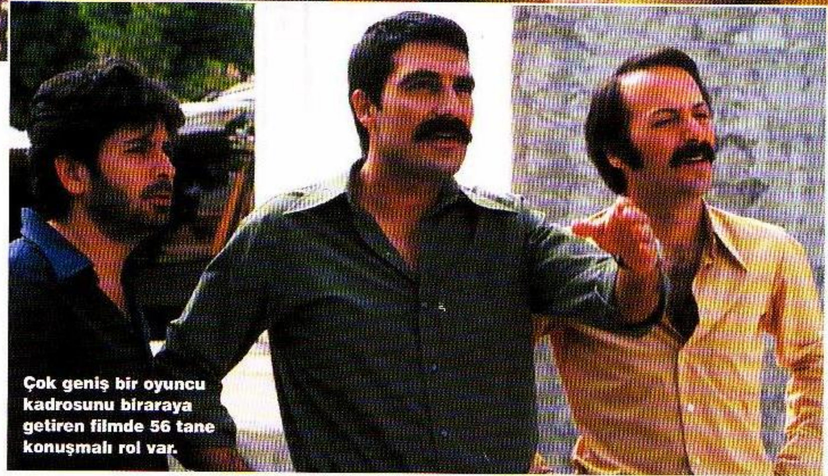
Sırf hesabınızın kuvvetli olması yetmez tabii. Dünyanın neresinde olursanız olun gişe yapmak için öncelikle iyi, ya da en azından eli yüzü düzgün bir film çekmeniz gerekiyor. Yılmaz Erdoğan'a sorarsanız bununla da bitmiyor iş. Mesele insanların sizin kurduğunuz düşü sevip sevmemesine bağlı biraz da. Aradan zaman geçtikten sonra "Vizontele"nin başarısını daha iyi tahlil edebildiğinizi düşünüyor musunuz diye sorduğumuzda şöyle cevap veriyor: "Bir filmi biz niçin seyrederiz, birkaç maddeyi biraraya getirirse seyrederiz. Bir sıkılmayacağız, iki eğleneceğiz, üç oradaki kahramanlarla ve dünyayla özdeşlik kuracağız, o dünya bizi inandıracak ve içine alacak. İşte 'Vizontele' bütün bunları sağladı, hatta birkaç defa seyretmekten keyif alınan bir film haline geldi. Televizyonlarda gösterildiği zaman hala izlenme rekorları kırdığına göre öyle olsa gerek. Seyirci filmi çok sevdi. Nedenine gelince herkes için farklı olabilir. Üstünden bu kadar zaman geçince şimdi, herkesin tuhaf bir şekilde sahiplendiği, benim filmim dediği bir film olmasına bağlıyorum başarısını biraz da."

Düşler yarıştırılır mı?

İşte bu film, şimdi en büyük rakibi Erdoğan'ın.

Belediye Başkanı Nazmi (Altan Erkekli), Manav Şehmuz'a (Erdal Tosun) laf anlatmaya çalışıyor.

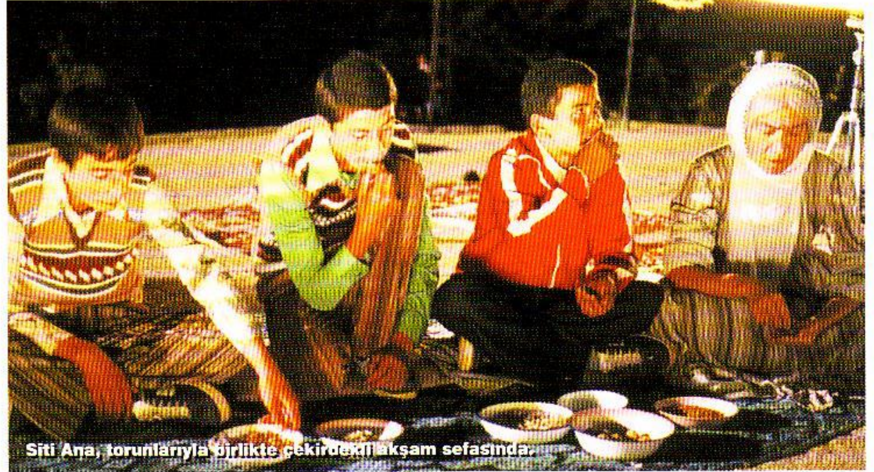
İkinci filmin gösterime girmek üzere olduğu şu günlerde yeni hedefi, "Vizontele"nin gişe rekorunu kırmak. Fakat öte yandan gişeden bahsetmekten, rakamlardan konuşmaktan rahatsızlık duyuyor çünkü biliyor ki tıpkı düşler gibi filmleri de yarıştırmak olmaz aslında. "Sinemanın güzel tarafı şu değil mi? Bir adam bir düş kuruyor. 150 kişi o düşe inanıyor. O düşü gerçek bir materyale dönüştürüyoruz. Siz bu dergiyi çıkarıyorsunuz. Sinema bu yüzden herkesin aşık olduğu bir şey ya. Bu afişe baktığım zaman çok güzel bir şey görüyorum. Benim bir düşümün bu hale gelmiş olması benim için yeterli zaten. Şimdi 'Vizontele' film yapan herkes için bir ölçü oldu. Herkesin hedefi ondan iyi bir şey yapmak. Daha çok seyirci bulunabilir daha az seyirci bulunabilir ama daha iyi ya da daha kötü diye bir şey yok aslında. Benim düşüm seninkini döver gibi bir şey olabilir mi yani. Sidik bile yarıştırılabilir ama düşler yarıştırılmaz. Yan yana koyarsınız ancak. Ama şu söylenebilir, benim kurduğum düşü seyirci daha çok sevdi. Şu anda benim de en büyük rakibim 'Vizontele'. Dolayısıyla hedefim önce 'Vizontele'deki ağız tadını aman ha zedelememek, sonra da seyirci rakamını onun üzerine çıkarmak. Seyirciye ulaşmanın yolunu biliyorum, buldum ve ispat ettim. Bundan geri gitmek gibi bir niyetim yok, ama yine de bilinmez. Hala çok şaşırtıcı bulanlar, sinema sektöründe bir daha o rakam bulunmaz, diyenler var. Ben o kanıda değilim. Birincisi için nasıl bir emek harcamışsak, nasıl iyi olsun diye her şeyimizi koymuşsak buna da öyle yaptık."

Çok geniş bir oyuncu kadrosunu biraraya getiren filmde 56 tane konuşmalı rol var.

İkinci filmin konusuyla ilgili ayrıntılar her zamanki gibi gizli tutuluyor. İsminin neden "Vizontele Tuuba" olduğuna dair de hiçbir ipucu alamadık yönetmenin ağzından. Tek bildiğimiz, hikayenin 1980'de geçtiği ve geçen filmden tanıdığımız kasabaya sürgün gelmiş bir memur ailesinin etrafında geliştiği. Hikayeyi çok da fazla önemsemediğini söylüyor Erdoğan. İstediği dönemi, ülkeyi ve insanlarını anlatmak için kullandığı bir araç hikaye yalnızca. "Ben politik işler yapan bir adamım" diyor. "Politik işten kastımsa şudur, yaptığınız iş ⇒

başka, daha genel bir mesaja hizmet ederse politik olur." "Vizontele Tuuba"nın daha politik bir film olması ise ayrı bir mesele. Van'daki çekimler sürerken bunun ilkinden daha politik bir film olduğunu söylemişti yönetmen hatırlarsanız; ama bu, Yılmaz Erdoğan artık eskisinden daha politik filmler çeken bir yönetmen olmaya karar verdiği için değil, anlattığı dönem bunu gerektirdiği için böyle. "Bu film politikadan daha çok bahsediyor çünkü 80 yılı öyle bir yıl" diyor. "Çok büyük bir politik kaos yaşanıyor ülkede. Ama bu demek değil ki 80'de ülkedeki her yer benim anlattığım kasaba gibiydi. Her şey böyle değildi ama Vizontele kanalıyla ülkenin genel durumu da görülüyor."
Bu kaos, hikayesini izleyeceğimiz insanların hayatına ne kadar yansıyor onu merak ediyoruz. "Çok yansıyor tabii ama benim masalımın içindeki naiflikte, benim komedimin içindeki naiflikte" diyor Erdoğan. "Benim hikayemde, onun dışında kalanlar da var tam göbeğinde olanlar da. '80, bütün boyutlarıyla çok büyük bir toplumsal yarılma, onun için ben çok üzgünüm ki bu döneme ilişkin çok az sanatsal ürün var ortada. Oysa bizim toplumsal hayatımız için çok önemliydi. Şimdi yirmili yaşlardan küçükler hiç bilmiyorlar yaşananları. Dönem filmi yaptığımızda kendi gerçeğimizle ilgili cesurca sözler etmeliyiz diye düşünüyorum. Bilgi vermek ya da o dönemin tümünü anlatmak gibi bir misyon yüklenmiş değilim ama böyle bir yararı da olacağını düşünüyorum. Ayrıca çok da tartışılacağını sanıyorum. Bundan da korkmuyorum, hatta tartışılsın isterim ama tabii mantık çerçevesinde, yani bağcıyı tarumar etmeden, üzüm yiyerek."
İlk filmin temel meselelerinden biri olan teknolojiyle ilgili temaysa bu filmde hala varlığını sürdürüyor ama daha arkaplanda artık. "O zaman anlattığımız hikaye bir aletin hikayesiydi, onun için teknolojiyle ilgili düşüncelerim daha ön plandaydı" diyor. "Ama şimdi başka bir hikaye anlatıyorum. Televizyon var ama birinci filmdeki kadar malzemesi olmuyor filmin. İkisi, başka duyguların peşinde olan, başka meseleleri anlatan filmler. Birbirini bu sırayla takip etmeleri de gerekmiyor zaten. 'Vizontele Tuuba' birinci film de olabilirdi yani."
"Vizontele Tuuba"yı çekmeye bu yılın 12 Nisan'ında karar vermiş. Görüntü yönetmeni, sanat yönetmeni ve yönetmen asistanlarından oluşan çekirdek kadroyu hemen toplamış ve ilk filmi çektiği sıralarda bir solukta yazdığı hikayeden uyarladığı senaryoyu onlarla birlikte yeniden gözden geçirmiş. Bu devam filmi için olduğu gibi bunu izleyecek devam filmleri için de hikaye bulmakta zorlanmayacak muhtemelen, çünkü artık bir seri olarak adlandırabileceğimiz bu masalda başlıca malzemesi kendi hayatı. "Ben size bir türkü söylerim, beğenirseniz bir tane daha söylerim. Sesim güzel diye sabaha kadar türkü söyleyecek değilim" diyor. "İlk film bu kadar ilgi görmeseydi devamını yapmazdım tabii ama devam filminin hikayesi kendiliğinden ortadaydı zaten. Bunun hammaddesi benim hayatım çünkü. Benim hayatım da 80'de bitmediğine göre, 74 yılı ilginçti deyip bitirmek olmazdı çünkü sadece 74 yılı değildi ilginç olan. 80 daha da ilginçti mesela. Üçüncü hikayem de hazır. Kafamda tretmanını kurduğum bir 'Vizontele 3', hatta bir 'Vizontele 4' var ama nasıl 'Vizontele Tuuba'yı yaptıran 'Vizontele' olduysa, onları yaptıran da bu film olur." Buna karşılık, şimdiye kadar olduğu gibi bundan sonra da asla film yapmış olmak için film yapmayacağından emin olmamızı istiyor. "Çünkü sebep sonuç ilişkisiyle kodlanmış bir yazarım" diyor. "Bu sebep sonuç ilişkisi ta baştan, neden bu filmi yapıyorsuna, hatta neden film yapıyorsuna kadar uzanıyor. Senaryonun bu cevapları çok iyi vermesi gerekiyor. Benim senaryom da veriyor."

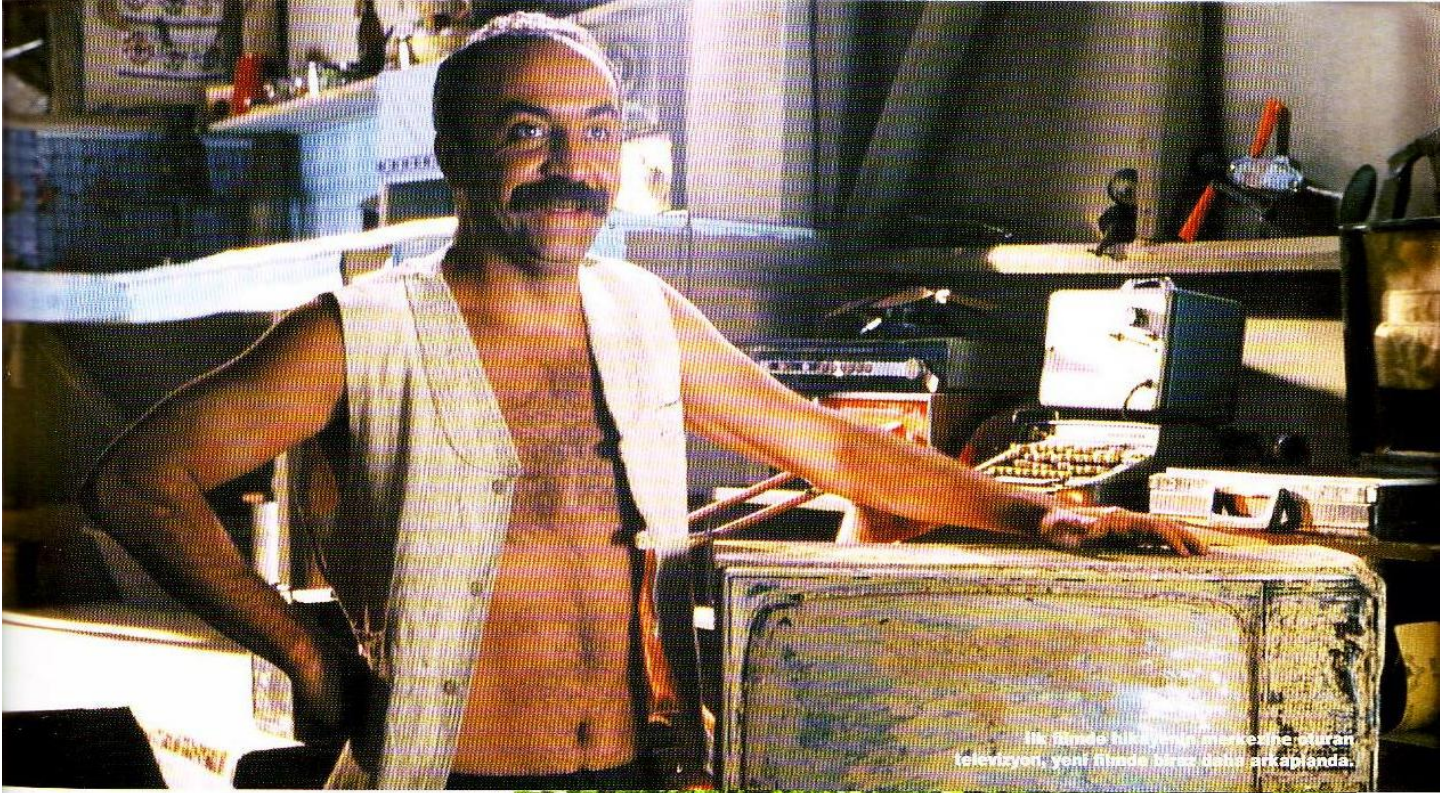

Siti Ana, torunlarıyla birlikte çekirdekli akşam sefasında.

Bu sefer tek başına

"Vizontele Tuuba"nın en dikkat çekici yanlarından biri de Yılmaz Erdoğan'ın tek başına yönettiği ilk uzun metrajlı film olması. Bu filmde Erdoğan'ın nasıl bir sinema dili tutturmak istediğini daha iyi görme fırsatı bulacağız. "Hikayeye çok fazla müdahale etmeden, çok fazla yönetmen artistiği yapmadan, hikayeye hizmet eden temiz bir reji yapmaya çalıştım, çünkü benim filmimin başrolünde hikaye var" diyor. "Bu sefer montajında da daha aktif olarak yer aldım. Dolayısıyla bu gerçekten bir Yılmaz Erdoğan filmi."
Van'ın Gevaş ilçesinde, evleri, dükkanları, kahvesi ve sokağıyla küçük bir Hakkari inşa ettiren yönetmen, yüzlerce figüran, geniş bir oyuncu kadrosu ve 150 kişilik bir set ekibiyle çalıştığı filminde en çok oyunculuklar konusunda iddialı bu sefer. Yine çok başrollü bir film "Vizontele Tuuba". Radyocu Deli Emin'i canlandırdığı filmde Demet Akbağ, Altan Erkekli, Tarık Akan, Tuba Ünsal, Bülent İnan, Tolga Çevik, İclal Aydın, Cezmi Baskın, İdil Fırat, Salih Kalyon'la birlikte rol alan yönetmen, "Kendim de oyuncu olduğum için bir oyuncunun kendisini nasıl rahat hissettiğini bilirim" diyor. "Bir rolü oynayarak tarif etmek yapacağım en son iştir mesela, sadece duygusunu anlatırım. Hakikaten çok üst düzey bir performans elde ettim oyuncularımdan. Mesela Zeynep Tokuş'un bu filmde iki tane sahnesi var ama özellikle Demet'le ikisinin bağda bir sahneleri var ki çok başarılı olduğunu düşünüyorum. Kolay unutulabilir bir sahne değil. Bu anlamda filmin tartışılır bir yanı olduğunu zannetmiyorum."
"Vizontele Tuuba"nın görüntü yönetmeniyse deneyimli kameraman Uğur İçbak. Yılmaz Erdoğan, büyük bir hayranlık ve sevgiyle söz

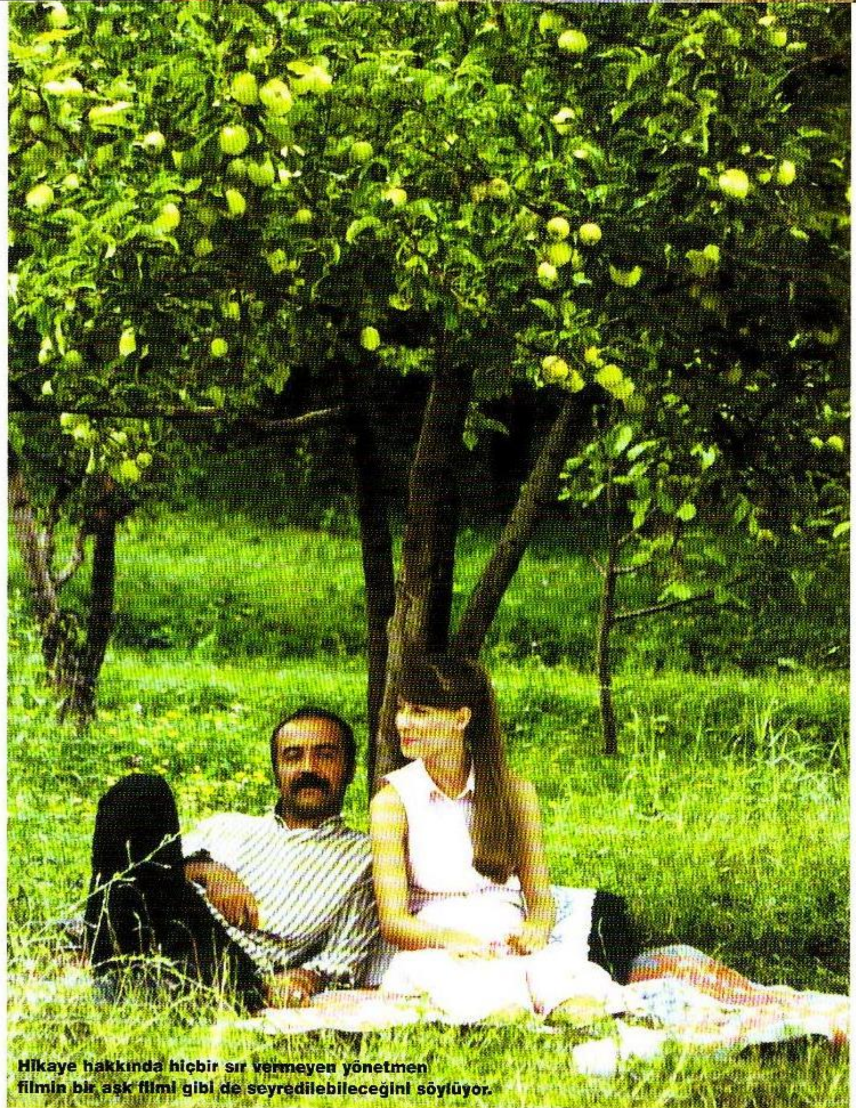

İlk filmde hikayenin merkezine oturan televizyon, yeni filmde biraz daha arkaplanda.

ettiği görüntü yönetmeniyle çalışmaktan son derece memnun görünüyor. "Uğur bu film için de, benim için de büyük bir şans oldu" diyor. "Bir adam yetenekli ve namusluysa ben onu sırtımda taşırım zaten. Çok zarif bir adam. Ben mesleğini bu kadar aşkla yapan çok az insan gördüm. Enerjisine büyük hayranlık duydum. Ne enerjisinden ne moralinden bir şey kaybetmeyen gerçek bir profesyonel, çok yetenekli bir adam. Dünya standartlarında bir görüntü yönetmeni, filme de çok şey kattı. Üstelik çok da iyi anlaştık. Allah tarafından bir aksilik gelmezse hep Uğur'la çalışmak isterim."

Yılmaz Erdoğan ne iddiasından ne heyecanından bir şey kaybetmiş değil gördüğünüz gibi. Bu kez biraz daha tatsız bir hikaye anlattığını düşünüyor ama bu, filmin tatsız olduğu şeklinde anlaşılmasın asla. Hem kendini hem de seyirciyi güldürebilmek hala en önemli hedeflerinden biri çünkü. Hatta bu filmdeki sahnelerden birisinin Türk sinemasında bütün zamanların en komik sahnelerinden biri olacağını düşünüyor. Zira ekipçe, bu sahne çekildiği günden beri gülmeye devam ediyorlarmış.

Bir filmi seyretmek için birden fazla sebep sunmayı işi garantiye almanın bir yolu olarak gördüğünü açıkça söylüyor. Konusu hakkında hiçbir ipucu alamasak da yönetmenin söylediklerinden anlıyoruz ki "Vizontele Tuuba"yı bir aşk filmi gibi de seyredebilirsiniz, 12 Eylül'e giden süreci anlatan bir film olarak da ama ne kadar tatsız bir dönemi anlatırsa anlatsın yine güldürecek bizi. "Vizontele Tuuba"nın cümlesi şudur;" diyor Yılmaz Erdoğan. "Oraya güzel şeyler de gelirdi ama hiçbiri uzun kalmazdı. Bunun filmi aslında. Onun için fazla uçmadım, çünkü tatsız, 74'le 80 arasında daha tatsızlaştı işler. Şimdiden uyarayım, biraz daha tatsız bir hikaye görürse seyirci şaşırmasın, bu benim kabahatim değil dönemin kabahatidir; ama film, daha tatsız bir film değil asla. Tatsız bir dönemi anlatıyorum diye tatsız bir film yapacak kadar tatsız bir adam değilim." ■

Hikaye hakkında hiçbir sır vermeyen yönetmen filmin bir aşk filmi gibi de seyredilebileceğini söylüyor.

Kaçan balık küçük olur!

Animasyon şirketi Pixar'la gücünü birleştirdiğinden bu yana Disney'in sırtı yere gelmiyor. Birlikteliklerinden doğan her filmle giderek daha parlak başarılara imza atan ikilinin yeni meyvesi "KAYIP BALIK: NEMO" (Finding Nemo) fantastik öyküsü, müthiş konusu ve nefis esprileriyle bizi okyanusun derinliklerine daldırıyor. Mercan kayalıkları arasında kendi halinde bir hayat sürmek isteyen baba-oğul palyaço balıklarının macerası, çocuklar kadar büyükleri de heyecanlandıracak. **BURÇIN S. YALÇIN**

Walt Disney 1966'da öldüğünde şirketi de büyük bir girdabın içine düştü. Ama ne girdap! Şirket neredeyse izleyen 20 yılda elini nereye atsa yüzüne gözüne bulaştırdı. Disney'in ölümünden sonra gösterime giren "Jungle Book" battı, çizgi filmler iş yapmaz oldu; şirket çocuk filmlerine ağırlık verdi, olmadı, "Popeye" (1980) iki seksen yattı, sonunda varlık nedeni çocuklar olan bir şirket ne yapacağını şaşırır bir hale geldi. Bu, 1984'e kadar böyle sürdü gitti. Ta ki o yıl "bir Ron Howard masalı"; Tom Hanks ve Darly Hannah'lı "Splash!" şirketi düze çıkarıncaya kadar. Şirket toparlandı ve birbiri ardına animasyon harikaları yarattı, ki 1989'da "The Little Mermaid / Küçük Deniz Kızı"nın başarısı animasyonlara sınıf atlattı. Bunu "Güzel ve Çirkin", "Aladdin" ve diğer şirketleri hem şoke eden hem de kan kokusu almış köpekbalığı gibi hemen animasyona yönelten "Aslan Kral" izledi. 1995'te Disney, animasyon şirketi Pixar'la ortak bir projeye soyundu. Bizde o kadar ses getirmedi ama ortaya çıkan "Toy Story / Oyuncak Hikayesi" yurtdışında fırtınalar kopardı; hem eleştirel hem de malî anlamda... İki şirket özellikle yetişkinleri de salonlara çekecek birçok animasyona ilerleyen yıllarda da imza attılar: "A Bug's Life / Bir Böceğin Yaşamı", "Oyuncak Hikayesi 2", "Monsters Inc. / Sevimli Canavarlar" ve bu ay seyredeceğimiz "Kayıp Balık: Nemo / Finding Nemo"gibi... Kısacası, Hollywood'daki koskoca film endüstrisi hedef kitlesinin yaş skalasını düşürürken Disney o skalayı büyüterek yoluna doludizgin devam ediyor.

Nemo merakına yenik düşerek hayatında ilk kez gördüğü teknenin yanına gidince bir anda kendisinin bir balıkadamın ağının içinde bulur.

Günümüz sinemasının metinler arası göndermelerle dolup taştığını artık ezbere biliyorsunuz. Sert bir korku filmine ya da ilk bakışta aşağılarda seyreden belli bir yaş kitlesine hitap ediyormuş gibi görünen animasyonlara kadar sızmış durumda bu eğilim. Seyirciyi kendince etkin hale getiren bu göndermeler, gitgide geleceğin sinemasını şekillendirecek gibi duruyor. Bu ay gösterime giren Disney animasyonu "Kayıp Balık: Nemo" da bunu hakkıyla yapıyor. Yoksa Hitchcock'un "Sapık"ına ya da "Kuşlar"ına yapılan iki adet sağlam ve isabetli gönderme bu filmde ne arasın?

Pixar'a ait her animasyondan önce, biliyorsunuz artık âdet oldu, şirketin daha önce yaptığı bir kısa animasyon seyrediyoruz. "Kayıp Balık: Nemo"dan önce de dört dakikalık, 1989 yapımı bir Pixar kısası seyredeceksiniz. "Knick Knack" adındaki bu filmde cam bir küre içinde durup giderken bir gün yanıbaşındaki partiye katılmak isteyen bir kardanadamın hikayesi anlatılıyor. Pixar'ın usta ismi John Lasseter'ın yazıp yönettiği animasyonda sizler kurguya son derece uyumlu bir müzikle ritm tutarken kardanadam da cam küreden canla başla çıkmaya çabalıyor. Kürenin hemen öte tarafında cilveli bir şekilde güneşlenen sarışın bibloya abayı yakan kardanadam ne yazık ki emeline ulaşamıyor ama filmimiz her şeye rağmen mutlu sona ulaşıyor. Adam olacak Pixar'ın ilk işaretlerini ve daha sonra şirketin "Oyuncak Hikayesi"yle tavana vuracak yaratıcı zekasının ince bir öngörüsü olarak kabul edilebilir "Knick Knack". Ve tabii Lasseter'ın oyuncaklara olan düşkünlüğünün de... "Knick Knack"ın müziğinden sorumlu isim ise Don't Worry Be Happy parçasıyla 1988'de liste başlarından düşmeyen Bobby McFerrin. Meraklısına bir

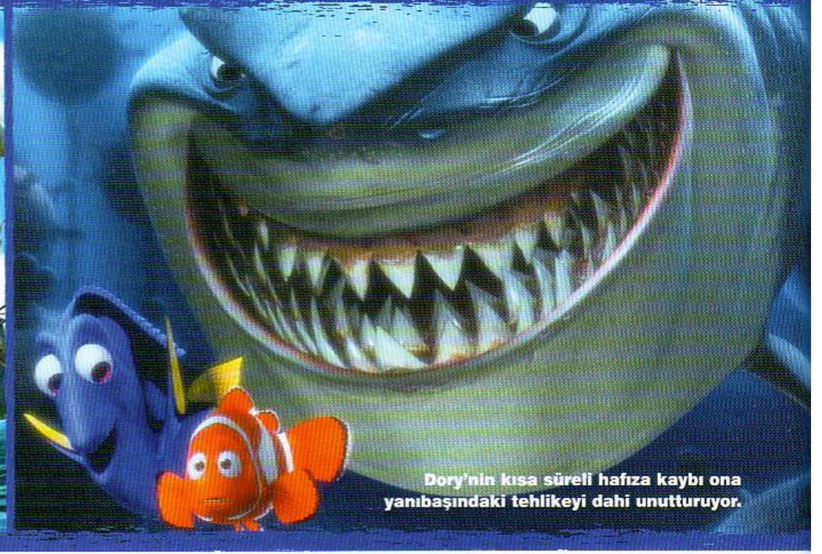
Marlin ile Dory'nin karşısına çıkan deniz yaratıklarından biri de balık yemeye tövbe etmiş büyük beyaz Bruce.

not: "Knick Knack" "bir miktar" elden geçirilmiş. Filmdeki iki kızın orijinal versiyonda göğüslerinin göründüğünü, fakat "Kayıp Balık: Nemo" öncesinde gösterilen bu yeni versiyonda bu "ayıp"ların örtüldüğünü söyleyelim.

"Kayıp Balık: Nemo"yla birlikte Pixar bizi bir kez daha hayvanlar alemine sokuyor. Marlin, karısı Coral'la birlikte pembe yosunlu bir evde yaşayan bir palyaço balığıdır. Yeni yumurtlayan hanımı Coral da 400 evladının babasına layık bir eştir. Her ne kadar Marlin evlatlarının onu sevip sevmeyeceklerine dair anlaşılır endişeler taşıyorsa da Coral onu şöyle yatıştırır: "Marlin burada 400 yumurta var; hiç değilse birinin seni seveceğine eminim!" Fakat aniden büyük bir balığın saldırısıyla Marlin'in üzerine titrediği ailesi darmadağın olur. Hem eşini hem de 399 evladını bu saldırıda yitirir. Geriye kalan tek yumurtaya ise Coral'ın hayattayken koymayı düşündüğü ismi, Nemo'yu layık görür. Nemo yılları kazasız belasız atlatır ve okul çağına gelir. Fakat hayatta eşinden geriye kalan tek şeyi de kaybetmek istemeyen Marlin biricik yavrusunu yanından ayırmaya kıyamaz. Bu yüzden hayatı ona zindan ettiğinin farkında olmadan, bir baba olarak baskıcı bir rol üstlenir. Gelgelelim Nemo oralı değildir. Hayatın, yani okyanusun babasının abarttığı kadar büyük tehlikeler içermediğini düşünmektedir. Ona göre bunlar babasının hüsnü kuruntusudur. Fakat okulun ilk gününde olanlar olur: küçük balık ders sırasında arkadaşlarıyla birlikte okuldan kaytarıp derin okyanus uçurumunun kenarına gelir. Tam o sırada tekneden dalışa geçmiş bir dalgıç Nemo'yu aniden ele geçirir ve olaya tanık olan baba Marlin çıldırır. Vargücüyle teknenin peşinden yüzse de nafile! Artık yüzgecindeki tek kanıt olan dalgıcın düşürdüğü deniz gözlüğünü de yanına katarak yola düşer. Kısa süre sonra yolda Dory'yle tanışır. Üstelik defalarca... Çünkü onun da feci bir balık hafızası vardır. Hem kendisinin hem Marlin'in hem de Fabio'nun (aman, pardon Nemo'nun) ismini yer ve zaman tanımadan ⇨

En kritik anda Marlin ile Dory'nin imdadına hikayelerine hayran olan bir pelikan yetişiyor.

Dory'nin kısa süreli hafıza kaybı ona yanıbaşındaki tehlikeyi dahi unutturuyor.

unutur. Marlin'in ele geçirdiği deniz gözlüğünün üzerinde yazan "P. Sherman, 42 Wallaby Sokağı, Sydney" adresi dışında hiçbir şeyi aklında üç saniyeden fazla tutamaz. Biri okyanus fobisinden, diğeri kısa süreli hafıza kaybından musdarip bu iki balık binlerce deniz milini küçük Elmo'yu kurtarmak için teper. Fakat Sydney Limanı'nı rota aldıkları yol boyunca karşılarına türlü çeşitli garip deniz yaratığı çıkar: önce, biri köpekbalığı Bruce olmak üzere üç yırtıcı balığın terapi seanslarının ortasına düşerler. Üçü de balık orucundadır. Ama küçük bir kan partikülü Bruce'u şevke getirir. Bunu, karanlıkta tepesinde küçük bir lamba taşıyan tuhaf ve vahşi bir balığın kurduğu tuzak izler. Ardından bir deniz anası klanının arasından çarpıla çarpıla geçerler. Kalabalık bir deniz kaplumbağası sürüsüne eşlik eder, bir balinanın midesine düşerler. Sydney Limanı'na vardıklarında hikayeleri çoktan kulaktan kulağa yayılan bir efsaneye dönüşmüştür bile.

Beri tarafta balık adam tarafından kaçırılan Chico da kendisini bir akvaryumda bulur. En az bir okyanus kadar zengin bir balık etnisitesine sahip akvaryumda, bu yeni konuk el üstünde tutulur. Bunun üzerine Harpo babasına ulaşabilmek için akvaryumdaki tüm balıkları örgütler.

"Finding Nemo"da birçok gönderme mevcut. Hepsini teker teker ayıklamak kolay olmasa da, seyirci birçoğunu farkediyor.

Her biri birbirinden ilginç onlarca sualtı yaratığı "Kayıp Balık: Nemo"da biraraya geliyor. Andrew Stanton, Bob Peterson ve David Reynolds'dan oluşan senaryo kadrosunun elinden çıkan öykü Hollywood'un klasik yol ve hapishane filmlerine kucak açıyor. Marlin ve Dory'nin öyküsü yol filmi tadında ilerler ve her bir durakta ikilinin yazgısı yeni "beklenmeyenler"e gebe kalırken Nemo'nun diğer balıklarla akvaryumdan kaçma macerası ise hapishane veya esir kampından kaçma filmlerinin görenekleri üzerinden akıyor.

Dişçinin yeğeni Darla akvaryumdaki balıkların en büyük kabusu.

Geçtiğimiz yaz ABD'de fırtınalar koparan ve "Aslan Kral"ın yaklaşık 10 yıldır elinde tuttuğu "en fazla hasılat yapan animasyon filmi" ünvanını Kuzey Amerika'da ondan devralan "Kayıp Balık: Nemo"nun yönetmenleri Andrew Stanton ve Lee Unkrich. 94 milyon dolara malolan film Kuzey Amerika'da 339 milyon dolar hasılat elde ederek göz kamaştırdı.

Aslında filmin içerisinde onlarca gönderme mevcut, teker teker hepsini ayıklamak kolay olmasa da, film en azından bünyesindeki göndermeleri seyircisine hissettiriyor. Ama "Kuşlar"ın ve "Sapık"ın iki meşhur sahnesine yapılan gönderme gözden kaçacak gibi değil. Tabii Nemo'nun adını Jules Verne'in "Deniz Altında 20.000 Fersah" romanının kaptanından aldığını söylemeye gerek var mı bilemiyorum. Bir diğer göndermeyi ise açmakta yarar var: köpekbalığı Bruce, adını, "Jaws"ın setinde Spielberg'in mekanik köpekbalığına verdiği ada borçlu. Hatırlayacaksınız, Spielberg setteki köpekbalığı maketine avukatının ismini verdiğini birçok röportajda belirtmişti.

Orijinal seslendirme kadrosunda Albert Brooks, Ellen DeGeneres, Alexander Gould, Willem Dafoe, Geoffrey Rush, yönetmen Stanton'ın kendisi, Elizabeth Perkins, Barry Humphries ve Eric Bana'nın bulunduğu filmde mikrofon başında da kayda değer performanslar gösterildiği kolayca farkediliyor.

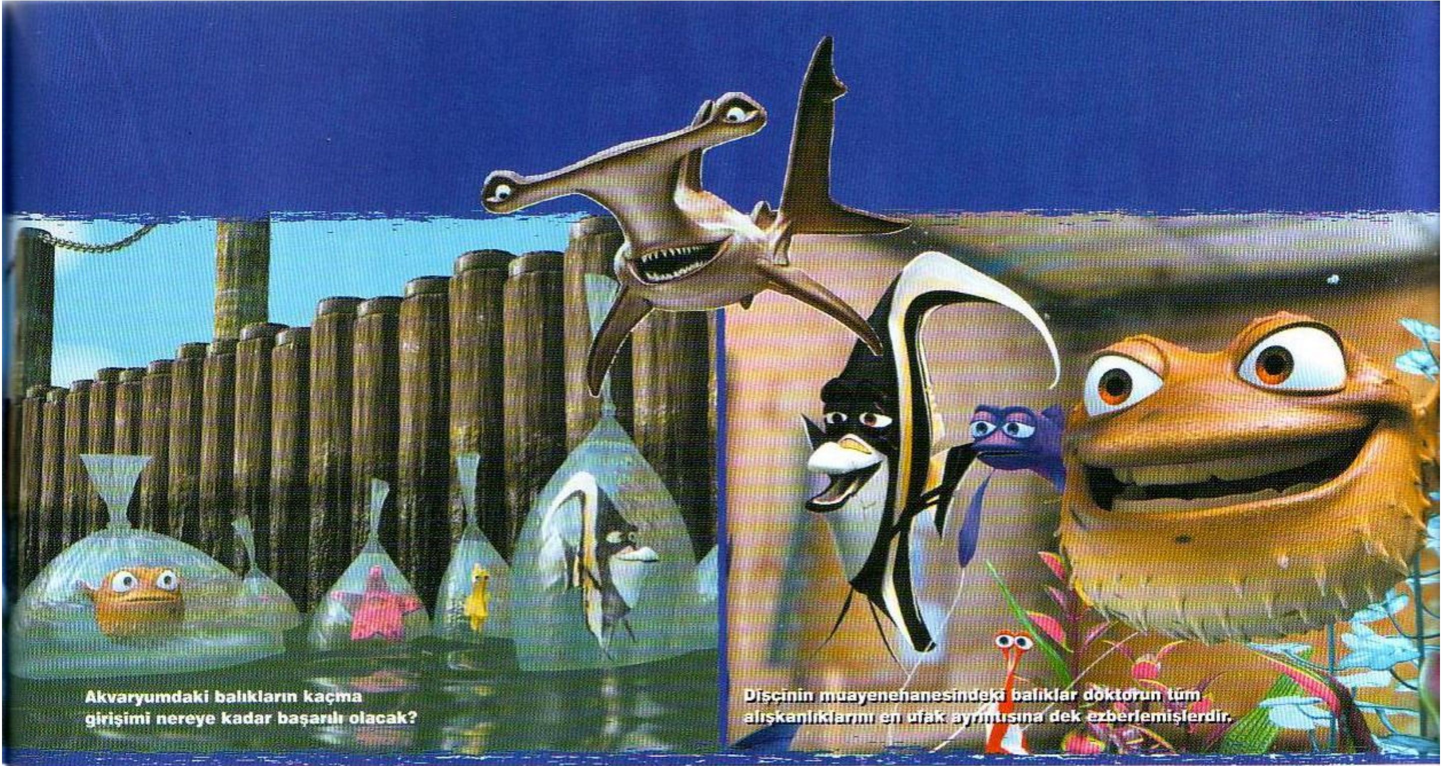
Anlaşılan tüm ABD'yi peşinden sürükleyen baba-oğulun görkemli maceraları Türk sinemaseverini de yıkıp geçecek. Sömestrde en ciddi sinemaseverler bile içlerindeki çocuğu alıp salonlara koşsunlar. Küçük balık....... adı neydi, neydi neydi, epeydir de bahsetmedim, neydi................

Neyse işte, o küçük balık kayıp! Gidip bir bakın isterseniz! ■

Çocuklar okula servisle gidiyorlar.

Kaplumbağalar sualtındaki en iyi yol arkadaşı...

Fakat karşınıza her an bir tuzak çıkabilir.

Akvaryumdaki balıkların kaçma girişimi nereye kadar başarılı olacak?

Dişçinin muayenehanesindeki balıklar doktorun tüm alışkanlıklarını en ufak ayrıntısına dek ezberlemişlerdir.

Disney'le rekabet

Özellikle animasyon şirketi Pixar'la yaptığı işbirliğinin meyvelerini son 10 yılda alan Disney gözden kaçmayacak sonuçlara ulaşınca diğer şirketler de "bu işte ben de varım" demek için kolları sıvadı. İlk yıllarda pek başarılı oldukları söylenemezdi. DreamWorks birçok denemeden sonra, bilhassa "Shrek"le arzu ettiği sonuca ulaştı. "Anastasia"nın kâr getirmemesi ve "Titan A.E."nin gişede iki seksen yatması yüzünden 20th Century Fox ise animasyon konusunda elini korkak alıştırdı. Fakat geçen yıl "Buz Devri"yle Fox'un da şeytanın bacağını kırması, animasyon piyasasını giderek kızıştırdı. İlerleyen yıllarda bu iki şirketin Disney'e karşı rekabeti önümüze muhtemelen birbirinden kaliteli animasyonları getirecek. Bu elbette çocukların işine yarayacak.

Biz de çocukça birşey yaptık ve son 10 yılın en iyi dört Disney animasyonu ile diğer iki şirketten gelen dört başarılı animasyonu bir halı saha turnuvasında karşı karşıya getirdik. Yılların birikimine sahip olduğu için de Disney'e saha avantajını verdik. İlk turda ödülleri ve ekibi, ikinci turda öyküyü ve animasyon kalitesini, finalde ise gişe hasılatını baz aldık. Gördük ki Disney'in pabucunun dama atılmasına daha çok var.

İLK TUR

"Oyuncak Hikayesi / Toy Story" (Disney-Pixar, 1995) - 4
"Buz Devri / Ice Age" (Fox, 2002) - 2

Maçın değerlendirmesi: Turnuvanın en şaşırtıcı, seyir zevki en yüksek maçlarından biri oldu. Oyuncaklar Pixar'ın en usta yönetmeni John Lasseter'in formda olduğu bir günde "yaşlı" rakiplerini zorla da olsa yenmeyi başardı. Lasseter takımını gerçek bir komutan gibi yönetti. Seslendirme kadrosundan Tom Hanks ve Tim Allen da orta sahadan Lasseter'in verdiği ara pasları son derece iyi değerlendirdi. Hanks'in iki ve Allen'ın bir golüne ek olarak Lasseter da 30 metreden attığı füze gibi şutla takımı için ne derece vazgeçilmez bir isim olduğunu kanıtladı. "Buz Devri" ise takımın "yırtıcı" forveti kaplanın ayağından maçın başında bulduğu golün arkasını getiremedi ve arka arkaya dört gol yiyerek avantajını oyuncaklara kaptırdı. Maçın skorunu "Buz Devri"nde orta sahanın usta ayağı Mamut'un frikikten attığı gol belirledi. Bu iki isim dışında "Buz Devri" takım olarak tutuktu.

"Sevimli Canavarlar / Monsters, Inc." (Disney-Pixar, 2001) - 1
"Tavuklar Firarda / Chicken Run" (DreamWorks, 2000) - 3

Maçın değerlendirmesi: Canavarlar ile tavukların maçında favori ortada gibi görünüyordu. Tavukların canavarlar karşısında gerçek bir hezimet yaşayacağı düşünülüyordu. Halbuki "Tavuklar Firarda" usta İngiliz animasyoncular Peter Lord ve Nick Park'la kontratak futbolunun en güzel örneğini sergiledi. Zaten bu iki yıldız hemen maçın başında iki gol buldu. Ardından seslendirme kadrosunda, takımın belkemiği Mel Gibson üçüncü kez fileleri havalandırdı. Tavuklar Monstropolis'te canavarlara resmen sahayı dar ettiler. İlerleyen dakikalarda tüm umutlarını yitiren "Sevimli Canavarlar" sevimliliklerini de kullanarak şeref sayılarını attılar. Her iki takım da maçın böyle biteceğini farkedince karşı tarafa pek yüklenmedi. "Sevimli Canavarlar"ın ayakta kalan iki oyuncusu seslendirme kadrosundan John Goodman ve Billy Crystal oldu. "Sevimli Canavarlar", "Tavuklar Firarda"nın dünya çapında çok büyük bir saygınlığı olduğunu unuttular.

"Aslan Kral / The Lion King" (Disney, 1994) - 4
"Mısır Prensi / The Prince of Egypt" (DreamWorks, 1998) - 0

Maçın değerlendirmesi: "Aslan Kral" gerçek bir şampiyon. Yıldız golcüleri müzisyenler Elton John ve besteci Hans Zimmer karşılaşmanın yıldızları oldular. "Mısır Prensi"nin savunmasını adeta delip geçen bu iki yırtıcı forvet golleri paylaştılar. Takımın gol kralı Elton John'un iki golünün yanında Zimmer de bir kez fileleri havalandırdı. "Mısır Prensi" ise kaptanı Hz. Musa'nın başını çektiği kadrosuyla gerçekten tutuktu. DreamWorks'ün ilk başarılarından biri olan film Val Kilmer, Ralph Fiennes, Michelle Pfeiffer, Sandra Bullock, Jeff Goldblum, Danny Glover, Patrick Stewart, Helen Mirren, Steve Martin ve Martin Short gibi yıldız isimlerden oluşan kadrosunun da görkemine rağmen maçta pek varlık gösteremedi. "Mısır Prensi"yle en iyi şarkı Oscar'ını alan Stephen Schwartz "When You Believe" adlı bu parçasıyla son golü kendi kalesine attı

"Oyuncak Hikayesi 2 / Toy Story 2" (Disney-Pixar, 1999) - 0
"Shrek / Şrek" (DreamWorks, 2001) - 2

Maçın değerlendirmesi: Ligin flaş ekibi "Shrek" tamamı masal kahramanlarından oluşan oyuncu kadrosuyla maçın favorisi olarak gösteriliyordu ve bu beklentileri boşa çıkarmadı. Özellikle Mike Myers ve Eddie Murphy'nin orta sahada ne kadar uyumlu bir ikili oluşturduğunu bu maç çok iyi kanıtladı. Savunmasını oyuncaklara karşı kalabalık tutan ve çok dikkatli oynayan "Shrek" önce takım kaptanı Shrek'in Prenses Fiona'nın ortasına yaptığı müthiş rövaşatayla öne geçti. Oyuncaklar arka arkaya hücumlar yakaladıysa da forvetler bu fırsatları cömertçe harcadılar. Ve son dakikada o da ne! Haftalardır başına durdurak bilmeden demeç vermekten başka hiçbir şey yapmayan Eşek sert bir çelmeyle ceza sahasında düşürüldü. Penaltı yüzünden kaptan Shrek'le tartışan Eşek hocasının da işaretiyle topun başına geçti ve oyuncakların kalecisi besteci Randy Newman'ı ters köşeye yatırdı.

YARI FİNALLER

"Oyuncak Hikayesi" (Disney-Pixar, 1995) - 4
"Tavuklar Firarda" (DreamWorks, 2000) - 3

Maçın değerlendirmesi: Yarı finale yakışan bir karşılaşma oldu. Andy'nin oyuncakları kovboy Woody ve astronot Buzz Lightyear bir esir kampından kaçan bir grup tavuğun hikayesine göre daha atak bir oyun sergilediler. Gerçi "Tavuklar Firarda"nın stop-motion animasyon tekniğinde, "Oyuncak Hikayesi"nin ise üç boyutlu animasyonların bir kilometretaşı olduğunu varsayarsak maçın çekişmeli geçmesi de normaldi. Ama son golü son dakikada oyuncakların sempatisi kazandırdı. Her şey bir yana belleklerden çıkmayacak bir karşılaşma oldu.

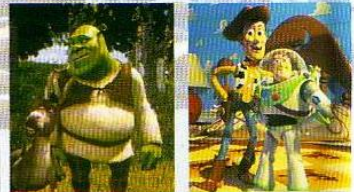
"Aslan Kral" (Disney, 1994) - 1
"Shrek / Şrek" (DreamWorks, 2001) - 2

Maçın değerlendirmesi: Ormanlar kralının bu kez işinin kolay olmayacağı belliydi ve "Shrek" sağlam savunmasının ödülünü bu maçta da aldı. "Aslan Kral"ı kağıt üzerinde son derece iyi çözen "Shrek"in kurmayları Andrew Adamson ve Vicky Jenson masala karşı anti-masal bir taktikle mücadele ettiler ve özellikle kaptan Shrek'in arka arkaya attığı gollerle farkı hemencecik ikiye çıkardılar. Son dakikalarda "Shrek"in acımasız savunma oyuncusu Lord Farquaad'ın takımını sabote edercesine kendi kalesine bir gol yazması kazanan tarafı değiştirmeye yetmedi.

FİNAL

"Oyuncak Hikayesi" (Disney-Pixar, 1995) - 2 (5)
"Shrek" (DreamWorks, 2001) - 2 (4)

Maçın değerlendirmesi: Her ikisi de finale bileğinin hakkıyla adım yazdıran bu iki animasyon kıran kırana mücadele etti. Normal süresi berabere biten maçın son dakikasında kovboy Wody'ye tekme atan Eşek kırmızı kart gördü ve uzatmalarda takımını eksik bıraktı. Her şeye rağmen çok iyi kapanan "Shrek" maçı penaltılara taşıyabildi. "Shrek"in ABD hasılatının 267 milyon dolara çıkmış olması "Oyuncak Hikayesi"nin 191 milyon dolarlık ABD hasılatını ezip geçse de bütçelere bakıldığında ikincisinin lehine yan yanya bir fark vardı. "Shrek"in 60 milyon dolarlık bütçesine "Oyuncak Hikayesi" 30 milyon dolarlık bir bütçeyle karşılık verdi. Her iki takım da penaltıları birer birer filelerle buluştururken "Shrek"in sağ kanat oyuncusu Kör Fare'nin attığı son penaltı -şaşırtıcı şekilde- direkte patlayınca kupa "Oyuncak Hikayesi"ne gitti. Rakibine tekme atıp kırmızı kart gören Eşek maçtan sonra takım arkadaşı Ejderha'yla birlikteyken soyunma odasında rakip takım oyuncuları tarafından tartaklanınca onları tehdit etti: "Pekala, kimse kıpırdamasın. Elimde bir ejderha var ve kullanmakta tereddüt etmem!"

Hababam 2004

Türk sinemasının kült klasiklerinden biri olan "Hababam Sınıfı" serisini yaklaşık 25 yıl aradan sonra yeni bir filmle devam ettirmeyi hayal eden Arzu Film, dört yıldır çeşitli sebeplerle ertelemek zorunda kaldığı "MERHABA HABABAM SINIFI" projesini sonunda hayata geçirdi. Senaryosunu Kemal Kenan Ergen'in yazdığı filmi, Ertem Eğilmez'in öğrencisi ve eski Hababam'lardan birinin de yönetmeni olan Kartal Tibet çekti. SENEM ERDİNE

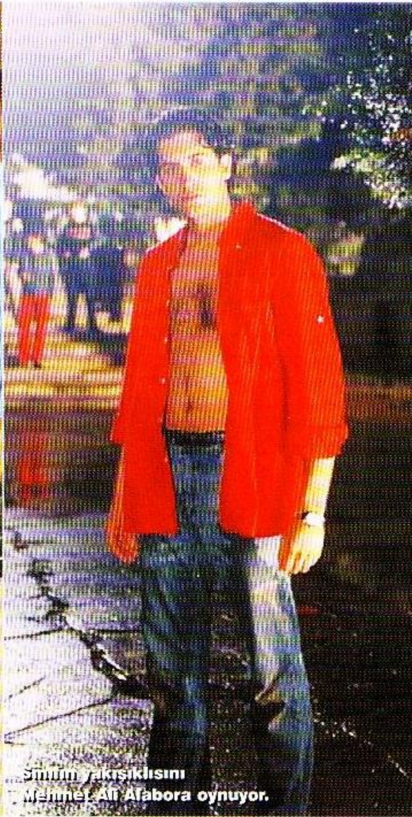
Ertem Eğilmez'in 1975'de Rıfat Ilgaz'ın aynı adlı eserinden uyarladığı ilk "Hababam Sınıfı", gişe rekorları kırmış ve izleyen yıllarda çekilen devam filmleriyle ("Hababam Sınıfı Uyanıyor", "Hababam Sınıfı Sınıfta kaldı", "Hababam Sınıfı Tatilde", "Hababam Sınıfı Güle Güle" ve "Hababam Sınıfı Dokuz Doğuruyor") altı filmden oluşan unutulmaz bir seriye dönüşmüştü. Duygusal tonu ağır basan, kalabalık kadrolu, bol kahkahalı, çok iş yapan aile filmlerinin karakterize ettiği Ertem Eğilmez ekolünün en iyi örneklerinden biri sayılan ve neredeyse 25 yıldır izlenmekle eskimeyen "Hababam Sınıfı" serisi Türk sinemasının en sevilen komedi klasiklerinden biri hala. Buna karşılık, Arzu Film'in kurucusu ve bahsi geçen ekolün yaratıcısı olan Ertem Eğilmez'in oğlu Ferdi Eğilmez, bundan dört yıl önce yeni bir filmle seriyi devam ettirmek niyetinde olduğunu açıkladığı zaman pek iyi tepkiler almadı. Yeni bir "Hababam Sınıfı" filmi çekmenin iyi bir fikir olup olmadığı çok tartışıldı. Hatta eski oyunculardan bazıları tepkilerini yeni filmde rol almayı reddederek gösterdiler. Ferdi Eğilmez, geçtiğimiz dört yıl içinde projeyi defalarca ertelemek zorunda kaldı. Sebep, doğrudan filme yönelik tepkiler ya da filmle ilgili tartışmalar değildi ama hem babasının kurduğu şirketin adıyla anılan Arzu Film geleneğine hem de Türk sinemasının en sevilen komedi klasiklerinden biri olan "Hababam Sınıfı" serisine duyduğu sorumluluktan dolayı ince eleyip sık dokumak zorunda hissediyordu. Yeni bir "Hababam Sınıfı" çekme fikri, "Hemşo" filminin çekimlerinin bitmek üzere olduğu günlerde, Reha Muhtar'ın televizyon programında kavuğunu Mehmet Ali Erbil'e devreden Halit Akçatepe'yi izlerken gelmişti aklına ilk kez. Büyük bir heyecanla projeyi geliştirmenin yollarını aramaya başladı, ancak tam o sırada "Hemşo" filminde polise hakaret edildiği gerekçesiyle Arzu Film'e dava açıldığını öğrendi. Hevesini kıran ve projeyi ertelemesine sebep olan ilk gelişme buydu. Bir sene sonra aynı proje bu sefer de ekonomik kriz nedeniyle ertelendi. Bir sonraki girişim ise filmin ana sponsoru olan şirketin girdiği ekonomik ve hukuki darboğaz nedeniyle sonuçsuz kaldı. Bunca badireyi atlattıktan sonra, içine sinecek bir senaryo yazılana ve doğru ekip toparlanana kadar bekleyen Ferdi Eğilmez, nihayet bu yılın Ekim ayında çekimleri başlattı. Kemal Kenan Ergen'in üç yıl önce yazdığı senaryo, bu süre içinde defalarca elden geçirildi ve son olarak da filmin yönetmeni Kartal Tibet, yapımcı Ferdi Eğilmez ve başrol oyuncusu Halit Akçatepe'den oluşan bir ekibin elinde son halini aldı. Eski Hababamlar'lardan bir tanesinin çekildiği Çamlıca Kız Lisesi'nin tanıdık atmosferinde çekilen film, aynı okulda ama 2003 yılında geçiyor ve dolayısıyla da yeni oyuncular tarafından canlandırılan yeni öğrencilerin hikayesini anlatıyor. Eski kadrodan bir tek Halit Akçatepe'nin canlandırdığı Güdük Necmi karakteri var ama o da artık okulun öğrencisi değil, öğretmenlerinden biri olarak çıkacak karşımıza. Filmin konusuyla ilgili ayrıntılar gizli tutulmakla birlikte şöyle bir özet yapmak mümkün. Özel Çamlıca Lisesi, yıllar sonra hala eğitim hayatına devam etmektedir. Okul sahibi vefat etmiş, yerini oğlu Deli Bedri (Mehmet Ali Erbil) almıştır. Eskilerini aratmayacak denli haylaz bir ekipten oluşan yeni Hababam Sınıfı, bütün öğretmenlere yaka silktirmektedir. Bu arada okulun sahibi Deli Bedri de Hababam'ın haylazlıklarını bahane ederek lise binasını kat karşılığı müteahhite vermenin yollarını aramaktadır. Deli Bedri'nin bu planlarından haberdar olan yeni okul müdiresi Fatoş Hoca (Hülya Koçyiğit) okulun satılması için bir bahane olarak kullanılan Hababam Sınıfı'nı yola getirmek için eski öğrencileri yardıma çağırır. Konuyu aralarında tartışan Tulum Hayri (Cem Gürzap), Hayta İsmail (Ahmet Arıman) ve Güdük Necmi (Halit Akçatepe) kendilerince bir çözüm bulur ve Necmi'yi okula sahte rehberlik öğretmeni olarak yollamaya karar verirler. Güdük Necmi bir süre sonra gerçek kimliğini öğrencilere açıklar ve Deli Bedri'ye karşı verilen mücadeleye onları da ortak eder.

Sürprizleriyle seyirciyi şaşırtacağı söylenen hikaye, ilk bakışta eski Hababam'ların hikayelerinden çok farklı görünmüyor. Günümüz dünyasının ve zamane gençliğinin yeni "Hababam Sınıfı"na nasıl yansı-

Yeni filmde eski kadrodan bir tek Halit Akçatepe'nin canlandırdığı Güdük Necmi var.

Hülya Koçyiğit, yeni okul müdürü Fatoş Hoca rolünde.

Sınıfın yakışıklısını Mehmet Ali Alabora oynuyor.

Hababam, 25 yıl sonra hala Fenerli.

Fatoş Hoca, Müfettiş Ayşe ve Deli Bedri.

dığı ve ortaya ne kadar orijinal bir hikaye çıkacağı filmle ilgili en büyük merak konularından biri. Yönetmen Kartal Tibet'e sorarsanız yeni filmin günümüze ne kadar tanıklık ettiği ya da suya sabuna ne kadar dokunduğu o kadar da önemli değil, çünkü tıpkı eski Hababam filmleri gibi bu filmin de öncelikli amacı seyirciyi eğlendirmek. Bunu ne kadar başardığınıysa filmi izleyip göreceğiz.
Bu ay gösterime girecek yedinci "Hababam Sınıfı" filminin yönetmeni, eski Hababam filmlerinden biri olan "Hababam Dokuz Doğuruyor"un da yönetmeni olan Kartal Tibet. Yönetmenliğe Arzu Film'de, Ertem Eğilmez'in asistanı olarak başlayan ve çok geçmeden Yeşilçam'da iyi iş yapan filmlerin yönetmeni olarak isim yapan Kartal Tibet, Arzu Film geleneğini yaratan filmlerin çekildiği dönemin de en yakın tanıklarından biri şüphesiz. Arzu Film'in ofisinde biraraya geldiğimiz yönetmenle, hem on yıl aradan sonra çektiği ilk filmi olan "Merhaba Hababam Sınıfı"nı hem de tiyatroyla başlayıp Yeşilçam'ın altın çağında zirveye yükselen ve şimdi ağırlıklı olarak dizilerle devam eden kariyerini konuştuk.

1965'e kadar yalnızca tiyatro yaptınız. Yeşilçam sizi ne zaman keşfetti?
Ankara Devlet Konservatuvarı Tiyatro Bölümü'nü bitirdim. Bir sene Devlet Tiyatrosu'nda çalıştım. Ondan sonra Meydan Sahnesi'ni kurduk beş arkadaş. 1965'e kadar 25 piyeste oynadım. 1965'te "Karaoğlan Altay'dan Gelen Yiğit"in başrolü için bir yarışma düzenlemişlerdi. Aradıkları oyuncuyu o yarışmada bulamayınca rolü bana teklif ettiler. Film çok iyi işi yaptı. Sinemaya geçişim böyle oldu. 120 filmde başrol oynadım ama kamera arkası daha çok ilgimi çekiyordu çünkü işin orada yapıldığını görüyordum. Öndekilere de ihtiyaç vardı ama bir vitrin olmaktan öteye geçmiyordu onlar. Üstelik modaya göre de değişiyorlardı. Bir sürü yönetmenle çalıştım, hepsi benim ustalığımı yaptılar. Problemleri nasıl çözdüklerini izledim, montajlara girdim. Bu arada yönetmenler bana güvenmeye, ara sıra seti bana bırakmaya başladılar. Küçük küçük sahneler çekiyordum ve bunlar benim için bir antrenman oluyordu. Senaryo üzerinde birlikte çalışıyorduk. 1975'te iş seks filmlerine dönünce ben bu işi beceremeyeceğimizi anladım, bayağılaştıracağımızdan korktum ve oyuncu olarak bana gelen seks filmi tekliflerini geri çevirdim. Ya sinemada ya da tiyatroda yönetmenlik yapacaktım. Sinemayı tercih ederek Ertem Eğilmez'in yanına girdim. Ertem Abi'nin asistanlığını yapmaya başladım ama Ertem Abi bana asistan muamelesi yapmadı. Filmlerin bazı bölümlerini bana bırakıyordu. İkinci "Hababam"da asistanlık yaptım ve o arada "Tosun Paşa" gibi filmler çekmeye başladım.

Çamlıca Kız Lisesi'nin yeni sahibi Deli Bedri, Mehmet Ali Erbil'in oynayacağı düşünülerek yaratılmış bir karakter.

Çoğunlukla komedi filmleri çekiyordunuz ve çok geçmeden Yeşilçam'da iyi iş yapan filmlerin yönetmeni olarak isim yaptınız. Neden komediyi tercih ettiniz?
Ben mi tercih ettim devir mi öyleydi? Starlar genelde komedi starlarıydı, Kemal Sunal gibi. Onunla çok iyi anlaşıyorduk. Kemal'in senede yaptığı beş filmin üçünü dördünü ben yönetiyordum. O arada Devlet Tiyatrosu'nda yönetmenlik kadrosu açılınca tiyatroya döndüm. Şu anda hala Devlet Tiyatroları yönetmeniyim. Bir sene sonra emekli oluyorum ama sanatçı emekli olmaz. Filmler azaldı. Artık eskisi kadar film çekilmiyor o yüzden Yeşilçam'ın bütün emekçileri gibi ben de dizilere yöneldim.

Zamanında çok iş yapan ve hala da seyredilen, unutulmaz filmlere imza atan Arzu Film, Türk sinemasında bir geleneğin temsilcisi. Siz nasıl değerlendiriyorsunuz bu geleneği?
Arzu Film'in yaptığı filmler çok sevilen filmlerdir. Sevgiye, dostluğa dayanan, duygu yüklü aile filmleridir. Kalabalık kadrolu filmlerdir. Arzu Film yapımlarını bunlar karakterize eder. Hepsi uzun senelerdir yaşıyor ama "Hababam" daha taze kaldı, herkesin hayatında bir okul dönemi ve bu tür tatlı haylazlıklar vardır çünkü. O anıları paylaştı insanlarla. Rıfat Ilgaz'ın yazdığı çok da güzel bir romanı vardır ama o romandan fazla bir şey kullanılmamıştır aslında. Hep özgün senaryolar yazıldı. Ertem Eğilmez'in başkanlığında hep beraber yazdığımız senaryolardı bunlar. Sadık Şendil, Yavuz Turgul, Halit Akçatepe, ben ve yer yer katkıları olan Kemal Sunal gibi oyuncular. Arzu Film senaryolarını hep böyle geliştirirdi zaten. Sabah dokuzdan akşam dörde beşe kadar oturulur, hep beraber yaşanırdı. Konudan konuya geçerek, yapılmakta olan o filmle ve gelecek ⇨

Yeni "Hababam"ın ilk hedefi güldürmek.

projelerle ilgili konuşurduk. Bu arada ortaya çıkan fikirler not edilirdi. Alternatifler sunarak, tartışarak çalışırdık. Çok güzel bir okul olmuştur bu çalışmalar, zaten saydığım isimlerin hepsi de iyi bir yerlere geldiler sonradan.

Bu projeyi geliştirirken de benzer bir çalışma yaptınız mı?

Senaryo üç sene önce yazılmıştı. Beni düşünmüşler sağolsunlar, senaryoyu verdiler, okudum fakat beğenmedim. Kemal Kenan Ergen yazmış, Ferdi Eğilmez'le birlikte çalışmışlar. İçinde çok iyi şeyler olmasına rağmen bir dağınıklık vardı, bazı şeyler yerine oturmamıştı. Bu arada Ferdi de çok iyi bir sinemacıdır. Benim asistanlığımı da yaptı. Çok titiz ve çok değişik şekilde düşünmeye yatkın biridir. Onun için yönetmen olmasını istediğim bir sinemacı. Senaryo onun da içine sinmedi ve bir sene öyle geçti. Sonra yine çalışıldı.. Sonunda 160-180 sayfalık bir senaryoya dönüştü. Her sene Mayıs ayında başlayıp Haziran 15'te çekmeye niyetleniyor, sonra ara verip Eylül'de tekrar ele alıp yine çekmekten vazgeçiyorduk. Bu sene çekmeye karar verildikten sonra, üç ay kadar bir zaman, Ferdi Eğilmez, Halit Akçatepe, ben beraber çalıştık ve Kemal'in yazmış olduğu senaryoyu yeni fikirlerle yeniden elden geçirdik. Sonunda Ferdi'nin aklına yattı ve bunu çekiyoruz dedi. 160 sayfa 130 sayfaya inmiş olarak ve içi çok değişmiş olarak bir sürü trüklerin ilavesiyle şimdiki "Hababam"ın senaryosu oldu. Yani yine bir grup çalışması var ama kökü Kemal Kenan Ergen'e ait.

Eski karakterlerden devam edenler var mı?

Rıfat Ilgaz'ın romanındaki isimlerin hiçbirisi yok, çünkü olay 2003 senesinde geçiyor. Bugünün isimleri var. Bir tek Güdük Necmi var tabii ama o da artık talebe değil iş güç sahibi bir adam. Bunlar da filmin sürprizi olsun isterseniz. Hikayeyi pek anlatmak istemiyorum. Okul sahibi Mehmet Ali Erbil oldu, okul müdürü Hülya Koçyiğit, sınıftakiler de yaşları 20 ile 28 arasında değişen, her sene çift dikiş giden, haylaz çocuklar. Onları da günümüzde halkın beğendiği, kabul ettiği genç arkadaşlardan seçtik, Cengiz Küçükayvaz gibi, Şafak Sezer gibi, Mehmet Ali Alabora gibi.

Film, 2003 yılının "Hababam"ını anlatıyor diyorsunuz. Günümüz gençliği nasıl yansıyor filme?

Filmin, günümüz gençliğinin kalp atışlarıyla nefes aldığı kesin ama günümüz gençliğini yansıtıyor mu onu bilmiyorum. Günümüzde bilgisayarlara geçildi. Birtakım şeyler değişti. Gençler birtakım sosyal siyasal olayların içinde yer alıyorlar artık mesela. Lisede başlıyor bunlar. Bizim filmimizde ise dersi asmak, dersi kaynatmak gibi tamamen tatlı haylazlıklar var; yani eğlence üzerine kurulu, seyirciyi eğlendirmek için çekilmiş bir film. Tabii birtakım mesajları da mevcut. İnsana iğne gibi batmayan, hikaye içinde kendiliğinden gelişen, sağlam temellere dayanan küçük küçük mesajlar bunlar. Paranın her şey olmadığı, eğitimin çok önemli olduğunu vurgulanıyor mesela. Bu arada aşk da var. "Hababam Sınıfı" filmlerinde pek yoktur biliyorsunuz. Bir tek, benim çektiğim "Hababam Dokuz Doğuruyor"da vardı biraz.

Eski "Hababam"larda sınıfın yakışıklısı Tarık Akan'dı, şimdi kim?

Mehmet Ali Alabora bütün Türkiye'nin kabul ettiği yakışıklı bir oyuncu. Üstelik konservatuvar mezunu, Şehir Tiyatrosu oyuncusu. "Yılan Hikayesi"nden beri yakışıklılığı da tescilli olduğuna göre...

Yönetmenlik teklif edildiğinde kabul etmeden önce herhangi bir tereddüt yaşadınız mı? Eski "Hababam"larla karşılaştırılmayı bir risk olarak gördünüz mü örneğin?

Eski "Hababam"lar da birbiriyle kıyaslanır. Bazıları diğerlerinden iyi bulunur. Biri öbüründen daha iyi olacaktır mutlaka. Biz, aynı okulda, aynı sıralarda, aynı koridorlarda, aynı yatakhanede, aynı bahçede ama 2003'te geçen ve yine Hababam Sınıfı lakabını almış, bütün idarecilere yaka silktiren çocukların maceralarını çektik. Tekrar yapmamaya dikkat edildi. Eski derslerin yerine yenileri seçildi mesela. Çünkü çok güzelleri yapılmıştı aynını yapınca aynı güzelliği bulmana imkan yok, üstelik eskisini daha çok arar seyirci o zaman. Eski "Hababam"lar televizyon kanallarında hala oynuyor. Bu da inşallah her seferinde aynı lezzeti alarak seyrettiğimiz "Hababam"lardan biri olacak.

Oyuncu yönetiminde nasıl bir yol izliyorsunuz?

Öncelikle senaryodaki rollere uygun tipler seçildi. Zaten bazı tipler o oyuncular düşünülerek yazıldı. Örneğin Mehmet Ali Erbil'in karakteri öyle. Oyuncu yönetiminde şöyle bir yol izlerim. Senaryonun olduğu gibi çekilmesini isterim çünkü senaryo, üzerinde düşünülerek yazılmış bir metindir. Oysa bazı üretken arkadaşlar var, güzel şeyler yapıyorlar sette. Bunlar yönetmeni ve senaryoyu tahrik ediyor. Bunlar senaryoyu bütünüyle bir yere çekmez ama ufak tefek köşebaşları, çıkışlar inişler getirir. Bizde de öyle küçük küçük ilaveler çok oldu ama şöyle söyleyeyim, aklına geleni yapamaz oyuncu. Bazı yeni arkadaşlarla çatışmalarımız oldu. Benim bu konudaki tavrımı algılayamadılar başta. Komiklik yapmalarına izin verilmediğini düşündüler. Bence yanlıştı. Çünkü ben filmin bütününden sorumluyum. O tipin orada ne için olduğunu, o sahnenin görevinin ne olduğunu biliyorum. Oyuncular ne kadar bilse marifetlerini göstermek isterler, halbuki sinemada senaryo esastır. Arkadaşları senaryo çerçevesi içinde tutmaya çalıştım. Bazılarıyla çok kolay anlaştık, bazılarıyla önce çekiştik sonradan anlaştık, bazılarıyla da hiçbir zaman anlaşamadık ama neticede hepsinden çok memnunum.

Ertunç Şenkay, ilk uzun metraj deneyimini sizin çektiğiniz bir filmde, "Hababam Dokuz Doğuruyor"da yapmış bir görüntü yönetmeni. 20 yıl sonra yine bir "Hababam Sınıfı" filminde biraraya geldiniz. Birlikte nasıl bir çalışma yaptınız?

Ertunç, benim el verdiğim çok iyi bir görüntü yönetmeni. Aradan 20 küsur sene geçmesine rağmen birbirimizi tanıyorduk. "Hababam Sınıfı" filmlerinin kendine özgü renkleri vardır. Onun için oturup da renkleri şöyle yapalım, daha sıcak renk çalışalım, so-

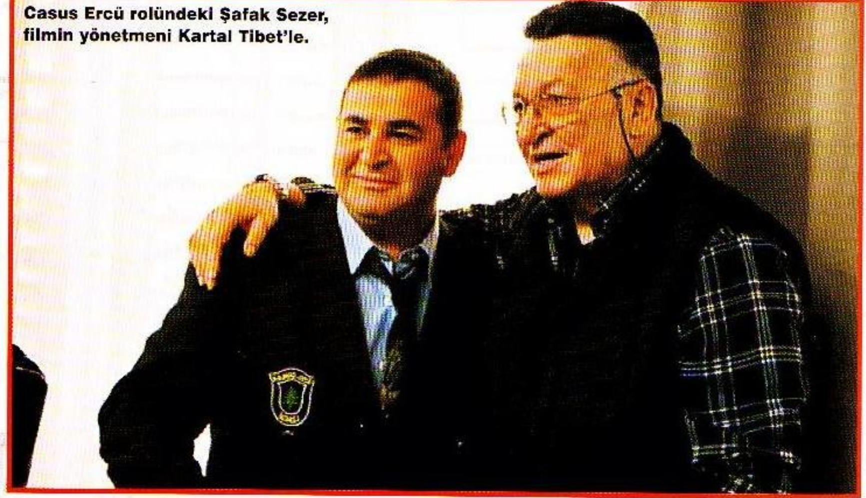

Güdük Necmi, yeni filmde öğretmen oluyor.

ğuk renk çalışalım, çerçeveleri şöyle yapalım demedik. "Hababam"ın kendi içinde bir karmaşası vardır, ama ölçülü bir karmaşadır bu ve resimleri de kendi çağırır zaten. Bunu daha önce bir kere yaptığımız için de daha kolay çözdük. Çekim tarzımızla fazla iddialı olmamaya, hikayeyi iyi anlatmaya çalıştık.

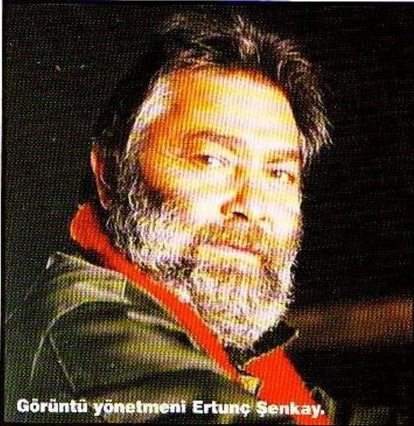
Sesli çekim yerine dublajı tercih etmişsiniz, öyle değil mi?

Sesli çektik ama bu sesin içinde yandaki kız okulunun bağırışları da vardı. Bazı oyuncular ezber oynadı, bazıları suflör kullandı. Suflörün sesinin ve benim komutlarımın da duyulduğu bir ses kaydımız var. O da montaj için çok faydalı oldu. Ben dublajın faydalı olduğuna inanıyorum çünkü sesli çekimin tam anlamıyla yapılamadığını düşünüyorum. Her oyuncunun kendisini seslendirmesi şartıyla dublajın filme çok şey kattığını düşünüyorum.

Casus Ercü rolündeki Şafak Sezer, filmin yönetmeni Kartal Tibet'le.

Yeni "Hababam Sınıfı"nda hangi duygu daha çok öne çıkıyor, hüzün mü neşe mi?

Yeni Hababam'da neşe, kahkaha var ama hüzün de var. İnsanların gözlerini dolduracak sahneler de var. Bizimkiler sadece hergele değil insan, çocuk ruhlu koca adamlar. Tam anlamıyla bir doyum sağlayacak zannediyoruz, kalabalıkta seyredince hep beraber göreceğiz. Sabun köpüğü değil yani, bazı duygular, bazı komik anlar akılda kalacak. Ben seyirci için yaptım bu filmi, gülsünler eğlensinler diye, ama sağlam temellere dayanan şeylere gülsünler diye, zaten komedi filmlerimde hep buna dikkat ederdim. Örneğin Kemal Sunal filmlerindeki komedi sululuk değildi, hepsinin altında bir sosyal yaraya parmak basılmıştır. Burada öyle bir şey yok gibi görünse de var aslında.

Görüntü yönetmeni Ertunç Şenkay.

Filmi seyirciye tavsiye ederken ne söylemek istersiniz?

Gülmek istiyorlarsa bir kere, çok gülmek istiyorlarsa iki kere, çok çok eğlenmek gülmek istiyorlarsa üç kere gitsinler.

Bundan sonra neler yapacaksınız?

Başka iş bilmiyorum. Ya tiyatro ya sinema yaparım. Tiyatroda belki bir piyes daha koyacağım bu sene. Kendi imkanlarımla bir film çekmeyi düşünmüyorum hiçbir zaman. Daha önce bir kere denedim "Şabaniye" filminde. Çok iyi de iş yaptı ama patron tarafına geçince patron gibi düşünmek gerekiyor, ben o düşünce şeklini sevmiyorum. Öyle olmazsan da patron olamıyorsun. Ayrıca şu filmi ille yapmak istiyorum diye bir düşüncem de yok. Benim seveceğim film teklifleri olursa onları değerlendiririm. Bu arada antrenmansız kalmamak için dizilerle devam ederim. Dizileri çok seviyorum. Yeni diziye başlamayı, temel atmayı daha çok seviyorum. Yanlışa düşmeden ilk sekiz bölümü, on bölümü çekip sonra onu genç arkadaşlarıma devretmek arada bir misafir gelip bir bölüm çekmek hoşuma gidiyor. Sinemada eskiye göre bir düşüş var tabii. Şimdi televizyona kaydı insanların ilgisi.

Bunu sinema için bir kayıp olarak görüyor musunuz?

Hayır devir böyle. Bunun önü alınmaz ama geçen sene, evveli seneye göre düşünüldüğünde daha iyi bir seneydi mesela. Bu sene de 30 civarında film çekiliyordu galiba. Bunu da sizin dergiden takip ediyorum. Bu konuda çok araştırmacısınız gerçekten. 30 film fena bir rakam değil. Eskisi gibi 250-300 film olamaz zaten çünkü televizyon var artık. 30 da azdır ama yılda 60-70 film çıkarsa eğer, iyiler, yeniler denemeler çıkacaktır aralarından. Mutlaka üç beş tanesi çok iyi olacaktır bunların. O üç beşi yakalamak marifet. Biz de bu sene o niyetle yola çıktık.

Gişeyle ilgili bir hedefiniz var mı?

Benim bir hedefim olamaz. Ben filmin yönetmeniyim. Gönlüm en iyi iş yapanlardan biri olmasını ister ki öbür Hababam'lardan geri kalmasın çünkü öbür Hababam'lar gösterime girdikleri zamanlarda senenin en iyi hasılatını yapan filmler olmuşlardı. Bunu da o umut ve dilekle yaptım. Bakalım göreceğiz.

Devamı gelecek mi?

O prodüktörün kararı. Prodüktör devamını yapmaya karar verirse...

Siz yönetmek ister misiniz?

Arzu Film'in içindeyim ben zaten. İyi bir hikaye olursa bilemiyorum, şu anda çok erken. O şartlar oluştuğunda düşünülecek bir şey bu. İnsanı tahrik edecek bir hikaye çıkması lazım. O hikaye bulunursa neden olmasın? Tabii önce bunu görmemiz lazım.

Hayata geçirmek istediğiniz kendi sinema projeleriniz var mı?

Var ama yaptıktan sonra konuşmayı tercih ederim. Aksi taktirde o hayal kurmak oluyor. Şunu bunu yapmayı düşünüyorum demeyi sevmiyorum. Düşünüyorsan yap derler adama. ■

Yeni Hababam'da kim kimdir?

Halit Akçatepe	Güdük Necmi (Rehberlik öğretmeni)
Hülya Koçyiğit	Fatos Hoca (Müdire)
Mehmet Ali Erbil	Deli Bedri (Okul sahibi)
Zeki Alasya	Boz Ali (Hademe)
Sümer Tilmaç	Sazan Kamil (Kimya öğretmeni)
Bülent Kayabaş	Şalter Haşmet (Matematik öğretmeni)
Zihni Göktay	Üçbuçuk Yusuf (Edebiyat öğretmeni)
Erol Büyükburç:	Minör Nurettin (Müzik öğretmeni)
Çetin Çiftçioğlu	Hitit Besim (Tarih öğretmeni)
Yeliz Yeşilmen	Alev Alev (Biyoloji öğretmeni)
Çiğdem Mızrahi	Beton Ümran (Coğrafya öğretmeni)
Hamit Haskabal	Bayır Niyazi (Din Bilgisi öğretmeni)
Ayşen Gruda	Müfettiş Ayşe (Müfettiş)
Mehmet Ali Alabora	Matkap Emre
Şafak Sezer	Casus Ercü
Cengiz Küçükayvaz	Kötü Kenan
Peker Acıkalın	Sayko Numan
Ercüment Serpil	Bebe Ruhi
Melih Ekener	Kete
Ceyhun Yılmaz	Kermit Kemal
Hasancan Şeremet	Sebastian
Ofelya Küçükayvaz	Damla
Cem Gürdap	Tulum Hayri
Ahmet Arıman	Hayta İsmail
Bülent İğdiroğlu	Kalem Şakir
Cengiz Nezir	Bozum Cahit
Tuncay Akça	Bacaksız Amca (Bekçi)

gündem

"Aşk Her Yerde"

Paramparça aşklar ve İngilizler

Neredeyse her yıl bir romantik komediyle turnayı gözünden vuran İngiliz sinemasının bu yılki marifeti de "AŞK HER YERDE / LOVE ACTUALLY" oldu. Riskli senaryosu, kalabalık karakterleri ve her sahnede iz bırakan şarkılarıyla film Türk izleyicisini de saracak sevgi hikayeleri anlatıyor. Filmin yönetmeni ise senaryo yazarlığından gelen, ilk kez yönetmenliği deneyen ve türe son derece hakim olan Richard Curtis. BURÇİN S. YALÇIN

Diyelim filmleri saplantılı bir biçimde kafanızda tuhaf sınıflandırmalara bölüştürüyorsunuz. Ve yine varsayalım ki "bir havaalanında başlayıp aynı havaalanında son bulan filmler" diyince aklınıza ilk önce "Twelve Monkeys / 12 Maymun" geliyor. Heyhat! Sevgili sinemasever, artık bu hastalıklı sınıflandırmanda "12 Maymun"a sapasağlam bir rakip geliyor, hem de bir romantik komedi: "Love Actually" ya da Wet Wet Wet'in meşhur parçası Love Is All Around'un Türkçe'siyle "Aşk Her Yerde".

Noel yaklaşıyor (Film Batı'da gösterime girdiğinde de Noel arifesiydi). Yıllanmış, yüzüp yüzüp eskimenin kuyruğuna gelmiş rock yıldızı Billy Mack (Bill Nighy) yeni yıla hit bir parçayla girmek istemektedir. Hayatı boşlamış rock'çı bunu Wet Wet Wet'in "Dört Nikah Bir Cenaze" soundtrack'indeki parçasının, kendi deyimiyle, "tek sözcüğü farklı" cover'ıyla yapacaktır. Böylece Love Is All Around, olmuştur Christmas Is All Around (Gerçi ortaya insanın kulağını tırmalayan ve iki sözcüğün hece farkından doğan pürüzlü bir versiyon çıkar ama piyasaya çıkardığı bu garabeti gayet iyi bilen Billy Mack filmin ilerleyen dakikalarında bununla ilgili espriler de patlatır).

Aynı günlerde İngiltere yeni başbakanına da kavuşur: Hugh Grant, Tony Blair'i yutmuştur. Yeni konutuna gelir ve hizmetinde çalışacak elemanlarıyla tanışmaya başlar. Daha ilk gördüğü anda ise kendisine çay getirip dosya götürecek Natalie'ye (Martine McCutcheon) vurulur.

Cinayet romanları yazan Jamie (Colin Firth) sevgilisinin de kendisini terketmesiyle huzur bulmak için Güney Fransa'daki yayla evinin yolunu tutar. Gelir gelmez de komşusu ev işlerinde kendisine yardımcı olacak yeni kızı, Portekizli Aurelia'yı (Lúcia Moniz) ona takdim eder.

Bir reklam şirketinin sahibi olan Harry (Alan Rickman) işe girdiği günden beri uzaktan uzağa Karl'a (Rodrigo Santoro) âşık olan Sarah'yı (Laura Linney) yanına çağırır ve artık ayyuka çıkan bu durumun bir sonuca bağlanması gerektiğini söyler. Reklam şirketinin sahibi, evli ve iki çocuklu Harry de devamlı sekreteri Mia'nin (Heike Makatsch) tacizine uğrar. Her ne kadar genç kadının arzulu tavırla-

Emma Thompson ve Alan Rickman filmde bir karı-kocayı canlandırıyorlar.

Chiwetel Ejiofor ve Keira Knightley yeni evlenen bir çift.

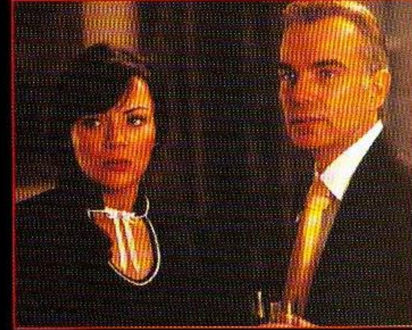

İngilizleri pek güldüğü Rowan Atkinson her zamanki sevimsizliğinden bu kez uzaklaşıyor.

Laura Linney kadınların yeni fantazisi Rodrigo Santoro'yu tavlamaya çalışıyor.

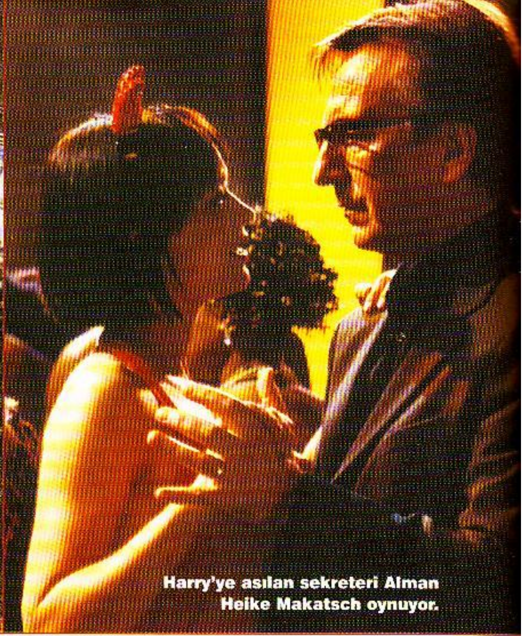

ABD Başkanı Britanya Başbakanının hizmetçisine sarkıntılık edince basın toplantısı sırasında Başbakan "iki ülkenin ilişkilerinin zedeleneceğinin" sinyallerini veriyor.

rını görmezden gelerek bu tacizleri bertaraf etmeye çalışsa da Mia ısrarcıdır.
Harry'nin karısı Karen (Emma Thompson) ailesini her şeyin üstünde tutan bir kadındır ve Mia'nın kocasına duyduğu ilginin de farkındadır.
Karen'in yakın arkadaşı Daniel (Liam Neeson) eşini yeni kaybetmenin üzüntüsünü yaşamaktadır. Gerçi karşısına Claudia Schiffer çıkmadığı takdirde yeniden âşık olacağını sanmamaktadır ama şu sıralar esas derdi üvey oğlunun ruh durumudur. Üvey oğlu Sam'in (Thomas Sangster) durgunluğunu annesini kaybetmiş olmasına bağlar. Fakat hayır, yumurcak için durum hiç de öyle değildir. Sam okulda bir kıza âşık olmuştur ve içinde bulunduğu umutsuz durum yüzünden surat asmaktadır.
Peter'la (Chiwetel Ejiofor) yeni evlenen Juliet (Keira Knightley) kocasının en yakın arkadaşı Mark'la (Andrew Lincoln) bir çeşit soğuk savaş vermektedir. Son derece ılımlı bir kız olan Juliet, Mark'la aralarındaki buzları eritmek için ne kadar uğraşırsa uğraşsın başaramaz.
Hizmet sektörünün genç ve beceriksiz çalışanı Colin (Kris Marshall) kur yaptığı her kadından sadece kesin bir red cevabı almaz, onların yanından ayrıldığında aynı zamanda kendisini aşağılanmış da hisseder. O da pılısını pırtısını toplayıp Amerika'nın yolunu tutmaya karar verir.
Judy (Joanna Page) ve John (Martin Freeman) erotik bir filmin çekimleri sırasında tanışırlar. Sahneler ikisi arasında geçmektedir ve çekimler sırasında bir yandan filmin gerektirdiği eylemi yerine getirirken bir yandan da koyu sohbetlere dalarlar. Yanıbaşlarında yapılan çekimi sık sık unutur, ortak noktalarını keşfe çıkarlar.
"Bu masalları çok dinledik!" diye aklınızdan geçirebilirsiniz ve ilk elde haklısınız da. Gördüğünüz gibi, "Love Actually"de birçoğu ötekinden habersiz onlarca karakter aşka dalıyorlar, "gerçekten". Bu aşkların çoğu zaman teğet geçtiğini, sayısal olarak zıvanadan çıktığını ve fazlasıyla masalsı olduğunu da acilen belirtelim. Ama bu hemen olumsuz bir önyargı oluşturmasın gözünüzde. Nitekim romantik komedilerin büyük şehirde yaşayan yetişkinleri hedefleyen ve zaten onların hikayesini anlatan masallar üzerine bina edildiğini düşünürsek "Love Actu- →

Göle saçılan sayfalarla birlikte bir yazar ile hizmetçisi arasında bir aşkın ilk kıvılcımları çakar.

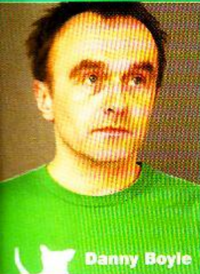
Harry'ye asılan sekreteri Alman Heike Makatsch oynuyor.

ally" görevini eksiksiz yerine getiriyor, aslına bakarsanız. Kaldı ki, masal olduğunu kesinlikle saklamıyor. Aksine bunun üzerine gidiyor ve seyircisine bundan bile bir eğlence malzemesi sunuyor: küçük Sam'in annesinin ölümünün ardından hiç gözyaşı dökmemesi, bir başbakanın hizmetçisine âşık olması ve dünyanın en büyük devletinin başkanı ona asılınca esip kükremesi, Billy Mack'in Christmas Is All Around adlı o sefil parçayla Noel'de Blue'yu sollayıp pop listelerinde 1 numaraya yükselmesi, Claudia Schiffer'in büyük bir tesadüf eseri Daniel'la karşılaşması, finalde Rowan Atkinson'ın sürpriz bir şekilde sahneye çıkması, Colin'in kendinden gayet emin bir sapşallıkla vardığı Wisconsin'de aradığı kızları hemencecik bulması... Bunu Noel'in Batı'da masalların vücut bulduğu bir bayram olarak kabul edilmesiyle de desteklersek, yönetmen Richard Curtis'in böylece ortaya aşk kolajlarından oluşmuş yeni bir modern çağ masalı çıkardığını kolayca söyleyebiliriz. Her ne kadar filmdeki aşkların hepsi bir yere bağlanmasa da...

Hazır lafı yönetmene getirmişken Richard Curtis'in İngiliz film endüstrisi içerisindeki hayati önemine de değinelim. "Love Actually"yi yazan ve yöneten Curtis ülkesinin en ünlü senaryo yazarlarından biri. Endüstriyi yeniden dirilten "Dört Nikah Bir Cenaze" (1994), "Notting Hill" (1999), "Bridget Jones'un Günlüğü" (2001) gibi romantik komedilerin mimarları arasında gösterilen Curtis'in bu filmle ilk kez yönetmenliği denediğini ve benim diyen yönetmeni bile afallatabilecek oyuncu kadrosunun altından ustalıkla kalktığını özellikle belirtmekte yarar var. Ağırlıklı olarak İngilizlerden oluşsa da oyuncu kadrosundaki diğer uluslararası isimleri de aynı yetkinlikle yoğuruyor Curtis kameranın arkasında. Açıkçası bunu da başardıktan sonra bir yönetmen olarak çok fazla açığını yakalamak da mümkün olmuyor. Senaryosunu yazdığı diğer filmleri de düşünürsek çok sayıda ve birbirinden renkli karakterler yaratma konusunda hiç sıkıntı çekmeyen Curtis'in beynine "Love Actually"nin tohumları "Notting Hill" üzerinde çalışırken yerleşti. Üç yıl boyunca, gittiği tatillerde bile, öyküleri kafasında şekillendirdi. Sonuçta yapımcı Douglas Kenworthy'nin de telkiniyle filmin yönetmenlik koltuğuna oturmaya karar verdi. Bugüne dek bir senaryo yazarı olarak öykülerinin başka yönetmenlerin elinde göz göre göre kırpılıp gitmesinin önüne de set çekilmiş olacaktı. Senaryoyu yazarken de bazı aktörleri kafasında belirlemişti. Yapımcı Douglas Kenworthy "Richard bu kez bazı roller için belirli aktörleri aklında tutmuştu" diyor

Şaha kalkan sinema

Ada sineması 10 yıl önce üzerine ölü toprağı serpilmiş bir halde öylece yatıyordu. Ama yeni bir dalgayla dirilip önce kendi insanını ele geçirmeyi, sonra da dışa açılmayı başardı. İşte İngiliz sinemasının son 10 yılda yakaladığı popülaritenin ve yaşadığı yükselişin yedi müsebbibi.

Danny Boyle

1) Boyle-Hodge-Macdonald

"Shallow Grave / Mezarım Derin Kaz" (1994) ve "Trainspotting" (1996), özellikle de ikincisi bu konudaki köşe taşlarından biri olarak görülebilir. Daha sonra Hollywood'a giden, sonra da -şimdilik- senaryo yazarlarıyla yolları ayrılan bu üçgen yönetmen Danny Boyle, senaryo yazarı John Hodge ve yapımcı Andrew Macdonald'dan oluşuyor. Üçünün imza attığı bu iki film Ada'da heyecanla selamlanmıştı.

2) Romantik komedi

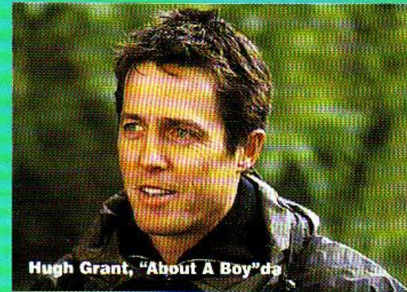
Türün Hollywood'un kesesini doldurduğu günlerde İngiliz sineması da matarasını bu para musluğunun altına koymayı başarmıştı. "Dört Nikah Bir Cenaze", "Notting Hill", "Bridget Jones'un Günlüğü" gibi romantik komediler sadece İngiltere'de değil yurtdışında da âşıkları karanlık salonlara çekmeyi başardı.

"Dört Nikah Bir Cenaze"

3) Hugh Grant

Adı romantik komedilerle öylesine özdeşleşti ki Hugh Grant sanki hep aynı karakteri oynuyormuş gibi görünüyor. "Dört Nikah Bir Cenaze", "Notting Hill", "Bridget Jones'un Günlüğü" ve "About A Boy" gibi İngiliz sermayesiyle çekilen romantik komedileri zirveye taşıdı. Koskoca bir ülke neredeyse bir aktörün peşinden gider hale geldi.

Hugh Grant, "About A Boy"da

4) Riske hazır yapımcılar

Burada Andrew Macdonald'ın yanında Tim Bevan ve Eric Fellner'ın adını kesin anmalıyız. İkisi kısa sürede İngiliz film endüstrisinin en güçlü iki yapımcısı haline geldiler. Bunlara Duncan Kenworthy'yi ekleyebiliriz. "Dört Nikah Bir Cenaze", "Bean", "Elizabeth", "Notting Hill", "High Fidelity", "Bridget Jones'un Günlüğü", "About A Boy", "Johnny English" gibi gişe yapan İngiliz filmlerine onlar imza attılar.

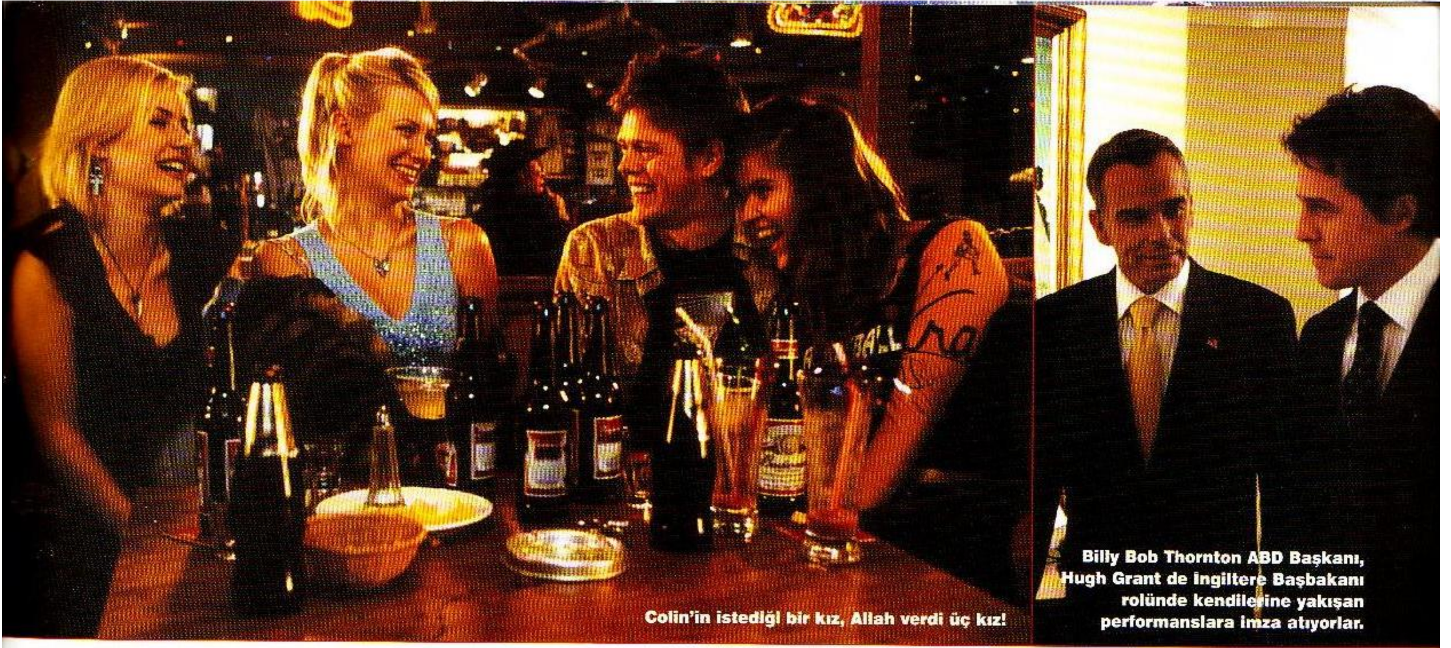
"Johnny English"

5) Richard Curtis

"Love Actually"nin de yaratıcısı olan yapımcı, senaryo yazarı ve şimdi de yönetmen Richard Curtis "Dört Nikah Bir Cenaze"den sonra "Bean", "Notting Hill" ve "Bridget Jones'un Günlüğü" gibi filmlerin senaryolarını kaleme almıştı. Burnu iyi koku aldığı her halinden belli olan Curtis eğer Hugh Grant gerçekten İngiltere başbakanı olsaydı "Love Actually"den sonra "romantik komediden sorumlu devlet bakanı" olabilirdi.

6) "Full Monty / Anadan Doğma" (1997)

İngiliz sinemasının gelmiş geçmiş en kârlı filmlerinden biri, belki de birincisi. Yaşını-başını-göbeğini alıp git-

Colin'in istediği bir kız, Allah verdi üç kız!

Billy Bob Thornton ABD Başkanı, Hugh Grant de İngiltere Başbakanı rolünde kendilerine yakışan performanslara imza atıyorlar.

"Bu daha önce rastlanan bir durum değildi. Hatta 'Notting Hill'de bile böyle yapmamıştı. Buna rağmen hâlâ daha çok oyuncu istemeye devam ediyordu. 'Dört Nikah Bir Cenaze'yi çektiğimiz günlerde Mike Newell'den öğrendiğimiz birşey vardı. Son dakikaya kadar her aktörü görmek, incelemek ve denemek zorundasınız. Ta ki en kusursuz karışıma ulaşıncaya kadar... 'Love Actually'nin geniş oyuncu kadrosunda dengeleri sağlamak bu yüzden daha büyük gereklilik kazandı."

Filmin açılış ve kapanış karelerinin Heathrow Havaalanı'nda geçmesi Curtis'in özellikle yapmak istediği birşeydi: "Los Angeles'ta bir filmin çekimlerini yapıyorduk. Bagajımı alabilmek için havaalanında en az 1 saat fazladan beklemek zorundaydım. Havaalanında görülmeye değer bir tablo vardı. Bagajını beklerken çevreye sıkıntılı gözlerle bakan insanların hiç beklenmedik bir anda sevgiyi keşfetmesi görülecek bir tabloydu. Yaşadıkları ilişkilerden kaynaklanan karmaşanın yüz hatlarına yansıdığını görebiliyordum. Zaten filmde göstermek istediğim gerçek de buydu: ilişkilerimizin getirdiği yorgunluğun yansımaları..."

Setteki herkes Richard Curtis'in böyle bir oyuncu kadrosunun altından kalkabileceğinden şüpheliymiş.

Film, evet, bir havaalanında başlayıp bir havaalanında bitiyor. Bir dışses filmin başında dünyanın gidişatıyla ilgili ne zaman endişeye kapılsa Heathrow Havaalanı'na gittiğini söylüyor. Kimbilir kaç zamandır birbirlerinden ayrı kalmış onlarca insanın birbirini içtenlikle kucaklamasını seyrederek ve sevginin her yerde olduğunu anımsayarak kafasındaki endişe bulutlarını dağıttığından dem vuruyor. Sonra, az önce özetlemeye çalıştığım ve neredeyse 22 karakter arasında cereyan eden sevgi hikayeleri geliyor perdeye ve finalde de bu sevgilerin tarafları havaalanında buluşuyor. Yönetmen Richard Curtis, böylece, filmin finalinde Londra'nın Heathrow Havaalanı'ndaki bu kavuşmaların arka planını çıkarmış oluyor. Filmin sevginin her yerde olduğunu bas bas bağıran mesajını da böylelikle öyküsel anlamda son derece iyi desteklemiş oluyor (Gerçi Batı'da filmin finalini yerden yere vuran sinema yazarları da çıkmadı değil).

Filmdeki müziğin, daha doğrusu soundtrack'in de son derece işlevsel bir rolü var öyküde. Hatta sözkonusu parçalar bazen öyle destekleyici bir cazibe kazandırıyor ki bulunduğu sahneye, neredeyse o sahnedeki karakterleri bile geri plana attığını öne sürmek mümkün oluyor. Bu ve bunun gibi artıları sayesinde film kısa sürede Batılı sinemaseverin sevgilisi oluverdi zaten.

Böylece yönetmen Curtis basitçe sevginin her yerde olduğu mesajını seyircisine başarıyla iletmiş oluyor. "Genel kanıya bakacak olursak," diyor Curtis filmin mesajına dair "nefret ve acılarla dopdolu bir dünyada yaşadığımız söylenir. Ben böyle birşey göremiyorum. Bence her yerde sevgi ve aşk var. Bu sevgilerin birçoğunun belki haber değeri bile yok ama onlar her yerde... Kimi zaman baba ile oğlu arasında; kimi zaman anne ile kızı arasında; kimi zaman karı - koca arasında; kimi zaman da arkadaşlar ile yabancılar arasında... Eğer sevgiyi arıyorsanız o aslında her yerdedir..."

Sam'i oynayan Thomas Sangster, Liam Neeson karşısında hiç ezilmiyor.

Ejiofor'u "Kirli Tatlı Şeyler"de, Knightley'i de "Karayip Korsanları"nda daha yeni seyrettik.

"Love Actually" izlerken bitmesini hiç istemediğiniz, salonu terkettiğinizde de ağzınızda nefis tatlar bırakan pamuklu bir şeker sanki. Bir seyirciye kolayca itici geleceğini düşünmek ancak çok safça bir davranış olacaktır. Aşk hikayelerinden birkaçı itse bile geriye kalanların cazibesi muhakkak baskın çıkacaktır. Hele iflah olmaz romantik komedi düşmanlarının bile bu filmle birlikte artık türle barışma zamanı gelmiş demektir. Türü sevenler ise çıkar çıkmaz yeniden gişeye koşabilir. Zaten "Love Actually" bu açıdan romantik komedi fanatiklerine doyumsuz bir menü sunuyor: tek film parasına tam 10 aşk hikayesi... Bundan âlâ romantik komedi olur mu Allah aşkına? ■

miş, çeşitli yaş gruplarına mensup bir grup erkek çaresiz kalınca striptiz yaparak para kazanmaya başlar. Paul Catteneo'nun yönettiği film Ken Loach'un işçi sınıfı filmlerinin çok uzağında seyretse de dört dalda Oscar adayı oldu ve en iyi orijinal müzik dalını kazandı. 3,5 milyon dolarlık bütçesine karşılık da ABD'de 45 milyon dolar, ABD dışında da 200 milyon dolar gişe yaptı.

7) Bridget Jones

Helen Fielding'in ülkemizde de çığrından çıkan romanından uyarlanan "Bridget Jones'un Günlüğü" başrol oyuncusu Renée Zellweger'ın suretinde haklı bir başarı kazandı. Ama Bridget Jones öyle renkli bir kadın ki bu başarıyı Helen Fielding'e mi, yönetmen Sharon Maguire'a mı, yoksa Zellweger'a mı maletmeli kestirmek güç. Galiba en doğrusu en büyük payeyi kendi başına ayakta durabilen baş karaktere, biricik Bridget Jones'a biçmek. Yakında gelecek devam filmi "Bridget Jones: The Edge of Reason"ı da aklımızdan çıkarmayalım elbette.

Okuldaki hayalet

Uzun bir aralıktan sonra Türk sineması korku türüne tekrar el atıyor. Doğu Yücel'in "Hayalet Kitap" isimli romanından uyarlanan ve özellikle "Sır Dosyası" ile tanınan Taylan kardeşlerin yönettiği "OKUL", kendini ciddiye alan ve uluslararası standartlarda olmaya özen gösteren bir tür sineması örneği. Gerek yönetmenlerin, gerekse filmin senaryosunu da yazan Yücel'in belirttiğine göre aynı zamanda ülkemizde çekilmiş sayılı gençlik filminden birisi. ENGIN ERTAN

Korku Türk sinemasının pek içli dışlı olduğu bir tür değil. Kuşkusuz geçmişte çekilmiş kimi örnekler var; örneğin Mehmet Muhtar'ın 1953 yapımı "Drakula İstanbul'da"sı (türün ülkemizdeki ilk örneği olarak kabul edilir) veya "The Exorcist"in yeniden çevrimi olan Metin Erksan'ın "Şeytan"ı gibi. Ancak ülkemizde yıllardır değil korku, genel olarak tür sineması pek ilgi görmezken, bu ay içerisinde sinema salonlarına uğrayacak ilginç bir proje ile karşı karşıyayız. Genç yazar Doğu Yücel'in kayda değer bir ilgi gören, hatta kendi hayran kitlesine sahip olan romanı "Hayalet Kitap"tan yola çıkılarak çekilen filmin ismi "Okul". Yönetmen koltuğundaysa Yağmur ve Durul Taylan kardeşler oturmaktalar.

Lise atmosferinde geçen ve korkuya olduğu kadar, gençlik filmi türüne de yakın duran "Okul"un hikayesi şöyle: Gökalp (Burak Altay) okulun en güzel kızı olan Güldem'e (Nehir Erdoğan) aşıktır. Onun için çeşitli hikayeler yazar ve bunları okulun çeşitli yerlerine bırakır. Ancak amacına ulaşamaz ve günün birinde ardında bir not bırakarak intihar eder. Tam bir yıl sonra Gökalp'in hayaleti okula geri döner ve gerek Güldem'i, gerek onun yakınındakileri, gerekse kimi öğretmenleri hedef alır. Ayrıca ÖSS sınavına da haftalar kalmıştır.

Kuşkusuz bu proje, korku sinemasına meraklı olan kişiler başta olmak üzere, çoğu sinemaseverde yoğun bir merak duygusu uyandırıyor. Aklımıza gelen sorulara birinci ağızdan cevap almak için, filmin yönetmenleri olan Taylan kardeşlere mikrofon uzattık.

"Okul" projesine nasıl dahil oldunuz?

Durul Taylan: Sinan Çetin'in prodüktörlüğünde çekilecek bir uzun metraj projemiz zaten vardı. Geç-

Nehir Erdoğan filmde geri dönen hayaletin platonik aşkı Güldem'i canlandırıyor.

Karakterlerden birisi okulun kurulduğu yerde eskiden yer alan subyan mektebine ilişkin bir vizyon görüyor.

Ali Sunal bir matematik öğretmeni olarak karşımıza çıkacak.

Ceyda (Melisa Sözen) filmde erkeklere düşkün bir kız öğrenciyi canlandırıyor.

Filmin oyuncu kadrosu genç isimlerden oluşuyor.

Sinem Kobal'ın canlandırdığı, güzelliğine düşkün Şebnem (sağ başta), Güldem ve Ceyda'nın en yakın arkadaşı.

mişte biz çeşitli projeler önerdik veya Sinan Çetin bize çeşitli önerilerde bulundu ancak hiçbiri olmadı. "Okul" Yağmur, Doğu ve benim ortak projemiz olarak gelişti. Aslında Yağmur ve ben çocukluğumuzdan beri korku sinemasına son derece meraklıyız. Benim liseyi yatılı okulda okumuş olmamın da etkisiyle, bir yatılı okulda, daha doğrusu kapalı bir mekanda geçecek bir korku filmi yapmak istiyorduk. Genç karakterlerin olduğu, klasik formüllere dayanan bir film... Tam bu sırada Doğu ile tanıştık. Bizi arayarak iletişime geçti ve okumamız için kitabını verdi. "Hayalet Kitap"ı okuduktan sonra Sinan Çetin'e yapmak istediğimiz projenin bu olduğunu söyledik. "Okul" projesinin gelişimi bu şekilde oldu.

Türkiye'de tür sinemasının pek yaygın olduğunu söyleyemeyiz. Bir tür filmi çekmek sizin için nasıl bir deneyimdi? Herhangi bir endişeniz var mıydı?

DT: Biz tür sinemasına inanıyoruz. Gerçekten de Türkiye'de tür sineması olduğunu söylemek çok zor. Yönetmen sinemasının varlığı sözkonusu, hatta burada üretilen ticari filmler de yönetmen sinemasına dahil edilebilecek örnekler. Ancak tür sinemasına ait örneklere rastlanmıyor. Belki Mustafa Altıokları biraz bunun dışında tutabiliriz. Zamanında çekilmiş melodramlar, salon komedileri, avantür filmler, vs. de var. Ancak günümüzde Türkiye'de bir sinema endüstrisi tam olarak varolmadığı için, buranın standartlarına göre büyük bütçeli olan filmler de yine bağımsız film kategorisine dahil edilecek işler oluyorlar. Dolayısıyla Türkiye'de tür filmlerinden ziyade, bağımsız çalışan yönetmenler var. Gerçekten de Türkiye'de tür sinemasını denemek, uygulamak yerine, örneğin "ulusal sinema" gibi daha teorik kavramlar üzerine gidilmiş. Bunlar da bizim kendimizi pek yakın hissettiğimiz, içinde yer almak, çalışmak isteyeceğimiz oluşumlar değiller. Tür sineması içinde yer alacak bir film çekerken bir tedirginlik yaşadığımızı ise söyleyemem. Çünkü bir korku filmi çekiyorduk ve korku hem bizim, hem de Doğu'nun bildiği bir türdü. Ancak "Okul" kesin ve net bir korku filmi değil. İçinde gençlik filmi dediğimiz türün de etkilerini görmek mümkün. Ayrıca bir aşk hikayesi anlatıyor ve komedi öğeleri de barındırıyor.

Yağmur Taylan: Dünya sinemasının gidişine bakılırsa tür sinemasını yadsımak imkansız. Sinemanın ve anlatım yollarının gelişmesi için de bu şart. Bence Türkiye'de de bu tarz filmler ileride daha çok üretilmeye başlanacak. Sonuçta insanlar beslendikleri kaynaklardan etkileniyorlar. Yeni kuşak sinemacılar ister istemez korku filmleri, polisiyeler, vs. çekmek isteyecekler. Bu nedenle Türkiye'de yakın zamanda sinemanın gelişeceğine inanıyorum.

Yani "Okul" bir tür kırması.

DT: Evet. Bu tarz şeyler zaten hoşumuza gidiyor ve tek bir türe bağlı kalmadan çalışacağımız işler, değişik denemeler yapmak istiyoruz.

Peki "Okul" için bir teen-slasher diyebilir miyiz?

DT: İlk olarak çoğu kişinin aklına gelen bu oluyor. Ancak "Okul" son dönemde izlenilenler tarzında bir teen-slasher filmi asla değil. Öncelikle bizim filmimizde kimse ölmüyor ve kan yok. Ancak bu türe gönderme olarak koyduğumuz, hatta parodisini yaptığımız bazı sahneler de var. Bir bakıma, "biz bu türü biliyoruz ama yapmıyoruz", demeye çalıştık. Açıkçası teen-slasher pek sevdiğimiz bir tür de değil. "Elm Sokağı'nda Kabus" veya "Halloween" gibi çok sevdiğimiz örnekleri var ama son dönemde çekilen "Geçen Yaz Ne Yaptığını Biliyorum" ve benzeri filmlerle devam eden furya gayet kötü. Bunların hepsi iyi çekilmiş ve iyi cilalanmış ama doğru düzgün bir hikayesi olmayan, sıçratma efektleriyle donatılmış, boş filmler. Bu bağlamda "Okul"un alışıldık anlamıyla bir teen-slasher filmi olduğunu söyleyemem.

Film hakkında duyduklarım bana biraz da Robert Rodriguez'in "Fakülte"sini anımsattı.

DT: Gerçekten de çok sevdiğimiz ve önemsediğimiz bir film "Fakülte". Senaryosu da çok başarılı, hatta belki de Kevin Williamson'ın en iyi senaryosu. Orada da çeşitli filmlere göndermeler ve farklı tür- →

"Okul"un müzikleri Dream Theater'dan tanıyor olabileceğiniz Kevin Moore'un imzasını taşıyor.

Emre Kınay filmde din öğretmenini canlandırıyor.

Taylan kardeşler filmin özel efektlerinden ve makyaj çalışmasından memnun olduklarını belirtiyorlar.

“Okul'da hem bize ait şeyler var, hem de bu tür içerisinde çekilmiş yabancı filmlerde formüle edilmiş unsurlar.” Durul Taylan

leri biraraya getirme çabası vardı. Ancak nereden bakarsanız bakın, o da bir Amerikan filmi. Bunu kesinlikle kötü bir şey olduğu için söylemiyorum ama ne yaparlarsa yapsınlar, genellikle ortaya çıkan iş fazlasıyla şematik duruyor. Fakat "Fakülte" bu şematikliğin içerisinde son derece zengin bir film.

Son dönemde ergenlik dönemine eğilen, aynı zamanda çok daha fazlasını söyleyen bir film olarak "Donnie Darko" da epey dikkat çekti. Onu nasıl buluyorsunuz?

YT: O filmde ergenlik döneminin işlenişi bizi çok etkiledi. Ayrıca o kadar genç bir yönetmenin, henüz ilk filminde yakaladığı olgun anlatım da şaşırtıcıydı. Bu nedenlerden dolayı "Donnie Darko" ilk izlediğimizden bu yana çok beğendiğimiz bir film oldu. "Okul"da da "Donnie Darko" ile benzeşen bazı yönler olduğunu söyleyebilirim.

Sinemasal olarak genellikle yabancı referanslar üzerinden gidiyoruz. "Okul" ne kadar Doğulu veya ne kadar Batılı bir film?

DT: Doğulu bir film değil. Aslında filmin müziklerini yapan Kevin Moore filmi izlediğinde bazı şeyleri anlamadı. Mesela filmde ÖSS kavramı var ve adam doğal olarak böyle bir şeyden haberdar değil. Bu ÖSS konusunun üzerinde de biraz durmak gerek. Bu sınav sisteminin Türkiye için ciddi bir sorun olduğunu düşünüyoruz. Hepimizin geleceği bu sınav sayesinde belirleniyor. Çoğumuz da ÖSS kurbanlarıyız. Mesela Yağmur tıp okudu, ben de mühendis oldum. Ancak okurken bile ileride mühendislik yapmayacağımı biliyordum. Üstelik sınav sisteminin sürekli değiştirilmesi, hatalı sorular ve benzeri şeyler de var. Bunların tümü insanları hayatlarının belirli bir döneminde yoğun şekilde etkiliyor. Şimdi bu ÖSS sorunu Türkiye'ye özgü bir şey ancak Doğulu bir şey de değil. Diğer yandan filmde ergenlik dönemi ve bu dönemde cinsellikle tanışmaya ilişkin sorunlar var. Bunlar da dünyanın her yerinde benzer şekilde yaşanan şeyler. Belki Avrupalılar ve Amerikalılar bazı şeyleri bizden daha erken deneyimliyorlar ama sonuçta evrensel meseleler. Filmin müzikleri için yabancı bir müzisyenle çalışırken, oryantalist bir şeyler çıkmasını da istemedik. Kevin Moore'un isteği de bu yöndeydi. Ancak filmde şöyle bir sahne var. Okulun kurulduğu yerde eskiden bir subyan mektebi varmış ve karakterlerden bir tanesi buna ilişkin bir vizyon görüyor. Bu bizim için normal bir sahneydi ancak filmi izlediğinde Kevin çok etkilendi. Karakterlere gelince, onlar da bu tarz yabancı filmlerden alışık olduğumuz prototipler. İşte saf ve güzel kız, erkek delisi bir kız, vs. gibi.

Bakir inek öğrenci de var mı?

DT: Evet, iki tane var. Yani filmde hem bize ait şeyler var, hem de bu tür içerisinde çekilmiş yabancı filmlerde formüle edilmiş şeylere uygun olan unsurlar. Bu nedenle ne Doğulu, ne de Batılı bir film. Aslında Türkiye gibi diyebiliriz.

Son yıllarda Amerika dışında da çekilen çeşitli teen-slasher'lar veya genç karakterleri merkez alan korku filmleri oldu. Aklıma gelen ilk örnek Alman yapımı "Anatomi". "Okul" bu filmlerin yanında ne noktada duruyor?

DT: "Anatomi" üzerine konuşacak olursak, Alman sineması teknik olarak meselelerini halletmiş bir sinema. "Anatomi" bu açıdan başarılı bir filmdi ama çok da ilginç bir hikayesi yoktu. "Okul" o derece Avrupalı bir film değil elbette. En azından filmi çekerken elimizde o kadar geniş imkanlar yoktu. Sonuçta Türkiye'de çalışıyor olmak bazı açılardan insanı kısıtlıyor. Ama teknik meseleleri bir yana bırakırsak; "Okul", mesela bir "Anatomi"nin Avrupa'da çekilmiş olmasından dolayı taşıdığı, yaklaşımdaki özgünlüğe yakın bir hisse sahip. Diğer yandan "Anatomi" Amerika'da tekrar çekilecek olsa rahatlıkla oraya adapte de edilebilir. Ancak bizim filmi Amerika'da yeniden çekecek olsalar, epey uğraşmaları ve pek çok şeyi değiştirmeleri lazım.

Sanırım "Okul" yurt dışında da gösterime girecek.

DT: Almanya ve İsrail şu anda kesin. Üç Avrupa ülkesi daha sözkonusu. Amerika'da gösterilmesi için de şu an uğraşılıyor. Ancak film gösterime girmeden kesin bir şey söylemek zor.

Yani filmi çekerken sadece buradaki izleyici kitlesini düşünmediniz.

DT: Evet. Belki bazı kodların daha anlaşılır olması için çaba gösterdik ama ne filmi çekerken, ne de kurgularken Türk izleyicisine ne kadar ulaşacağına dair bir kaygımız yoktu. Zaten bu da garip bir kavram. Sonuçta "Yüzüklerin Efendisi" de burada gayet iyi iş yapabiliyor.

Peki hazır kodlara gelmişken, filmin ne gibi okumalara tabi tutulacağını düşünüyorsunuz?

DT: Aslında bu okuma mevzuu bizim dışımızda bir olay. Filmi çekerken daha ziyade teknik unsurlara, neyi en iyi şekilde yapmanın nasıl mümkün olduğuna dikkat ediyor insan. Filmde bir iki takla, daha doğrusu ters takla var. Belki bunlar insanları okuma konusunda teşvik edebilirler. Zaten film yapmanın ilginç ve keyifli yönlerinden birisi de bu. Siz bir film çekiyorsunuz ve dünyanın pek çok yerindeki farklı insanlar filmi farklı şekillerde algılıyorlar. Bu nedenle "Okul"un Türkiye'de veya yurt dışında nasıl anlaşılacağını, nasıl okunacağını, birileri tarafından okumaya tabi tutulup, tutulmayacağını, şu an için bilemiyorum. Ancak diğer yandan ben korku türünün fazla didiklenmemesi, biraz kendi hali-

Filmin iç mekan çekimleri Kabataş Erkek Lisesi'nde yapılmış.

ne bırakılması gerektiği kanaatindeyim.

Sonuçta okulda geçen bir korku filmi hiyerarşi, otorite, sistemle çakışma gibi konularda zengin bir malzeme içeriyor.

DT: Elbette. Sonuçta mekan olarak okulu seçtiğinizde bu kavramlar da beraberinde geliyorlar.

Diğer yandan filmin öğrencilerden yana taraf tuttuğunu hisseder gibiyim. Sonuçta '80'li yılların gençlik sinemasında böyle şeyler vardı ama günümüzde ne yazık ki yok. Örneğin ben de "Ölü Ozanlar Derneği"nden ziyade "If..." veya "The Breakfast Club"ı tutarım.

DT: "If..."i seyretmedim ama biliyorum. "The Breakfast Club" benim de çok sevdiğim bir filmdir. Hatta senaryo aşamasındayken izlemesi için Doğu'ya da vermiştik. Bunların dışında yine '80'ler gençlik filmlerinden "Fast Times at Ridgemont High" da çok iyidir. O da "Okul" üzerinde çalışırken birkaç kez izlediğimiz filmlerden oldu. "Okul" kesinlikle öğrencilerin tarafını tutan bir film. Filmin içeriği hakkında bilgi vermek de istemiyorum ama bir iki sahnede "acaba biraz ileri mi gittik?" diye düşündüğümüz bile oldu. Genellikle okulda geçen filmlerde hep bir orta yol bulma çabası vardır. Bizler iyi öğrenciler olalım, öğretmenlere yalan söylemeyelim, onlar da böyle böyle yapmasınlar ve gelin bu güzel okulda hep beraber okuyalım, gibi bir yaklaşım sergilenir. "Hababam Sınıfı"ndan, şu sıra televizyonda oynayan "Hayat Bilgisi" veya "Lise Defteri" gibi dizilere kadar etkisi hissedilen bir tavır bu. Bizim filmimizde böyle bir şey yok, çünkü buna inanmıyoruz. Eğitim sistemi eleştirisi tanımını kullanmayı da pek istemiyoruz, çünkü bu kendi içinde eğitimi kabul etmeyi de getiriyor. Ancak şöyle söyleyeyim, hocaları gerçekten vuracak bir film. Aslında korku sinemasından çok derin mesajlar içeren bir film de, en azından ben bekleyemem. O nedenle, söylemek istediğimiz bazı şeyler olduğu için kafamızdaki sadece "bir korku filmi çekmek" değildi. Şu dönemde korku filmi izleyicisi denildiğinde salonda sadece iyi vakit geçirmeyi bekleyen çok fazla kişi var.

"Okul" günümüzde geçen bir film ama sizlerin o yaşta olduğunuz dönem '80'li yıllara denk geliyordu. Bugünün gençlerinin dünyasını yakalamak için neler yaptınız veya kendi dönemizden filme neler kattınız?

YT: Doğu ile aramızda yaklaşık 10 yıllık bir yaş farkı var. O bugünün kuşağına daha yakın olduğu için onunla sürekli iletişim içerisindeydik. Ayrıca filmde daha önce oyunculuk deneyimi olmayan, gerçek lise öğrencilerine de rol verdik. Onlarla sürekli fikir alışverişindeydik. Diğer yandan, Durul'un bahsettiği bizim yatılı okul projemiz '80'li yıllarda geçen bir filmdi. Oradan ve kendi deneyimlerimizden birtakım şeyleri de filme aktardık.

DT: Örneğin Kevin'in hazırladığı müziklerin '70'lerin sonları veya '80'lerin başlarındaki analog synthesizer sound'una yakın olmasını istedik.

Peki tekrar teknik konulara dönelim. Özel efektlerle ilgili sorunları nasıl hallettiniz?

DT: Çok iyi bir özel efekt sorumlumuz vardı, Volkan Duran. Sette yapılan ve bilgisayar ortamında yapılan efektler şeklinde ikiye ayırabiliriz. Galip Tekin'in tasarladığı bir yaratık var. Onunla ilgili efektleri Anima yapıyor ama bunun dışındaki dijital efektlerin tümü Plato bünyesindeki Autopsy'de yapılıyor. Bizi daha çok korkutanlar sette yapılan efektlerdi, çünkü bilgisayar ortamındaki efektlerin kötü olmaları için pek bir sebep yok. Ancak Volkan sette yaptığımız efektler için de gerçekten iyi çözümler getirdi.

Bunlar ekonomik çözümler mi?

DT: Evet, son derece ekonomik çözümler. Sinemada şunun doğru olduğunu da deneyimlemiş olduk. İmkansızlıklar içinde insan daha yaratıcı oluyor. Örneğin 1,5 milyon dolar ile çalışsaydık bundan daha iyi bir film çekebileceğimizi düşünmüyorum.

Filmin bütçesi ne kadar?

DT: Net bir bütçe vermem zor. Plato'da film çekmek için çok iyi bir altyapı var. Bu altyapıyı kullandığımız için kesin bir bütçe çıkartmak gerçekten zor. Ancak filmin düşük bütçeli olduğunu söyleyebilirim. Elbette bu uluslararası standartlara göre bir kıyaslama. Türkiye'de düşük bütçeli film, neredeyse bütçesiz film demek oluyor. "Okul" dünya standartlarına göre düşük bütçeli, Türkiye standartlarına göre de orta bütçeli bir film.

Peki size dönersek; nasıl bir çalışma sisteminiz var? Aranızda iş bölümü yapıyor musunuz?

YT: Aramızda bir iş bölümü yapıyoruz ama bu duruma göre değişiyor. Mesela birimiz set dışındayken diğeri setle ilgileniyor veya bazen Durul'un kıl olduğu bir oyuncuyla ben ilgileniyorum (hep beraber gülüyoruz).

Diğer kardeş yönetmenlere göre nasıl bir noktada duruyorsunuz? Örneğin Coen kardeşler veya Wachowskiler?..

DT: Biz '70'li yıllarda henüz çocukken böyle bir şeye heves ettiğimizde ortada sadece Taviani kardeşler vardı, onlar da pek sevdiğimiz, en azından favorilerimiz arasında sayacağımız yönetmenlerden değildiler. Sonra '80'lerde Coen kardeşler çıktı. "Blood Simple"ı beraber izlediğimiz geceyi hâlâ hatırlıyorum. Adeta çarpılmıştık. "Blood Simple" gerçekten de çok büyük bir film. Onun ayarında çektikleri belki bir de "Barton Fink" var. Sonraki yıllarda onlar da kardeş yönetmenler oldukları için hep bir ⇨

Yağmur (elinde megafon olan) ve Durul (arkada solda) Taylan kardeşler filmin setindeler.

"Sır Dosyası'nı çektiğimiz dönemde gelen tepkilerden olumsuz şekilde etkilendik. Daha sonra o ruh haliyle gerçekten çok kötü diziler çektik." Yağmur Taylan

özdeşleşme yaşadık. Hatta bizi en çok etkileyen filmlerin Coenlerin çektikleri filmler olduğunu söyleyebilirim. Değil mi?

YT: Evet. Mesela "Barton Fink"i sinemada üst üste 2 kez izlemiştik.

DT: Veya "The Hudsucker Proxy"yi izledikten sonra ağlamıştık.

YT: Ama filmi beğenmediğimizden, neden böyle bir şey yaptılar diye...

DT: Wachowskileri ise "Matrix"ten önce çok seviyorduk. "Bound" çok beğendiğimiz bir film olmuştu. Fakat "Matrix"ten pek hazzetmiyoruz.

YT: Aslında insan "Matrix"i izleyince ister istemez bir hayranlık duygusuna kapılıyor. Fakat Wachowskiler artık sinemacıdan çok tepede duran birer yaratıcı gibiler. Mesela geçen gün Roger Avary'nin "The Rules of Attraction"ını izledik. Bizce o daha küçük ama daha yoğun sinema duygusu taşıyan bir film. Bu tarz sinemaya kendimizi daha yakın hissediyoruz. Wachowskilerin "Matrix" ile yaptıkları sinemadan çok teknik cambazlığa dönüştü. Büyük oynamalarından sıkıldık. Aslında bu kardeş yönetmenlik durumu ilginç. Sanırım diğer sanat dallarında bu kadar fazla örnek yok.

DT: Mesela Hughes kardeşler de var.

YT: Veya Taylandlı Pang kardeşler...

DT: Belçika'da da Dardenneler var.

Filmleri de genellikle beraber mi izlersiniz?

DT: Eskiden öyleydi. Ama artık her ikimizin de özel hayatları var. Bir de DVD çıktıktan sonra evde ayrı ayrı film izliyoruz. Ancak bazı sevdiğimiz yönetmenlerin, mesela Shyamalan'ın yeni filmi geldiğinde beraber gideriz. Beraber film izlemeyi de seviyoruz.

YT: Sinema başka insanların fikirlerini almanın, paslaşmanın çok faydalı olduğu bir alan. Salt yetenek her zaman işe yaramıyor, bunu başka insanlardan aldığınız şeylerle beslemeniz gerekiyor. Bunu fikirlerine, beğenisine güvendiğiniz ve çok iyi tanıdığınız birisiyle yapmak daha da verimli oluyor. Bu nedenle Durul ile çalışmak benim için çok büyük bir avantaj.

Pek ters düşmüyorsunuz galiba.

DT: Hayır.

YT: Benzer bir soruyu Taviani kardeşlere de sormuşlar, hangisi bilmiyorum ama "Onun sete gelmediği günler hayatımın en mutlu günleri", demiş. Aslında kardeşinizle beraber çalışmanın böyle bir yönü de var. Tuhaf bir şey, bir bakıma evlilik gibi. Eğer doğru şekilde kurarsanız çok faydalanabiliyorsunuz.

Bir de eski işlerinize dönelim. "Sır Dosyası" çekildiği dönemde Türkiye için orijinal bir şeydi. Çok seveni vardı, hâlâ da var. Siz şu an "Sır Dosyası"na dönüp baktığınızda ne düşünüyorsunuz?

DT: Biz o diziden maddi olarak ciddi yara aldık. Ayrıca ratingleri beklendiği kadar iyi gitmedi. Çok pahalı olmasa bile, yapması zor bir projeydi. Dolayısıyla kanalın desteğine ihtiyacımız vardı. Ratingler beklendiği kadar iyi gitmeyince kanal desteğini çekti ve 5 bölümün sonunda bıraktık. Bugün "Sır Dosyası"na bakınca ilk yönetmenlik denememiz olduğu için kıymetli ama açıkçası çok kötü geliyor. Artık diziyi çok sevmiş veya hâlâ seven insanlar olduğunun farkındayız. Ancak biz o diziyi yaptığımız sırada Türkiye'de bu kadar yaygın bir internet kullanımı yoktu. Dolayısıyla sevenlerinden fazla haberimiz de olmadı. Daha ziyade acımasızca eleştirenlerin, "X Files" taklidi diye niteleyenlerin veya Amerikan özentisi olmakla suçlayanların sesi yükseldi. Dolayısıyla o dönemde epey sıkıntı yaşamıştık ve yanlış bir iş yaptığımıza inanmaya başlamıştık.

YT: Büyük bir heyecanla bir işe girişiyorsun ve bunu çekmeyi, sonra da yayınlatmayı beceriyorsun. Bunlar çok kolay işler değil. Ancak daha sonra birileri çıkıyor ve gerçekten de saçma sapan şeyleri öne sürerek olumsuz şeyler söylemeye başlıyor. Dolayısıyla bunlar insanı rencide ediyor. Biz de "Sır Dosyası"nı çektiğimiz dönemde bu tepkilerden olumsuz şekilde etkilendik ve şevkimiz kırıldı. Daha sonra o ruh haliyle gerçekten çok kötü diziler çektik.

Peki televizyonda ve sinemada çalışmanın farkları sizce neler?

DT: Al Pacino'nun tiyatro ve sinema oyunculuğu konusunda söylediği bir sözü bu soruya cevap olarak alıntılayabilirim. Pacino "Her ikisinde de ip üzerinde yürürsünüz ancak sinemada ip yerdedir", diyor. Televizyon dizisi ve sinema filmini karşılaştırınca, ben de dizilerde ipin yerde olduğunu söyleyebilirim.

YT: Evet, her ikisi de kendine göre zor ama sinema çok daha riskli bir alan. Televizyonda zaten proje baştan satılıyor ve maddi açıdan daha güvenli. Sinemadaysa film gösterime girinceye kadar kimse para kazanamıyor. Bu nedenle çok daha riskli. Diğer yandan televizyonun çalışma şartları ve temposunda ürettiğiniz işe imza atmak konusunda bir kaygı güdemiyorsunuz. Ancak sinemada bu şart. Özellikle "Okul"da çalışırken sinemada tek bir filme ne kadar çok kişinin emeğinin geçtiğini, ne kadar ciddi bir çalışma temposu gerektiğini gördüm. Bu şekilde ortaya bir iş çıkartmak ve bunu perdeye yansıtmak, insanlara ulaştırmak bile büyük bir başarı.

Ancak televizyonda üretilmiş "İkiz Tepeler" veya "Krallık" gibi özgün diziler var. Bu tarzda bir iş yapmak istemez misiniz?

YT: Elbette. Mesela bir polisiye çekmeyi çok istiyoruz.

İlgilendiğiniz türler daha ziyade görsel yapıyla, stille ilgili dertleri olan yönetmenlerin yöneleceği alanlar. Sizin için hikaye anlatmak mı daha önemli, görsel yapı mı?

YT: Her ikisi de önemli. Ancak yaptığınız işin farklılığı neyi nasıl anlattığınıza göre değişiyor. Bu nedenle tür sinemasına inanıyoruz ve farklı türleri biraraya getirmeye ilgi duyuyoruz. Bu işi esas zevkli kılan unsur da bu. İnsanı yönetmen olmaya iten başlıca neden de bu olsa gerek. Aslında farklı türlerde çalışan yönetmenlere de özel bir ilgimiz var. Mesela Kubrick'in çok farklı tarzlarda filmler çekmesini ve hepsine yoğun bir özen göstermesini çok etkileyici buluyoruz. Ayrıca Coenlerin kara filmle komediyi ustaca birleştirmeleri de onları bizim için çok önemli kılan bir diğer unsur.

Peki "Okul"daki deneyimleriniz sonrasında tekrar bir korku filmi yapmayı düşünür müsünüz?

YT: Kesinlikle. ■

"Film gibi kitap"

"Okul"un senaryosu, filmin uyarlandığı romanın da yazarı olan DOĞU YÜCEL'e ait. 1977 doğumlu yazarla "Hayalet Kitap"ın "Okul"a dönüşmesi süreci üzerine konuştuk.

Doğu Yücel hem romanına, hem de ondan esinlenerek çekilmiş filme güveniyor.

Romanı yazarken kafanda gününde birinde bir filme dönüşebileceği fikri var mıydı?
Açıkçası vardı. Yazdığım hikayeleri de hep kısa film olarak kurguluyorum. Zaten her zaman söylediğim bir şey, sinemayı edebiyattan daha çok seviyorum. Yine de "Hayalet Kitap" çok edebi bir eser. Örneğin Boris Vian'a olan ilgimden dolayı absürd edebiyata yakın duran yönleri var. Ayrıca roman hiç sinematografik olmayan bölümler de içeriyor. "Hayalet Kitap" doğrudan korku türüne dahil edilebilecek bir roman da değil. İçinde gençlik edebiyatına yakın duran pek çok unsur da var. Yine de bir bütün olarak baktığımda, romanı yazarken kafamda bir film fikrinin hep olduğunu ve romanı neredeyse film gibi kurguladığımı söyleyebilirim. İçinde kimi filmlerden alıntılar veya göndermeler de var.

Bir hayran kitlen olduğunu da yadsıyamayız. Onlardan ne gibi tepkiler aldın? Okuyucularında da bir film beklentisi var mıydı?
Romanı okuması için verdiğim ilk arkadaşım Ekşi Sözlük'te "Hayalet Film' olabilir" tarzı bir entry girmişti. Kitap piyasaya çıktıktan sonra da okuyuculardan gelen e-maillerin hemen hepsinde bu romandan çok güzel bir film olabileceğine dair yorumlar geldi. Kitabın Altyazı Sinema Dergisi'ndeki tanıtımında da "Film gibi kitap" diye bahsedilmişti. Tüm bunların sonucunda ben de oturup proje yazmaya başladım.

Başlangıçta ortada dönen bir "Hayalet Film" kavramı vardı. Film için öncelikle böyle bir isim mi düşündün?
Hayır, çok absürd bir başlık olurdu. Sadece e-maillerde kullandığımız bir kalıptı. Ben Plato'ya ilk gittiğimde "Okul" başlığı önerildi ve benim de hoşuma gitti.

Romanla film arasında ne gibi değişiklikler var?
En büyük değişiklik romanın üniversite, filminse lise ortamında geçmesi. Filme ÖSS kavramını eklemeye karar verdik. Hayatlarında böylesi bir dönemeç noktasındaki gençleri ele aldığımızda mesajı daha doğru vereceğimizi düşündük. Ben en başta romanın değişmesine pek sıcak bakmasam da sonra bu fikre alıştım. Zaten başlangıçta Taylan kardeşlere sunduğum proje taslağında da romanda çok orijinal fikirler olduğunu ama film aşamasında bunlarda değişiklikler yapılabileceğini belirtmiştim. O nedenle değişikliklere alışmam zor olmadı.
Kitabın ruhunu yansıtacak ancak popüler sinemaya yakın duran bir filme kaynaklık edecek bir senaryo yazmak gerekiyordu. Bu nedenle romandaki bazı karakterleri çıkarttık veya yeni karakterler ekledik. Örneğin romanda abazan muhabbeti diyebileceğimiz tarzda diyalogların geçtiği bölümler vardır ama bunları yapan karakterlerin adı geçmez. Senaryoda bunu iki karakter üzerinden yansıtmaya karar verdik ve Taylan kardeşlerin Beavis ve Butthead'e benzettiği, benimse daha ziyade Jay ve Silent Bob'a yakın bulduğum, Ediz ve Orçun karakterlerini yarattık. Yine benzer bir amaçla Ragga Oktay'ın canlandırdığı Bekçi Sülo karakterini ekledik. Deniz Akkaya'nın canlandırdığı seksi felsefe öğretmeni de kitapta olmayan bir karakter. Aslında filmin tam anlamıyla bir uyarlama olduğunu da söyleyemem. Zaten filmin afişlerinde böyle bir ibare yer almayacak. "Okul" daha ziyade "Hayalet Kitap"tan esinlenerek çekilmiş bir film.

Senaryoyu senin yazman nasıl gündeme geldi? Baştan koyduğun bir şart mıydı?
Aslında hep ben yazsam diye içimden geçiriyordum ama bana güveneceklerini tahmin etmiyordum. Sonuçta daha önce yazdığım kısa film senaryoları olsa bile uzun metraj senaryo deneyimim hiç olmamıştı. Senaryoyu yazma işi bana verildiğinde çok şaşırdım. Başta bir güvensizliğim vardı ama söylediğim gibi romanı yazarken de kafamda hep bir film projesi mevcuttu. Kitap da bir sinemaseverin elinden çıktığı hissini veriyordu. Yine de böylesi bir sorumluluğun bana verilmesi çok korkutucuydu. Sürekli Yağmur'u ve Durul'u arıyordum ve başaramayacağımdan endişe ediyordum. Fakat bir kez başlayınca her şey tıkır tıkır ilerledi. Senaryo yazımı konusunda epey araştırma yapmıştım ve çok kitap okumuştum. Onların da büyük faydasını gördüm.

Taylan kardeşlerle konuşurken filmin, okulda geçen çoğu benzerinin aksine bir orta yol bulma çabasında olmadığı ve öğrenci/öğretmen çekişmesinde öğrencilerden yana taraf tuttuğuna dair bir saptamadan bahsettik. Senin bu konudaki görüşlerin neler?
Film elbette sistemi eleştiriyor ve otoriteye karşı, ancak bütünüyle öğrencilerden veya gençlerden taraf olduğunu da söyleyemem. Gençlerin de bu çarpık sisteme boyun eğdiklerine dikkat çekiyor. Ayrıca günümüz gençliğinin kimi materyalist değerlere teslim olmasına yönelik bir eleştiri de var. Sonuçta filmde öğretmenler kadar, öğrenciler de cezalandırılıyorlar. Bu nedenle gençlerden taraf bir film olduğunu söyleyemem. En azından başkarakter konumundaki gençleri göz önüne alırsak.

Yine Taylanlar filmin gore içerikli korku filmlerine yakın durmadığını, filmde hiç kan ve ölüm olmadığını belirttiler. Bu senin için de belirleyici bir şey miydi?
Evet, hem romanı hem de senaryoyu yazarken buna dikkat ettim. Ben gore tarzı korku filmlerini pek sevmiyorum ve o sinemaya yakın durmuyorum. Aslında romanı yazarken etkilendiğim öncelikli film "Solaris"ti. Sonuçta geri gelen bir hayaletin karakterlerin bilinçdışındaki korkularını şu yüzüne çıkartmasını anlattım. Hayaletin karakterleri öldürmesi benim için hiçbir şey ifade etmeyecekti. Açıkçası bir öğrencinin hayaletinin dönüp, okulda terör uygulamasının orijinal bir fikir olduğunu düşünüyorum. "Solaris", "Event Horizon" veya "Sphere" gibi filmlerle benzerlikler yakalanabilir ama okulda geçen bu tarz bir hayalet hikayesine ben hiç rastlamadım. Ayrıca intihar etmiş bir karakterin geri dönmesi de daha önce rastlamadığım bir motif.

Kendi yazdığın romanı senaryoya dönüştürürken, yarattığın bir şeyi deforme edip yeniden yaratıyorsun. Bu nasıl bir deneyimdi?
Bunu cesur bir deneyim olarak görüyorum. Senaryoyu yazmaya ilk başladığımda önce elime romanı aldım ve tekrar okumaya başladım. Bir yandan da neleri nasıl görselleştireceğimi düşünüyordum. Sonra bunun yanlış bir yöntem olduğuna kanaat getirdim. Sonuçta roman başlı başına ayrı bir eser, bir edebi metin. İyi bir roman uyarlamasının, romanı okumuş izleyicilere de sürprizler hazırlaması gerektiğini düşünüyorum.

Peki Kevin Moore'un filme dahil olması nasıl gerçekleşti?
Aslında başlangıçta iki Türk müzisyenden demo kasetler almıştık ve çok hoşumuza gitmişlerdi. Ancak diğer yandan Durul ve Yağmur ile sürekli konuşuyor ve aramızda CD değişiyorduk. Ben de onlara Kevin Moore'un Dream Theater dışındaki yan projeleri Chroma Key ve Office of Strategic Influence'ın CD'lerini vermiştim. Bir gün Durul geldi ve Office of Strategic Influence'ın albümündeki 8. parçayı çalarak, "İşte bizim filmin müzikleri böyle olmalı", dedi. Şarkı kesinlikle Batılıydı ama içinde bize ait bir şeyler de var gibiydi. Daha sonra aramızda Kevin Moore muhabbeti döndü ve müzikleri onun yapmasının ne kadar iyi olacağına dair hayal kurduk. Aynı gün bir arkadaşım aradı ve Kevin Moore ile görüştüğünü söyledi. Bende başlangıçta jeton düşmedi ama çok geçmeden "Neden olmasın?", dedim ve iletişime geçtim. Kevin Moore o dönemde Chroma Key'in üçüncü albümünü kaydetmek için buraya gelmişti. Görüştük ve ona hikayenin İngilizce özetini verdim. Okuduktan sonra çok beğendiğini söyledi. Albüm kaydını erteleme uğruna soundtrack hazırlamayı kabul etti. Zaten uzun zamandır film müziği yapmak konusunda bir isteği de varmış. Açıkçası Kevin Moore'un yapacağı müzikten hiçbir zaman şüphemiz olmadı. Ben zaten hayranıydım, Durul ve Yağmur da çok sevdiler. Filmi çekme sürecinde ortaya çıkan çok ilginç ve hoş bir tesadüf oldu bu. Zaten Kevin Moore'un şarkı sözlerinde romana çok uygun şeyler var ("Hayalet Kitap"ın birinci bölümünün öncesinde, Moore'un Dream Theater bünyesinde bestelediği "Space Dye-Vest"in sözlerinden bir alıntı mevcut). Diğer yandan anlaşmakta da hiç sorun çekmedik. Bizim kafadan birisiydi ve çabucak uyum sağladık.

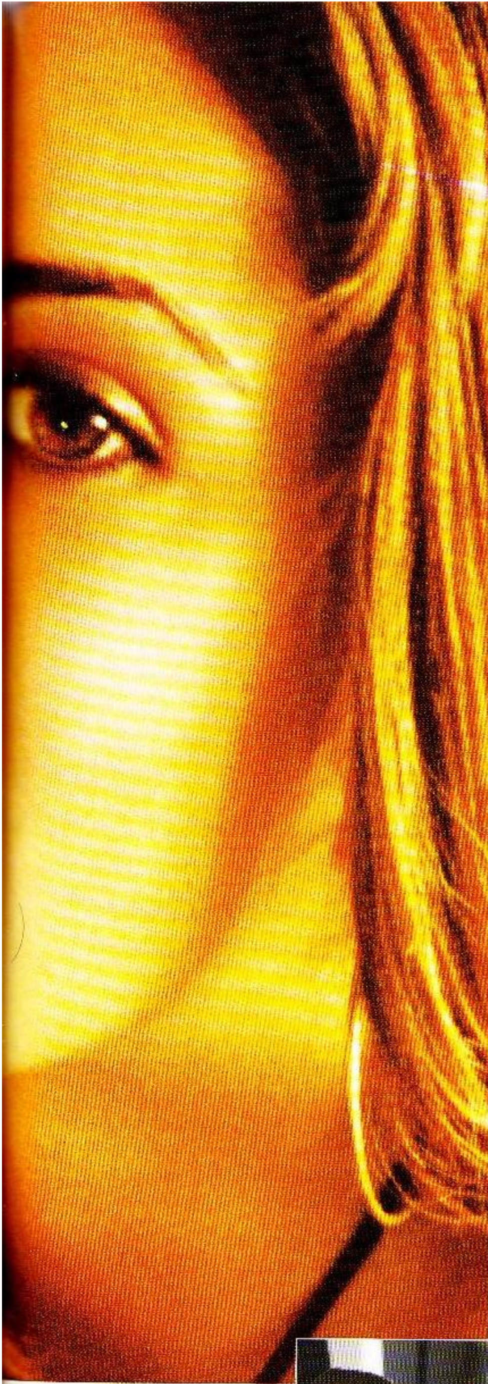
Genç kızlar arasında

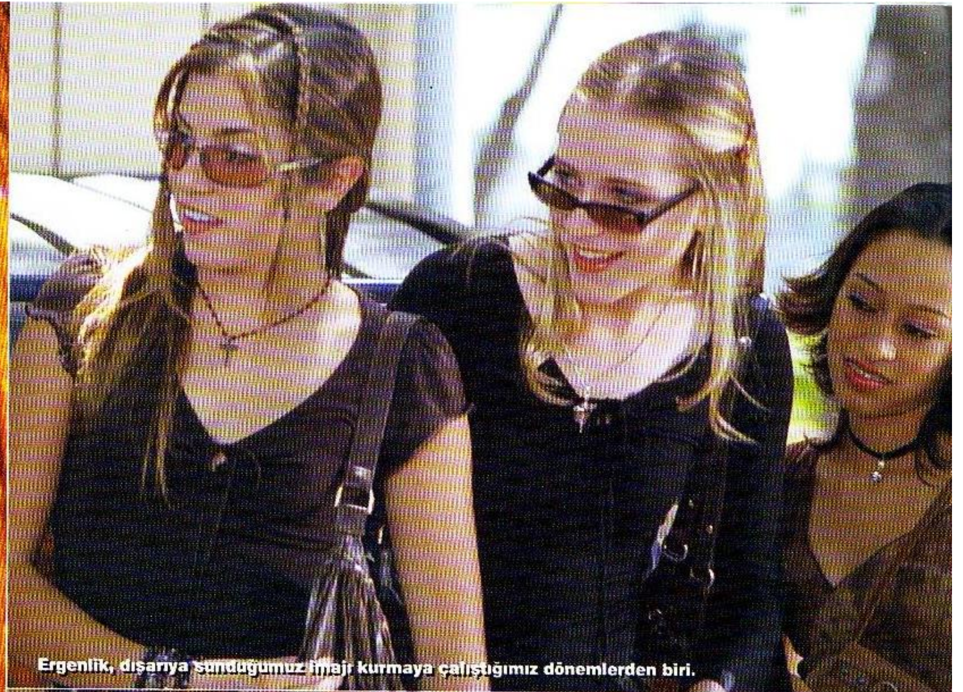
"ONÜÇ" (THIRTEEN) alışıldık anlamda bir Amerikan gençlik filmi değil. Ama o tür filmlerle yaşayan genç kızlar üzerine bir film. Gerçekci ve samimi tarzıyla dikkat çeken bir senaryoya sahip olan "Onüç", seyirciye karamsar bir dünya sunuyor .

ORHAN FERHAT NEPTÜN

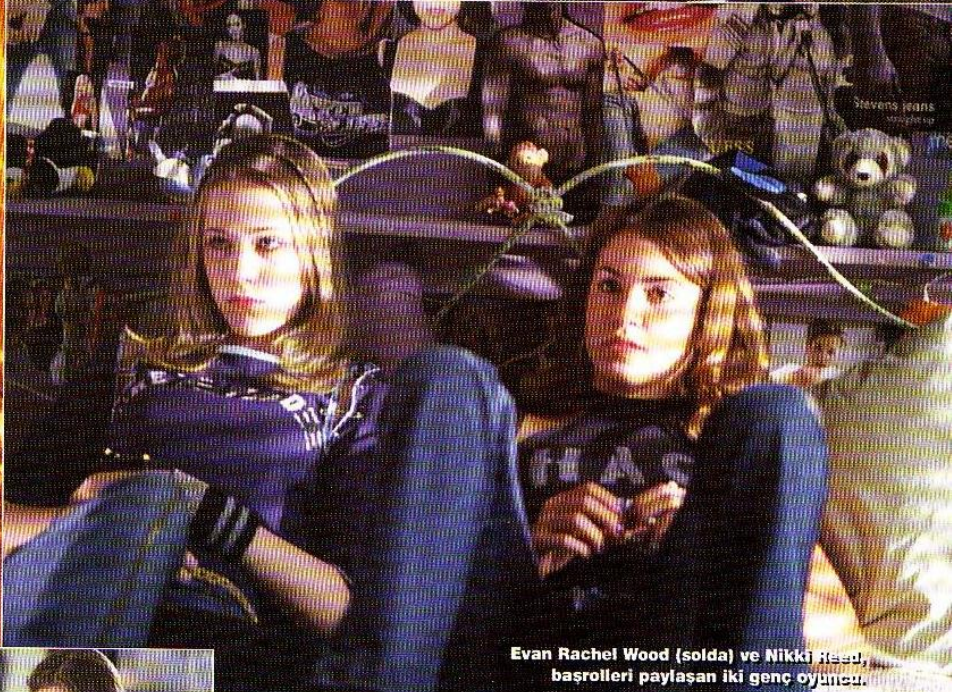
Amerikan gençlik filmlerinin çok bilindik bir kalıbıdır. Okula yeni gelmiş genç kız veya erkek, en başta dışlanır; okulun popüler tayfası tarafından görünüşü ve davranışları sebebiyle aşağılanır. Sonra yavaş yavaş kendisini ispatlamaya başlar ve filmin sonlarına doğru okulun en güzel kızı veya futbol takımının kaptanı ile aşk yaşar. Okulun popüler tayfası ise, ya yanlışını anlayıp kahramanımıza destek çıkmaktadır ya da tayfanın yerinde yeller esmektedir. Bu genç insanların, dışa kapalı evrenindeki rol dağılımı gariptir. Sanki hikaye okullu çocuklar arasında değil, bir Yunan tragedyasının karakterleri arasında geçermişcesine, iyiler ve kötüler kesin çizgilerle bellidir. Okulun "popüler kızı" bir prensesmişçesine şımarık, "yakışıklı çocuğu" kralın tek varisiymişçesine kendini beğenmiş ve acımasızdır. Ve sonunda iyiler kazanırken, kötüler perişandır.

Bunlar bir hikayenin dramatik öğeleri. Yani gerçekte varolsalar da olmasalar da, anlatılan hikayenin devam edebilmesi için filme lazımlar. Dahası dönüp lise yıllarına bakan herkes, kendi sınıfında, çizgileri biraz daha belirsiz olsa dahi, benzeri rol dağılımları hatırlamaz mı? Sınıfın en güzel kızı veya okulun zorbası gibi? Öte yandan insan gerçekte yaşadıkları ve gözlemledikleri ile filmlerde gösterilen dünyayı karşılaştırdığı zaman kendine şu soruyu sormadan edemiyor: Hikayeciler, hikayelerindeki prototip karakterlerin ne kadarını gerçek yaşamdan alıyorlar, ve gerçek yaşamdaki prototip insanlar ("okulun zorbası"..vs) ne derece hikayelerden etkilenerek o rollerle özdeşleşiyor? Filmler ve genel olarak medya, gerçek hayata ayna mı tutuyor, yoksa bize belirli bir yaşam biçimi empoze edip, belirli roller biçerek hayatımızı mı kısırlaştırı-

Ergenlik, dışarıya sunduğumuz imajı kurmaya çalıştığımız dönemlerden biri.

Evan Rachel Wood (solda) ve Nikki Reed, başrolleri paylaşan iki genç oyuncu.

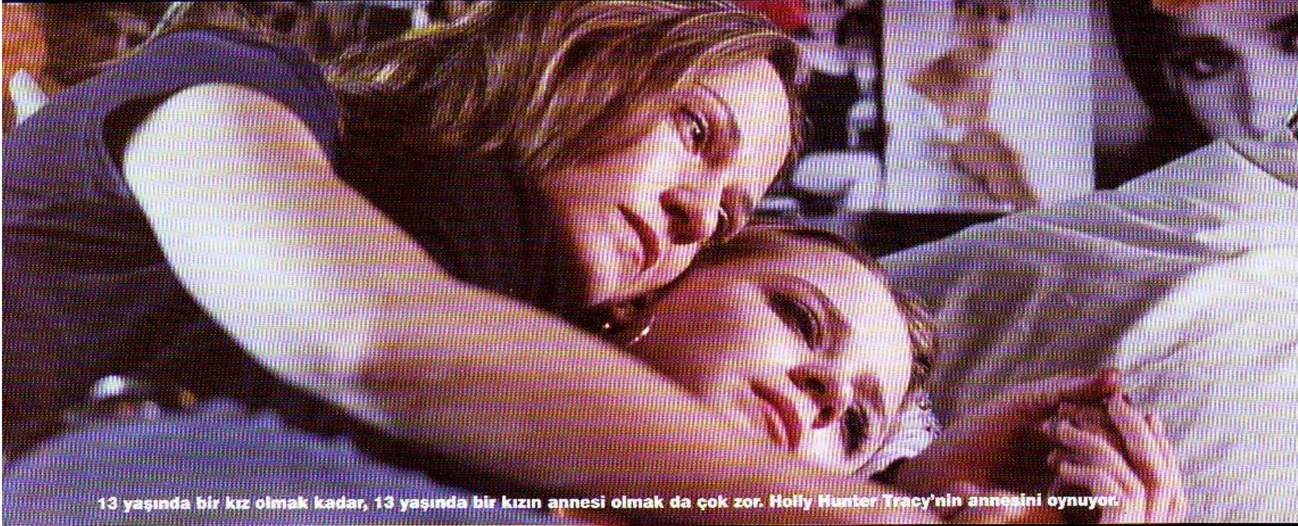

Deborah Kara Unger da filmde yeralıyor.

yor?

Bu ay gösterime girecek olan "Thirteen"in önemli temalarından birisi bu diyebiliriz. Kişiliğin yavaş yavaş şekillenme sürecine girdiği bir yaşta sevilme ve popüler olma kaygısıyla gitgide uçuruma sürüklenen iki kız ve kızının problemleriyle nasıl başa çıkabileceğini bilemeyen bir annenin hikayesi, filmin konusu. Tabii yazının girişinde anlattığımız türden bir "gençlik filmi" değil, samimi ve eleştirel; dahası 13 yaşındaki bir kızın elinden çıkma senaryosuyla acımasızca gerçekçi olduğunu da ekleyelim filmimizin. Tüm bunlara sonra değineceğiz, önce konuyu biraz anlatalım.

Eleştirmen Roger Ebert, "Thirteen" ile ilgili eleştirisinde Nell Minow'dan alıntılıyor: "Bir kadının yaşamındaki en kötü 2 dönem, 13 yaşında olduğu ve 13 yaşında bir kız sahibi olduğu dönemdir." Bunun evrensel bir kural olduğu iddia edilemez herhalde, lakin filmimizin karakterleri için bu oldukça geçerli. 13 yaşındaki Tracy'nin (Evan Rachel Wood) değişimi anlatılıyor filmde. Yeni okuluna gelmeden evvel oyuncak ayılar ve Barbie bebeklerden oluşan çocuksu ve saf dünyası, bu yeni mekanın korkutucu kurallarıyla yüzleştiğinde tamamen sarsılıyor. Sevilmenin gıpta edilmek olarak algılandığı bu dünyada, gıpta edilmenin yolu cinsel çekicilikten, uyuşturucudan, kimi zaman hırsızlığa dek varacak bir kural tanımazlıktan, amiyane tabirle "çılgınlık" ve "sıradışılıktan" geçiyor. Bırakalım 50 sene evvelini, 20 sene evvelinin gençliğini bile dumura uğratabilecek kimi şeylerin normal sayıldığı ve dikkati çekebilmek için fazlasıyla sıradışı olmanın gerektiği okulda, öğrencilerin Jennifer Lopez hakkında bir proje için çalışması, öğretmenler için gayet doğal olabiliyor. Yeterince "çılgın", ilgi çekici olmayan, pembeli morlu oyuncaklar dünyasından buraya düşüveren Tracy, haliyle epeyce dışlanıyor. Okulun en popüler kızı Evie'yi (Nikki Reed, aynı zamanda filmin senaristlerinden biri) kendine kahraman edinen Tracy, her dışlanan çocuk gibi, hayatta kalabilmek için sürüye ayak uyduruyor, görünüşünde ve davranışlarında, kısaca "imajında" değişiklikler yapmaya başlıyor. Zamanla en baştaki dalga geçilen Tracy gidiyor, yerine Evie'nin en iyi arkadaşı ve erkeklerin ilgisini de çekmeye başlamış bir Tracy geliyor, 13 yaşında, daha karakterinin yeni yeni ⇒

13 yaşında bir kız olmak kadar, 13 yaşında bir kızın annesi olmak da çok zor. Holly Hunter Tracy'nin annesini oynuyor.

Günümüz Amerika'sında, henüz 18'ine bile basmamış genç kızları iyi bir tüketici olmaya yönlendiren yaygın bir "kız kültürü" var.

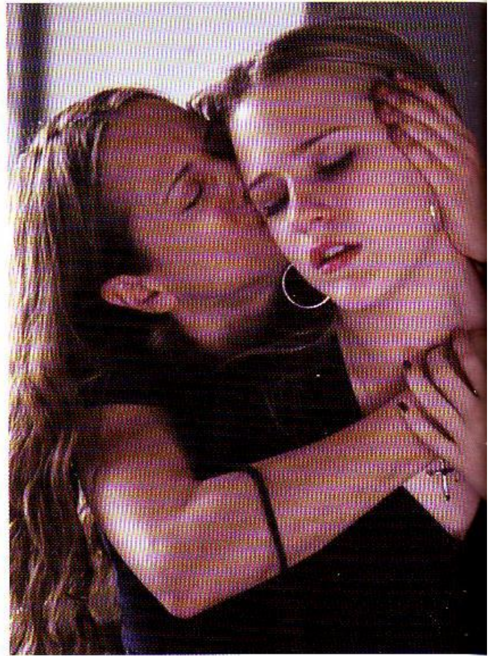
oturmaya başladığı sorunlu bir dönemde hiç işi yokmuş gibi "imajıyla" uğraşmak zorunda kalan bir Tracy.

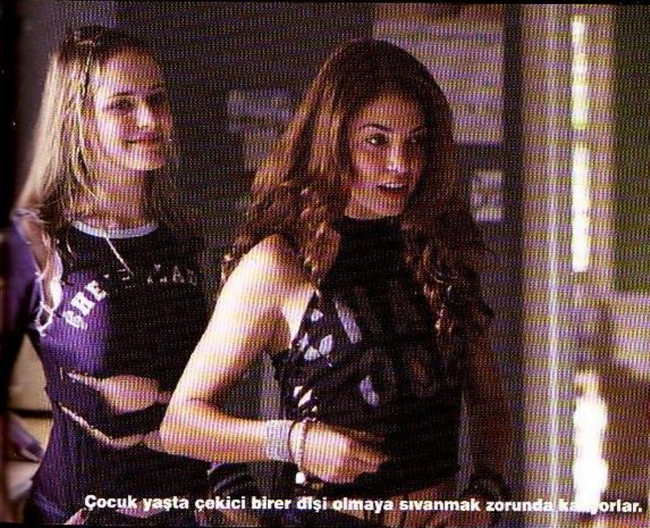
Tracy popülariteyi elde etmeyi beceriyor lakin hiçbir başarının bedelsiz olmadığı dünyamızın kuralları bir kere daha işliyor: kendisindeki marjinal değişiklikleri farketmemesini istediğinden annesiyle arasındaki mesafe gitgide büyüyor, derslerde başarısız oluyor ve annesinin eski uyuşturucu müptelası erkek arkadaşına olan nefretine rağmen, kendisi de uyuşturucuya alışıyor.

Tracy'nin annesi Mel (çok beğenilen bir performansla, Holly Hunter) eşinden ayrıldıktan sonra evi geçindirebilmek uğruna çocuklarına fazla ilgi gösteremeyen bir eski alkolik (erkek arkadaşıyla da tedavi esnasında tanışmış). Elinden geleni ardına koymamasına ve iyi niyetli olmasına rağmen, kızıyla neler olup bittiğini ve ne yapması gerektiğini bilemiyor pek.

Günümüz Amerikasında "kız kültürü" denen bir olgu var; okullarda, televizyonda, filmlerde, alışveriş merkezlerinde, popüler dergilerde; henüz 18'ine bile basmamış devasa bir nüfusun tüketici olarak potansiyelini sonuna dek sömürmek uğruna yaratılmış, kişiliklerinin en kırılgan olduğu bir dönemde bütün enerjilerini havalı, güzel, çekici, popüler, ince, seksi olmaya harcamalarını sağlayan bir tüketici kültürü. Tabii ki gençlik bugüne dek her zaman daha aşırı uçlarda olmuştur, öte yandan eski zamanların gençlerinin "aşırı"ları bugünün çocukları için normal hale gelmiş durumda; uyuşturucu tüketiminin yaşı iyice düşmüş halde. Filmin yönetmeni Catherine Hardwicke'nin bu kız kültürüyle yüz yüze gelmesi filmin başrol oyuncularından Nikki Reed'i tanımasıyla gerçekleşiyor. O dönem Nikki'nin babasıyla beraber olan Hardwicke, Nikki'yle sıkı bir dostluk kuruyor. Babasıyla ayrıldıktan sonra da devam eden bu dostluk, Nikki 13 yaşlarında yeni okulundayken de devam ediyor. Hardwicke bu dönemde Nikki'nin büyük bir değişime girdiğini farkedip kendisini gerçek hayata döndürmeye çalışıyor. Başarılı bir prodüksiyon tasarımcısı olarak Hollywood'da belli bir isim yapmış olan Hardwicke, Nikki'yi bir günlük tutmaya yönlendiriyor. Sonra beraber bir senaryo yazmaya karar verdiklerinde, Nikki ona okulda yaşadığı dünyayı anlatıyor. Tabii, olayların bu derece inanılmaz olduğuna aklı ermiyor. En başta hafif bir gençlik komedisi çekmek için yola çıkan ikili, çoğunluğu Reed'in gerçek deneyimlerinden oluşan, akıl karışıklığı, öfke, asilik ve uyum sağlayamama korkusuyla dolu yoğun bir senaryo çıkarıyorlar ortaya... "Bir sürü şey dışarı çıkmaya başladı," diyor Reed, "açıklanması zor ama varolan şeyler; annemle aramın nasıl açıldığı, görünüşün nasıl da birden önem kazandığı, gerçek sevgiyle sahtesini birbirinden ayırmanın nasıl zorlaştığı... Ve birden ikimiz de bu hikayenin içinde çok önemli birşeyler olduğunun farkına vardık". Yönetmen Hardwicke ise, senaryonun oluşum sürecini şöyle anlatıyor: "Günümüz kızlarının neler hakkında konuştuklarını öğrenmek isteyerek girişmiştim işe, ama Nikki anlatmaya başladıkça konu herhangi bir gençlik filmi konusunun olabileceğinden çok daha fazla ilginç ve cüretkar olmaya başladı. O anlattıkça, ben onun hikayesine annesi hakkındaki gözlemlerimi eklemeye başladım. Annesi de Mel gibi bir kuafördü. Sonuç başlangıç noktasından tamamen farklıydı. Sahneleri yazarken Nikki'yle beraber oynuyorduk ve anında yazılanın çok canlı ve kuvvetli olduğunu seziyordum."

Senaryonun üzerinde oynanmamış ilk nüshasını sadece 6 günde tamamlıyorlar. Filmde Nikki'nin de oynamasını isteyen Hardwicke, Nikki okuluyla boğuşmaya başlamadan ve 13 yaşında bir kızı oynayamayacak kadar büyümeden evvel filmi çekmek istediğinden aceleyle bir yapımcı arıyor. Senaryoyu bitirdiği gece, gittiği partide yapımcı Michael London ile karşılaşıyor. "Suratında haz dolu bir ifade vardı," diye hatırlıyor London," nedenini söylediğinde senaryonun bir kopyasını istedim. Aynı gece içerisinde okudum; senaryo şaşırtıcı derecede kuvvetli ve etkileyiciydi. Hayatımda en fazla ikinci veya üçüncü defa bir ses bana 'bunu mutlaka

Çocuk yaşta çekici birer dişi olmaya sıvanmak zorunda kalıyorlar.

Dış görünüşleri bir yana, çoğu kendini korunaksız ve zayıf hissediyor.

Filmin yönetmeni Catherine Hardwicke'nin "kız kültürü"yle yüz yüze gelmesi filmin başrol oyuncularından Nikki'yi tanımasıyla başlıyor.

yapmalısın!' diye bağırıyordu.."

Senaryo aynı etkiyi, bir diğer yapımcı Jeffrey Levy-Hinte'de de yapıyor: "Bir anda senaryo korkutucu ve ezici bir etki yarattı üstümde. Çok sert ve provokatifti; ama özünde o kadar samimi ve önemliydi ki yok saymak mümkün değildi. İnsanların kendi duygusal gerçeklerini ifşa ettikleri hikayelerin içine her daim gömülmüşümdür, ne derece cüretkar ve zorlayıcı olursa olsun."

Film Holly Hunter ile hasret gidermek için bir fırsat.

Her halükarda, senaryo herkesin üstünde bu etkiyi yaratmamış, bilakis ergenlerin yaşamına uzlaşmasız ve gerçekçi yaklaşımıyla Hollywood'daki birçok yapımcıyı ürkütmüş. London, yönetmen Hardwicke'e olayların belki de pek istediği gibi yürüyemeyeceğini söylemek zorunda kalmış, ama Hardwicke kolay kolay pes etmemiş; "Ne kadar para alabilirseniz alın, nasıl bir kadro kurabiliyorsak kuralım; bu işi yapacağım" demiş Hardwicke, senaryosundan taviz vermek yerine. Dijital bir kamerayla Reed'i kullanarak bir sahne çekmiş, filmin görünüşünün üç aşağı beş yukarı nasıl olacağını belirlemek için. Senaryo üzerinde uğraşmaya devam etmiş. Sonra Holly Hunter'ın Mel rolüyle ilgilendiğini duyunca, kendisini Nikki Reed ve ailesinin evinde bir gece kalıp senaryonun nereden çıktığını görmesi için bir geceliğine Kaliforniya'ya çağırmış. Hunter senaryonun 13 yaşındaki bir kızla ortak olarak yazıldığını duyunca ağzı açık kalmış. Öte yandan Hunter ile anlaştıktan sonra senaryoda biraz daha değişiklik yapıp Mel karakteri üstünde biraz daha fazla durmuş ve böylelikle her şey tamamlanınca filmi yapma planları gerçeğe dönüşmüş.

Gerçek hayatta Tracy'nin yerindeymiş Reed. Derslerinde başarılı bir öğrenciyken yaşama karşı duyduğu öfkeyle başkaldıran Tracy yerine, Tracy'yi baştan çıkaran, "yaramazlığa" iten Evie'yi (Adem'i baştan çıkaran Havva -ingilizcede Eve- ile "Evil-kötü" kelimesine bir göndermeden oluşuyor bu isim) oynuyor. "Nikki'nin kendini oynaması çok ama çok zor olurdu," diyor Hardwicke, "aynı zamanda Nikki'nin seyircide Tracy'de görmeyi beklediğimiz masumiyete sahip olmadığını düşündüm, çünkü o zaten tüm bunları yaşamış, 'öteki tarafa' çoktan geçmişti."

Bu sebepten Tracy rolü için bir oyuncu arayışına geçiliyor. Zaten Tracy gibi, film boyunca iki ayrı uçta yolculuk yapacak bir karakteri canlandıracak kadar yetenekli bir oyuncu bulmak zorken, birçok oyuncu da filmin hassas konusu yüzünden çekinip rolü reddediyor. Ama sonra Griffin Dunne'ın "Practical Magic" filminde rol almış 14 yaşındaki Evan Rachel Wood ile karşılaşıyor Hardwicke. "Evan'a benzeyen başka kimse yoktu. Onun varolması bile bu filmin gerçekleşeceğine emin olmamı sağladı," diyor ilk filmini çeken yönetmen.

Filmin çekimleriyle ilgili zorlu nokta, kimi cinsel içerikli sahnelerin hassaslığı olmuş. Henüz ergenlik çağındaki kızların cinselliğini anlatırken bayağılaşmamak ile samimiyetten taviz vermek arasında kalınabilir elbette. Öte yandan Hardwicke'in sette kurduğu yakın ve mahrem atmosfer ile genç oyuncularıyla çok iyi anlaşması sayesinde bu sorunun üstesinden gelinmiş.

Filmin yönetmenliği, hızlı bir tempo ve omuz kamerasıyla dikkat çekiyor. Başrollerinde, yönetmen ve senarist koltuğunda kadınlar var "Thirteen"in.. Bir "kadın filmi" diyebiliriz, seyircileri için değil ama yapımcıları için.

Film hem Amerika'da hem Avrupa'da ilgiyle karşılandı. Sundance Bağımsız Film Festivali'nden ve Locarno'dan ödüllerle dönen filme eleştirmenler de genellikle alkış tutuyor.

Genelde filmden bahseden bütün eleştirmenlerin yazısında Larry Clarke'ın ünlü bağımsız yapımı "Kids"den bahis açılıyor. Yani, karşımızdaki epeyce tavizsiz ve acı bir gençlik hikayesi. Öte yandan Larry Clarke'ın erkek çocuklarının tersine kızların dünyası elbette biraz daha duygusal, kırılgan; aynı şekilde Hardwicke'in de yönetmen koltuğunda meseleye biraz daha şefkatli yaklaştığı düşünülebilir. Her halükarda, aldığı tepkiler doğrultusunda ayın izlenmesi şart filmlerinden biri "Thirteen", sert ve karamsar bir dünyayı hazmedebilecek sinemaseverler için. ■

Kahramanlarımızı Ortaçağ'a götüren zaman makinası böyle bir şey...

14. Yüzyıl'da inecek var!

"Cehennem Silahı" serisinin yaratıcısı Richard Donner'dan bir Michael Crichton uyarlaması var bu ay sinemalarda. Amerika'da Kasım ayı sonunda gösterime giren "ZAMAN ÖTESİ" (TIMELINE) eleştirmenlerden pek iyi tepkiler almamış olsa da Crichton hayranı macera tutkunlarının ilgisini çekiyor. Seyircisini 600 yıl öncesine ait bir dünyada, tehlikelerle dolu bir yolculuğa çıkarmayı hedefleyen film, zamanda yolculuk fikrinden yola çıkan bir aksiyon macera.

DERLEYEN: SENEM ERDİNE

Profesör Edward Johnston (Billy Conolly), arkeoloji öğrencilerinden oluşan bir ekiple birlikte, Fransa'nın tarihi ve doğal zenginlikleriyle ünlü Dordogne Vadisi'nde, 14. Yüzyıl'dan kalma bir şatonun kalıntıları üzerinde çalışmaktadır. Asistanı Andre Marek (Gerard Butler), oğlu Chris (Paul Walker), öğrencileri Kate (Frances O'Connor), Stern (Ethan Embry), ve François'yla (Rossif Sutherland) birlikte hem şato hem de yakınlardaki manastır ve köyle ilgili birçok bulguya ulaşmayı başaran Profesör Johnston, ömrü boyunca hayalini kurduğu bu kazıyla ilgili bazı sorunları görüşmek üzere projenin finansörü olan Uluslararası Teknoloji Kurumu'nun yöneticisi Robert Doniger'la (David Thewlis) görüşmeye gider. O gittikten sonra öğrencileri kazı alanında 600 yıldır mühürlü olduğu anlaşılan bir oda keşfederler. İçeri giren Marek ve Kate çok şaşırtıcı şeylerle karşılaşır; odanın mühürlenmesinden önce keşfedilmiş olması mümkün olmayan çift odaklı bir mercek ve 2 Nisan 1357 tarihli bir not. Daha da ilginci, el yazısıyla yazılmış bir yardım çağrısı olan bu notun altında Profesör Johnston'ın imzası vardır. Bu esrarengiz notun sırrını çözmeye karar veren öğrenciler, Johnston'ın arkasından Uluslararası Teknoloji Kurumu'nun New Mexico'daki merkezine gider ve burada Doniger'ın hepsini hayrete düşüren yeni icadıyla karşılaşırlar. Doniger, üç boyutlu objelerin naklini kolaylaştırmak için icat ettiği bu cihaz yoluyla farkında olmadan doğrudan 14. Yüzyıl'a giden bir zaman tüneli açmıştır. Cihazı denemekte ısrar eden Profesör Johnston, 600 yıl öncesine gitmiş ve Fransızlarla İngilizler arasındaki korkunç savaşlara sahne olan bir zaman diliminde sıkışıp kalmıştır. Profesörün peşinden 14. Yüzyıl'a giden ve orada tarihin en kanlı savaşlarından birinin ortasına düşen öğrencilerin hayatta kalmak ve sağ salim geri dönebilmek için verdikleri amansız mücadeleyi hikaye eden filmin başrollerinde "Hızlı ve Öfkeli" filminden tanıdığımız Paul Walker, "Yapay Zeka"da anneyi oynayan Frances O'Connor, Lara Croft'un sevgilisi rolünde izlediğimiz Gerard Butler ve son olarak "Beyaz Zakkum"da karşımıza çıkan ünlü komedyen Billy Connoly var.

Donner, seyircinin ne sevdiğini bilir

Michael Crichton'ın 19. romanından uyarlanan filmin yönetmeni Richard Donner. 1970'lerden bu yana "Omen", "Süperman" ve "Cehennem Silahı" serisi gibi çok iş yapan filmlere imza atan Donner, Hollywood'da ticari başarısı yüksek projelerin yaratıcısı olarak isim yapmış bir yönetmen. Genellikle aksiyonu, korkuyu ya da fantastik öğeler içeren hikayeleri tercih eden yönetmenin, bugün Hollywood'da kendi ürettiği projeleri geliştiren ve hayata geçiren bir sinemacı olarak tek başına bir stüdyo gibi faaliyet gösterdiği söyleniyor. "Timeline"ın hem yönetmenliğini hem de yapımcılığını üstlenen Donner, kariyerine televizyon yapımlarında aktörlükle başlamıştı. Bu arada dönemin başarılı televizyon yönetmenlerinin yanında asistanlık yapma şansı bulmuş, çok geçmeden "Twilight Zone/Alacakaranlık Kuşağı" ve "The

Fransızlar'ın lideri Arnaud'yu oynayan Lambert Wilson, "Matrix" serisinde Merovingian rolünde izlenmişti.

Savaş sahnelerinin gerçekçiliğini çok önemseyen yönetmen, bilgisayar efektlerinden uzak durmaya çalışmış.

Fugitive/Kaçak" gibi 1960'ların ünlü televizyon dizilerinin bazı bölümleriyle yönetmenliğe soyunmuştu. Charles Bronson'ın başrol aldığı bir bilimkurgu gerilim olan ilk filmi "X-15"i 1961'de çekti; gişe rekorları kıran ve korku sinemasının unutulmazları arasına giren ilk büyük filmi "Omen"ı ise 1975'te. Üç yıl sonra "Süperman"in yönetmeni olarak dünya çapında bir ün kazandı. "Süperman" fırtınası dindikten sonra aksiyona ya da fanteziye bulaşmadığı yegane filmi olan "Inside Moves"u çekti. Ne var ki, uyum sorunu yaşayan özürlülerle ilgili bu küçük ama enteresan film pek ilgi görmedi. Donner ise, alıştığı ilgiden mahrum kalmaya dayanamayacağını anlamış olmalı ki izleyen yıllarda bir daha ticari başarısı belirsiz kişisel projelere pek yüz vermedi. Antonia Banderas ile Sylvester Stallone'un rol aldıkları "Assassins"i, Mel Gibson'la Jodie Foster'ın rol aldıkları "Maverick"i ve yine en sevdiği oyuncularından biri olan Mel Gibson ile Julia Roberts'ın rol aldıkları "Conspiracy Theory/Komplo Teorisi"ni çeken Richard Donner'ı birçoğumuz Danny Glover ile Mel Gibson'ın rol aldıkları "Lethal Weapon/Cehennem Silahı" serisinin yapımcısı ve yönetmeni olarak hatırlıyoruz herhalde. Çok iyi gişe yapan ve sinemanın en sevilen ikililerinden birini yaratan bu eğlenceli aksiyon, zaman içinde çekilen devam filmleriyle dört filmden oluşan bir seriye dönüşmüş, 1998'de gösterime giren dördüncü filmden sonra toplam hasılatı bir milyar doları bulan "Cehennem Silahı" serisi bütün zamanların en karlı aksiyon projelerinden biri olmuştu. Böylece Richard Donner da seyircinin ne istediğini en iyi bilen sinemacılardan biri olarak Hollywood'daki ününü pekiştirmişti. "Timeline", yönetmenin "Cehennem Silahı 4"ten sonra çektiği ilk film. Donner, iki proje arasında bir hayli uzun bir ara vermiş gibi görünüyor ama öyle değil aslında. "Timeline"ın çekim öncesi hazır- ⇒

Frances O'Connor (Kate), Billy Connoly (Prof. Johnston) ve Paul Walker (Chris).

Paul Walker bu filmde rol alırken, henüz "Hızlı ve Öfkeli"yle üne kavuşmuş değildi.

Donner, film için Montreal'de gerçek boyutlarda bir şato inşa ettirmiş.

Lady Claire rolünde Anna Friel.

lıkları çeşitli sebeplerle o kadar sık kesintiye uğramış ve dolayısıyla da o kadar uzun bir zaman dilimine yayılmış ki filmin prodüksiyon süreci ortalama bir filminkinden çok daha uzun sürmüş. Böyle olunca da gösterim tarihi devamlı ertelenmiş. "Her filmin zorlukları vardır ama biz yalnızca senaryo için bir yılımızı harcadık" diyor yönetmen. Üstelik bu yalnızca başlangıç olmuş. Sonra mekan aramaya başlamışlar ve önce filmin geçtiği yer olan Fransa'nın Dordogne Vadisi'ni gözden geçirmişler. Burayı 14. Yüzyıl'da geçen sahneleri çekmek için fazla modern bulunca İngiltere'de karar kılmışlar ancak bu sefer de bir salgın hastalık nedeniyle ülkeyi terk etmek zorunda kalmışlar. "Sonra arkadaşlar Berlin'in dışındaki ormanlık arazide uygun bir yer buldular" diye anlatıyor Donner. "Tam o sırada 11 Eylül yaşandı. O anda yurdundan uzakta çalışan bir yönetmen olmak istemediğim için Amerika'ya geri dönmek istedim. Yalnız Birleşik Devletler bizim için çok pahalıydı. Böylece Kanada'ya yöneldik. Uzun süre mekan aradık ve sonunda Montreal'e bir saat uzaklıkta aradığımız yeri bulduk. Bu arada iki yıl geçmişti."

Esnek bir uyarlama

Görünüşe bakilirsa "Timeline", bir hayli esnek bir uyarlama. Hatta bu sebeple yönetmen oyuncularından romanı hiç okumamalarını istemiş. Romanın yazarı filmin yapımcı kadrosu içinde yer aldığına göre durumdan haberdar olmalı. Nitekim Richard Donner, bütün değişiklikleri Michael Crichton'la görüş alışverişi içinde yaptıklarını, ara sıra tartışmalar yaşandığını ama sonunda anlaşmaya vardıklarını söylüyor. Arkeoloji ögrencilerinden biri olan Andre Marek ile savaşa katılan Fransız soylularından biri olan Lady Claire (Anna Friel) arasındaki aşk, romanda yer almıyor örneğin. Seyirciyi bir hayli yoğun bir aksiyon bombardımanına tutan filmin yalnızca bu aşkla ilgili sahnelerde biraz sükunete kavuştuğu söyleniyor. Bu arada, Jeff Maguire'in senaryo taslağını yeniden elden geçiren senaryo yazarı George Nolfi de Lady Claire'i Fransızlar'ın lideri Arnaud'nun kızkardeşi yaparak hikayeyi biraz zenginleştirmek istemiş. Romanda tutkulu ve çalışkan bir arkeolog olan, Paul Walker'in canlandırdığı Chris karakteri ise filmde arkeolojiden pek anlamayan ve yalnızca babasının öğrencilerinden biri olan Kate'e yakın olmak için olaylara karışan bir gence dönüşmüş. Donner'a sorarsanız bunlar romanın özüne ya da Crichton'ın ele aldığı meseleye hiç de zarar vermeyen masum değişiklikler. Crichton'ın romanı, Donner'ı en fazla zamanda yolculuk meselesini ele alış biçimiyle etkilemiş. Ona göre romanın özü burada, bunun dışındaki ayrıntılarsa ticari sinemanın gereklerine göre yeniden düzenlenebilir pekala.

Michael Crichton, "Timeline"ı yazarken 14. Yüzyıl'a daha önce hiç bakmadığımız bir gözle bakmak dürtüsüyle hareket ettiğini söylüyor bir röportajında. "İnsanları bilgiye dönüştürüp, evrende açtığı bir kanal yoluyla nakledebilen bir teknoloji hayal ettim" diyor. "Böylece, pırıl pırıl parlayan zırhları içindeki şövalyelerin ve kederli küçük hanımların yaşadığı bir zamana giden 21. Yüzyıl insanlarının hikayesini anlatabilecektim. O dönemin ne kadar renkli, ne kadar

Michael Crichton'tan perdeye

"Timeline"dan önce, hemen hepsi sinemaya uyarlanan birçok best-seller'a imza atan yazarın bilimkurgu gerilim ve fantazi türündeki romanları 70'li yıllardan bu yana Hollywood'un gözündeki cazibesini koruyor.

The Andromeda Strain (1971)

Yazarın ilk romanı, yayınlandıktan iki yıl sonra Robert Wise yönetmenliğinde sinemaya uyarlanmıştı. 1972'de en iyi sanat tasarım ve kurgu dallarında Oscar'a aday gösterilen film, en iyi Crichton uyarlamalarından biri sayılıyor. Dünyayı, öldürücü bir uzay virüsünden kurtarmaya çalısan bilimadamlarının hikayesini anlatan filmde Arthur Hill, David Wayne, James Olson ve Kate Reid rol alıyordu.

The Terminal Man (1974)

George Segal, kafasına aldığı bir darbeden sonra kontrol edemediği öfke nöbetleri geçirmeye baslayan basarılı bilimadamı Henry Benson'ı oynuyordu. Nöbetleri önlemek için tıbbın son imkanlarından yararlanarak bir beyin ameliyatı gerçeklestiriliyor, ne var ki birdenbire Los Angeles sokaklarına ölüm saçmaya baslayan Henry Benson'ın öfkesine bu da çare olmuyordu. Crichton'ın en tipik romanlarından biri olan "The Terminal Man"den uyarlanan film, teknoloji ne kadar ileri giderse gitsin insani zaaflarımızdan kurtulamadığımız sürece felaketlerin önüne geçemeyeceğimizi söyleyen bir bilimkurgu gerilimdi.

The First Great Train Robbery (1979)

1855'te gerçeklestirilmis bir tren soygunundan esinlenerek yazdığı kendi romanından uyarladığı bu gerilim filmi, Crichton'ın en basarılı yönetmenlik çalısmalarından biri olarak görülür. 1980'de Edgar Allen Poe ödülüne layık görülen filmde Sean Connery, sevgilisi Miriam (Lesley Anne-Down) ve İngiltere'nin en büyük kilit ustası olan arkadası Agar'la (Donald Sutherland) birlikte altın külçeleri tasıyan hareket halindeki bir treni soymayı planlayan Edward Pierce adındaki usta hırsızı oynuyordu.

Jurassic Park (1993)

Tarih öncesinden kalma DNA'ları kullanılarak hayata döndürülen ve insanların basına bela olan dinozorların hikayesini hepimiz hatırlıyoruz herhalde. Steven Spielberg, Crichton'ın en çok satan romanlarından birinden uyarladığı bu filmle ekonomik güçlük içindeki Universal'i kurtarmıs ve karsılığında onlardan uzun zamandır çekmeyi hayal ettiği projesi "Schindler'in Listesi" için söz almıstı. Universal sözünde durdu, "Jurassic Park" da üzerine düseni yaptı. "Schindler'in Listesi' gösterime girdiğinde altı aydır gösterimde olan "Jurassic Park", "E.T"nin gise rekorunu çoktan kırmıstı. Bu filmden sonra Michael Crichton'ı tanımayan kalmadı. 1997'de aynı kadro devam filmi için biraraya geldi ve Crichton'ın yeni romanı "The Lost World" de sinemaya uyarlandı. Joe Johnston'ın yönettiği 2001'deki üçüncü devam filminde ve 2005'te gösterime girmesi planlanan dördüncü devam filmindeyse Crichton'ın adı sadece karakterlerin yaratıcısı olarak geçiyor.

Ortaçağ'da kapana kısılan arkeoloji öğrencileri, hem hayatta kalmaya hem de 21. yüzyıla geri dönmenin yolunu bulmaya çalışacaklar.

21. yüzyıldan gelen Kate, Chris ve Prof. Johnston, 14. yüzyılda birbirlerini bulmayı başarıyor.

romantik ama aynı zamanda ne kadar vahşi ve acımasız bir dönem olduğunu göstermek istedim."

Filmin yapımcılarından biri olan, Richard Donner'ın eşi Lauren Donner, çok etkileyici ve sürükleyici bir macera sunduğunu düşündükleri hikayenin önüne geçmesini istemedikleri için yıldız oyuncu kullanmaktan kaçındıklarını söylüyor. Paul Walker'ın bu filmin kadrosuna girdiği zaman henüz "Hızlı ve Öfkeli"de oynamamış olduğunu hatırlatalım. Donner, yalnızca yıldız oyunculardan değil, özellikle bu tür aksiyon macera filmlerinde artık prodüksiyonun vazgeçilmez bir parçası haline gelen özel efektlerden ve bilgisayar grafik teknolojisinin sağladığı imkanlardan da uzak durmaya çalışmış. Hem aksiyonun hem de setlerin olabildiğince gerçek görünmesini isteyen yönetmen, Montreal'deki çekim alanlarında gerçek boyutlarda dev bir şato inşa ettirmiş. "Savaş alanındaki aktörlerin ve yüzlerce figüranın gerçek bir şatoya karşı savaşıyormuş gibi hissetmelerini istedim" diyor. "İçeridekilerse, şatonun kalın duvarları arkasında gerçekten güvende hissetmeliydi. Bilgisayar grafik teknolojisi ya da efektlere ağırlık vermiş olsaydık aynı gerçeklik duygusunu yakalamamız mümkün olmazdı."

Kuzey Amerika'da Kasım ayı sonunda gösterime giren film, dergiyi baskıya hazırladığımız sırada iki buçuk haftadır gösterimdeydi ve doğrusu ne gişede ki ne de eleştirmenlerin gözündeki durumu pek parlak görünmüyordu. İki buçuk haftanın sonundaki hasılatı 17 milyon dolara yaklaşan 80 milyon dolar bütçeli film, Amerikalı 113 yönetmenin yalnızca 13 tanesinden geçer not alabilmiş. Eleştirmenlerin çoğu, filmin karton karakterlerle dolu, inandırıcılıktan yoksun, sıradan bir aksiyon macera olduğunda birleşiyorlar. Bu arada Crichton'ın, romanının haklarını Paramount'a neredeyse bedavaya verdiği yolunda söylentiler var. Bir gazetecinin konuyla ilgili sorusunu cevaplarken bu söylentileri doğrulayan enteresan açıklamalarda bulunan yönetmen Richard Donner, "Paramount anlaşma yaptıktan sonra çevirdiği dolaplarla ünlü bir stüdyodur" diyor. "Bu kez de, tam çekime başlayacağımız sırada gelip, sizin ücretiniz çok yüksek olduğu için filmi yapamayacağız, dedi. O durumda siz olsanız ne yaparsınız? Projeye kendinizi adamışsınız. Filmi seviyorsunuz. Hayatınızın bir yılını bu işe vermişsiniz. Yürüyüp gider misiniz? Yoksa fikirlerini değiştirmek için savaşır mısınız? Belki de sonunda köşeye sıkıştığınız için, lanet olsun, yapacağım, demek zorunda kalırsınız. Böyle tanınıyorlar ve bize de aynısını yaptılar işte."

"Zaman Ötesi" Crichton'ın en iyi romanlarından biri değil belki ama film, yazarın hayranlarının ilgisini çekebilir yine de. Eleştirmenler pek tutmasa da kafa yormadan eğlenmek isteyen macera filmi tutkunlarına tavsiye edilebilir. ■

Rising Sun (1993)

Crichton'ın romanından Philip Kaufman yönetmenliğinde sinemaya uyarlanan filmde Sean Connery ve Wesley Snipes, Los Angeles merkezli bir Japon sirketinin ofislerinden birinde ölü bulanan genç bir tele kızın cinayetini

arastıran ve bu arada hem Japon kültürü hem de ileri teknolojiler hakkındaki bilgilerinin sınırlarını zorlamak durumunda kalan iki detektifi canlandırıyorlardı. Kaufman, Crichton ve Michael Backes'in birlikte yazdıkları senaryosuyla zayıf bulunan film, elestirmenler tarafından yalnızca Philip Kaufman'ın yönetmenlik becerisi sayesinde ayakta durabilen, inandırıcılıktan ve derinlikten yoksun bir aksiyon olarak değerlendirilmisti.

Disclosure (1994)

Crichton'ın bir avukattan dinlediği gerçek bir olaydan esinlenerek yazdığını söylediği romandan Barry Levinson tarafından uyarlanan taciz konulu bu gerilimde mutlu bir evliliği olan basarılı bir bilgisayar uzmanının terfi hayalleri suya düser.

İstediği pozisyona dısarıdan biri, üstelik ilişkilerine kaldıkları yerden devam etmekte kararlı eski sevgilisi getirilmistir çünkü. Aralarındaki mücadelede bütün kozlarını kullanmaya kararlı görünen kadının karsısında giderek köşeye sıkıstığını hisseden adam, taciz davası açmaya karar verir ama dava isleri daha da karıstırmaktan baska ise yaramaz.

Congo (1995)

Crichton'ın, "King Solomon's Mines"a duyduğu hayranlık nedeniyle 20. Yüzyıl'da geçen benzer bir macera yaratmak isteğiyle yazdığını söylediği bu roman, Frank Marshall tarafından sinema uyarlandı. Ancak bu uyarlama ne yazarın kendisini ne de elestirmenleri memnun etmemisti. Genç bir bilimadamı tarafından bir tür isaret dili öğrenmek üzere eğitilen bir dağ gorilinin, aç gözlü elmas avcılarını da pesinden sürükleyerek doğduğu ormanlara dönüsünün hikayesini anlatan filmde Laura Linney, Dylan Walsh ve Ernie Hudson rol alıyordu.

Sphere (1998)

Dustin Hoffman, bir matematikçi, bir fizikçi ve bir biyokimyacıdan olusan ekibiyle birlikte okyanusun bin fersah dibindeki üç yüzyıl öncesinden kalma bir gemiyi arastırmak üzere görevlendirilmistir. Uzaylılara ait olduğundan süphelenilen gemide esrarengiz bir küreyle karsılasırlar.

Giderek tehlikeli bir boyut kazanan arastırmayı yürütenler, zaman içinde korkunç bir zihinsel ve duygusal karmasanın içine düser ve ne kendilerine ne de birbirlerine güvenemez hale gelirler. Barry Levinson tarafından uyarlanan film, Crichton romanlarında sık rastlandığı üzere insani zaaflarımızdan, özellikle de korkularımızdan yola çıkan bir bilimkurgu gerilimdi.

The 13th Warrior (1999)

Crichton'ın, Avrupa'nın en eski destanlarından biri olan "Beowulf"tan eğlenceli bir hikaye çıkartılabileceğini kanıtlamak iddiasıyla yazdığını söylediği "Eaters of the Dead" adlı romanından uyarlanan film, John McTiernan'la

Crichton'ın birlikte yönettikleri fantastik bir maceraydı. Antonia Banderas, Diane Venora ve Ömer Şerif'in rol aldığı filmde Banderas, kuzey Avrupalı savasçılarca kaçırılan ve kendileriyle birlikte önüne çıkan her seyi yiyip yutan esrarengiz yaratıklara karsı savasmak zorunda bırakılan Doğulu bir saray görevlisini oynuyordu.

Alman sinemasının son yıllarda çıkarttığı en başarılı filmlerden birisi olan "GOOD BYE, LENIN!", Almanya'nın birleşme sürecinde geçen, komik ve duygusal bir hikaye anlatıyor. ENGİN ERTAN

"Doğu"nun "batı"şı

Duvarın yıkılışından bu yana çekilmiş Alman filmlerini iki gruba ayırabiliriz. Geçmişin izlerini taşıyanlar ve taşımayanlar. Gerçekten de kimi son dönem Alman filmlerini izlediğinizde, sadece 15 yıl öncesinde bu ülkenin ikiye bölünmüş olduğuna dair ipuçlarına rastlamanız çok zor. Geçmişin üzerine giden filmlerdeyse farklı yaklaşımlar var. Bunlardan, ne yazık ki, daha yaygın olanı, Soğuk Savaş döneminin yarattığı travmanın tüm suçunun Alman Demokratik Cumhuriyeti'nin, başka bir deyişle eski Doğu Almanya'nın üzerine atılması. Kaldı ki bu tavrı gerçek hayatta da gözlemlemek mümkün. Eski Doğu Almanya vatandaşları hâlâ ikinci sınıf insan muamelesi görüyorlar, daha zor iş buluyorlar veya daha düşük ücretlerle çalıştırılıyorlar. Sürekli espri konusu olmalarıysa cabası. Çoğu "Batılı" ile konuşurken, laf bu konuya geldiğinde "Doğulular mı? Komiklerdir vesselâm" şeklinde başlayan ve çeşitli şakalarla devam eden muhabbetlere denk gelmeniz mümkün. Üstelik bu bakış açısı, neredeyse kolektif bir bilinç olarak dünyanın başka yerlerinde de hakim durumda.

Oysa eski Doğu Almanlar için durum çok farklı. Baskı altında yaşadıkları bir dönemin ardından gelen bu büyük hayalkırıklığı onları hassaslaştırmış olsa bile, aralarında hâlâ sosyalist değerlere inananlar, geçmişe çok da karamsar bakmayanlar var. Hatta işsizlik sorunu nedeniyle rahatlıkla kendisine yol bulan, ciddi bir Neo-Nazi sempatizanlığıyla uğraştıkları düşünülürse, belki de bugün onlar için çok daha iç karartıcı. Çeşitli belgesellerde, televizyon programlarında veya birebir konuşmalarda denk gelebileceğiniz bir durumsa, geçmişlerini yitirmekten korkmaları. Evet, hemen hepsi duvar varken yaşadıkları baskıdan, sınırlanmış hayattan kurtulmaktan fazlasıyla memnunlar. Artık farklı bir dünyada, farklı bir gerçeklik içerisinde yaşadıklarını da kabul ediyorlar. Ancak hayatlarının bir bölümünü (hatta yaşı ilerlemiş olanları düşünürsek, büyük bir bölümünü) geçirdikleri mekanı kaybetmekten şikayetçiler. Caddelerin veya meydanların isimlerinin değişmesinden başlayarak, eski Doğu Almanya'yı batılılaştırma operasyonu neredeyse tüm anılarını ellerinden alıp götürmekte. Örneğin geçtiğimiz sezon izlediğimiz, Hannes Stöhr'ün yönettiği "Berlin Almanya'dadır" (Berlin is in Germany) duvar yıkıldıktan sonra hapisten çıkan, eski Doğu Alman vatandaşı Martin'in yeni Almanya'ya uyum sağlama sürecini konu alıyordu. Karakterin taksi şoförü olmak için gireceği sınavlara hazırlanışı, değişen sokak ve meydan isimlerine alışamaması, tam da bu duruma işaret ediyordu.

İşte böylesi bir dönemde gösterime giren "Good bye, Lenin!" farklı bir yaklaşımla dikkat çekti. Açılış bölümünü saymazsak, DDR'in (Alman Demokratik Cumhuriyeti) kuruluşunun 40. yıldönümünü kutlamakta olduğu 7 Ekim 1989 ve iki Almanya'nın resmi olarak birleştiği 3 Ekim 1990 aralığında geçen film, bu döneme mümkün olduğunca objektif şekilde bakıyordu. "Ah, o eski güzel Doğu Almanya günleri" gibi ucuz bir romantikleştirme tavrına bürünmese de, açıkça Doğu Almanya nostaljisi yapmaktaydı. Dolayısıyla Almanya'da ciddi bir sosyal fenomene dönüştü. Sinema salonlarına yaklaşık 6 milyon 400 bin izleyici çekmesi de pek şaşırtıcı bulunmadı.

Öncelikle filmin hikayesini ele alalım. Christiane Kerner (Katrin Sass) iki çocuğuyla beraber yaşayan bir kadındır. Kocasının Batı Almanya'ya kaçmasının ardından kendini çocuklarına olduğu kadar, devletine, yani Alman Demokratik Cumhuriyeti'ne adamıştır. Her şeyiyle kusursuz bir yoldaş olan Christiane okullarda çalışır, çocuklara marşlar öğretir, sorunları olan vatandaşlara dilekçeler yazar. Yaptığı çalışmalar nedeniyle örnek bir vatandaş olarak gösterilir, çeşitli ödüller kazanır. Ancak çocukları biraz daha farklı tellerden çalmaktadır. Babasının kaçışından sonra annesinin geçirdiği depresyondan ciddi şekilde etkilenen Alexander (Daniel Brühl) artık çocukluk hayallerinden çok uzakta seyretmektedir. Küçük bir çocukken kahramanı, uzaya çıkan ilk Alman olan Sigmund Jähn iken (söylenene göre, '70'li yılların sonlarında hemen her Doğu Almanya vatandaşı çocuk için böylesi bir konumdaymış) ve bir kozmonot olmak hayallerini süslerken, büyüyünce bir televizyon tamircisi olmuştur. Çoğu genç gibi o da sistemle takışmakta, bu nedenle annesiyle ters düşmektedir. Ablası Ariane (Maria Simon) ise küçük bebeğini babasız olarak büyütmeye çalışmakta ve sistem hakkında kardeşinden pek de farklı düşünmemektedir.

7 Ekim 1989 gecesi Alexander pek çok insanla beraber basın özgürlüğü için yapılan bir protesto yürüyüşüne katılır. Üyesi olduğu parti tarafından verilen kutlama yemeğine gitmekte olan Christiane oğlunun polisler tarafından yaka paça götürülüşüne şahit olur ve bir kalp krizi geçirerek olduğu yere yıkılır. Alexander gözaltından çıkıp, hastaneye koştuğunda annesinin komada olduğunu öğrenir. Kadının komadan sağ çıkıp, çıkmayacağıysa henüz kesin değildir.

Almanya'da ciddi değişiklikler yaşanırken, Christiane her şeyden habersiz uyur. Doğu Almanya'nın sınırlarını açışına, pek çok Doğulunun Batıya ilk geçişine ve duvarın yıkılışına şahit olmaz. Aynı dönemde yetişkin olmaya doğru adım atan Alexander'in hayatındaki

Filmde o dönemin Almanyası başarıyla yeniden yaratılmış.

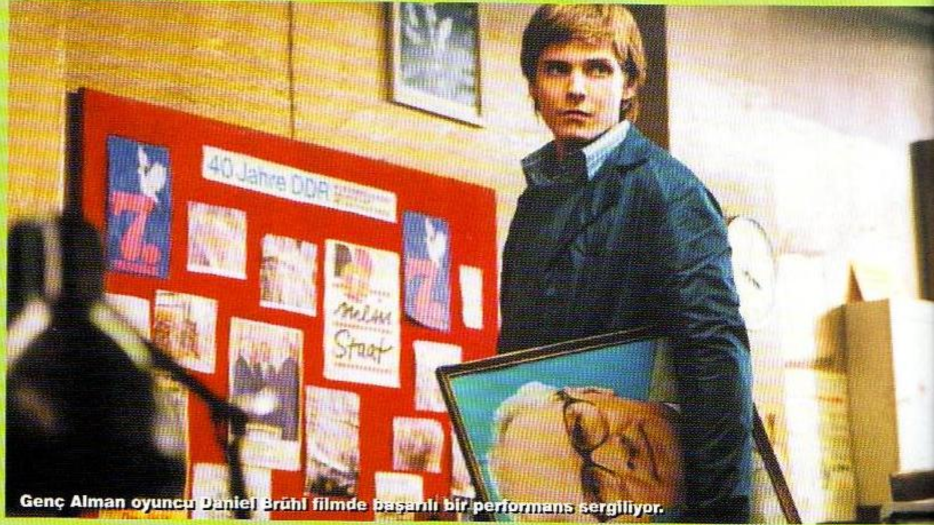
Alexander bir yandan annesiyle ilgileniyor, diğer yandan da hemşire adayı Lara ile aşk yaşıyor.

Eski meslektaşlarının katıldığı bir doğum günü partisi de hasta anneden esirgenmiyor.

değişikliklerden de bihaber kalır. Annesinin bakımından sorumlu Rus göçmeni hemşire Lara (Chulpan Khamatova) Alexander'in ilk aşkı olur. Genç erkek hem annesini yalnız bırakmamak, hem de Lara'yı görmek için hastaneye sık sık uğrar. Diğer yandan Ariane eğitimini yarıda bırakmış ve Burger King'de çalışmaya başlamıştır. Yeni erkek arkadaşıysa bir Batılı olan Rainer'dir (Alexander Beyer).

8 ay sonunda Christiane komadan çıkar. İkinci bir kriz geçirmesi ciddi sonuçlar verebilecektir, dolayısıyla doktorlar fazla heyecanlanmaması gerektiğinin altını çizerler. Ancak başka insanlarla iletişim halinde olduğu takdirde Christiane'nin büyük bir şok yaşaması imkansızdır, zira komada geçirdiği 8 ay boyunca inandığı değerlerin her biri yok olmuştur. Bu nedenle Alexander annesini eve götürmeye karar verir. Kadının kaldığı odayı eskisi gibi dekore eder ve sanki hayatın 8 ay öncesinde yaşandığı gibi devam ettiğini zannetmesini sağlar. Uydu antenleri satan bir şirkette beraber çalıştığı arkadaşı Denis'in (Florian Lukas) yönetmen olmaya dair arzusundan da faydalanır ve ikisi kafa kafaya verip sahte haber bültenleri hazırlarlar. Daha sonra da bunları videodan Christiane'ye o günün haberleri gibi izletirler. Dışarıda hayat değişir, Doğulular daha geniş imkanlar için Batı'ya, Batılılar ise hayat daha ucuz olduğu için Doğu'ya kaçar ve Batı Almanya Dünya Kupası'nda mücadele ederken, Doğu Almanya Christiane'nin küçük odasında eskisi gibi yaşamaya devam eder.

Baştan söylemek gerek, Wolfgang Becker'in filmi gerçekten çok parlak bir fikre dayanıyor. Tom Tykwer, Dani Levy ve Stefan Arndt ile beraber X Filme Creative Pool yapım şirketinin kurucularından olan Becker, tam da bu oluşumun ideallerine uygun bir film gerçekleştirmiş. X Filme'nin yola çıkarken kendisine belirlediği en büyük amaç, içeriği asla boşlamayan ve seyircisinin zekasını ciddiye alan, iddialı popüler sinema örnekleri üretmek. Açıkçası "Good bye, Lenin!" Avrupa'da popüler sinemanın izlemesi gereken yol açısından örnek bir film olarak kabul edilebilir. Her şeyden önce sinema dili, yapısı ve izleyiciyle kurduğu iletişim açısından son derece açık bir filmle karşı karşıyayız. Becker filmini asla kişiselleştirmiyor ve her yeni adımda seyirciyi biraz daha öykünün içine çekiyor. Diğer yandan filmin öyküsü Almanya'nın kendi siyaset tarihinden, ancak herkesin üzerinde üç aşağı beş yukarı fikir sahibi olduğu bir konudan besleniyor. Ancak filmin sosyo-politik boyutu gayet evrensel bir konuyla, yerinde bir duygusallıkla işlenmiş anne-oğul ilişkisiyle harmanlanıyor. Zaten Alexander'in annesiyle ilişkisi, onunla aynı kuşaktan gelen insanların Doğu Almanya ile olan ilişkilerini sembolize ediyor. Teoride dünyanın hemen her yerindeki izleyicilere ulaşabilecek, rahatlıkla evrensel anlamda başarı (hem ticari hem de eleştirel anlamda) kazanabilecek bir film "Good bye, Lenin!". 2003 yılı içerisinde topladığı ödüllere ve farklı ülkelerde kazandığı ticari başarıya bakılırsa, bu teorinin pratikte de karşılığını bulduğunu söyleyebiliriz.

Genç Alman oyuncu Daniel Brühl filmde başarılı bir performans sergiliyor.

Filmin müzikleri "Amelie"den tanıdığımız Yann Tiersen'in imzasını taşıyor.

Becker ve senaryoyu beraber kaleme aldığı Bernd Lichtenberg'in en büyük başarıları, mevzubahis dönemde gerçekten yaşanmış kimi olayları filme yedirişleri. Alexander ve Denis'in Christiane için hazırladıkları sahte haber bültenleri (son yılların favori teması olan alternatif gerçekliğe mütevazı bir katkı) vasıtasıyla kimi belge görüntüleri de devreye giriyorlar ve Almanya'nın birleşme sürecini bize birebir yaşatıyorlar. Duvarın yıkılışına, ortak para birimine geçilişine, süper marketlerin boşalmasına, birikmiş paralarını Alman Markı ile değiştirmek için bankaların önünde kuyruklar oluşturan Doğu Almanlara, istihbarat bürolarının basılıp, "Stasi dışarı!" çığlıklarıyla belgelerin imha edilişine şahitlik ediyoruz. O yılların Berlininin yeniden yaratılışı, birdenbire kendimizi eski Alexander Meydanı'nda buluşumuz, hepsi son derece inandırıcı ve başarılılar.

Diğer yandan, daha önce de bahsettiğimiz, anne-oğul ilişkisinin tüm bu sosyo-politik altyapıyla içiçe geçirilmesi var. Becker ve Lichtenberg bu iki karakter arasındaki ilişkiyi işlemekte de son derece başarılılar. Öyle ki, filmin bahsettiği olaylar üzerine hiç fikir sahibi olmayan birisi bile sırf bu yönüne yoğunlaşarak yoğun bir keyif alabilir. Ayrıca "Good bye, Lenin!"in bir sosyal fenomene dönüşmesini sağlayan nostalji duygusu da büyük ölçüde bu duygusal tavırdan kaynaklanmakta.

Alexander filmde Doğu Almanya'nın belleğinde hep annesiyle özdeşleşmiş bir ülke olarak kalacağını dile getiriyor. Bu cümle son derece önemli, zira eski Doğu Almanya vatandaşlarının, bu ülkeyi en azından bir anı olarak yaşatma yönündeki taleplerini destekliyor. Birleşme sonrasında Doğu'ya ait hemen her şeyin yok edilmesi süreci eleştirilirken, bir sürü ufak tefek obje veya ürün de karşımıza çıkıyorlar; trabant'lardan ("trabi" diye de bilinen, Doğu Alman üretimi otomobiller), zamanında Doğu Almanya'da piyasaya sürülmüş çeşitli tüketim maddelerine kadar... Bunların filmden sonra neredeyse birer koleksiyon malzemesine dönüşmeleriyse dikkat çekici. "Good bye, Lenin!"in gündeme getirdiği Doğu Almanya nostaljisinin, RTL aracılığıyla ekranlara gelen "Die DDR Show"a kadar uzanmasıysa gerçekten ilginç. Elbette bu filmle ilgili çoğu yazıda denk geleceğiniz "ostalgie" (Nostalji anlamına gelen "nostalgie"nin başındaki "n"nin atılmasıyla oluşturulmuş bir kelime. "ost"un Almanca'da "doğu" anlamına geldiğini göz önüne alırsak, "ostalgie"nin de "doğuya yönelik nostalji" anlamına geldiğini söyleyebiliriz) kavramını da atlamayalım.

Son noktada "Good bye, Lenin!" yaratıcı, dinamik ve keyifli bir film. Seyircisini güldürmekle, duygulandırmak arasında tutarlı bir denge kuruyor. Ele aldığı dönemi yeniden yaratmaktaki başarısı kadar, bakış açısındaki objektiflikle de takdire layık. Gerek Almanya'da, gerekse gösterime girdiği diğer Avrupa ülkelerinde kazandığı ticari başarı (örneğin Fransa'da 1 milyonun üzerinde izleyiciye ulaştı) ve topladığı övgüler kadar, kazandığı ödüllerle de iştah kabartıcı. İlk gösteriminin yapıldığı Berlin Film Festivali'nde En İyi Avrupa Filmi seçilerek Mavi Melek ödülü kazanan "Good bye, Lenin!", ayrıca Alman Film Ödülleri'nde de En İyi Film, En İyi Yönetmen, En İyi Erkek Oyuncu (Daniel Brühl) dahil olmak üzere toplam 8 ödül kazandı. Geçtiğimiz ayın başlarında da Avrupa Film Akademisi'nce En İyi Film, En İyi Yönetmen ve En İyi Erkek Oyuncu (Daniel Brühl) dallarında ödüle layık görüldü. Filmin En İyi Yabancı Film kategorisinde Altın Küre ve Oscar'larda da ses getirmesi bekleniyor. Özetle yılın en çok ödül kazanan Avrupa filmlerinden birisiyle karşı karşıyayız. Filmi izlemek için yeterli sebep olan tüm bu saydıklarımızın yanına, Lenin heykelinin helikopterle taşındığı sahneyi ("Tatlı Hayat"ın açılışına bir gönderme) de ekleyelim, zira en azından bu sahneden etkilenmemek neredeyse imkansız. ■

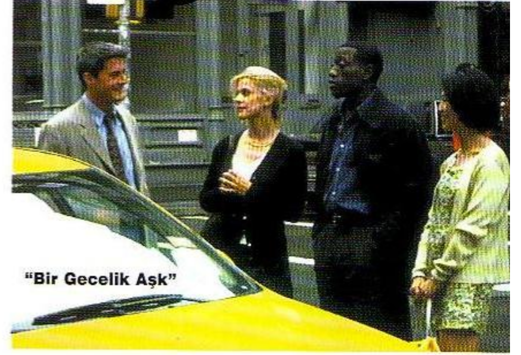

Çocuklarının Christiane için hazırladıkları "sanal dünya" zaman zaman zor bir oyuna dönüşüyor.

Yönetmen Wolfgang Becker (oturan) sette.

Son derece etkileyici bir anne-oğul ilişkisi bizleri bekliyor.

Sürekli deniyor

Belirli bir tarza bağlı kalmaktan hoşlanmayan ve farklı şeyler deneme merakıyla dikkat çeken MIKE FIGGIS, günümüz sinemasının ilgiye değer yönetmenlerinden. Bu ay içerisinde sinemalarımıza uğrayacak "Kabus" (Cold Creek Manor) ise, 3 yıllık bir deneysel sinema döneminden sonra, yönetmenin tekrar klasik sinemanın sakin sularına döndüğü bir örnek. ENGİN ERTAN

"Bir Gecelik Aşk"

Sinema tarihinin en nev'i şahsına münhasır yönetmenlerinden birisi. Dağınık ve uzun saçları, umursamaz ifadesini tamamlayan salaş haliyle uyum sorunu yaşayan bir dahi intibası uyandırabilir ama fazla abartmamak lazım. Hoş, son yıllarda çektiği deneysel filmler sonrasında ona böylesi bir yakıştırmayı uygun görenler de var, katılıp katılmamaksa kişisel tercihe kalmış. Kendisinin zamanında stilize kara filmden, kendi halinde bağımsız prodüksiyonlara, hatta stüdyo için çekilmiş romantik bir drama kadar türlü çeşitli kalıba girmişliği var. Bir tarafta "Elveda Las Vegas" (Leaving Las Vegas) ile kazandığı, yönetmen ve senaryo dallarında iki Oscar adaylığı, diğer tarafta doğru düzgün dağıtıma girememiş, garip filmi "Otel" (Hotel)... Başta da söylediğimiz gibi, pek benzerine rastlanmayacak tarzda bir yönetemen Mike Figgis.

1948 yılında İngiltere'de dünyaya gelen Figgis, küçük yaştayken ailesiyle beraber Kenya'ya gitmiş. 8 yaşına kadar Nairobi'de kaldıktan sonra ülkesine geri dönmüş. Londra'da müzik eğitimi görmüş ve The Gas Board isimli bir Rhythm & Blues grubunun kurulmasında rol almış (sözkonusu grubun solisti Bryan Ferry imiş ve internetteki çeşitli bilgilere bakılırsa piyano çalmayı Figgis'ten öğrenmiş).

Mike Figgis The Gas Board'dan ayrıldıktan sonra The People Show isimli bir tiyatro grubuna katılmış. Bu grup içerisinde çeşitli sahne prodüksiyonlarında görev aldıktan sonraysa tiyatro yönetmenliğine geçiş yapmış. Aynı dönemde Ulusal Film Okulu'na başvurmuş ancak kabul edilmemiş. 1984 yılındaysa "The House" isimli televizyon filmiyle ilk kamera arkası deneyimini yaşamış. İngiltere'de beğeniyle karşılanan bu 60 dakikalık televizyon draması, ilk uzun metraj filme doğru giden yolda Figgis için büyük bir adım olmuş.

1988 yılında yönettiği "Stormy Monday"'in beğeniyle karşılanan bir ilk film olduğunu söyleyebiliriz. Başrolleri Sean Bean, Melanie Griffith, Tommy Lee Jones, Sting gibi isimlerce paylaşılan ve İngiltere'deki karanlık bir gece kulübünü kendisine mesken tutan bu stilize neo-noir'ın Figgis'e özgü tipik özellikler barındırdığını iddia etmek yanlış olmaz. Öncelikle filmde etkin şekilde rol oynayan müziğin Figgis'e ait bestelerden oluştuğunu belirtmek gerek. Sonraki filmlerinin de müziklerini besteleyecek olan Figgis, müziği atmosfer yaratmak için etkin bir unsur olarak kullanmasıyla dikkat çeken bir yönetmen. Ancak filmleri için gerekli atmosferi sadece işitsel öğelerle kurmuyor. Özellikle ilk döneminde kara film türüne ilgisi açıkça belli olan Figgis, dar sokakları, gölgeleri, geceyi aydınlatan neon ışıklarını, yağmuru belli ki çok seviyor. "Stormy Monday" de baştan sona bu tarz görüntülerle süslü, şık ve stilize bir film olarak döneminde eleştirmenlerin takdirini topluyor elbette.

Figgis "Zaman Kodu"nun setinde Stellan Skarsgard ile.

"Kabus"

Bir Amerikan/İngiliz ortak yapımı olan "Stormy Monday"'in topladığı övgüler Figgis'e daha geniş imkanlar tanıyor. Kendisini iki yıl sonra Amerika'da, bu sefer bir başkasının (daha sonra "İnançlı/The Believer"ı yönetecek olan Henry Bean) yazdığı senaryoyu filme alırken buluyor. Başroldeyse Richard Gere var. Oyuncunun alışılmadık kötü adam performansı kimilerince beğenilir, kimilerince kıvrılan burunlara neden olurken, film genellikle olumlu eleştirilerle karşılanıyor. Belki biraz karışık ve ayakları yere çok sağlam basmayan bu senaryodan, yine kendine has stil denemeleriyle, seksi ve sert bir noir çıkartmayı başaran Figgis, böylece ikinci yönetmenlik denemesini de başarıyla atlatıyor.

Ancak üçüncü uzun metraj filmde işler biraz karışıyor. İlk iki filmiyle topladığı krediyi, biraz fazla kişisel ve havada, hatta şımarık bir film için kullanan Figgis, 1991 yapımı "Liebestraum" ile düşüş yaşıyor. Aslında bu filmin Figgis'in ileride çekeceği deneysel filmlerin ilk habercisi olduğunu da söyleyebiliriz. Ancak hikaye anlatmakla (ortada kendine has bir dönemece sahip, tipik bir kara film hikayesi var), üslup denemesi olmak (daha önce de saydığımız görsel imgelerin iyice abartılmış, hatta neredeyse izleyicinin gözüne sokulur hale getirilmişi) arasında kararsız kalan "Liebestraum" başarıya ulaşamıyor. Figgis'in kurduğu atmosfer, izleyicinin tadacağı yoğun bir sinemasal zevki berabe- ⇨

rinde getirse bile, ne yazık ki bu kadarı iyi bir film için yeterli olmuyor.

1993 yılındaysa Figgis'in şu ana kadarki en büyük başarısızlığı geliyor. Stüdyo bünyesinde çektiği, başrolleri Richard Gere ve Lena Olin tarafından paylaşılan "Bay Jones" (Mr. Jones) gişede iki seksen yatıyor. Kendi halinde ve görece özenli çekilmiş bu romantik dram, bir ticari film olarak bekleneni vermeyince topa tutuluyor. Figgis ise her şeyin sorumlusu olarak, filmle ilgili değişiklikleri talep eden stüdyoyu gösteriyor. Bu noktada doğal olarak stüdyolarla ipleri koparmış oluyor ve tekrar bağımsız yapımlara dönüyor.

Ne demişler, her işte bir hayır vardır. Figgis'in de "Bay Jones"un başarısızlığı sonrasında stüdyolardan uzaklaşması olumlu sonuç veriyor. Önce 1994 yılında bir yeniden çevrim olan "The Browning Version"ı yönetiyor. Bu mütevazı film genellikle 1951 yapımı ilk versiyondan zayıf bulunsa da, özellikle oyuncularının performanslarıyla beğeni topluyor. Daha sonraysa Figgis'e beklediği itibarı sağlayacak "Elveda Las Vegas" geliyor.

"Gizli İlişkiler"

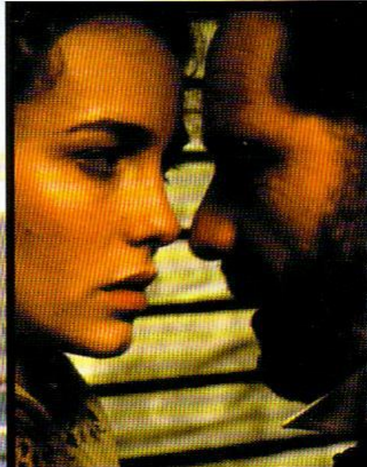
1995 yapımı "Elveda Las Vegas" Figgis'in film çekmek için daha hızlı ve ekonomik yollarla tanışmasını sağlayan bir adım olarak yönetmenin filmografisinde yerini aldı. Hatta Figgis'in ileride yaşayacağı dijital sinemaya geçişin ve yeni bir sinema dilinin (veya dillerinin) peşinden koşma sürecinin başlangıcı olarak da bu filmi kabul edebiliriz. 16mm bir kamerayla çekilen ve 4 milyon dolara mal olan film, şaşırtıcı olmayacak şekilde bunun çok daha fazlasını kazanmıştı. Ticari başarının yanına, eleştirmenlerin beğenisi ve çeşitli ödüller de eklenmişti. Her ne kadar yönetmenin genel izleyici kitlesini en çok cezbetmiş filmi olsa bile, "Elveda Las Vegas"ın Figgis'in klasik stil arayışlarından nasibini almış olduğunu da eklemek gerek.

16mm kamerayla yapılan çekimlerin 35mm'ye aktarılmasının da sağladığı bir etkiyle "Elveda Las Vegas" kendine has bir görsel atmosfer kazanıyordu. Hem iç hem de dış mekanlardaki ışıkta neredeyse yakıcı bir ton yakalanıyor ve bu karanlık aşk hikayesi için gerekli görsel doku sağlanıyordu. Figgis'in kaleme aldığı senaryonun başarısı ve Nicolas Cage ile Elisabeth Shue'nun performanslarıysa filmin diğer artılarıydı. Şu günden geriye doğru bakınca Mike Figgis sineması içerisinde biraz ilginç bir noktada kalsa, hatta yönetmenin ileride çekeceği filmlere kıyasla konvansiyonel sinemaya daha yakın dursa bile, "Elveda Las Vegas" için yönetmenin en iyi filmi demek yanlış olmaz. İlk dönem filmlerinde hikaye anlatmakla, görsel yapıya ağırlık vermek arasında bir kararsızlık yaşayan ve bunu her zaman iyi şekilde dengeleyemeyen Figgis, "Elveda Las Vegas"da bu sorunu aşıyordu. Sonuç olarak ortada hem çok iyi çizilmiş karakterler ve iyi anlatılmış bir hikaye, hem de üzerinde ciddi şekilde düşünülmüş, özenli bir görsel yapı vardı.

"Elveda Las Vegas"

Yönetmenin filmografisinde ilerlemeye devam edersek 1997 yapımı "Bir Gecelik Aşk"a (One Night Stand) geliyoruz. Hazır kronolojik sırayla Figgis'in çektiği filmlere bakarken, '90'ların ortalarına tekabül eden bu döneme ilişkin olarak şöyle bir saptama yapabiliriz; "Elveda Las Vegas"ın kazandığı başarı yönetmeni biraz da olsa şımartmıştı. Belki Figgis'in filmografisindeki bu gelgitli durum, kendi içerisinde bir espri olarak da algılanabilir. Ancak "Elveda Las Vegas" ile tekrar kazandığı itibarı, "Bir Gecelik Aşk" gibi pahalı ve garip bir filmle tehlikeye atması gerçekten şaşırtıcı. Karakterlerin uzun uzun konuştukları, pek bir yere var-

"Bay Jones"

"Miss Julie"

"Stormy Monday"

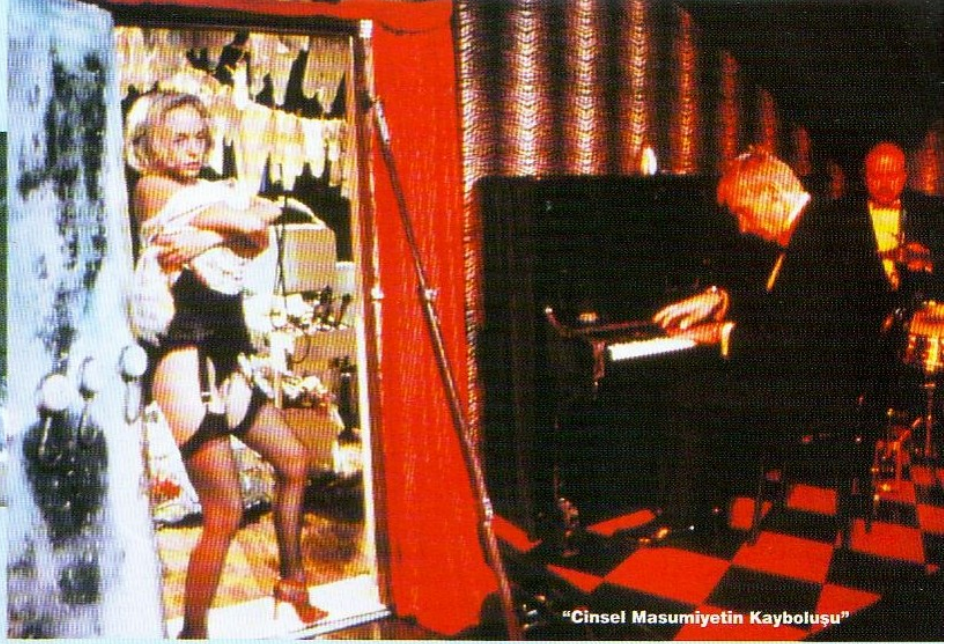

"Liebestraum"

mayan, hızlı kurgusuyla etkilemekten çok insanı yoran ve bütün bir filmden çok peş peşe eklenmiş reklam filmleri gibi duran (filmin enternasyonal oyuncu kadrosu da Benetton reklamlarını anımsatmaktaydı) "Bir Gecelik Aşk" nihayetinde olmamış bir filmdi. Yanımıza kar kalan şeylerse; bir kez daha özenli bir ışık kullanımıyla desteklenmiş, güzel görüntüler izlemiş olmak ve Figgis'in daha sonraki serbest çalışmalarında kendini iyice gösterecek absürd mizah duygusunun ilk sinyallerini almaktı.

1999 yılıyla başlayan, Mike Figgis'in deneysel çalışmalarının ilk halkası "Cinsel Masumiyetin Kayboluşu" (The Loss of Sexual Innocence) oldu. Yönetmen bu filmde kendi geçmişinden de yola çıkarak, bir adamın hayatının çeşitli evrelerindeki anılarını serbest bir sinema diliyle görselleştirmeye soyunuyordu. Fazla kişisel bir film olan "Cinsel Masumiyetin Kayboluşu"nun söylemek istediği her şeyi izleyiciye geçirebildiğini iddia etmek pek mümkün değil. Ancak Figgis'in yakalamaya çalıştığı etkiyi takdir etmemek de imkansız. Adeta doğaçlama bir jazz performansı gibi ilerleyen (yönetmenin müzikle yakın ilgisini bir kez daha hatırlatalım), beklenmedik yerlerde yükselen ve alçalan film sonuçta bir bütünlüğe ulaşıyordu. O güne değin hikaye ve stil arasında kararsız kalmış Figgis, bu filmde tercihlerini netleştiriyor ve hikayeye neredeyse gerek kalmadan, sadece görüntüler üzerinden belirli temaları işlemeyi beceriyordu.

Figgis aynı yıl içerisinde August Strindberg'in "Miss Julie" isimli oyununu sinemaya uyarladı (oyun daha önce 1950 yılında Alf Sjoberg tarafından İsveç'te de filme alınmıştı). Yönetmen bu sefer de Strindberg'in metnini kendisi için bir güç gösterisine çeviriyordu. Tümü tek bir mekanda geçen ve uzun planlardan oluşan film, kilit bir sahnede de ekranı ikiye bölme tekniğine başvuruyor ve görsel olarak üst düzeyde bir etki yakalıyordu. Figgis'in başrol oyuncuları Peter Mullan ve Saffron Burrows'dan aldığı performanslar ve oyuncuların fiziksel özelliklerini (daha açık söylemek gerekirse aralarındaki boy farkını) hikayenin sınıfsal ayrım üzerine söylediklerine ilişkin bir metafor olarak kullanmasıysa gerçekten takdire layıktı.

2000 yılında Mike Figgis son derece orijinal bir projeyle izleyici ve eleştirmenlerin karşısına çıktı. Dijital olarak çekilen "Zaman Kodu" (Timecode) 4 farklı kameranın, kesintisiz olarak yaptığı 1,5 saatlik çekimlerden oluşmaktaydı. Bu dört farklı kayıt, aynı anda dörde bölünmüş bir ekranda izleyiciye sunuluyordu. Figgis böylece izleyiciye kendi kurgusunu yapma imkanını tanıyor, ses bandı vasıtasıyla yer yer bir kareyi öne çıkartarak da seyircinin işini kolaylaştırıyordu. Açıkçası "Zaman Kodu"nun, kendisinden iki yıl sonra çekilen ve aşağı yukarı aynı fikrin üzerine giden (dijital videoyu kesintisiz tek bir kaydırma hareketinden oluşan bir film çekmek için kullanmak) "Rus Hazine Sandığı" kadar etkileyici ve devrimsel olduğunu söyleyemeyiz. Ancak Figgis'in deneysel çabaları arasında en tutarlı ve en yaratıcısı olduğunu da atlamamamız lazım. Filmin kendi yapısını, oyuncularının doğaçlama performanslarından da beslenen bir espri kaynağına dönüştürmesi ve böylece baştan sona absürd bir mizah sunmasıysa ayrıca keyifliydi. Figgis 2001'de yönettiği "Otel" ile deneysel filmleri arasına bir yenisini ekledi. Aslında bu film Figgis'in o güne değin denediği hemen her şeyin bir toplamı, ayrıca sinema endüstrisi üzerine keskin bir taşlamaydı. Yönetmen hem dijital bir film çekiyor, hem de dijital sinemayla özdeşleşen Dogma akımıyla acımasızca dalga geçiyordu. Kalabalık oyuncu kadrosunun Figgis'in kurduğu "ilginç" mizansenlerde verdikleri performanslar "Zaman Kodu"nu anımsatır bir mizaha neden olurken, film de neredeyse garip olmak için özel bir çaba sarfediyordu. Sonuç olarak "Otel" son derece sınırlı bir dağıtım imkanı buldu ve seyircilere çoğunlukla film festivalleri veya DVD aracılığıyla ulaştı. Genellikle olumsuz tepkiler alsa da, Figgis'in bu filmde yakaladığı özgün mizah duygusu böylesi yergileri hak etmiyordu.

"Cinsel Masumiyetin Kayboluşu"

Ne Figgis'in çektiği filmler birer sinemasal devrim, ne de kendisi bir dahi. Ancak son derece özgün ve özenli bir sinema yaptığını reddetmek de imkansız.

"Zaman Kodu"

Gerçek hayatta da beraber olan Burrows ve Figgis "Miss Julie"nin setindeler.

Nedendir bilinmez, Mike Figgis bu yıl tekrar konvansiyonel sinemaya dönüş yaptı. Başrollerinde Sharon Stone, Dennis Quaid ve Stephen Dorff'un yer aldıkları, gerilim türündeki "Kabus" (Cold Creek Manor) ABD'de gösterime girdiğinde adeta topa tutuldu. Açıkçası stüdyolarla yaşadığı tatsız deneyimler ve çok daha rahat çalıştığı deneysel filmleri sonrasında Figgis'in neden böylesi projeye yöneldiğini tahmin etmek güç. Filmi izlemeden hakkında bir yorum yapmak haksızlık olur ancak yönetmenin filmografisine baktığımızda klasik yapıya yakın duran filmlerde pek başarı sağlayamadığını görüyoruz. Dolayısıyla tatmin edici bir filmle karşılaşmamız pek yüksek bir ihtimal değil.

Mike Figgis'in orijinal fikirlere dayanan deneysel çabalarının takdire layık oldukları su götürmez bir gerçek. Ancak bu filmleri birer sinemasal devrim, Figgis'i ise bir dahi olarak tanımlamak bizce pek mümkün değil. Daha ziyade farklı şeyler denemekten hoşlanan, atmosfer oluşturmak ve iyi bir görsel yapı kurmak konusunda gerçekten başarılı bir yönetmenle karşı karşıyayız. Figgis'in klasik sinemasal anlatımdan ziyade, daha önce "Cinsel Masumiyetin Kayboluşu"ndan bahsederken de belirttiğimiz üzere, bir müzik parçasının yapısına ve dinamiğine sahip olan kişisel sinemasıysa kuşkusuz ilgiye değer. Bu perspektiften bakarsak, yönetmenin filmografisinde sakin ama acı bir blues şarkısı gibi duran "Elveda Las Vegas" ise kuşkusuz Figgis'in başyapıtı. ■

"The Last Samurai" gösterişli bir epik film olarak Oscar'ı zorluyor.

BIG FISH

YÖNETMEN: Tim Burton
OYUNCULAR: Ewan McGregor, Albert Finney, Jessica Lange, Billy Crudup, Alison Lohman, Helena Bonham-Carter, Steve Buscemi, Danny DeVito
OSCAR ŞANSI: ✪✪✪✪

"Edward Scisshorhands", "The Nightmare Before Christmas" ve "Ed Wood" gibi modern başyapıtların yönetmeni Tim Burton, önceki filmlerine göre nispeten daha az tuhaf (ama "tuhaf olmayan" da değil, lütfen) bir roman uyarlamasıyla en sonunda hak ettiği adaylığa kavuşacak gibi gözüküyor. "Big Fish", zaten renkli olan hatıralarını daha da renklendirip, abartarak anlatan iyi insan Edward Bloom'un (Albert Finney) hikayesi. Güneydeki küçük bir kasabadan çıkıp dünyayı gören Edward'ın (gençliğinde Ewan McGregor) anlattığı büyüleyici hikayelere hayran kalmayan tek kişi ise oğlu Will (Billy Crudup). Will de babası gibi evi genç yaşında terk etmiş, ama sebebi dünyayı keşfetmek değil, babasının gölgesinden kurtulmak. Edward yavaş yavaş ölüme yaklaşırken karısı Sandra (Jessica Lange) baba-oğulu tekrar biraraya getirmeye çalışıyor ve ziyaret için evine geri dönen Will, babasının hayatındaki efsaneleri gerçeklerden ayıklamaya çabalarken onu daha önce hiç tanıyamadığını fark ediyor. Biz de bu sırada Edward'ın gençliğinden itibaren çıktığı fantastik yolculuklara ve karşılaştığı renkli karakterlere tanık oluyoruz. Helena Bonham-Carter, Steve Buscemi, Danny DeVito ve Alison Lohman bu etkileyici kadroyu tamamlayan diğer isimler.

Tim Burton ve Oscar! Zor ama "Big Fish"in şansı var...

Kimilerine ilk bakışta "Forrest Gump"ı hatırlatsa da, kamera arkasında Tim Burton'ın olması farklı bir projeyle karşı karşıya olduğumuzu garantiliyor ve "Big Fish" değişik türlerin aynı potada başarıyla eritildiği bir macera olma sözü veriyor. Ancak Burton'ın getirdiği bu farklılık Oscar şansını etkileyecek yegane şey de olabilir. "Ed Wood", "Edward Scissorhands", "Sleepy Hollow" ve "Batman Returns" gibi kimi Burton filmleri daha önce çeşitli dallarda Akademi'nin ilgisini çekmiş olsalar da, hiçbiri en iyi film adaylığına ulaşamadı. Yine de hem mendil ıslatan duygusallığı hem yaratıcı ekibi hem de saygı duyulan isimlerden oluşan oyuncu kadrosuyla "Big Fish", Oscar'a en yakın duran Burton filmi olacak şüphesiz. Ufukta görünen, Tim Burton ve Ewan McGregor'ın ilk, Albert Finney'nin 6. Oscar adaylığı olabilir mi?

THE LAST SAMURAI

YÖNETMEN: Edward Zwick
OYUNCULAR: Tom Cruise, Ken Watanabe, Billy Connelly, Tony Goldwyn,Timothy Spall
OSCAR ŞANSI: ✪✪✪◡

Yüzyıllardır ülkelerini savunmak için samurayla-

Oscar'a göz kırpan filmler

"House of Sand and Dog"un oyuncularının Oscar'a ulaşma şansı az değil.

Ocak sonunda açıklanacak adaylıklar için çarpışacak filmler yavaş yavaş kendilerini göstermeye başladılar. Daha çok destansı kahramanlık hikayeleri ve güçlü dramaların öne çıktığı yarışta bitiş çizgisini geçmesi muhtemel olan 25 filmin Oscar şansını sizler için değerlendirdik.

ENGİN PALABIYIK

rı kiralayan Japon İmparatorluğu artık daha çağdaş bir ordunun kurulmasına karar verip Amerikalılar'dan yardım isteyince devreye karizmatik kahramanımız Nathan Algren (Tom Cruise) giriyor. Samurayları yok edecek güçte bir ordu yaratmaya çalışan silah tutkunu Nathan, haklarında pek fikir sahibi olmadığı bu geleneksel savaşçıların eline tutsak düşüp onların geçmişini ve yaşam biçimlerini öğrenince kendisiyle çatışmaya başlıyor ve işte son samuraylar doğuyor.

Bir Amerikalı'nın tamamıyla Japonlar'a has olan samuray kültürünün son üyelerinden biri olmasını nasıl karşılayacağımızı kestiremesek de filmin rahatsız etmeyen, iyi kotarılmış bir dönem aksiyonu olduğu söyleniyor. Edward Zwick'in adı Oscarlar'a henüz uğramadı ama işin içine milyonlarca dolarlık bir bütçe ve bir de Tom Cruise girdi mi her şey değişiyor haliyle. Yapımcı firma Warner Bros ise ellerinde dünyanın en iyi gişe yapan yıldızlarından biri olduğunun fazlasıyla farkında. Nitekim sadece filmin Japon kadın oyuncusu Koyuki'nin ya da samurayların başını canlandıran Ken Watanabe'nin bulunduğu posterlerin tepesinde bile koca puntolarla Tom Cruise'un ismi mevcut. Kimilerine itici gelen bu strateji, aktörün egosunun filmden çok daha önde olduğu imajını vererek filmin nispeten daha az ciddiye alınmasına yol açıyor Amerika'da.

Yine de kesin olan birşey var: "Son Samuray" gişede çok iyi para getirecek. Amerikan seyircileri filmden gayet memnun ayrılıyorlar ve bazı önemli eleştirmenler de filme onaylarını verdiler. "En iyi film" adaylığı olası gözükse de işleri karıştıran bir iki şey yok değil; bu sene Oscar yarışında önceki senelere göre çok daha fazla epik film var ve bunlardan üçü erkek egemenlikleriyle benzer sularda dolaşıyorlar. "Son Samuray" bir "Yüzüklerin Efendisi: Kralın Dönüşü" ya da "Master & Commander" kadar ciddiye alınmasa da izleyici sevgisi onu en azından Peter Weir'in filminden bir adım öne çıkarıyor. Diğer ufak bir engel ise Warner Bros'un bu senenin ağır toplarından "Gizemli Nehir"in de arkasında bulunması. Çoğu zaman Oscar kampanyalarını yüzüne gözüne bulaştırıp adaylığı kesinmiş gibi gözüken filmleri bile Akademi üyelerine doğru düzgün tanıtamayan stüdyo, iki filmden birine ağırlık vermek durumunda kalınca eleştirmenlerin sevgilisi "Gizemli Nehir"i tercih edebilir. Bu durumda "Son Samuray"ın en güçlü olacağı dallar, en son "İnce Kırmızı Hat" ile aday olan 2 Oscarlı John Toll'un görüntü yönetmenliği, "Yüzüklerin Efendisi" filmlerinin de kostümlerini tasarlayan Ngila Dickson'un kostümleri ve Lily Kilvert'in itinayla hayata geçirilmiş sanat yönetmenliği gibi gözükürken, Ken Watanabe'nin adı da yardımcı erkek oyuncu adaylığı için sık sık geçiyor. Geçen sene en iyi kadın oyuncu ödülünü alan Nicole Kidman'ın bu seneki törende en iyi erkek oyuncu Oscar'ını takdim edeceği düşünülürse Akademi üyelerinin ufak bir hinlik yapıp Tom Cruise'a Oscar'ı verebileceklerini düşünmek ise işten değil.

"Cold Mountain" Oscar "iş"ini iyi bilen Miramax'ın yapımı.

COLD MOUNTAIN

YÖNETMEN: Anthony Minghella

OYUNCULAR: Jude Law, Nicole Kidman, Renée Zellweger, Philip Seymour Hoffman, Natalie Portman, Giovanni Ribisi, Donald Sutherland

OSCAR ŞANSI: ✪✪✪✪✪

Doksanların başından beri ödüllerde adından sıkça söz ettirmeye başlayan Miramax stüdyosunun en az bir yapımını en iyi film dalında aday göstermek Oscarlar'ın resmi olmayan bir kuralı sayılabilir. Bunda en büyük pay stüdyonun patronu Harvey Weinstein'in "kanlı" Oscar kampanyalarında. Filmlerini Akademi üyelerinin gözüne sokmak için Weinstein'in harcadığı paranın haddi hesabı yok ama diğer stüdyolardan farklı olarak Weinstein o parayı nereye ve nasıl harcayacağını çok iyi biliyor. Sonuç? Kimilerince beğenilseler de, en iyi film adaylıklarını çok da hak etmedikleri düşünülen "The Cider House Rules" ve "Chocolat" gibi pazarlama stratejisi harikaları. Kendisine sorarsanız yatırım yaptığı projeler aslında ticari açıdan fazlasıyla riskliler ve bir anlamda haklı da sayılabilir. Geçen senenin Oscar yıldızı "Chicago", müzikallerin döneminin çoktan kapandığını düşünen birçok stüdyo tarafından reddedildikten sonra Miramax tarafından üstlenilmişti. Yapım aşamasındayken filmin gişede faciayla karşılaşacağını söyleyenler Oscarlar'dan ve 175 milyon dolarlık hasılattan sonra nereye saklandılar bilinmez.

Bu sene stüdyoyu "temsil edecek" film ise daha geçen senenin ödülleri verilmeden belliydi: "Cold Mountain". "İngiliz Hasta" ile Miramax'a ilk büyük zaferini getiren Anthony Minghella'nın yönettiği filmde Amerikan sivil savaşında çarpışan Inman (Jude Law) adlı genç bir askerin evine dönme mücadelesi anlatılıyor. Yolculuğu boyunca birçok renkli kişilikle tanışan Inman'ın yıllardır görmediği karısı Ada (Nicole Kidman) ise bir yandan kocasının yolunu gözlerken bir yandan da arkadaşı Ruby (Renée Zellweger) ile birlikte türlü zorluklara göğüs gererek ölmüş babasının çiftliğini yönetmeye çalışıyor.

Charles Frazier'ın aynı adlı çok satan romanından uyarlanan film, tek başlarına karşıladıkları 90 milyon dolarlık bütçesiyle Miramax'ın bugüne kadar oynadığı en büyük kumar. Amerikan İç Savaş filmlerinin artık eskisi

kadar ilgi görmediği ve "Cold Mountain"in gösterime çıkacağı hafta salonlarda seyirci dostu birçok filmin olacağı düşünülürse Weinstein'in yine riskli bir yapıma önayak olduğunu söyleyebiliriz. İlk çıkan eleştiriler filmin çapı itibariyle çok etkileyici olduğu ama hikaye anlatımında bazı aksaklıkların bulunduğu yönünde birleşiyor. Yine de Oscar şansını yabana atmamak gerek çünkü "Cold Mountain" tam anlamıyla bir Oscar yemi. Önceki filmleri "İngiliz Hasta" ve "Yetenekli Bay Ripley" ile kendine belli bir yer edinen Anthony Minghella'nın yönetmenliği, John Seale'ın görüntüleri, Ann Roth'un kostümleri ve en son geçtiğimiz sene "New York Çeteleri / Gangs of New York" ile aday olan Dante Ferretti'nin sanat yönetmenliği filmin güçlü olduğu bazı dallar. Oyuncular arasında Jude Law sessiz performansıyla övgü toplarken, Renée Zellweger'in tam da Akademi'nin seveceği türden abartılı bir oyunculuk ortaya çıkardığı, Nicole Kidman'ın ise rolünün gerekliliklerini yerine getirdiği söyleniyor. Film aday gösterilirse üç oyuncuya birden adaylık gelmesi olasılığının yüksek olduğunu söyleyebiliriz. Eğer bu gerçekleşirse, Kidman ve Zellweger üst üste üç yıl aday gösterilerek az görülen bir başarıya imza atmış olacaklar.

HOUSE OF SAND AND FOG

YÖNETMEN: Vadim Perelman
OYUNCULAR: Jennifer Connelly, Ben Kingsley, Ron Eldard
OSCAR ŞANSI: ✪✪✪◡

"Akıl Oyunları" ile en iyi yardımcı kadın oyuncu Oscar'ını kucaklayan Jennifer Connelly ve "Gandhi" ile en iyi aktör heykelciğini eve götüren, defalarca da aday olan Ben Kingsley'in isimleri bu karanlık drama için ilk Oscar sinyallerini göndermeye yetiyor. Ödüllü oyuncularla dolu olup hayalkırıklığı yaratan filmler olmadı değil ama "House of Sand and Fog"un o yola sapması pek muhtemel görünmüyor. Andre Dubus II'nin uzun süre en çok satanlar listesinde kalan romanından uyarlanan film zaman zaman sinir bozucu olabilen sarsıcı bir öykü anlatıyor ve başroldeki iki oyuncu da, tabiri caizse, bu karakterleri canlandırmak için doğmuşlar.

Vaktiyle İran Şahı'nın elit çevresine mensup olan albay Massoud Emir Behrani (Ben Kingsley), devrimden sonra ailesiyle Amerika'ya kaçar ve kendine yeni bir yaşam kurar. Eski zenginliğinden eser olmayan Behrani sabahları takım elbisesini giyer, tükenen servetiyle aldığı lüks arabasına biner ve ailesine başarıyla "iyi bir hayat süren adam" imajını vererek evinden çıkar. Arabasını park ettikten sonra ise üstünü değişir ve gündüzleri yük taşıyan, geceleri de bir süpermarkette kasiyerlik yapan gerçek kimliğini kuşanır. Maliye tarafından el konulan bir evin satış ilanını görmesiyle en sonunda gururunu kıran bu yaşam standardından kurtulmayı planlar ama işler beklediği gibi gitmez. Açık artırmayla evi çok ucuza satın alan ve daha sonra gerçek değeriyle satıp yeniden zengin olmayı hayal eden Behrani, bürokratik bir yanlışlık nedeniyle el konulduğu anlaşılan evin asıl sahibi Kathy (Jennifer Connelly) ile hoş sonlanmayacak bir savaşa girer. Haklı olarak kendisinin olan evini ne pahasına olursa olsun almakta kararlı eski alkolik Kathy'ye kendini kanunlardan üstün gören şerif Lester'ın da (Ron Eldard) yardım etmesi, Behrani ve ailesinin Amerikan rüyasını yerle bir edecektir.

"House of Sand and Fog" ile ilk yönetmenlik denemesini gerçekleştiren Ukrayna kökenli Vadim Perelman, hikayeden çok etkilenip kitabı senaryolaştırmaya karar verdiğinde yazar Dubus'a daha önce 15 senaryonun gittiğinden habersizmiş. Dubus kitabında olayları iki karakterin gözünden tarafsız bir şekilde anlatıyor ve bir süre sonra kimin haklı kimin haksız olduğu arasındaki çizgi kayboluyor. Yazara göre Perelman bu hissiyatı başarıyla yansıtarak çok güzel bir senaryo ortaya çıkarmış. Yönetmen, kendisinin de bir göçmen olmasının bunda çok etkili olduğunu belirtiyor. İlk duyumlara göre hikayeyi anlatmakta oldukça da başarılı. Oscar kampanyalarında Miramax'ın ezeli rakibi olarak görülen DreamWorks, geçen sene ne "Azap Yolu" ne de "Sıkıysa Yakala" Oscar'a aday olamayınca bozguna uğramıştı. Bu sene sonuna kadar arkasında oldukları "House of Sand and Fog"un aday olmasını engelleyecek tek şey Akademi üyelerine biraz karanlık ve sert gelebilecek yapısı. Yine de benzer yorumlarla karşılanan Todd Field filmi "Yatak Odasında"nın iki sene önce aldığı adaylık cesaret verici (ilginç bir nokta, "Yatak Odasında"nın yazarı Andre Dubus'un, "House of Sand and Fog"un yazarı Andre Dubus II'nin babası olması). Eğer Perelman söylendiği kadar iyi bir iş çıkarmışsa elimizde oyuncuları ve senaryosu ile birlikte aday olacak bir Oscar filmi var.

SEABISCUIT

YÖNETMEN: Gary Ross
OYUNCULAR: Tobey Maguire, Jeff Bridges, William H. Macy, Chris Cooper
OSCAR ŞANSI: ✪✪

İkinci yönetmenlik denemesiyle karşımıza çıkan Gary Ross, Amerika'nın ekonomik zorluklarla

"Seabiscuit" Oscar yarışında çok fazla şans verilmeyen filmlerden biri. Ama birkaç adaylık kimseyi şaşırtmaz.

Akademi üyeleri ödülleri üçüncü ve son filme mi sakladı acaba?

boğuştuğu 1930'larda geçen dramasında efsanevi yarış atı Seabiscuit'in hikayesini anlatıyor. Shirley Temple'ın başrolde gözüktüğü 1949 yapımı "The Story of Seabiscuit"in aksine bu versiyon, atı zafere ulaştıran üç adamın üzerine odaklanarak olayları olduğu gibi perdeye yansıtıyor. Jeff Bridges, başlarda çok umut vaat etmeyen atın girişimci sahibi Charles Howard rolünde gözükürken, yarı kör olan jokey Red Pollard'ı Ross'un ilk filmi "Pleasantville"de de görünen Tobey Maguire canlandırıyor. Geçen senenin en iyi yardımcı erkek oyuncu Oscar'ını alan Chris Cooper, yine "Pleasantville"de Ross ile birlikte çalışan William H.Macy, Elizabeth Banks ve gerçek hayatta da jokey olan Gary Stevens ile Chris McCarron filmin diğer rollerinde.

Oscar'a göz kırpan yapımlar genelde Akademi üyelerinin aklında daha taze kalmaları için yıl sonuna doğru gösterime çıkar. Büyük bütçeli gişe filmlerinin bombardımanına uğrayan yaz aylarında ise iki senedir farklı bir Oscar hareketlenmesi yaşanıyor. DreamWorks geçen sene en büyük kozlarından "Azap Yolu"nu Ağustos'ta gösterime sokarak bir anlamda ufak bir kumar oynadı. Sonuçta en iyi film adaylarının hepsi Aralık filmlerinden geldi ama Sam Mendes'in gangster hikayesi 6 adaylık almayı başardı. En son "Akıl Oyunları" ile Oscar'ı stüdyo müzesine götüren Universal bu sene DreamWorks'ünkine benzer bir taktikle prestij filmleri "Seabiscuit"i Ağustos'ta gösterime çıkararak hiç de fena sayılmayacak 120 milyon dolarlık bir hasılat elde etti. Üstelik bunu ilk hafta hasılatlarının yarısını kazanıp sonra ortada görünmeyerek değil, Amerikan halkının filmi beğenip birbirlerine tavsiye etmesi sonucu haftalar boyunca gişe listelerinin üst sıralarında kalarak başardılar. Eleştirmenler de çoğunlukla filme sıcak bakıyor. Oscar için gerekli her şey var gibi: halkın sevgisi, iyi eleştiriler ve iyi bir hasılat. Ancak erken gösterim tarihi "Azap Yolu" gibi "Seabiscuit"in de önünü tıkayacakmış gibi gözüküyor. Normal şartlarda her sene en az bir aday Kasım öncesi gösterime çıkan filmlerden gelir. Bu kalıba uyan "Gladyatör" ya da "Moulin Rouge" gibi Oscar adaylarının aksine "Seabiscuit" yeri yerinden oynatacak kadar büyük bir çoşkuyla karşılanmadı. Eli yüzü düzgün bir yapım olarak görülüyor ama işte sadece o kadar. Teknik dallarda, özellikle görüntü yönetmenliği ve özgün film müziğinde, Oscar şansının çok yüksek olduğunu söyleyebiliriz. Oyunculardan adaylık için en çok adı geçen ise Jeff Bridges.

YÜZÜKLERİN EFENDİSİ: KRALIN DÖNÜŞÜ LORD OF THE RINGS: THE RETURN OF THE KING

YÖNETMEN: Peter Jackson
OYUNCULAR: Elijah Wood, Viggo Mortensen, Sean Astin, Ian McKellen, Liv Tyler
OSCAR ŞANSI: ✪✪✪✪✪

JRR Tolkien'in efsanevi edebi eserinden beyazperdeye uyarlanan "Yüzüklerin Efendisi", New Line stüdyosu için kabusa dönüşebilecek bir kumardı ilk başta. O zamanlar nispeten az bilinen ve daha önce bu büyüklükte bir film çekmeyen Peter Jackson'ın eline 300 milyon dolar verip zaten zor durumda olan stüdyonun çöküşüne imza atıyor olabilirlerdi. İki taraf da ekonomik nedenlerden kaynaklanan bu büyük baskıyı yaşarken üçlemenin ilk filmi "Yüzüklerin Kardeşliği" hem seyirciler hem de eleştirmenler tarafından kucaklandı ve tüm serinin yapım maliyetini aşan bir hasılata ulaşarak herkese rahat bir nefes aldırttı. Ancak işin içine öngörmedikleri birşey girmişti: Yapım aşamasındayken akıllarında bile olmayan Oscarlar. Akademi her anlamda bir zafer hikayesi olan filme sırtını dönmeyerek 13 adaylıkla onu şahlandırdı. Peşinden gelen "İki Kule" sadece 6 dalda aday olabildi ama "Baba II"den beri ilk defa bir devam filmi, hem de Akademi'nin çok rağbet etmediği fantazi türünde olmasına rağmen, en iyi film dalında aday gösterilmişti. Üstelik öyle şatafatlı bir Oscar kampanyası yürütmeden.

"Kralın Dönüşü" hakkında söylenecek ne kaldı bilmiyoruz. Orta Dünya'daki tüm ırklar birleşip kötülüğe karşı son savaşlarını verirken, yüzüğü yok etmek için tekinsiz yaratık Gollum'la işbirliği yapan Sam ve Frodo'nun yolculuğu da sona eriyor. Ve kardeşliğin üyeleri bu sefer altın heykelciğe hiç olmadıkları kadar yakınlar. Oscarlar, film endüstrisindeki meslektaşlar tarafından onaylanmış olmaktan çok daha fazla şey ifade ediyor çünkü birçok stüdyo için Oscar adaylıklarının büyük bir ekonomik önemi var. New Line için ise bu daha çok bir gurur meselesi, ne de olsa şirketlerinin elden gitmesi pahasına bu bahsi oynadılar. Şimdi ihtiyaçları olan şey bir zafer; hem yönetmen Peter Jackson'ı bu işin altından kalkabildiği için yüceltmek, hem de daha önce hiç kazanmadıkları ödülle birlikte prestijlerini artırmak için. Bu yüzden işleri şansa bırakmayıp filmin kampanyasını yürütmek için en profesyonel ve tanınmış Oscar stratejistlerine başvurdular. "İki Kule"nin aksine bu sefer Peter Jackson ve oyuncu kadrosu da tanıtıma tüm güçleriyle destek olacak. İlk film ödülü kaybettiğinden beri Akademi'nin Oscar'ı vermek için son filmi beklediği düşüncesi yaygınlaşmıştı. İşte son film geliyor, peşinden koşturanlar da küçük altın adamcıklar.

IN AMERICA

YÖNETMEN: Jim Sheridan
OYUNCULAR: Paddy Considine, Samantha Morton, Djimon Hounsou, Sarah Bolger, Emma Bolger
OSCAR ŞANSI: ✪✪✪◡

Geçen sene Toronto Film Festivali'nde yapılan ilk gösteriminden sonra küçük çaplı bir fırtına koparmıştı "In America". Film hakkında çıkan eleştiriler daha çok aşk mektuplarını andırıyordu. Aynı coşkulu tepkiler bu senenin başında Sundance'de ve daha sonra Ekim'de yapılan ilk basın gösteriminde de tekrarlandı. Görünen o ki "Babam İçin" ve "Boksör" gibi filmlerle İrlanda tarihine göz attıktan sonra çok daha kişisel bir hikayeyle geri gelen Jim Sheridan fazlasıyla etkileyici bir film ortaya çıkarmış.

"In America", senaryoyu iki kızıyla birlikte kaleme alan yönetmenin bir anlamda serbest bir otobiyografisi. Hikayenin merkezinde aktörlük kariyerine ivme kazandırmak için karısı (Samantha Morton) ve iki kızıyla (gerçek hayatta da kardeş olan Sarah ve Emma Bolger) New York'a göçen Johnny (Paddy Considine) bulunuyor. Amerikan rüyasının daha çok bir kabus olduğunu ancak katiller ve uyuşturucu tüccarlarıyla dolu köhne bir apartmana taşındıktan sonra anlamaya başlıyorlar. Geçirdikleri şiddetli geçim sıkıntısına ve üste- ⇨

"Dünyanın Uzak Ucu" insana nedenseOscar'ı hatırlatıyor...

sinden gelmeye çalıştıkları eski bir aile trajedisine rağmen bu cesur İrlandalı dörtlü, yılmaz bir şekilde hayata tutunmaya çalışıyor. Bulundukları ortamda dost edinmek zor olsa da önceleri korkutucu gelen tuhaf komşuları Mateo (Djimon Hounsou) ile kurdukları ahbaplıktan sonra işler yavaş yavaş yoluna girmeye başlıyor. Arada çıkan çeşitli terslikler de eksik değil tabii. "In America" birçok eleştirmence Jim Sheridan'ın en olgun eseri olarak karşılandı. Filmin melodramdan payını aldığı ama dökülen her gözyaşını hak ettiği, sıcak ve samimi havasının bunda çok büyük rol oynadığı söyleniyor. Oyuncu kadrosunun ışıl ışıl parladığından bahsetmeyen ise neredeyse yok. Filmin duygusal merkezinde olan Johnny'yi canlandıran Paddy Considine'ın bir türlü ağlayamayan babayı parmak ısırtacak kadar başarılı bir şekilde hayata geçirdiği, neslinin en yetenekli oyuncularından olan Samantha Morton'ın yine perdede sihir yarattığı, Djimon Hounsou'nun kolayca tiksindirici olabilecek karakterini ustaca canlandırdığı birçok yorumun ortak noktası. Filmin kalbi olarak değerlendirilen küçük kızkardeşlere ise herkes hayran. 20th Century Fox'un bağımsız filmler ayağı olan Fox Searchlight tarafından gösterime sokulan "In America"nın Oscarlar'da neler yapabileceğini kestirmek biraz zor. Akademi üyelerinin filmin cazibesine kapılıp kalplerini gönüllü olarak teslim etme ihtimalleri çok yüksek ama biraz fazla bağımsız bir yapım olarak görülme olasılığı da yok değil. Yine de daha önce Jim Sheridan'a verilen adaylıklar yönetmenin sevildiğinin göstergesi ve bu sevgi yeniden işe yarayabilir. Özgün senaryosu ve Samantha Morton, filmin en büyük kozları. Paddy Considine ve Djimon Hounsou'ya verilecek adaylıklar ve hatta en iyi film ile yönetmen dallarında gelebilecek sıcak selamlamalar kesinlikle sürpriz olmaz.

DÜNYANIN UZAK UCU MASTER & COMMANDER: THE FAR SIDE OF THE WORLD

YÖNETMEN: Peter Weir
OYUNCULAR: Russell Crowe, Paul Bettany
OSCAR ŞANSI: ✪✪✪½

Patrick O'Brien'ın 20 kitaplık popüler serisinden uyarlanan ve Napolyon'un dünyayı kasıp kavurduğu 19. yüzyılın başında geçen "Dünyanın Uzak Ucu" ile Russell Crowe yine destansı bir kahraman olarak geri geliyor. Ancak "Gladyatör"de canlandırdığı intikama susamış general Maximus'un aksine, savaş gemisi Surprise'ın kaptanı Jack Aubrey keman çalan ve geminin entelektüel doktoru Stephen Maturin (Paul Bettany) ile uzun soluklu tartışmalara giren türden bir kahraman. Kendini amacına adamış, ülkesine hizmet etmek için de yanıp tutuşan zeki bir patron. Çok güçlü bir Fransız gemisinin peşinden kendilerini dünyanın öbür ucuna sürükleyecek bir kovalamacaya girmelerinin asıl sebebi de bu bağlılık.
Peter Weir daha önce de sert dış görünümlerin altında yatan kalpleri aradığı filmlere imza atmıştı; mesela "Son Dalga", "Gelibolu" ve "Sinekler Adası". "Dünyanın Uzak Ucu"nda ise alışılageldik savaş kahramanlığı epiklerinden farklı bir yola sapıyor. Ne ölmesini isteyeceğiniz düşmanlar, ne araya serpiştirilmiş aşk hikayesi, ne de kuyu kazan ekip üyeleri var filmde. Daha çok zor şartlarda verilen fiziksel mücadelelerle bağlantılı bir iç yolculuk Weir'in anlattığı. Denize karşı verilen mücadele, savaşa, ölüme, yaralanmalara, karşı verilen mücadele. Ve yol boyunca kaptanın kamarasından yükselen keman sesleri.
Filmin gişede mütevazı bir sonuç elde etmesi ve kimilerine ağır gelen temposu "en iyi film" adaylığını zora koşsa da, "Dünyanın Uzak Ucu" en azından teknik dallarda kendine yer bulacak. Oyunculuğuyla yine herkesi kendine hayran bırakan Russell Crowe ilk olarak "Köstebek" ile aday olduğu, "Gladyatör"le kazandığı ve "Akıl Oyunları" ile yeniden aday olduğu Oscarlar'a beş sene içinde dördüncü kez aday olma başarısını gösterir mi bilinmez ama Akademi'nin "Dünyanın Uzak Ucu"na ve daha önce 4 kez aday gösterdikleri yönetmeni Peter Weir'a kayıtsız kalması zor görünüyor.

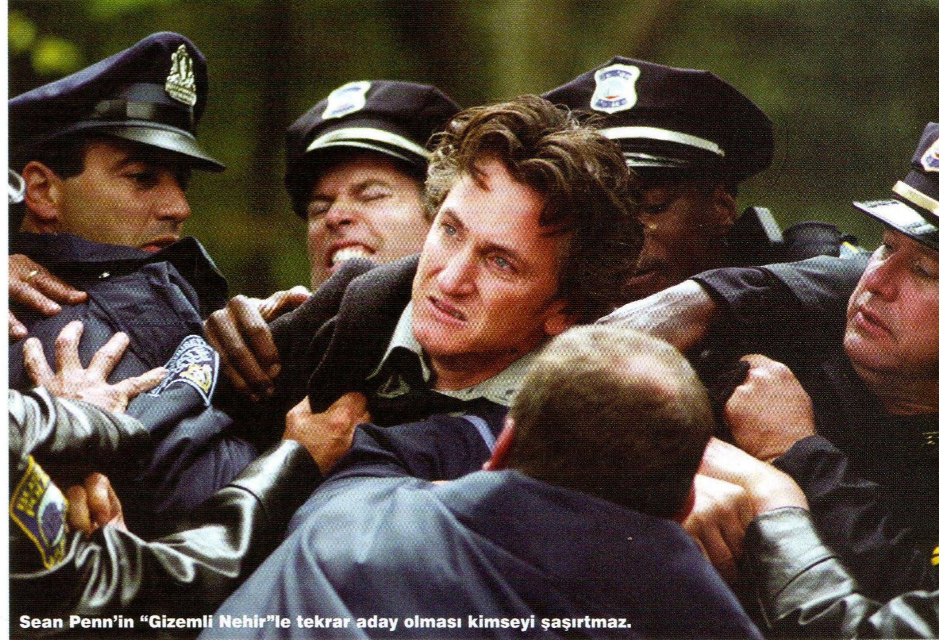
LOST IN TRANSLATION

YÖNETMEN: Sofia Coppola
OYUNCULAR: Bill Murray, Scarlett Johansson, Giovanni Ribisi
OSCAR ŞANSI: ✪✪✪

Sofia Coppola, 70'lerin Amerika'sındaki aile düzenine etkileyici bir bakış attığı ilk filmi "The Virgin Suicides"dan sonra, garip şartlarda ortaya çıkan bir arkadaşlık ve aşk hikayesini anlatıyor "Lost in Translation"da. Filmin ilham kaynağı, yönetmenin özelikle yirmili yaşlarında sıkça ziyaret ettiği Japonya. Tokyo'nun neon ışıklarının cazibesine kapılan Coppola, yıllar boyunca şehirde çektiği ne kadar fotoğraf ve video kaydı varsa ortaya çıkarmış ve kendisi için özel anlamı olan yerlerde geçen bir senaryo kaleme almış. Bill Murray ile çalışma isteği ise diğer bir itici güç olmuş yönetmen için. Orta yaş krizindeki Bob karakteri aktör

"Lost in Translation" sürpriz yapabilir.

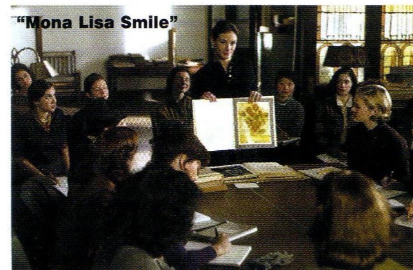
için özel olarak yazılmış. Murray'in daha önce Wes Anderson filmi "Rushmore"da gösterdiği duygusal yanını ortaya çıkarmak isteyen Coppola sonuçtan fazlasıyla memnun ve her söyleşisinde çalışmaktan büyük zevk aldığı Murray olmasaydı filmi çekmeyeceğini, aktörün role kendinden çok şey kattığını belirtiyor.
Reklamlarda ünlü Amerikan oyuncularını kullanmak Japonya'da son yıllarda çok popüler olan bir pazarlama furyası. Her ne kadar Hollywood yıldızları iyi para aldıkları bu işlerden utansalar da reklamların Japonya dışına çıkmıyor olması onları biraz rahatlatıyor. Yine de başını kaldırıp reklam panolarında Brad Pitt gibi ünlü bir aktörü elinde bir kahve, otuziki diş gülümserken görmek Coppola'nın es geçebileceği birşey olmamış. Filmin baş karakteri Bob da kariyeri iyi gitmeyen ünlü bir aktör ve yüklü bir para karşılığında Japonya'da bir viski reklamında oynamak için anlaşma yapıyor. Çalışmadığı zamanlarda kültür şokundan uzak kalmak için otelinde vakit geçiren Bob, otelin barında başarılı bir fotoğrafçı (Giovanni Ribisi) ile evli olan Charlotte (Scarlett Johansson) ile tanışıyor ve hayatlarından çok da memnun olmayan bu iki insan hızla iyi arkadaş oluyorlar. İkisi de farklı krizlerin eşiğindeler. Charlotte yeni evli ama ilişkisinin nereye gittiğini bilmiyor, diğer uçta olan Bob ise o yollardan geçeli çok olmuş. Charlotte hala bir kariyere başlayamamaktan yakınıyor, Bob'un kariyerinin ise nereye gittiği hakkında ciddi şüpheleri var. İşte bu iki farklı insan bir yandan son derece yabancı oldukları Tokyo'yu, bir yandan da birbirlerini keşfetmenin hazzını yaşıyorlar. Ve sonuçta ikisi de ani arkadaşlıklarının başka birşeye dönüşüp dönüşmediğini merak eder hale geliyor.
Eleştirmenler övgü yağmuruna tutsalar da Akademi üyeleri için biraz fazla sofistike olacakmış gibi görünen "Lost in Translation"ın Oscarlar'da en yüksek şansı özgün senaryo dalında. Bill Murray daha önce "Rushmore" ile bilumum eleştirmen ödüllerini toplayıp Oscar'a aday gösterilmeyince bir anlamda yer yerinden oynamıştı. Bu sefer de benzer bir kaderi paylaşabilir ama adaylık kapma olasılığı çok daha yüksek. Hollywood'un yeni gözdesi Scarlett Johansson'un bu senenin kayda değer dönem dramalarından "Girl With A Pearl Earring" ile de iyi eleştiriler alıp popülaritesini pekiştirdiğini göz önünde bulundurursak aktris için yardımcı kadın oyuncu adaylığının uzak olmadığını söyleyebiliriz. Çok muhtemel olmasa da "Lost in Translation"a gelebilecek olan film ve yönetmen adaylıklarını görürseniz şaşırmayın. Çünkü Coppola'nın romantik filmini seven çoğunluk gayet tutkulu.

Sean Penn'in "Gizemli Nehir"le tekrar aday olması kimseyi şaşırtmaz.

MONA LISA SMILE

YÖNETMEN: Mike Newell
OYUNCULAR: Julia Roberts, Kirsten Dunst, Julia Stiles, Maggie Gyllenhaal, Marcia Gay Harden
OSCAR ŞANSI: ✪

"Ölü Ozanlar Derneği"ni alıp Robin Williams'ın yerine Julia Roberts'ı, erkekler okulununun yerine kızlar okulunu koyun ve işte size taze bir Oscar yemi. "Mona Lisa Smile" artık neredeyse iç geçirten bir tema üzerine kurulu: Öğrencilerinin hayatını değiştiren parlak ve asi öğretmen. Kadınların toplumdaki rollerinin sert hatlarla belirlendiği 1950'lerin Amerika'sında geçen filmde sanat tarihi profesörü Katherine Watson'ın (Julia Roberts) öğrencilerini nasıl aydınlık bir geleceğe doğru yönlendirdiğine şahit oluyoruz. Watson, prestijli kızlar koleji Wellesley'de ders vermeye başlar başlamaz başarıyı evinin kadını olabilme kapasitesiyle ölçen yeni çevresinde göze batmakta gecikmiyor ve (tabii ki) bir yandan öğrencilerine ilham kaynağı olurken bir yandan da okul yönetimine karşı mücadele veriyor.
Evet, konu fazlasıyla tanıdık. Yine de geçen sene benzer sularda gezinen "İmparatorlar Kulübü"nden çok daha fazla ümit vaat eden bir yapımla karşı karşıya olduğumuz söylenebilir. "Erin Brockovich" ile kariyerinin zirvesine çıkan, sonrasında kötü rol seçimleriyle yavaş yavaş göz ardı edilmeye başlanan Julia Roberts için "Mona Lisa Smile" bir anlamda birinci kulvara geri dönüş bileti. Aynı zamanda filmin yapımcılarından biri olan Roberts, yeni neslin genç kızlarına özgürlüklerinin değerini hatırlatacak anlamlı bir film ortaya çıkardıklarını düşünüyor. Diva'ya filmde, geleceğin Julia'ları olarak lanse edilen Kirsten Dunst ve Julia Stiles, geçen sene "Sekreter" ile iyi bir çıkış yapan Maggie Gyllenhaal ve yardımcı rollerin yeni favorisi Marcia Gay Harden eşlik ediyor.

"Mona Lisa Smile"

Akademi üyeleri "Mona Lisa Smile" gibi sosyal konulara değinmeye çalışan duygusal filmlere karşı koyamadıklarını defalarca gösterdiler göstermesine ama 2003 epiklerin ve karanlık aile dramlarının yılı olacak gibi gözüküyor. Filmin Oscar adayı olması için iki şeye fazlasıyla ihtiyacı var: gerçekten çok beğenilmek ve gerçekten iyi bir hasılat. Yine de Oscarlar için Julia Roberts'ın, yeni jenerasyonun popüler isimlerinden oluşan yardımcı kadronun ve filmin özgün senaryosunun şanslarını yabana atmamak gerekiyor. Tori Amos'un da filmde bir düğün şarkıcısı olarak ufak bir rolde gözüktüğünü hatırlatalım.

GİZEMLİ NEHİR
MYSTIC RIVER

YÖNETMEN: Clint Eastwood
OYUNCULAR: Sean Penn, Tim Robbins, Kevin Bacon, Laurence Fishburne, Marcia Gay Harden, Laura Linney
OSCAR ŞANSI: ✪✪✪✪◡

Yönetmenlik kariyerinin dönüm noktası olan ve kendisine Oscar'ı getiren "Affedilmeyen"den sonra sıkı bir drama ile geri dönüyor Oscar yarışına Clint Eastwood. Çocukluklarından beri tanışan üç adamın geçmişlerinde yaşanan trajik bir olayın geleceklerini nasıl şekillendirdiğini bir cinayet esrarı ışığında inceleyen "Gizemli Nehir", eleştirmenlerce yılın en çok beğenilen filmlerinden biri oldu. Eastwood, filme kaynak olan Denis Lohman'ın kitabındaki detaylı karakter çözümlemelerinden ve adalet kavramına çarpıcı bir bakış atan hikayeden fazlasıyla etkilenip daha kitabı okurken filmi kafasında canlandırmış. Yıldız isimler yerine güçlü oyuncularla çalışmak isteyen yönetmen, Oscarlar'ın çok sevdiği isimlerle dolu bir kadro ortaya çıkarmakta ise hiç zorlanmamış. İntikam hırsıyla dolu acılı baba Jimmy rolünde kimi zaman iç parçalayıcı kimi zaman da vahşi bir ⇨

enerji yayan Sean Penn ve geçmişin hayaletlerini üzerinden atamayan Dave'i ustalıkla canlandıran Tim Robbins, Oscarlar için ilk adı geçen isimler. Sean Penn'in çok gürültü koparmayan "Sweet & Lowdown" ya da çok beğenilmeyen "I Am Sam" gibi filmlerle adaylık almakta hiç zorlanmadığını düşünürsek "Gizemli Nehir" için gelecek adaylığın -ve belki de ödülün- çok muhtemel olduğunu söyleyebiliriz. Penn'in Oscar'a yaklaştığı diğer bir film olan "Dead Man Walking"in yönetmeni Tim Robbins ise yönetmenlik adaylığından sonra ilk defa oyunculuk dalında kendisine yer bulacak gibi gözüküyor. Mükemmel eş görüntüsü altında sonuçlarına katlanamayacağı kararlar veren paranoyak Celeste'e ustaca hayat veren Marcia Gay Harden, cinayeti araştıran polis Sean'ı sessiz ama derinlikli bir oyunla perdeye yansıtan Kevin Bacon ve film boyunca çok gözükmese de sondaki Lady Macbeth-vari sahnesiyle kimilerine göre filmi çalan Laura Linney adaylığa yakın duran diğer isimler.

"House of Sand and Fog", "21 Grams" ve "In America" gibi bu senenin diğer ciddi dramaları küçük birer engel oluştursalar da, saygı duyulan yönetmeni, ödüllere aşina olan oyuncu kadrosu ve sarsıcı hikayesiyle "Gizemli Nehir" Oscar adaylığı için önde giden filmlerden.

THE MISSING

YÖNETMEN: Ron Howard
OYUNCULAR: Cate Blanchett, Tommy Lee Jones, Evan Rachel Wood, Eric Schweig
OSCAR ŞANSI: ✪

Ron Howard, Oscar ile olan flörtüne en sonunda "Akıl Oyunları" ile son vermişti. "The Missing" bunun rahatlığını biraz daha ortaya koyan bir film çünkü yönetmen bu sefer fazla duygusallıktan kaçınarak yalın ve etkileyici bir dille bir annenin acısını anlatıyor. Thomas Edison'un "The Last Ride" adlı romanından uyarlanan western, yıllar önce ailesini bırakıp giden bir babanın (Tommy Lee Jones) eve dönüşünü ve kızı Maggie (Cate Blanchett) ile biraraya gelme çabalarını anlatıyor. Son istediği şey babasıyla barışmak olan Maggie ise, kızı Lily'nin (Evan Rachel Wood) haydutlar tarafından kaçırılması sonucu ister istemez onunla işbirliği yapmak durumunda kalıyor ve baba-kız ıssız topraklarda haydutların peşine düşüyorlar.

Cate Blanchett'in kesin olarak görülen adaylığın-

"The Missing": Belki Cate Blanchett...

"21 Grams", oyuncuları ve senaryosuyla adından sözettirebilir.

dan başka öyle önemli bir gürültü koparmamıştı "The Missing" -ta ki basın gösterimleri yapılana dek. Kimileri filmin Ron Howard'ın şimdiye kadar yaptığı en başarılı film olduğunu söylüyor. Holly Hunter ile rol aldığı bağımsız yapım "Thirteen"deki rolüyle büyük gürültü koparıp geleceğin ümit vaat eden genç aktrislerinden biri olan Evan Rachel Wood ufak bir rolde yine parlarken, Tommy Lee Jones uzak baba rolünde her zamankinden daha karizmatik. Canlandırdığı karakterlerin içinde kaybolan Cate Blanchett ise ilk adaylığını aldığı "Elizabeth"den beri eşikte bekleyen Oscar adaylığına en sonunda kavuşacak gibi.

21 GRAMS

YÖNETMEN: Alejandro González Iñárritu
OYUNCULAR: Sean Penn, Naomi Watts, Benicio Del Toro, Charlotte Gainsbourg, Melissa Leo
OSCAR ŞANSI: ✪✪✪

Meksikalı yönetmen Alejandro González Iñárritu, ilk filmi "Paramparça Aşklar ve Köpekler" ile eleştirmenleri büyüleyip izleyicileri alt üst etmekle kalmamış, birçok önemli film festivali ve ödül törenlerinde adından bolca söz ettirmişti.

Hal böyle olunca Amerikan film endüstrisinin duruma el atmaması mümkün değil tabii. Nitekim daha önce "Traffic", "Gosford Park", "The Pianist" gibi Oscar adaylığı kapan filmlerin yapımcısı/dağıtımcısı olarak yarışta adından gittikçe daha çok söz ettiren Focus Films, Inarritu'nun ilk İngilizce filmi "21 Grams"a hiç düşünmeden yeşil ışık yaktı.

"Paramparça..." ile aynı sularda dolaşan filmde trajik bir araba kazası sonucu hayatları kesişen üç kişinin hikayesi anlatılıyor: eskiden uyuşturucu bağımlısı olan bir anne (Naomi Watts), ölmek üzere olan bir matematik profesörü (Sean Penn) ve kendini dine adayarak yeniden doğan bir sabıkalı (Benicio Del Toro). Oldukça karanlık ve rahatsız edici olduğu söylenen film, Venedik ve Toronto film festivallerinde çoşkuyla karşılansa da sorunlu bir yapım olduğunu düşünenler çıkmadı değil. Herkesin birleştiği nokta, başroldeki üç oyuncunun da mükemmel performanslar verdiği. Filmdeki rolüyle Venedik'te en iyi erkek oyuncu ödülünü alan Sean Penn'in nüanslı oyunculuğunun "Gizemli Nehir"dekinden çok daha etkileyici olduğu, Naomi Watts'ın boş bir kabuğa dönüşen mutlu anneyi çarpıcı bir şekilde canlandırdığı söyleniyor.

En iyi film adayı olması zor gözükse de "21 Grams"in Oscarlar'da en azından en iyi kadın oyuncu (Naomi Watts), en iyi yardımcı erkek oyuncu (Benicio Del Toro) ve özgün senaryo dallarında kendini göstereceğini söyleyebiliriz.

VE DİĞERLERİ

FINDING NEMO: Amerika'da yılın en çok hasılat yapan filmi aynı zamanda eleştirmenlerin de en çok beğendiği filmlerden. Kayıp oğlu Nemo'yu arayan balık Marlo'nun hikayesine gösterilen yoğun ilgiden sonra en iyi animasyon Oscar'ını almasının kaçınılmaz olduğunu söyleyebiliriz. Özgün senaryo ve özgün müzik filmin güçlü olduğu diğer dallar.

En iyi animasyonun favorisi "Finding Nemo"

SOMETHING'S GOTTA GIVE: Romantik komedilerin erbabı Nancy Meyers'ın orta yaşta aşk ve cinsellik ile ilgili olan filminde yabana atılmayacak üç Oscarlı isim var: Hollywood'da her kesimin sevgilisi olan Diane Keaton, yaşayan cazibe Jack Nicholson ve ufak bir rolle yine kalpleri çaldığı söylenen Frances McDormand. Diane Keaton kadın oyuncu dalında adaylık için önde giden isimlerden.

MONSTER: Charlize Theron da, Halle Berry'nin yaptığı gibi sadece güzel bir Hollywood yıldızı olmadığını kanıtlamak istiyor. Bunu gerçekleştirmek için 15 kilo alıp makyajla çirkinleşerek seri bir katili canlandırmaktan daha iyi bir yol var mı? Eleştirmenler Theron'u çok beğendi, eğer filmin sertliği itici gelmezse Akademi'nin oyuncuyu bir adaylıkla taçlandırması son derece mümkün.

CALENDAR GIRLS: Lösemi araştırmalarına destek olmak amacıyla yapraklarında çıplak göründükleri bir takvim çıkaran orta yaşlı kadınların hikayesi. Akademi benzer kıvamdaki İngiliz komedilerine daha önce de ilgi gösterdi; "Calendar Girls"ü de Helen Mirren ve Julie Walters'a verecekleri adaylıklarla selamlayabilirler.

THIRTEEN: Evan Rachel Wood'un 13 yaşındaki uyuşturucu bağımlısı asi genç kız rolünde harikalar yarattığı filmin Oscarlar'da en büyük kozu, kızı üzerindeki otoritesini yavaş yavaş kaybeden

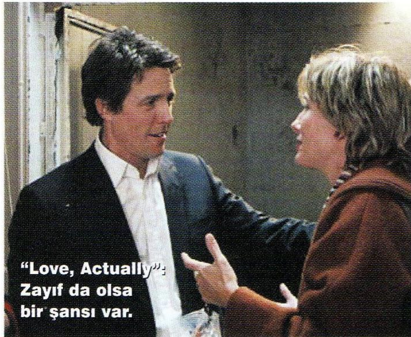

"Calendar Girls" sürpriz yapabilir.

"Thirteen"

alkolik anneyi canlandıran Holly Hunter. Senaryo yazarlarından biri o zaman 13 yaşında olan ve filmde de rol alan Nicky Reed.

GIRL WITH A PEARL EARRING: Ressam Johannes Vermeer rolünde Colin Firth ve ona ilham kaynağı olan modeli rolünde Scarlett Johansson'u buluşturan bu romantik dönem draması festivallerde iyi karşılandı. Bu senenin "Frida"sı olması ihtimali yok değil.

LOVE, ACTUALLY: "Dört Nikah, Bir Cenaze" ve "Notting Hill" gibi sevilen romantik komedilerin yazarı Richard Curtis ilk yönetmenlik denemesinde Hugh Grant, Emma Thompson, Alan Rickman, Laura Linney, Liam Neeson gibi önemli oyuncuları biraraya getirerek aşk hakkındaki 10 hikayeden oluşan şeker kıvamında bir filme imza attı. Kimi eleştirmenler biraz dağınık bulsa da, filmin özgün senaryo dalında adaylık şansının bulunduğunu söyleyebiliriz.

"Love, Actually": Zayıf da olsa bir şansı var.

AMERICAN SPLENDOR: Sundance'de büyük ödülü kazanan bu belgesel tadındaki film, eleştirmenlerce çok beğenilse de Akademi'ye biraz fazla tuhaf gelebilir. Yine de senaryo dalında verilecek bir adaylık mümkün gözüküyor.

THE STATION AGENT: Bir diğer Sundance favorisi olan bu küçük bağımsız yapım Akademi'nin gözünden kaçabilir. Ancak özgün senaryosunun ve Patricia Clarkson'un oyunculuğunun

"American Splendor" bağımsız bir yapım.

topladığı övgüler filmin Oscar ümidi olduğunu gösteriyor.

THE STATEMENT: "Damdaki Kemancı"nın yönetmeni Norman Jewison'ın, en favori Oscar konularından biri olan Nazi soykırımını tamamen farklı bir açıdan ele aldığı yeni filminde Akademi'nin çok sevdiği Michael Caine'in bir kez daha oyunculuk dersi verdiği söyleniyor.

"Karaip Korsanları" teknik dallarda aday olabilir.

PIRATES OF THE CARIBBEAN: Oscarlar'da en büyük kozu olan Johnny Depp'in adaylığı biraz zor gözüküyor ancak hem çok iyi bir hasılat yapan hem de çoğu eleştirmence beğenilen filmin teknik dallardan birkaç adaylık alacağını öngörmek yanlış olmaz.

KILL BILL, VOL I: Quentin Tarantino'nun geri dönüş filmi, kanın gövdeyi götürdüğü Takashi Miike filmlerini anımsatan ama kendine haslığını koruyabilen görsel bir ziyafet. İçerdiği şiddet Oscar yolunu tıkasa da film kendini teknik dallarda gösterebilir.

Aslında Akademi bu filmi beğenmez ama kim bilebilir ki?

ADAY TAHMİNLERİ

EN İYİ YÖNETMEN
1. Peter Jackson (Yüzüklerin Efendisi: Kralın Dönüsü)
2. Clint Eastwood (Gizemli Nehir)
3. Anthony Minghella (Cold Mountain)
4. Peter Weir (Master & Commander)
5. Jim Sheridan (In America)
6. Tim Burton (Big Fish)
7. Sofia Coppola (Lost in Translation)
8. Vadim Perelman (House of Sand and Fog)
9. Alejandro Gonzales Inarritu (21 Grams)
10. Edward Zwick (Son Samuray)

EN İYİ ERKEK OYUNCU
1. Ben Kingsley (House of Sand and Fog)
2. Sean Penn (Gizemli Nehir)
3. Tom Cruise (Son Samuray)
4. Jude Law (Cold Mountain)
5. Bill Murray (Lost in Translation)
6. Paddy Considine (In America)
7. Viggo Mortensen (Yüzüklerin Efendisi: Kralın Dönüsü)
8. Russell Crowe (Master & Commander)
9. Ewan McGregor (Big Fish)
10. Jack Nicholson (Something's Gotta Give)

EN İYİ KADIN OYUNCU
1. Jennifer Connely (House of Sand and Fog)
2. Charlize Theron (Monster)
3. Naomi Watts (21 Grams)
4. Cate Blanchett (The Missing)
5. Diane Keaton (Something's Gotta Give)
6. Nicole Kidman (Cold Mountain)
7. Helen Mirren (Calendar Girls)
8. Julia Roberts (Mona Lisa Smile)
9. Gwyneth Paltrow (Sylvia)
10. Evan Rachel Wood (Thirteen)

EN İYİ YARDIMCI ERKEK OYUNCU
1. Tim Robbins (Gizemli Nehir)
2. Albert Finney (Big Fish)
3. Benicio Del Toro (21 Grams)
4. Ken Watanabe (Son Samuray)
5. Sean Astin (Yüzüklerin Efendisi: Kralın Dönüsü)
6. Djimon Hounsou (In America)
7. Paul Bettany (Master & Commander)
8. Peter Sarsgaard (Shatterred Glass)
9. Malcolm McDowell (The Company)
10. Ron Eldard (House of Sand and Fog)

EN İYİ YARDIMCI KADIN OYUNCU
1. Marcia Gay Harden (Gizemli Nehir)
2. Renée Zellweger (Cold Mountain)
3. Holly Hunter (Thirteen)
4. Shorheh Agdashloo (House of Sand and Fog)
5. Samantha Morton (In America)
6. Melissa Leo (21 Grams)
7. Scarlett Johansson (Lost in Translation)
8. Frances McDormand (Something's Gotta Give)
9. Julie Walters (Calendar Girls)
10. Laura Linney (Gizemli Nehir)

EN İYİ UYARLAMA SENARYO
1. Gizemli Nehir
2. Yüzüklerin Efendisi: Kralın Dönüsü
3. Big Fish
4. Cold Mountain
5. House of Sand and Fog
6. Master & Commander
7. The Missing
8. Seabiscuit
9. American Splendor
10. The Statement

EN İYİ ÖZGÜN SENARYO
1. In America
2. Lost in Translation
3. 21 Grams
4. Finding Nemo
5. Calendar Girls
6. Son Samuray
7. Something's Gotta Give
8. Mona Lisa Smile
9. Thirteen
10. Love, Actually

gündem

Duygu Sağıroğlu

DUYGU SAĞIROĞLU, senaryo yazarı, yönetmen ve çevre tasarımcısı kimlikleriyle Türk sinema ve tiyatrosunun önemli isimlerinden biri. Uzun yıllardır M.S.Ü Sinema-Televizyon bölümünde sinema dili, sinemasal çevre tasarımı, senaryo - yönetim - oyun dersleri veren ve atölye çalışmalarını sürdüren hocamızla dramatik yapı üzerine keyifli bir sohbet gerçekleştirdik..

PINAR TINAZ GÜRMEN

Nedir bu dramatik yapı dedikleri?

FOTOĞRAFLAR: GÜVEN POLAT

"Hayatı şu veya bu biçimde yinelemek için kurguladığımız her davranış dramatiktir."

Kelime anlamı olarak dramatik, dramla ilgili anlamına geliyor. Peki ya dramın anlamı ne? Yunan köklü, Fransızca bir sözcük. Ben Galatasaray'lıyım. Alt yapıma ve bunca yıllık tiyatro deneyimime rağmen, baktım ki dram sözcüğünün anlamı, öyle çok açık seçik değil. Özellikle ders verirken sizin, yani öğrencilerimin anlamakta zorlandığınızı görünce, sözcüğün genelde doğru kavranıp kavranmadığı konusunda, kuşkuya düştüm ister istemez...

Dram sözcüğünün Türkçe lügatlerdeki karşılıklarını aradım. Aldım mesela TDK'nun, Türkçe Sözlüğünü. Dram karşısında ne var, yazdım. Sonra Ali Rıza Yalt'ın Fransızca lugatını, Red House İngilizce - Türkçe sözlüğünü, Vahit Moran'ın Büyük Türkçe - İngilizce sözlüğünü, Türk Ansiklopedisi'ni, Ana Britannica'da dram sözcüğü hiç yok, Meydan - Larousse'u, dramaturglar var Türkiye'de, onların kitaplarını...Yan yana yazdım dram sözcüğünün karşılıklarını. Gördüm ki; hiçbiri birbirini tutmuyor... Kaynaklarda-ki anlamlar bile başka başka olunca, peki Türk insanı bunun içinden nasıl çıkacak?

Yunanlıların, ilkel mitolojik tanrılar (Dionysos - Baccos) dönemlerinde, "tragoi" dedikleri (tragos: keçi'den) keçi derileri giyerek yapılan yarı dinsel törenleri var. Yaban keçi tanrıların, "satirlerin", kılığına giriyorlar. Zaten bütün ulusların kökenlerinde benzer durumlar var. Postlar, maskeler, büyüler, şamanlar, dinsel törenler falan. Bu da çok farklı değil. Ayin sırasında keçi taklidi yaparak şarkılar "oiddialar" söylüyorlar. Taklit sözcüğü, bence, durumu tam açıklamıyor. Aslında, keçi "gibi yapıyorlar", demek daha doğru . Oyun, eylem diye geçiyor bazı yerlerde dram kelimesinin anlamı, ama oyun değil bu. Bir oyun oynuyorlar ama keçi gibi yaparak. Aslında biz de, kendi aramızda konuşurken, "dramatik" oyunlar oynuyoruz bir çeşit. Sürekli dramın içinde yaşıyoruz da diyebiliriz. Annen sana küçüklüğünde "böö" dediği zaman yaptığı bir dramdır aslında. Gerçekte varolmayan, ama bizim onu gerçekmiş gibi yeniden var ettiğimiz bir olgu süreci dram. Bizim, şu veya bu biçimde, hayatı yinelemek için kurguladığımız her davranış dramatik. Dram sözcüğünün, bu şekilde tanımlanmış, tiyatro sanatından bağımsız bir anlamına ulaşmak, bırakın Türkçe'yi, Fransızca'da bile kolay değil.

"Aristo 'Poetika'da dramatik sanatların pozitif araştırmasını yapıyor."

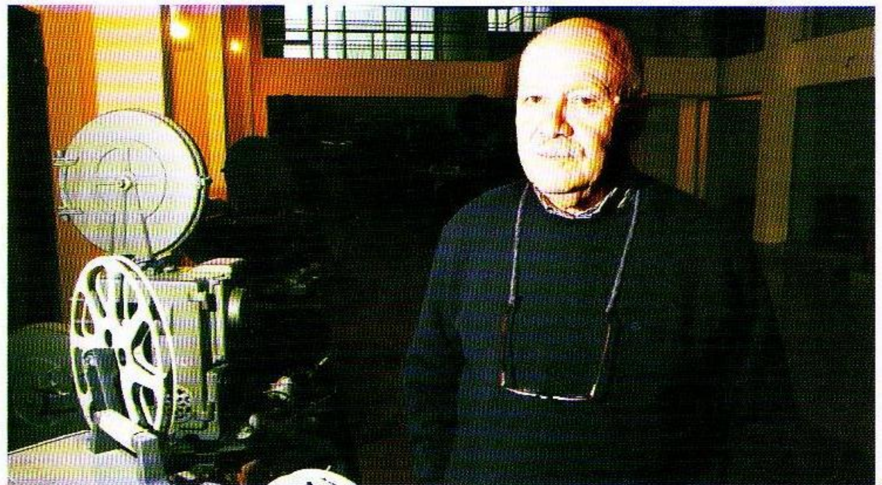
Dram konusunu araştırırken faydalandığım kaynaklardan biri de, Aristo'nun "Poetika"sı... Poetika'nın yazıldığı zaman, yani milattan önce 300'lerde, sorun bugün tartıştığımız meselelerden çok farklı. Her sene, aşağı yukarı yüze yakın oyun yarışmaya giriyor Atina'da. Üç kategori var. Trajediler, komediler ve küçük erotik skeçler... Bir yandan anfi tiyatrolar var, sürekli oyunlar sergileniyor, ülkenin dört bir tarafında. Bu konuda bilgiye, yoğun talep olmalı. Bu oyunların ne olduğu, nasıl olması gerektiği, nasıl bazı kalıplar, yollar, değerler, ölçüler, yoluyla belirlenecekleri, niteliklerinin neye göre tanımlanacağı sorularına cevap aramak ihtiyacından kaynaklanıyor Poetika'nın varlığı. Aristo, bir düşün adamı olduğu için, kişisel beğenilerini bir kenara bırakıp, felsefe yapar gibi, nesnel bir açıdan, akıl ve mantıkla bakmaya çalışı-

yor söz ve sahne sanatına... Trajedi nedir diyor, ne olmalı? Yüzlercesi yazılıyor. Hangisi iyi? Neden iyi? İyilerin ortak noktaları, olmazsa olmazları neler? Örnek gösterilebilecek olanlar var mı içlerinde? Nedir sıradan trajediyle iyi trajediyi birbirinden ayıran. Bunu tanımlamak, açıklamak mümkün mü?
Sinemaya da benzer bir açıdan bakmalıyız. İyilerin ortak noktaları, olmazsa olmazları var mı?

"İnsanlara kendini dinletmek başından beri büyük bir sorun."
Poetika isminden de anlaşılacağı gibi, trajedinin başlıca aracı şiir. Neden? O zamanlar insanlar arasında sözlü iletişim geçerli. Yazı var ama yeteri kadar kitap yok, dağıtım yok, okur yazar sayısı yok denecek kadar az. Genelde sözel bir kültür, sözel bir bilgi ve dünya görüşü alışverişi söz konusu. Böyle olunca söz sanatı çok önemli bir araç haline geliyor. Bugün bile yazılı metinleri çok az insan okuyor. Ayrıca dinlemenin de çok zor olduğunu biliyorum ben. En azından sınıfta öğrencilerle beraber yaşadıklarımdan kaynaklanan bir yargı bu. En iyi öğrenci bile ilgisi kaybolduğu andan itibaren dersi dinlemiyor. İlgiyi sürekli kılmak için benim bir şeyler yapmam, "dram" yapmam gerekiyor sürekli. Sınıftaki öğrenci böyleyse, eski meydanlardaki halk kalabalıklarını bir düşünün. Elbette, ta o ilk zamandan beri, dinletmenin, anlatmanın sanatını insanlar öğrenmek zorundaydılar. Ve öğrenmeselerdi, destanlar, şiirler, masallar, söylenceler vs. bunların hiçbiri yaşamazdı. Bize kadar ulaşamazlardı. Şiir, düzyazıya göre daha çok ilgi çeken ve dinlenebilir ve hatırlamaya yatkın bir araç. Peygamberin aktardığı ayetlerin şiirsel olmalarının altında bile böyle bir neden yattığını düşünemez miyiz? Kur-an'ın metnini Arapça okuma yazma bilmeyen çoluk çocuk bile ezberleyip söyleyebiliyorsa, bunun nedeni, Kur-an dilinin, şiirsel olmasına hiç mi bağlanamaz?

"Dramatik yapı, filmlerimizin anlaşılabilir ve izlenebilir olmasını sağlayan şey."
Geçmişten kalıp da, içinde dramatik yapı olmayan bir anlatı yok gibi. Dinsel metinlerden, masallardan, söylencelerden, destanlardan, trajedilerden, tiyatro yapıtlarından sözediyorum. Geçmişte yapılmış filmler de var. Elbette bizim için asıl önemli olan onlar. Bizim asıl kaynağımız, yüz yıldır yapılagelen sinema. Bütün bu filmlerin arasındaki ortak noktalara, ama Japon, ama Çinli, ama Rus, ama sanat eseri, ama sıradan popüler film, çok veya az izleyici bulmuş bütün bu filmlerde varolan, çoğunlukta olan, ortak noktalara bakarak, bunlardan yola çıkarak aramalıyız sorunun cevabını. Bütün sorunları çözecek bir formül önermek olasılığı elbette yok. Ama büyük bir yüzdeyle, bir sinema yapıtının daha sağlam bir anlatım dizgesi kazanmasına yeterli bazı yöntemler önerilebilir. İşte dramatik yapı kavramı bunlardan biri. Dramatik yapı bilimi, bir çeşit anlatmanın bilimi, göstermenin bilimi de diyebiliriz.
Dramatik yapının ham maddesi insan. Birden çok insan. En azından iki insan. Çünkü, ancak bir ilişki varsa dramatik yapı da varolabilir. Herhangi bir ilişki de değil, yoğunluğu olan, bizi derinlemesine ilgilendiren bir ilişki çeşidi olmalı bu. Tek kişilik bir ilişkiden söz edilemeyeceğine göre, birden çok kişinin varlığını kabul etmek zorundayız. Dramatik yapının varlığı en az iki kişiye bağlı.
İlişki çelişkili değilse, işimize yaramaz. Çünkü biz insanlar, çelişkili olmayan hiçbir ilişkiyle ilgilenmiyoruz. Güncel hayatımızın içinde akıp giden ve olmasından dolayı herhangi bir tedirginlik duymadığımız veya keyif almadığımız hiçbir şeyi algılama yeteneğimiz yok. Ele aldığımız ilişkinin çelişkili olması gerekiyor. Peki, çelişkili ilişki derken, neden bahsediyoruz? Öncelikle bir kadın ve bir erkek sözkonusu olduğunda çelişki kendiliğinden ortaya çıkıyor. Doğadan geliyor bu. Çok yoğun bir çelişki potansiyeli var kadın ile erkek birlikteliğinin. Bu şiddetli bir aşk da olabilir, şiddetli bir nefret de. Yani zıtlık, bir kadınla bir adam birbirini çılgınca sevdiği zaman da, birbirlerinden nefret ettikleri zaman da var. Sevgiden de, nefretten de sonsuz zıtlık üreyebiliyor. Kıskançlık, acıma, merhamet, şefkat, kısacası insanın doğasında olan her türlü duygu, kadın erkek ilişkisinin doğasında sıradan bir olgu. İkinci şart ne? İlişki olacak ama bu ilişkinin vazgeçilemez olması gerek. Sınıfta şöyle anlatıyorum; Ben hocayım, sen öğrencimsin. Sen karşımda oturuyorsun. Ben durduk yerde, mesela bacak bacak üstüne attığın için karşımda, geliyorum sana bir tokat atıyorum. Ne oluyor? Artık ne sen eski Pınar olarak devam edebiliyorsun yaşama, ne de ben eski Duygu olarak... Biz artık yaşayabilmek için değişmek zorundayız. Değişerek bu sorunu çözmemiz gerekiyor. Çünkü ilişkimizin vazgeçilemeyecek bir yönü var. Sen de, ben de yarın yine bu sınıfa gelmek zorundayız. Bir de tersine bakalım. Ben o sabah okula gelirken, yolda bir adam arkamdan korna çalıyor. "Ne var?" diyorum. Küfrediyor. İniyorum arabadan, kavga ediyoruz. Seni mahkemeye vereceğim, bunu yanına bırakmam falan diyor adam. Sonra ayırıyorlar bizi. Ben buraya okula geliyorum biraz daha bağırıyorum kendi kendime. O gidiyor iş yerinde söyleniyor ona buna hırsından. Sonra? Sonra her şey bitiyor... Demek ki, bağlayıcı bir neden yoksa, ilişki çelişkili bile olsa, devam edemiyor. Biz bir çelişki yaşadığımızda "Boş ver gitsin!" diyemiyorsak, içinde bulunduğumuz ilişkiyi bir biçimde yaşamaya mecbursak, bu neyse, bizi mutlaka değişmeye zorlar. Ben sana tokat atıp çıkıp gidemem, sen de hiçbir şey olmamış gibi devam edemezsin. Biz bunun sonuçlarına birarada katlanmak zorundayız. Sen bir adam tutup beni dövdürtecek misin, idareye mi şikayet edeceksin, ben mi sana güllerle gelip sınıfın önünde özür dileyeceğim, bilemiyorum... Çözümler sonsuz. Daha uygunları da üretilebilir. Ama biz istesek de durumu olduğu yerde bırakamayız, şöyle veya böyle çözmek zorundayız. İşte bir çeşit, çelişkili, vazgeçilemez ilişki bu.
Bakalım vazgeçilmezlik koşulları neler? Vazgeçilmezlik öncelikle, karı, koca veya sevgili ilişkilerinde var. Bu ilişkiler en vazgeçilmezlerin başını çekiyor. Hemen ardından anne, baba ve çocukları arasındaki ilişkiler... Nasıl bu kadın benim karım değil diyemiyorsan, boşansan bile onu hayatından çıkaramıyorsan, çocuğunun anasıysa, hatta çocuk olmasa da, yaşanmış bir ilişkiden dolayı o hep var. Kimse tersini kanıtlayamasa da, çok gizli bir ilişki de olsa, o hep var. Senin iç dünyanda var. Bitemez. Ondan hemen sonra gelen çocuklar ve ebeveynleri arasındaki ilişki. Bazen reddediyoruz çocuklarımızı. Bazen çocuklar da anne babalarını reddediyorlar. Ama bunlar hiçbir şey ifade etmiyor. Hiç kimse anası, babası ve çocukları ile kurulu olan ilişkisini değiştiremiyor. İlişki biçimi değişiyor ama ilişkinin kendisi olduğu gibi kalıyor... Yaşanmış olan değişmeyeceği için, yaşamda geri dönülemeyeceği için, bu herkes için böyle.
Bilim gibidir sanat da... İki grup insan vardır ki, yalan söylemeleri mümkün değildir. Sanatçılar ve bilim adamları. İçinde yalan olduğu zaman bilim de sanat da varolamaz. Çünkü, içten kopup gelmedikçe, yapay bir kurguysa, bir zorlamaysa sadece, sahte olur sanat diye üretilen. Bu biraz da seyircinin kendi kendisine yalan söyleyememesi ile ilgili. Sen bir seyirci olarak oğlumla benim ilişkimi yorumlarken, ben sana yalan söylesem de, sen kendi kendine yalan söyleyemezsin. Oğlum, annesi, ben... Aramızda olup biten ve olabilecek her şeyi kendiliğinden sezersin, bilirsin.
Sonra ne geliyor, kardeşler ile olan ilişkiler, dostluklar, arkadaşlıklar, sonra hoca ve öğrenci ilişkileri... Giderek ta mahallendeki bakkala, kapıcıya kadar uzanıyor... Bakkal ile ilişkin vazgeçilmez olmayabilir ama sokaktaki herhangi bir adamla olana göre daha vazgeçilmezdir gene de. Bu böyle gider, vatandaş olmaya, beyaz olmaya, siyah olmaya, Müslüman olmaya, insan olmaya doğru uzanır...

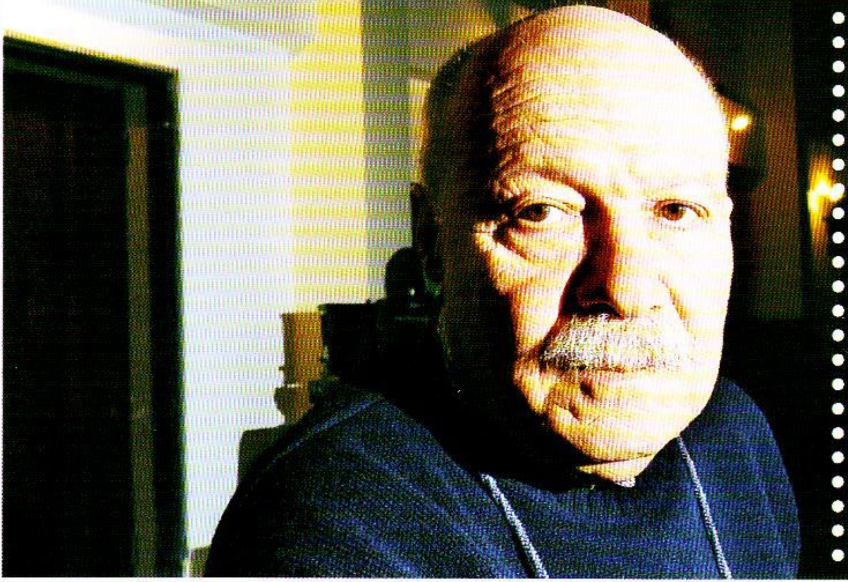
"Dramatik yapının ham maddesi insan. Birden çok insan. Çünkü, ancak bir ilişki varsa dramatik yapı da varolabilir."

⇨

gündem

Duygu Sağıroğlu

"Eğer hikaye içinde kahramanın yaptığı seçimlerin bedelini ödetmezsen seyirci huzursuz olur."

"Seyircinin sunulan çözümü adil bulması, yani finalde "katharsis"e ulaşması gerekir."

Çelişkili bir ilişkiden kurtulmanın pek çok yolu var; unutmak, yüzleşmemek için kaçmak, yüzleşip sonuçlarına katlanmak, dönüşmek, yenmek, yenilmek... Biz buna değişim süreci diyoruz. Bu süreç içinde yaşadığımız değişimin niteliğine bağlı olarak, biz de değişiyoruz. İnsanlar zor durumlar karşısında ister istemez değişiyorlar. Ama elbette bu, kendi kendine, akşam bir kitap okuyup sabaha değişmek gibi değil. İlişkideki çelişkinin doğurduğu, zorladığı, sağladığı bir değişim. Değişim sürecinin sonunda bir de çözüm noktasına varılıyor. Ne oluyor? Hesaplaşıyor kişi bu çelişkili ilişkiyi doğuran diğer kişilerle.. Mutlu veya mutsuz bir çözüme ulaşılıyor.

Burada üçüncü kişiler devreye giriyor; seyirciler. Bu çözüme seyircinin de katılması, ortaya konan çözüme razı olması, aklının, gönlünün, vicdanının bu sona "tamam, evet, katılıyorum" demesi gerekiyor. İşte "katharsis" dediğimiz şey de bu. Katharsis, "temizlenme, arınma" olarak biliniyor ama bu anlamı biraz daha açmak lazım. Büyük adalet, vicdani adalet denen, tüm insanlar için geçerli gizli bir evrensel iç yasa var. Sen genç bir hanımsın, ben yaşlı bir adamım. Gene de bizim aramızda, hala ortak olan çok şey var. Bu ortaklık Eskimolarla da var, Çinlilerle de var, hatta hayvanlarla bile var. Bütün canlıların doğru ya da eğri bulduğu durumlar var. Çözüm yaratırken bu evrensel doğrulara uyum sağlamak gerekiyor. Katharsis, bir anlamda seyircinin iç huzura ulaşması, rahatlaması demek. Filmin sonunda şöyle demeli seyirci; "Evet, bu adam başına gelenleri hak etti!" Eğer hikaye içinde kahramanın yaptığı seçimlerin bedelini, ona ödetmezsen, seyirci huzursuz oluyor. Kanuni'nin hayatını film yapacak olsak, çocuklarını öldürmüş olmasını seyirciye kolay kolay kabul ettiremeyiz. Seyircinin önemli bir dava uğruna, devletin bekası uğruna, bunun yapıldığına, olağanüstü büyük acılar çekilerek yapıldığına ikna olması gerekir.

"İnsana dair doğrular evrenseldir. Batılı, Doğulu diye ayrılamaz."

Binlerce yıldır aynı şekilde davranıyor insanlar. Bizim suça göre ceza, davranışa göre af kavramlarımız var. Boyun eğdiğimiz ortak tabular var. Bunlar hepimizde birbirinin eşi. Almanları, Çinlileri, Türklerden farklı saymak, akıl ve mantıkla bağdaşmıyor. Batılı maddeci, Doğulu maneviyatçıdır diye bir kestirmecilik kabul edilemez. Öyle Alman da vardır, böyle Türk de olabilir. Etnik, ideolojik, ayırımcı saçmalıkların artık bütünüyle geçen yüzyıla gömülmeleri gerekir.

Dramatik yapı evrensel değerlere dayanmalıdır. Sanatı yücelten de budur. İranlıların ayrı, Yunanlıların ayrı, bizim ayrı dramatik yapılarımız olabileceğine kabul edebilmek çok zordur. Tabii ki kişilere özel durumlar doğabilir. En azından, bir Türk bir kadın sevecekse, Türkçe seveceği akla gelir doğal olarak. Belki biz yer yatağında, Amerikalı su yatağında... Biçimle özü birbirine karıştırmamak gerek. Biçim farkları sevmenin doğasını, insanın doğasını değiştiremez. Türk annesi, Alman anneden başka duygularla mı seviyor çocuğunu? Hayır. Hatta ormandaki bir yaban hayvanı bile, bizim analarımız gibi davranmıyor mu yavrusuna? Diyelim iki kadın var odada; biri İngiliz, biri Türk. İkisinin de beşikte uyuyan çocukları var. Kırsal bir yer, ahşap bir ev. Film çekiyoruz...Tavandaki merteklerin arasından bir yılanın süzüldüğünü gördük. Farklı mı davranacak bu kadınlar birbirinden? Ne kadar farklı olabilir İngiliz anne, Türk anneden? Davranış biçimleri belki. Biri yılanı öldürür, diğeri çocuğu alıp kaçar. Ama çocuklarını kurtarma içgüdüleri tek ve birdir. İnsan tepkilerinin, milletlere göre farklı olduğunu söylemek, hele ki antropoloji bilimi bugünkü yerine gelmişken, düpedüz aptallık olur.

"Dramatik yapı" sözcük olarak Batı kökenli olduğundan, Batı'ya özgü bir kavram gibi algılanıyor. Ama dramın kendisi, yani "gibi yapmak" nasıl Batılı olabilir ki? Çin'de de var, Anadolu'da da var, Mısır'da da var, eski Yunan'dan bağımsız olarak, yeryüzünün insan olan her köşesinde var ve varolacak. Ben tarih boyunca, dramatik davranış biçimlerinin, yeryüzüne dağılmış bütün insan topluluklarında, birbirinden habersiz de olsalar, benzeştiğini gözlüyorum. Buna dram de, başka bir şey de. Türkçe sözcüklerle ifade edilince Doğulu bir kavrama dönüşecekse eğer, doğru Türkçe karşılığını bir kere daha yineleyelim: "gibi yapmak..."

"Kültür endojen bir oluşum değildir. Sürekli çevresi ile etkileşim halindedir."

Endojen bir kültürden söz edilemez. Böyle bir kültür yok. Endojen, içten varolan, içten varolmuş, demek. Şimdi sende bir ur meydana çıksa, o endojen. Yani o ur, sadece senin bedeninden, senin canlı varlığından oluşuyor. Bir sürü endojen oluşum var. Ama kültür bunlardan biri değil. Kendi başına, başka hiçbir kültürle bağ kurmaksızın varolan, varolmuş, bir kültürden söz etmek olası değil.

Mesela barbar sözcüğünün gerçek anlamı nedir? "Yunanca bilmeyen" demek aslında. Kim için söyleniyor? Finikeliler için. Finikeli denizciler, Pire limanına mal getiriyorlar. Yunanlıların dilini doğal ki bilmiyorlar. Ama alış veriş ederken herkes kendi dilinde konuşuyor. Yunanlılar için, Yunanca bilmeyenler zaten garibandır. "Bala bala, bara bara" diye, anlamadıkları bir dil konuşuyor bu yabancılar. Barbar diyorlar Finikelilere, sözcük oradan geliyor. Sadece bu kelimenin varlığı bile Finike kültürünün ve başka nice kültürün, Yunan kültürüne etkisini kanıtlıyor. Kültür kendi başına kaldığında uzun süre yaşayamayıp ölüyor. Bunu antropologlar geçen yüzyılda bilimsel olarak kanıtladılar (Claude Levi-Strauss). Bir kültür başka kültürlerle etkileşimlerini kaybederse yok olur.

Niye bunu söyledik? Bu olgu her zaman olumlu sonuçlar doğurmasa da, kültürler arasında bir iletişim varsa, evrensel değerler, yerel kültürel değerlere, ister istemez ağır basıyor son hesapta... İnsanların zaman zaman dış nedenlerle edindikleri geçici değerlere değil, salt insan olmanın öz değerlerine yönelmesi doğru olur sanatçının. Çünkü çağımızdan bakıldığında görülüyor ki, ayrı dinlerden de olsa, ayrı ulusal özelliklere sahip de olsa, ayrı politik inançları da taşısa, insanın özü aslında hiç değişmiyor, tek ve bir...

"Sinemacı seyircinin algılarını yönlendirebilen adamdır."

Seyircinin, anlatılanı izleyebilmesi için bir neden olması gerek. Algı meselesi burada devreye giriyor. Algı, öyle herhangi bir uyaran karşısında, hemen oluşan bir şey değil. Uyaranlara her zaman açık değil benliğimiz. Uyaranlar çok kez, hiç algılanmadan, hiçbir iz bırakmadan, geçip gidebilirler üzerimizden. Biz uyaranları, içinde bulunduğumuz ruhsal durumlara bağlı olarak, seçip algılıyoruz. Geçen gün Ertem'e (Göreç) bir şey anlatırken, şöyle bir örnek verdim. İkimiz de Taksim'den kalksak, Tünel'e kadar yürüsek ve izlenimlerimizi birbirimize anlatsak. Ki senle ben birbirimize oldukça yakınız. Yaşımız aynı, ikimiz de kalp ameliyatı olduk, sinemacıyız falan filan... Gene de anlattıklarımız, birbirini tutmaz. Bu herkes için geçerli. Çünkü uyaranlar herkes için orada duruyor ama, biz onların içinden kendimize göre seçiyoruz. Bir tercih yapıyoruz. Şimdi sana bakıyorum, gözlüklü, hanım

hanımcık bir kız diyorum. Ama bu benim algım. Bir başkası, aynı uyarandan farklı şeyler algılayabilir. "Bak teni kararmış, bu kız tatilden yeni dönmüş olmalı" diyebilir. Demek ki uyaranların bize etkileri, kişiden kişiye çok farklı.

Uyaranlarla ilişkiyi, beş duyu aracılığı ile kuruyoruz. Bunlardan en etkini, yoğun olarak kullandığımız, görsel olanı. Hemen sonra işitmek, dokunmak, ardından koklamak geliyor. Burada sinemadan sözettiğimize göre, sadece görme ve işitmeyle sınırlıyız. Görsel algılar denetlenebilir. Yani bakmaya bağlı olarak, gördüklerimizi seçebiliriz. Kameralarımızı, yani gözlerimizi, kendi kişiliğimize bağlı olarak, yönlendirebiliriz. Sinema yönetmeni, işte bu algı değişkenliğine izin vermeyen adam... Hikayenin konusu, Taksim'den Tünel'e yürümek olsun. Bu yürümeyi sen, ben, o, başka başka, anlatırız. Ama gerçek bir sinema yönetmeni, bu hikayenin özüne bağlı olarak, seyircilerin, birbirinden farklı şeyler algılamasına izin vermeden anlatan adamdır. İnsanlar 1920'lerden beri biliyorlar bunu. Buna Eisenstein kurgusu diyoruz. Eisenstein, algıları denetleyen bir kurgu sunuyor. Uyaranlar karşısındaki değişik algılara özgürlük tanımıyor. Üzüleceksin sen! Korkacaksın! Şimdi kızacaksın! diyor... Bu, kurguyla seyircinin duygularını yönetmek, önceden tasarlanan bir uyaranlar silsilesi üretmek anlamına geliyor. Uyaranlar çok hesaplı olarak birbirine bağlı olduğu zaman, algılar da ister istemez eşleşiyor. O yüzden bir sinema salonunda, seyircinin tümü, aynı anda dehşete kapılabiliyor veya üzülebiliyor veya kahkahalar atabiliyor. Eisenstein bunu uygulayanlardan sadece biri. Ama tabi çağının en yenilikçi ve cesur adamlarından biri olduğu için onun adıyla anılıyor. Bütün dünyadaki sinemacılar gibi, Yeşilçam sinemacısı da aynı yöntemi kullanıyor. Bazıları bilgiyle bilerek, bazıları da içgüdüleriyle. Zaten bir biçimde, seyircinin, başıboş algılarla, kafasının karışmasına engel olamazsanız, salonda kimseyi yerinde tutamazsınız.

"Sinemada hikayenin kendisinden çok, dışavurum şekli önemli."

Dramatik yapı ve bu yapının dışavurumu, yönetmenin kendi algılama sürecine bağlı olarak varolabilir. Biçim, hikayeden bağımsız olarak ortaya çıkamaz. Bir yönetmenin kişisel tavrı elbette diğerlerinden farklı olacaktır. Örneğin okulda, aynı hikayenin bir bölümünü, öğrencilerime aynı oyuncular ile, ayrı ayrı çektirdim. Bambaşka sonuçlar çıktı ortaya. Senaryo aynı, oyuncular aynı, dramatik yapı aynı, ama filmler başka başka oldu. Demek ki bir hikayeyi görsel hale dönüştürürken, yönetmenin kişisel özellikleri, mutlaka işin içine katılıyor. Daha ilk çekimde, ilk çerçeve seçilirken, başlıyor bu durum...

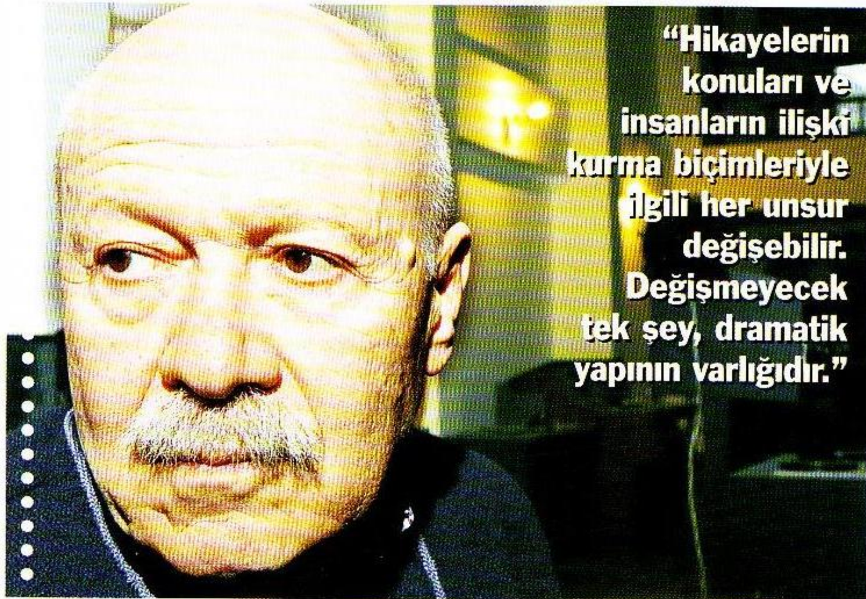
Hikayesi mükemmel olan bütün filmlerin mükemmel olduklarını söyleyemeyiz. Sinema da hikaye anlatır, ama sinema yapıtı olarak varolur. Sinema görsel bir olgu. Sinemanın oluşması, hikayeden bağımsızdır. Hikayeci yazmış; "kapı açıldığında, eşikte dünyanın en güzel kadını duruyordu"... Hadi çek bakalım bunu. Nasıl çekilecek? Gerçek sinemacı bunun imkansız olduğunu bilir. Dünyanın en güzel kadını diye bir şey yok çünkü. O bir kavram. Somut olarak yok. Sen dünyanın en güzel kadını diye, kapı eşiğine Türkan Şoray'ı koyup çekersin ama artık yazarın anlattığı duygu değildir o dışa vurulan. Orada duran dünyanın en güzel kadını değildir; sadece Türkan Şoray'dır. Demek ki, hikaye yazarken kullandığımız bu yöntemler, sinema yaparken hiçbir işe yaramaz. Yani, hikayeleri filmsel biçimleriyle yeniden üretmek gerekir. Biz buna senaryo diyoruz. Ve senaryo sinemacılar tarafından yazılır. Eldeki konunun, sinema olacak biçime dönüştürülmesi gerekir. Bunu yönetmenler yapar. Senaryoyu yazamadıkları zaman bile, bunu çekim sırasında yapmak zorundadırlar ve de gerçekten yönetmen olanlar bunu hep yaparlar.

"Türk sinemasında dramatik yapı konusu tam çözümlenmiş değil."

Ben Türk sineması içinde uzun yıllar bulundum. Kendi filmlerim dışında Lütfi Akad'ın, Metin Erksan'ın, Atıf Yılmaz'ın, Halit Refiğ'in, Memduh Ün'ün filmlerinin, kiminin doğrudan içinde, kiminin çok yakınında, kiminin yanındaydım. Çok sayıda filmin, oluşum sürecini, yakından izledim. Dramatik yapı konusunun somut bir çözümlemesi yapılmadı Türk sinemasında bildiğim kadarıyla. Dramatik yapı sözcüğü ortalıkta dolaşır durur ama herkesin aynı şeyi anladığı konusunda şüphelerim var. Dramatik yapının varlığı, hikayelerde çok derinden bir benzeşme olasılığını beraberinde getiriyor evet, ama ancak yapısal bir benzeşmeden söz edebilirsiniz. O da benzer bile olsalar duyguların dışavurumlarının yeniden üretilmesi gereğini unutmadan. Şimdi diyelim ki, senin evlenme hikayeni film yaptık. Peki yarın kızınınkini yapamayacak mıyız, annesininkine benziyor diye? Durum benzeşmesi kaçınılmaz. Ama değişim sürer. Yaşam değişiyor, duyguların dışavurumu değişiyor. Sorun burada. Kızının evlenme hikayesi seninkiyle aynı olamaz. Çünkü o sen değilsin. Duyguları seninkilerin eşi gibi olabilir ama o senin gibi dışavuramaz. Gelin olurken sen ağlamışsındır, belki o soyunup havuza atlar! Bilmiyoruz... Bu iki davranış arasında aslında fark yok. Çok yoğun bir duygusal durum karşısında verilen tepkiler bunlar. Ama dışavurumları farklı. Her dönemin kendine özgü bir miti var. İnsanların özlemlerinden kaynaklanan şeyler var. Bugün mesela alt orta sınıftaki bir kız, manken olmak, Laila'ya gitmek istiyor. Bu dönem böyle bir şey getiriyor. Eskiden genç kızlar evde oturup, gelinip istenmeyi beklerken, şimdi delikanlılarla bire bir tanışmak istiyor. Tabi ki kahramanların nitelikleri değişiyor. Artık taksi şoförlerinden kahraman olmuyor. Bir zamanlar hayal edilir bir şeydi bir taksi şoförüyle evlenmek. İyice bir evlilik anlamına bile gelebilirdi varoştaki genç kız için. Şimdi sözkonusu bile değil bu. Benzer bir sürü durum var.. Yeşilçam, kendisi izlediğinde, keyif alabileceği filmleri çekti. Yeşilçam sinemasının derdi, dünyayı değiştirmek falan değildi. Filmler izlensin, para gelsin ki, yeni filmler çekilebilsin mantığıyla yürüyordu iş. O zaman seyircinin genel özlemlerine yönelik varsayımlar önem kazanıyor. Benim seyircim kim? Kenar mahalle kızları, onların anneleri, işçi delikanlılar, şoförler... Yeşilçam sinemasının kahramanları da ya bu kesimden kişiler, ya da o kesimden kişilerin özlemlerini yansıtan kişilerdi. Toplumsal yapı değişmediği süre filmler de değişemediler. İster istemez tekrarlar da oldu elbette. Olmuştur.

Bir ara baktılar eski Yeşilçam filmleri televizyonlarda çok seyirci buluyor, hadi aynılarını bir daha yapalım dediler... Olmaz. O koşullar bitmiş artık. O kızlar, o delikanlılar yok, ekonomik sosyal ilişkiler bambaşka. Hiçbir şey eskisi gibi değil. Kızlar artık artist değil manken olmak istiyorlar. Yeni çözümler bulmak lazım. İzleyicinin beklentilerini, yaşam biçimini iyi gözlemek lazım. Sinemacı değişen koşullara göre, yeni ve doğru sorular sorup, bunlara doğru cevaplar üretmek zorunda.

Hikayelerin konuları ile, insanların ilişki kurma biçimleri ile, anlatma biçimleriyle ilgili her unsur değişebilir. Ama değişmeyecek tek şey, dramatik yapının varlığıdır. Dramatik yapısı olmayan bir filmi ben bilmiyorum. Ne Doğu'da, ne Batı'da, ne de Kuzey'de. Öğrencilerime söylüyorum; "Belki benim sinema dağarcığım yeteri kadar zengin değil, ben böyle bir film bilmiyorum. Ama lütfen, varsa getirin de ben de bu eksikliğimi gidereyim. Hem insanlar tarafından severek seyredilmiş olacak, hem anlaşılır ve anlatılabilir olacak, hem de gizli veya açık bir dramatik yapısı olmayacak! Ben bilmiyorum..." ■

Aynı sorular, farklı üsluplar

Ingmar Bergman, protestan bir papazın oğluydu.

Bir yanda İsveçli Ingmar Bergman'ın ağır, kasvetli, karanlık atmosferi, öte yanda Amerikalı Woody Allen'ın neşeli, ironik dünyası... İlk bakışta birbirine zıt gibi görünen bu iki usta sinemacının birçok ortak özelliği de var

MERVE ERENSOY

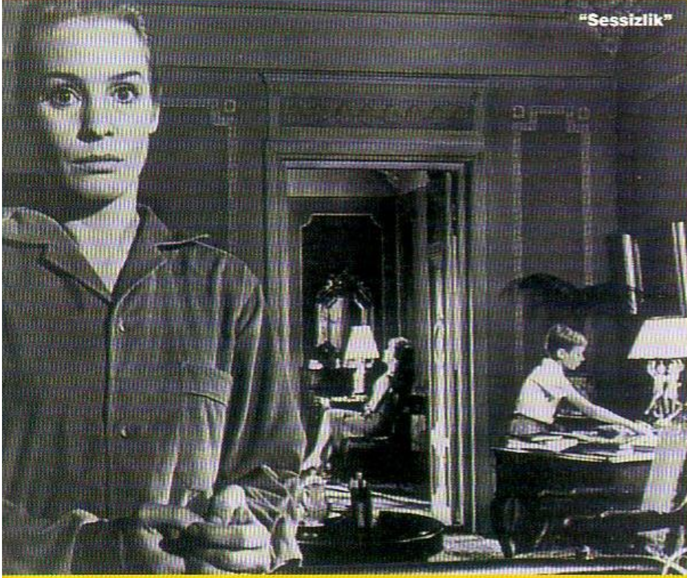
Biri, ölümlülerin gözünde ateist olarak kabul edilirken, Tanrı katındaki sıfatının "sadık muhalefet" olduğunu ileri sürüyor. Diğeri ise asla Tanrı'ya inanmaya başlayacak kadar yaşlanmamayı umuyor... Biri için Tanrı'nın varlığına dair en kesin işaret, İsviçre bankalarından birinde adına aniden açılan kabarık bir hesap olabilecekken; diğeri yaşadığımız hayatı, Tanrı'nın hiçbir sorumuza cevap vermeyerek bize işkencelerin en büyüğünü ettiği "tek gerçek cehennem" olarak görüyor. İkisi de birer düşünür... Ve ikisi de çok acı çekiyor.

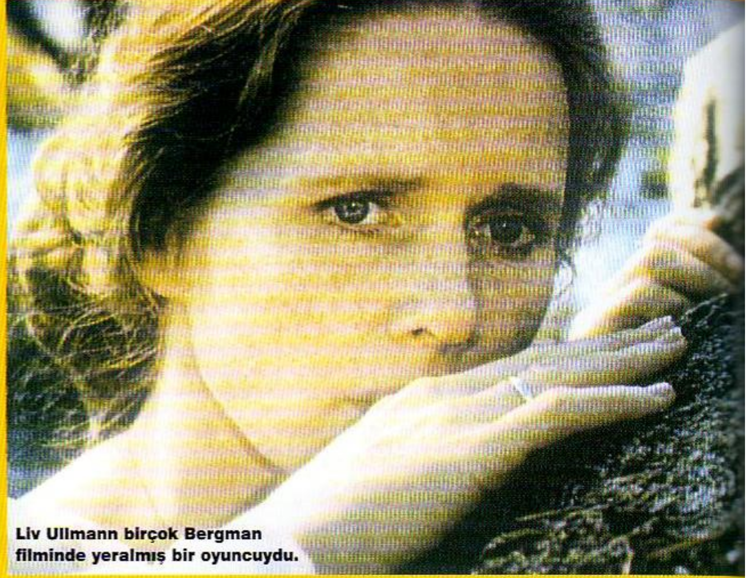
Hareket ettikleri nokta aynı olsa da, acı çekme tarzları biraz farklı. Biri, bazen sıfatını istemediği derecede "komedyen"e kaydıracak kadar güldürebilirken, aslında seyircisine için için kafasının karışıklığını ve çaresizliğini bağırıyor. Sorular soruyor; güldürüyor, ama kendi pek gülmüyor. Ölümü devamlı düşünüyor; ama o çok sevdiği New York'unu, caz müziğini ve kadınlarını bırakıp gitmeye de bir türlü gönlü el vermiyor... Diğeri ise daha bir başına buyruk; daha kesin bir yoldan acı çekiyor ve çektiriyor: Sorulan sorulara alınamayan yanıtlara isyan ediyor; fısıltısı birden çığlığa dönüşüyor; duvarları tırmalıyor; kendi kendine işkence ediyor; kendini bu boşluktan kurtarıp, diğer bir boşluğa, ölüme atıyor. Aydınlanamayan gökyüzünün altında, deniz fenerinin yüzüne vuran ışığı ve kulaklarını dolduran uğultusu eşliğinde "Tanrısı'nı" bekliyor; ama o hiç gelmiyor...

Düşünce değil ama, düşünme tarzları da biraz farklı... Biri oldukça geveze. Çoğu zaman istediği tatmin edici cevapları alamasa da, hep kendini anlatmak; iç sesini her daim duyurmak istiyor. Çünkü susarsa daha çok acı çekeceğini biliyor;

Woody Allen ve Mia Farrow "Annie Hall"da "unutulmaz bir çift" olmuşlardı.

çünkü o, düşünürken konuşuyor ve konuşurken düşünüyor. Diğeri ise daha bir sessiz protesto yolunu seçiyor. Çünkü belli ki sesini yükselterek soru sorduğu ve kendince tatmin edici cevabını alamadığı zaman acısı çok daha artıyor. Dışarıdan - veya yukarıdan- umduğunu bulamadığı sürece, kendisi de dizlerini kollarının arasına alıp, sırtı odaya, yüzü duvara dönük, gelmeyeni beklemek istiyor sessizlikte.
Ama ikisi de hayatlarına bir şekil devam ediyorlar; kendilerine geçici olarak buldukları Tanrı'lar eşliğinde... Sanat ve aşk... Biri için, kendisini anlayan veya anlamaya çalışan kadına duyulan aşk; diğeri için, yaşam denilen boşluğun cehennemvari işkencesine kalkan olacak bir aile aşkı; ve her ikisi için de, kendilerini bir çeşit "yaratan" olarak hissettiren sanat aşkı... Birinin gözünde belki de tutulabilecek en gerçek an, şehr-i New York'taki apartman dairesinde, müzik setinde dönen caz plağı eşliğinde, "ruh eşi" olarak gördüğü kadınla, insan beyninin en son sınırlarına dayanacak, her şeyi soran ve sorgulayan bir muhabbet yapıyor olmak iken; diğeri için tek büyük gerçek olan Ölüm'den önce erişilebilecek en yüce tatmin, kendi kendine yeten, tatmin edici, saf ve gerçek bir aşkla beslenen bir aile sevgisi. Hatta bazen ölümün bile ciddiyetini ve kesinliğini unutturan; asıl kalıcı olan bu... Aslında onların Tanrı'ları da, Gerçek'in her bir ayrı dalgası kıyıya çarptığında yer değiştiren çakıl taşları gibi, şekil ve anlamlarını değiştiriyorlar. İkisi de periyodik olarak, belki sonra tekrar geri dönmek, belki de hiç dönmemek üzere, sığındıkları limanlara olan güvenlerini yitirebiliyor, her şeyi yeni baştan sorgulamaya başlayabiliyorlar. Bir yanları realizme ve realist olabilenlere -ve bu yolla kafalarındaki soru işaretlerini biraz olsun sakinleştirebilenlere- özenirken, diğer yanları hep o bazen aptallık olarak nitelendirdikleri idealizme yakın gidiyor. Ütopyaları ise mutluluk; memnuniyet değil, tatmin de değil; belki biraz çocukça, saf ve gerçek bir mutluluk, güven, huzur. Onu ararken çevrelerine bakıp da, mutlu olabilenlerin ne yazık ki hiç de kendileri gibi olmadıklarını görünce ise, umutsuzlukları ve kendilerinden memnuniyetsizlikleri artıyor. Çünkü mutlu olabilenler sorgulamayanlar; ne hayatı, ne ölümü, ne Tanrı'yı, ne de mutluluğun kendisini... Ve ikisi de, fazla "bilinçli"liğin, "sorunlu"luğa karıştığı o ince çizgide mutsuzca ve umutsuzca yürümeye devam ediyorlar...
"Diğeri", "biri"nin en büyük idollerinden biri. Hem sanatta, hem yaşamda -sanki onun için bu ikisi ayrı kavramlar mı acaba? Aralarında 17 yaş ve birçok da eser var. Biri Yahudi asıllı Amerikalı -Manhattan'lı demek belki daha doğru- yönetmen Woody Allen; diğeri ise Protestan papazı bir babanın oğlu olan, İsveçli usta Ingmar Bergman. Mücadele ediş yolları farklı olsa da, hayat, din, ölüm, kader, adalet ve mutluluğa olan şüpheli yaklaşımları ve meraklı sorgulayıcılıkları, her ikisinin de dindar fakat toleranslı, ve kültürlü bir aile çevresinde yetişmiş, ve erken yaşlardan bu gibi kavramlarla karşı karşıya kalıp düşünmeye başlamış olmalarına dayandırılabilir. Aralarındaki zaman, mekan, din ve kültür farklarına rağmen bu denli benzer noktalardan düşünmeye başlamış olmaları ise, sorularının ve sorunlarının evrenselliğini kanıtlıyor: Bir Tanrı gerçekten var mıdır? Varsa, ve her şeye kadirse, neden varlığını daha somut bir şekilde kanıtlamamaktadır -ben bu kadar muhtaç bir şekilde yalvarırken? Ve insanoğlunu kafasının alamayacağı büyüklükte sorularla başbaşa, tamamen yapayalnız bırakmaktadır? O halde, adaletin simgesi Tanrı, aslında kötü müdür? Hayatta hiçbir şeyin kesin bir cevabı yok mudur? Kader diye bir şey var mıdır? Kaderimde, düşünerek delirmek mi vardır? İnsanoğlu üzerinde doğrudan tepkisi ve kesin bir varlığı olan tek gerçeklik ölüm müdür? Peki ya tüm ölüler şu an nerededir? Yaşamlarındaki sorularına cevap bulabilmişler midir? Ya Tanrı insanoğlunu bu hayatta neden bu denli yalnız bırakmaktadır? Sessiz kalarak, düşünen insanı neden bu denli mutsuz kılmakta, adeta cezalandırmaktadır? İdeal olan, tüm bu sorulara cevap bulmaksa, idealist olmak aptallık mıdır? Peki ya düşünen insan için mutluluk, sorulara cevap bulmaksa, asla mutlu olunamayacak mıdır? Mutlu olmak için bir dine sığınmalı mıyız? Yoksa biz biraz daha düşünerek kendi Tanrı'mızı kendimiz mi bulmalıyız? Sorular cevap bulacak mıdır? Peki ya cevaplar yoksa... Tanrı da yok mu- ⇨

"Sessizlik"

Liv Ullmann birçok Bergman filminde yeralmış bir oyuncuydu.

dur?... Onlar, bu sorularına cevapları oturdukları yerde beklemek istememişler. Her ikisi de "yaratma" yoluna gitmişler. İçlerindeki fazla enerjiyi sanatları yoluyla dışa vurmuş; kafalarının içinde dolaşıp keyiflerini ve huzurlarını kaçıran soru işaretlerini, tüm isteklilerle paylaşmak, onları da düşünmeye zorlamak istemişler. Filmlerinin içine kendilerini koymuşlar, hatta başrolü çoğunlukla iç seslerine vermişler. Her ikisi de farklı evrelerden geçerek Tanrı'nın varlığını, Ölüm'ü, gerçekliği, kaderi, adaleti, dinlerini, sevgiyi, nefreti, mutluluğu, hayatlarını, kendi kişiliklerini, ve çevrelerindeki insanlarla ilişkilerini derinlemesine irdelemişler yapıtlarında. Her filmlerinde bir adım daha ileri götürmüşler davalarını; her seferinde farklı açılardan yaklaşmışlar. Ölüm meleğine meydan okumuş, onu sorulara boğmuşlar: Bergman "Yedinci Mühür / Seventh Seal"de, Ölüm'le sonunu bile bile girdiği satranç oyununu oynadığı sırada kafasındaki tüm soruları şövalye Antonius Block aracılığıyla sormuş ve tartışmış; neredeyse tüm filmlerinde -belki en tipik olarak "Annie Hall"da- ölümle saplantılı bir baş karakter olarak kendini oynatan Woody ise "Aşk ve Ölüm / Love and Death"de, ustasının "Yedinci Mühür"ünün çoğu sahnesine doğrudan atıfta bulunarak Ölüm'ü kendi tarzında sıkıştırmıştır: "Öldükten sonra nereye gidiyoruz? Orada kızlar var mı?". Kişilikleri, önce parçalara ayırarak analiz edip, sonra bir bütün olarak daha anlamlı olacak şekilde yeniden biraraya getirmek üzere, hayata dair derin düşüncelere dalmışlar ve bu arada kendi kendilerinin de muhasebesini yapmışlar: Bergman, filmi geleneksel episodik anlatımdan kurtararak zaman kavramını zorladığı, rüya analizleri ve sürrealist öğelerle beslediği "Yaban Çilekleri / Wild Strawberries"de, onur ödülü almaya hak kazanmış yaşlı profesörün uzun yaşamını ve yolun sonuna yakın daha bir belirginleşen kendi iç hesaplaşmalarını konu alırken "Persona"da tek karakteri iki ekstrem fakat birbirine muhtaç parçaya ayırıp inceleyerek alter ego kavramına derinlemesine değinmiş; Woody ise "Yaramaz Harry / Deconstructing Harry"de konuyu yine büyük ölçüde ustasının "Yaban Çilekleri"nden esinlenerek ama kendi yorumundan da ödün vermeyerek, "hayatta değil ama sadece sanatta bir işe yarayabilen", okulu tarafından ödüllendirileceği törene giderken kendine eşlik edecek kimseyi bulamadığında, iç hesaplaşmasına destek olacak bir fahişeye rastlayan ve onu yanına alan bir yazarın içinde devindiği komik fakat çaresiz ve mutsuz durumu yansıtmıştır. Yaratan-yaratılan katmanlarına ve bu yolla da gerçeklik kavramına filmlerinde çoğu kez yer vermişler: Tiyatro yazarı orijinli Bergman "Through A Glass Darkly" filmi içinde kurduğu küçük tiyatro sahnesinde, kendini sadece "yaratmaya" vermiş "gerçek" sanatçı için, önündeki "gerçek" yaşamın ne anlam taşıdığını -veya taşımadığını- sorgulamış; Woody ise "Kahire'nin Mor Gülü / Purple Rose of Cairo"da film içindeki filmin başrol oyuncusunu, kendi filminin başrolüne transfer ederek ve onun, yaratıcısı karşısında yaşadığı kafa karışıklığının üstüne giderek kendi durumunu -ve

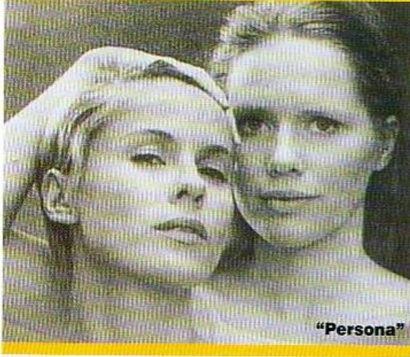
Allen "Hollywood Ending"de.

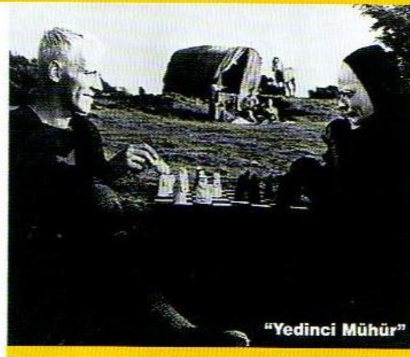
tabi insanoğlunun durumunu- sorgulamıştır. Her ikisine göre de Yaratıcı'nın en büyük endişesi, akılda kalamamak, ardında hatırlanacak bir iz, bir etki bırakamamaktır. Ve yine kendi kendilerini devamlı sıkıştırırlar: Senden geriye ne kalacak, söyle. Filmlerinin herhangi birinde öyle bir satır replik veya bir kare var mı ki insanoğlunun kolektif geleceğindeki yerini sapasağlam alsın; tartışmasız doğruluğuyla asla unutulmasın? Ya gelecek, geriye dönüp seni hiç anmazsa, hiç sormazsa ne yapacaksın?

Woody'nin Bergman'a olan kişisel hayranlığından ve çoğu filminin konusunda ondan esinlenmesinden doğan Woody Allen - Ingmar Bergman paralelliğinin belki de biraz abartı şekilde ortaya çıktığı en belirgin örnek, "Interiors" olacaktır. Woody'nin imzasını taşıyan "Interiors", Bergman'ın "Çığlıklar ve Fısıltılar / Cries and Whispers" isimli sarsıcı eserinin gerek konu ve karakterler, gerekse kurgu açısından küçük bir kopyası olarak görülmektedir. Ingmar Bergman filmlerini, her filminde mutlaka bir fırsatını yaratıp anan -bazen konuda, bazen "Hannah ve Kız Kardeşler / Hannah and Her Sisters"da olduğu gibi, kullanılan ortak bir oyuncuda (Max von Sydow), bazen film içindeki bir filmde, hatta bazen doğrudan repliklerinde-Woody, bu esinlenmelerini her seferinde o kendine özgü mizah anlayışıyla süslemiş, bu şekilde stilini oturtmuş ve büyük bir yönetmen olarak önemli filmlere imzasını atmıştır. Yorucu, bunaltıcı ve kör edici şehir yaşantısının kurbanı günümüz modern insanının yaşadığı ilişkisel sorunları, kişi-

"Anything Else" pek beğenilmedi.

lik çatışmalarını ve iç bunalımlarını, daha bir "kaldırılabilir" şekliyle izleyiciye sunmuştur. Fakat çoğu eleştirmenin de üstüne basa basa belirttiği gibi "Interiors", bu sefer ne yazık ki bir Woody Allen filmi değil, bir Ingmar Allen filmi olmuştur. Her iki filmin de konusu, hastalık ve ölüm ile beraber gelen ailevi sorunlar altında, ruhlarını, hayatlarını ve birbirlerini çözümlemeye ve dizginlemeye çalışan üç kızkardeşin karanlık öyküsü. Çoğu eleştirmenin buluştuğu ortak nokta ise, "Interiors"ın bu

"Persona"

"Yedinci Mühür"

ham haliyle Woody için biraz fazla "karanlık" olduğu; ve Woody'nin, bu öyküyü alıp, onu biraz daha kendi stil kurgusuyla ve hicivli diyaloglarla beslemiş olması gerektiği... Sessizlikler Bergman'ın; beyin kıvrımlarını tatmin eden muhabbetler ise Woody'nin uzmanlık alanları ne de olsa.

Yeri gelmişken Ingmar Bergman'ın "sessizliği"nden biraz daha detaylı söz etmek gerekiyor. Bergman'ın mutlak sessizliğe gömülüşü, üç filmlik bir sürecin ürünü olarak görülmekte: "Through A Glass Darkly"; "Winter Light"; ve nihayet "Sessizlik / The Silence". Üçlemenin ilk filmi olan "Through A Glass Darkly" anlam olarak, şu anki karanlık ve bulanık görüşümüze rağmen, ölümün gerçekleşmesiyle birlikte insan ve Tanrı arasındaki tüm bariyerlerin ortadan kalkacağı, Tanrı'yla buluşma ve bir olma anını temsil etmektedir. Bergman'ın filmdeki baş karakteri Karin, ruhsal tedavisinin sona ermesinin ardından, kocası, babası ve erkek kardeşi ile birlikte ıssız bir adada dinlenmeye gelmiştir. Karin, kendisiyle ilgilenen ve sevgi vermeye çalışan kocasına karşın; ilgisiz, bencil ve duygusuz babasına daha bir yakınlık duymaktadır. Erkek kardeşi Minus ise, ergenlik çağının bunaltılarını, babası gibi iyi bir yazar olmanın temellerini atarak atlatmaya çalışmaktadır. Ve Karin'in ruhsal dengesizliği aniden patlak verir. Günlerini, odasına kapanıp duvara karşı oturarak Tanrı'sını bekleyerek geçirmeye başlar. Ve bir gün Tanrı'sı çıkagelir: "Örümcek Tanrı", Karin'e saldırmaya çalışmıştır, başaramayınca duvara tırmanıp kaçmıştır. Bunalımı sırasında kocası Karin'e ulaşamaz; babası ise onda ve ulaşılmazlığında tıpatıp kendini görerek ürker. Tanrı'nın bir boşluk, tek büyük gerçek boşluğun ise ölüm olduğu sonucuna varan Karin ve ona bağlılığında kusur etmeyen kocası, filmin sonunda adadan uzaklaşarak Karin'e daha iyi gelecek bir yere doğru yola çıkarlar. Bu sırada Bergman, Karin'in babasının ağzından son kararı açıklar: Umutsuzluk, endişe ve dehşet içinde kalakalmış genç Minus'a verdiği öğüt, Tanrı'nın Sevgi olduğudur. "Through A Glass Darkly", aradığımız Tanrı'yı saf ve gerçek sevgide bulabileceğimizi söyleyerek, ümit verici ve olumlu bir şekilde biter... Hemen ardından "Winter Light"ın açılışında Papaz Ericsson, vaazlarından birinde Tanrı'nın varlığının en büyük kanıtının Sevgi olduğunu, "Through A Glass Darkly"deki baba figürünün kullandığı aynı sözcüklerle anlatır. Fakat Bergman'ın en "içe dönük" filmlerinden kabul edilen "Winter Light"ın seyri başka türlü olacaktır. Papaz giderek bir sessizliğe bürünmeye başlar. Tanrı'sıyla iletişimi kopar. Çünkü kendince bir "uyanış" içerisindedir; artık gerçekleri olduğu gibi kabul etmek istememekte ve çoğu zaman bencilce sadece kendini rahatlatacak cevapları beklemektedir. Fakat bekledikçe sessizlik artar. Zaman içinde tüm çevresindekilere de sırt çeviren papazı her ne olursa olsun büyük ve gerçek bir sevgiyle seven Marta'nın sevgisi de Ericsson'un canını çok sıkmakta, her türlü bağlılık ve bağımlılık duygusu midesini bulandırmaktadır. Ve her şeyin sonunda Ericsson, özgürlüğün sırrını keşfeder: İnanmamak. Tanrı da dahil hiçbir şeye. Artık onun için Tanrı'nın var veya yok olması hiç önemli değildir; çünkü her şeyi açıklamak O'nsuz çok daha kolaydır. İnsan da O'nsuz çok daha özgürdür... "Winter Light"ın ardından Bergman da arayışını ilelebeten sonlandırır ve sessizliğe bürünür. "Sessizlik"te, biri alkolik ve ölümcül hasta, diğeri umursamazca hayatını yaşayan iki kızkardeş ve ikincisinin küçük oğlu, konuşulan dilin seyirciler de dahil hiç kimse tarafından anlaşılamadığı bir ülkede tatile çıkarlar. Oteldekilerle tek iletişim kurma yolu müziktir; sadece Bach'ın evrensel melodileri, her duyanda bir şeyler uyandırmaktadır. Onun dışında en ekstrem boyutunda yaşanan iletişimsizlik ve kopukluk, ancak arada çok küçük diyaloglarla kesintiye uğrayan dev sessizliklerle verilmiştir. "Sessizlik"te insan tamamen tek başınadır; ne Tanrı'yı sorgular artık -çünkü Tanrı yoktur-, ne de sevgiye sığınmaya çalışır. Karakterler nefretlerini yaşarlar, "özgürce". Fakat yine de bir nokta vardır Bergman'ın vurgulamak istediği: Ancak bir çocuk, saflığı sayesinde, "görebilir" ve sevebilir. Büyükler gerçeklerin yol açtığı uyanış ve nefretle kirlenmeye mahkumdurlar... Bergman bu üçlemesinde modern insanın ruhsal mücadelesini adım adım irdelemiştir. Sorduğu soruların asıl kaynağı Hıristiyan dini olsa da, işlediği Tanrı, ölüm, kader gibi konseptler, tüm dinlere ve tüm kültürlere, kısacası tüm insanlığa hitap edecek türdendir. Fakat Bergman yine de insanlık üzerinde hatırlanacak kadar büyük bir etki yaratamamaktan korkmaktadır: Bergman, takdir ettiği sanatçılardan olan Rus usta Andrei Tarkovski'den en büyük farkını, Tarkovski'nin, filmlerinde Tanrı'yı arayışını asla ve asla bırakmayışı olarak görmektedir; ona göre Tarkovski'yi unutulmaz kılan, Tanrı konusundaki bu inatçılığıdır -Bergman'ın sergileyemediği, uğruna sabredemediği bir arayış. Woody Allen da, Ingmar Bergman da, bir "açıklama"ya açlar. "Yedinci Mühür"den her şeyi özetleyebilecek bir diyalog:

"Ölüm: Ne bekliyorsun?
Şövalye: Bir açıklama.
Ölüm: Bir garanti istiyorsun.
Şövalye: Nasıl istersen adlandırabilirsin... İnanmak isteyen ama inanamayanlara ne olacak? Peki ya ne inanmak isteyen ne de inanmamaya kararlı olanlara? Bir açıklama istiyorum. İnanç değil, varsayım değil... Bir açıklama. Tanrı'nın bana elini uzatmasını, yüzünü gösterip benimle konuşmasını istiyorum. "

Woody Allen da Ingmar Bergman da, endişelerine karşılık tatminkar bir açıklama bulamadıkları bu hayatı yalnızlık, mutsuzluk ve acı dolu bir süreç olarak görüyorlar. "Annie Hall"da Woody'den bunu yansıtan küçük bir anekdot: "İki yaşlı kadın, kalmakta oldukları dağ tesisinde konuşmaktadırlar. Biri diğerine: 'Burada yemekler çok kötü' der. Diğeri cevap verir: 'Evet, farkındayım. Ve porsiyonlar da çok küçük.' İşte benim de yaşam hakkındaki hislerim temelde aynen böyle. Hayat, yalnızlık, mutsuzluk ve acıyla dolu, ve çok kısa sürüyor." Sorular ve sorunlar ortak... Ama bunlarla başetme tarzı tamamen bireye özgü... ■

Allen, "Herkes Seni Seviyorum Der"in setinde.

Şu anda ne yapıyorlar?

Son filmi 1982 yapımı, İsveçli Ekdahl Ailesi'nin dramını konu alan "Fanny ve Alexander"ın ardından film yönetmenliğinden istifa etmiş olan Ingmar Bergman, halen sinema ve TV için senaryolar yazmakta, ve İsveç Kraliyet Tiyatrosu'nda oyunlar yönetmekte. Geçtiğimiz yıl görme şansını elde ettiğimiz, psikosomatik körlük yaşayan bir yönetmenin elinden çıkan "Hollywood Ending"in hemen ardından, 2003 yapımı "Anything Else" ile geri gelen Woody Allen, bu film ile umduğu başarıyı yakalayamadı. Kendinden başka, "Amerikan Pastası / American Pie" serisinin başrol oyuncusu Jason Biggs ve Christina Ricci'yi de oyuncu kadrosuna alan Woody'nin bu filmle ilgili yaptığı belki de en büyük hata, filmin bir gençlik komedisi olarak lanse edilmesine izin vermek oldu. Aslında film, Woody'nin altın çağına dahil olamasa bile, yine New York'ta geçen, ilişkiler hakkında, izleyicisine Woody Allen-vari keyifli vakit geçirtecek bir yapım. Woody şu anda ise, ismi halen belli olmayan, fakat yine başrollerinde Jason Biggs ve "Kirli Tatlı Şeyler"den tanıdığımız Chiwetel Ejiofor'un rol aldığı bir komedi üzerinde çalışmakta.

dosya

Matrix üçlemesi üzerine

"'The Matrix Reloaded', asıl soruyu sormamızı sağlayacak koşulları hazırlayan bir film oldu. Artık ilk filmde olduğu gibi, salt sinema salonunda iki saat geçirerek takip edilecek bir film yoktu karşımızda; ya filmin dayattığı oyunu oynayacak ya da fena halde sıkılacaktık. Filmin 'geçici' sonuna varıldığında, birinci filmde var gibi görünen tüm ikili karşıtlıklar silinmişti artık." TUNA ERDEM

MATRIX üçlemesi

"Her şey 'Matrix nedir?' sorusuyla başladı. Filmin fragmanlarında sürekli tekrarlanarak, en umursamaz seyircinin bile zihnine merak tohumlarını saçan bir soruydu bu. Internetteki web sitesinin adresi bile bu sorudan oluşmaktaydı: 'whatisthematrix.com', yani 'matrixnerdir.com'. Üstelik bu kısacık cümle, iki ayrı soruyu birleştirmekte, iki farklı düzleme atıfta bulunmaktaydı. Bir yandan filmin kurmaca dünyasında yer alan ve kahramanımız Neo'nun peşine düştüğü soruya atıfta bulunurken, bir yandan da 'gerçek' dünyada 'Matrix' isimli filmin ne mene bir film olduğunu çözmeye çalışan izleyicilerin merakını dile getiriyordu. Kahramanımıza 'Maalesef matrix'in ne olduğu anlatılamaz; kendi gözlerinle görmen gerek' dendiğini işittiğimizde, bir yandan da biz izleyicilere 'Matrix filminin ne olduğu anlatılamaz, kendi gözlerinizle görmeniz gerek' dendiğini biliyorduk elbette. Kısacası bu hınzır film, daha sinemalarda boy göstermeden hinliğe başlamış, izleyiciyi çift anlamlarla dolup taşan dünyasının oyununa getirip ağına düşürmüş, kurmaca ile gerçek daha 'Matrix nedir?' sorusundan başlayarak ayrıştırılamaz hale gelmişti bile. Trinity'nin de dediği gibi 'Hepimizi harekete geçiren aynı soruydu'".

Yukarıdaki paragraf, Sinema Dergisi'nin Kasım 1999'da çıkan 57. sayısında, ilk Matrix filmi üzerine yazılan yazının giriş paragrafının neredeyse birebir aynısıdır. Zira Niobe'nin de söylediği gibi, "bazı şeyler değişir ama neyse ki bazı şeyler değişmez".

Madem her şey bir soruyla başlıyor ve madem her şey bir devrimle sonlanıyor, Marx'in, cevabı olmayan sorunun sorulamayacağı yolundaki önermesini de ciddiye almak gerekiyor. Gerçekten de filmin öykü dünyası içindeki matrix'in ne olduğunu sormak mümkündü zira, seyircilerin halihazırda cevapları vardı, ya da Marksist terminolojiyle söylemek gerekirse, soruyu cevaplamanın maddi koşulları hazırdı. Gelip kendi gözlerimizle gördüklerimiz, zaten gün be gün göregeldiklerimizden başka bir şey değildi:

Matrix bir "yalan dünya, her şey bomboş"tu; Matrix sistemin bizi uyutan ideolojik aygıtıydı; kitlelerin afyonuydu. Matrix, internetten, bilgisayar oyunlarına, sanal gerçeklikten bizzat sinemaya kadar uzanan çağımızın yabancılaştırıcı, içe kapatıcı, iletişim bozucu, dünyanın çivisini çıkartan her tür aygıt ve beraberinde getirdiği sözde iletişim kültürüydü; markalar, kredi kartları, spor arabalarla içine yuvarlandığımız tüketim çılgınlığıydı. Matrix, istisnasız hepimizin içinde yaşadığımız dünyadan şu veya bu biçimdeki şikayetlerimizin cisimleşmiş haliydi. "Sistem çok güçlü yapacak bir şey yok, elden ne gelir ki"lerimizin, "batsın bu dünyalarımızın", "durdurun dünyayı inecek varlarımızın", komplo teorilerimizin, birileri bizi kurtarmadıkça pasif kalmaya mahkum olduğumuza inancımızın onaylanmasıydı adeta. Birinci düzlemdeki "Matrix nedir?" sorusuna, bir yenilik getirdiği için değil, tam da hazırcevaplığımızı onayladığı için tavlandık. İkinci düzlemdeki sorunun, sinemada devrim yapan cevabına ise uyanamadık.

Bundan dolayı Matrix bize çok tanıdık bir çatışkıyı sunarak başladı yoluna: İyi insanlar ve kötü makineler karşı karşıya. Her ikili karşıtlıkta olduğu gibi bu karşıtlık da, başka ikililerden destek alarak bir sistemin içine konumlanmış; böylece anlam kazanıp, bizim duygusal yatırımımızı kendine çekmişti: sanal ile gerçek, uyutulmak ile uyanık olmak, zenci ile beyaz kadın ile erkek ve ikili zıtlıkların en temelinde yer alan yaşam ile ölüm, bu

"Mobil Ave" yazısı sizce ne anlama geliyor?

üzerine

"İkiliklere" kafayı takan Ajan Smith, Neo'ya karşı...

matriste yerlerini alarak, aşina bir dünya da taraf olmaya çağırmıştı bizi. Bu çağrıya icabet etmek zor değildi. Bu ikili karşıtlıklar sistemi zaten hepimizin dünyaya bakışımızı şu veya bu biçimde şekillendirmekteydi ve karşıtlıkların hangi tarafında yer almayı seçmiş olursanız olun, karşıtlığın kendisine tepki duymayabiliyordunuz.

Ben demek için, biz demek için, önce benlik sonra çeşitli kimliklerle donanmak, zırhlanmak için, olmazsa olmaz bir anlayıştı karşıtlıklar. Olmayana ergi yöntemiyle kolay tarafından benlik, kimlik edinmek, ne olduğuna fazla kafa yormadan ne olmadığını ilan etmek, etki etmeye emek harcamaktansa tepki vermek, sözde gerçek dünyamızın geçer akçeleriydi zira. Kazanacaktık çünkü haklıydık; haklıydık çünkü insandık; insandık çünkü makine değildik, işte o kadar.

İkinci düzlemdeki "matrix nedir" sorusuna da, bu iç rahatlığıyla yaklaştık, eski tasa, gıcır gıcır yepyeni bir hamam sunduğunu düşünüp, yıkanıp yuvunmaya başladık. Filmin atıflarını hoş şıklıklar olarak algılamayı, felsefi göndermelerini ise Morpheus'un gözlükleri (ki "Ghost In The Shell"e bir atıftı) ve Neo'nun paltosu (ki Sufi felsefesine bir göndermeydi) ile aynı düzlemde ele almayı, bu nesnelerin bizi nereye götüreceğinden çok, nasıl edinilebileceklerine kafa yormayı tercih ettik. Neo kırmızıyı seçerken, biz mavi "hapı yuttuk", hoş bir rüya olan matrix filminden uyanıp, hayatımıza kaldığımız yerden devam ettik.

Ancak, mavi hapı yutmakta acele etmeyenlerin huzurunu bozan, birçok ipucu da vardı filmde: gerçek ile sanal karşıtlığının aslında var olmayabileceğini, insan ile makine karşıtlığının da pekala yalan çıkabileceğini fazlasıyla belli ediyordu zira film. Nitekim filmde "Matrix nedir?" sorusuna hep soruyla karşılık verildi. Üstelik ünlü "kırmızı hap mı, mavi hap mı?" sorusu gibi, bu soruların her biri, bir seçim dayatıyordu. Gerçek soru, varolanı tanımlamak değil, varolanın karşısında bizim ne karar vereceğimizdi. "Öteki nedir?" sorusu yerini, "sen kimsin?" sorusuna bırakıyor, kimlik tanımlardan değil eylemlerden damıtılıyordu. Farkındalık için seçim yapmak, seçim yapabilmek için ise risk almak gerekiyordu. Her köşe başında bir yol ayrımı sunan filmin asıl sorusu, cevabını vermenin koşulları hazır olmadığı için sorulamayan soru, "ne yapmalı?" sorusuydu.

Gelgelelim izleyicilerin çoğu, bildik karşıtlıklarla haşır neşir olmayı, filmin karanlık sulara yelken açtıran detaylarıyla uğraşmaya yeğlediğinden; karar vermek, risk almak ve harekete geçmek, sadece Seçilmiş Biricik kişinin, yani günah keçisinin işi sanıldığından, her sahnede Neo'yu karar vermeye zorlayan soruları, kendi üzerlerine almaktan imtina ettiklerinden, "Matrix Reloaded" gelip, "Matrix"in zaten ima ettiklerini ayan beyan söylediğinde, üstelik pasif seyirciyi düpedüz dışlayan bir film dili tutturduğunda, Morpheus gibi inancını yitiriverdi. Belki de Matrix filmine tepki göstermek için ikinci ve üçüncü filmleri beklemeyip, daha baştan tavır koyanlar, hayranlıkla sarılanlardan daha iyi anlamıştı Matrix'in sinemada yaptığı devrimi.

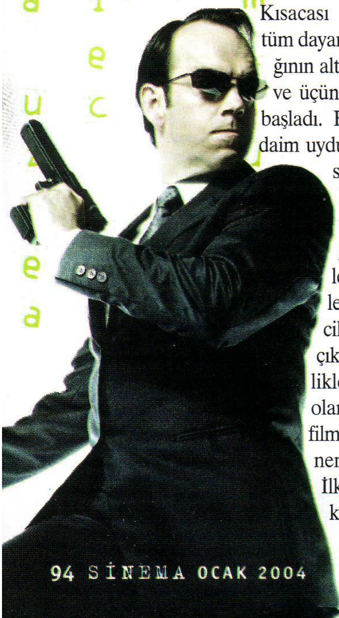
Matrix Reloaded'ın gerçekten de Matrix'in söylediği her şeyi sil baştan ettiğini düşünen, hatta ihanete uğramışlık hissiyle sinemadan ayrılanlar az değildi. Oysa bilgisayar oyunlarının "reload" mantığı bir silme değil, yeniden denemedir. Önceyi yok saymak değil, tersine yeniden dönecek kadar önemsemektir. İlk denemeden ders alıp, aynı hataları tekrarlamama kararlılığını ve bu denemenin de son deneme olmadığını, bu kez yeni hataların yapılacağı bilgisiyle, bir kez daha "yükleme" gönüllü olarak oynanan oyundur.

Dolayısıyla "Matrix Reloaded", asıl soruyu sormamızı sağlayacak koşulları hazırlayan bir film oldu. Artık ilk filmde olduğu gibi, salt sinema salonunda iki saat geçire- ⇒

"The Matrix Reloaded" hayranlar için bir baraj maçı gibiydi. Elenenler gitti, kalanlar oynamaya devam etti.

rek takip edilecek bir film yoktu karşımızda; ya filmin dayattığı oyunu oynayacak ya da fena halde sıkılacaktık. Filmin "geçici" sonuna varıldığında, birinci filmde var gibi görünen tüm ikili karşıtlıklar silinmişti artık. Neo insan olmasına karşın "gerçek" dünyaya da, sanal dünyaya olduğu kadar müdahale edebiliyor; Ajan Smith bir program olmasına karşın, insan bedenine girip, gerçek dünyaya sızabiliyor; Neo'nun biricik olmadığı ortaya çıkıyor ve artık sadece Matrix'in yeşil kodlarını değil, gerek sanal, gerekse gerçek dünyanın özü olan, altın rengi enerjiyi de sezinliyebiliyordu. "Enter the Matrix"i oynamış olanlar, üçüncü filmi beklemeden Kahin'in de beden değiştirdiğini öğrenmiş, Sati'nin gelişinin müjdesini almışlardı. Animatrix'leri izleyenlerin ise makinelere kötü, insanlara iyi diyecek yüzü kalmamıştı.

Kısacası bu ikili sistemin tüm dayanakları erimiş, ayağının altından yer kaymıştı ve üçüncü film ile devrim başladı. Biçimi içeriğe her daim uyduran, sanılanın aksine biçimi bir şıklık değil, anlamın taşıyıcısı olarak gören Wachowskiler'in de neden "üçleme" formunu tercih ettikleri, ortaya çıktı. Temel derdi ikiliklere karşı çıkmak olan bir projenin, iki filmde kalması beklenemezdi.

İlk filmi göklere çıkartırken, ikinci filmi "meğerse Zion'da sanalmış, Neo'da programmış, devrimci sandıklarımız sistemin kuklasıymış" diye düşünüp hayalkırıklığına uğrayanlar, bu hayalkırıklığını Matrix filmleri ve Wachowski kardeşlere aynen yansıtarak "meğer bu da bir para tuzağıymış, meğer bu yönetmenler de parsayı toplamak derdindeymiş" diyiverdiler. En önemlisi de projenin tek filmlik olduğunu devamlarının sırf ticari amaçlarla çekildiğine ikna oldular. Sorunun cevabı kolay olmaktan çıktığında, soruyu reddettiler. Ne demeli, ölen ölür, kalan sağlar bizimdir!

İki arada bir derede, Neo nerede?

"Matrix Devrimleri", yani üçlemenin son halkası, "Mobil Ave" isimli bir metro istasyonunda başlıyor. Yani "Hareketli Bulvar" durağında. Sekans boyunca kadrajda aslan payını kapan bu yazı, siz önemsemeyip görmezden gelseniz bile gözünüze sokulduğundan, eninde sonunda bu basit ismin, yanlış, daha doğrusu eksik yazılmış olduğunu fark ediyorsunuz. Zira İngilizce'de hareketli anlamına gelen kelime "mobil" olarak değil, "mobile" olarak yazılıyor aslında. Yani ortada bir kayıp "e" harfi var. Nasıl ki Neo hayatında bir şeylerin eksik olduğunu fark edince başlamışsa yolculuğuna, bu eksiği anlamla doldurma arzusu da bizi "hareketе" geçiriyor.

Aradığımızı bulabilmek için adı eksik bu mekanın ne mene bir mekan olduğuna kafa yormak gerekiyor. Kuşkusuz her durak gibi, bu durak da iki nokta arasında, yola çıkılan yer ile, varılacak yer arasında duruyor. Ama durakların çoğunun aksine, bu durak, ikili karşıtlıkların aslında tam ortasında yer alıyor. Yaşam ile ölüm, Matrix ile gerçek dünya, silinme ile aktive olma arasında bir bekleme yeri, hem insanlar, hem de programlar için. Bir ucu Hell Club yani Cehennem Kulübü'ne, diğer ucu "vaad edilmiş topraklar" anlamına gelen Zion'a açılıyor. Demek ki, dini terimlerle bakıldığında, cennet ile cehennem arasında yer aldığından, buraya "araf" demek gerekiyor. Nitekim Hıristiyanlığa göre, vaftiz edilmeden ölenlerin, yani henüz sisteme entegre edilmemiş yeniliklerin mekanı da "araf". Mobil Ave.'de karşımıza çıkan Sati karakteri de tam olarak, sisteme entegre edilememiş bir yenilik.

Öte yandan ortada bir Trenci olması bizi tek tanrılı dinlerden önceye, bir kez daha mitolojiye geri döndürüyor. Trenci, mitolojinin ünlü Kayıkçı'sı Charon'a denk düşüyor, yani ölüleri ölüler diyarına taşımakla görevli olan kişiye. Geçiş parasını vermeyen ölüler, karşıya geçemiyor ve sonsuza kadar ölüler ile canlılar diyarının arasında asılı kalıyorlar. Zaten ölüler diyarının tanrısı Hades'in karısının ismi de Persephone olduğundan, trencinin Morevingian için çalışıyor olması, bu bağlantıyı güçlendiriyor.

Başka bir anlamsal çerçeveden bakarsak ve ilk kez bu mekanda tanıştığımız Sati'ye "son sürgün" dendiğini de anımsarsak, bu mekanın iki ülkenin arasında bulunan ve "no man's land" olarak tanımlanan sahipsiz topraklar, yersiz yurtsuz, sürgün ve mültecilerin yaşadığı yerler olarak görmek de mümkün. Ama madem film bilgisayar dünyasında konuşlanıyor, bu durağı anlamlandırmaya çalışırken bilgisayar terminolojisinden de yararlanılabilir pekala. Bu açıdan bakıldığında Mobil Bulvarını, "geri dönüşüm kutusu" olarak algılamak gerekiyor, yani, silinecek dosyaların yok olmaya gönderilmeden beklediği, geri çağrılabilecekleri gibi, yok da edilebilecekleri bir ara aşama.

Tüm bu açılımlarla uğraşmak istemeseniz bile, Neo'nun bedeninin komada, yani ölüm ile yaşam arasında yattığını bildiğinizden, bu mekanı koma

halinin izdüşümü diye görüp geçmeniz bile mümkün. İster dini, ister siyasi, ister bilgisayar terminolojisini kullanalım, aynı kapıya çıkıyoruz, hep bu mekanı bir orta nokta, karşıtlıklar arası sınır çizgisi, belirsizlik hali, arada asılı kalma durumu olarak tanımlamak zorunda kalıyoruz. Zira, önemli olan "kelime değil, kelimenin ima ettiği bağlantı", tıpkı bu mekanda karşımıza çıkan Rama'nın söylediği gibi.

İşte tam bu noktada bu mekana, nereden bakarsak bakalım atfettiğimiz özelliklerin, İngilizce'deki tek bir kelimenin, "limbo" kelimesinin sözlük karşılığı olduğunu anımsamamak mümkün değil. Böylelikle kayıp "e" harfinin gizemi de çözülmüş oluyor, zira "mobil", "limbo"nun, anagramından başka bir şey değil, yani aynı harflerin yerlerinin değiştirilmesiyle ulaşılan, yeni bir kelime. Hareket ile durmak, bir yerden bir yere gitmek ile yerinde saymak arasındaki yegane farkın bir yerleştirme, düzenleme farkı olduğunu da görüyoruz böylece. "e" yazılsaydı anagram olmayacaktı, doğrudan "limbo" yazılsaydı, bu anlama kendimiz ulaşmış olmayacaktık, kelimenin ardında yatan bağlantılar değil, kelime önemli hale gelecekti. Bu mekanda Neo'nun karşısına çıkan aileyi de incelemek gerekiyor. Öncelikle baba, "Matrix Reloaded" filminde, Neo, Morevingian'ın lokantasına girerken, yaka paça dışarı çıkarılmakta olan adamın ta kendisi. Sadece filmleri izlemekle yetinenler için, bu adamın "neyin nesi ve kimin fesi" olduğunu söyleyecek tek ipucu da bu. Oysa "Enter The Matrix" oyununu oynamış, böylece filmin, sinema salonlarında yer almayan parçalarını izleme şansına kavuşmuşsanız, çıkartabiliyorsunuz bu karakterin önemini. Oyunun belli bir aşamasında, Ghost karakteri, yeni bedeniyle ilk kez arzı endam eden Kahin'e, "sana ne oldu?" diye soruyor. Kahin'in verdiği cevap ise şu oluyor: "güvendiğim iki program, terminasyon kodumu Morevingian'a sattı. Sevgi adına, çocuklarının yaşamı adına. Bu çocuk hem senin hem de benim dünyamı ebediyen değiştirecek" diyor. Sözü edilen iki programın, Mobil Ave.'de karşımıza çıkan çift olduğuna şüphe yok. Demek ki Rama, Morevingian'ın lokantasında, tam da bu alışverişi yapmak için bulunmaktaymış, ikinci filmde.

İkinci filmde ortaya çıkan Zion birçok seyirciyi nedense hayalkırıklığına uğrattı.

Öte yandan bu karakterin adı Rama Kandra, yani Hinduizme göre, Tanrı Vishnu'nun yedinci cisimleşmesiyle adaş bir karakter. "Martrix Devrimleri"nde gördüğümüz Matrix'in, yedinci versiyon olduğunu bildiğimize göre, bu karakterin de yedinci versiyon olması tutarlı. Tanrı Vishnu, Bhrama ve Shiva ile birlikte "üçlü" tanrı sisteminin bir ayağını oluşturuyor. Brahma yaratıcı, Vishnu koruyucu ve Shiva yok edici işlevleri yükleniyorlar. Bu durumda Rama karakteri, koruyuculuk işlevini taşıyor. Tüm yaptıklarını kızını korumak uğruna yapıyor olması bundan olsa gerek. Rama'nın "işinin", bir program olarak görevinin, Geri Dönüşüm İşlemleri Müdürü olması da bu açıdan anlamlı, hem koruyuculuk işlevi hem de 'limbo'da ki varlığıyla örtüşüyor.

Bu noktada "her iki dünyayı da değiştirecek olan Sati"ye daha yakından bakmamız gerekiyor. Sati, ismi de Hint inancında yerini buluyor. Hatta denilebilir ki, Batı dünyasının en iyi bildiği Hint geleneğiyle örtüşüyor, zira Sati, kocası öldükten sonra onunla birlikte canlı canlı yakılan kadınlara verilen isim. Nitekim bizim alınganlığımızdan hiç de geri kalmayan Hint basını, filmde bu ismin kullanılmasının Hint kültürünün kötü temsil edilmesine yol açıp açmadığı polemikleriyle bir hayli çalkalanmış. Gelgelelim kelime olarak Sati "amacını kaybetmek" anlamına geliyor ve felsefi açılımının, "hayatın bir amacı olması gerekliliğinin ötesinde bir amaca ulaşmak için bilinçli çaba" olduğu düşünülüyor. İşte Matrix'in Sati karakterine yüklemek istediği anlam da bu, zira biliyoruz ki Sati'yi ayrıcalıklı kılan, "amacı olmayan bir program olması". Bu aynı zamanda insan ile program arasındaki farkın, ayrımın da tümüyle ortadan kalkması anlamına geliyor zira, programların bir amacı var ama insan hayatının yok. Sati, sevginin ürünü, amaçsız program olarak, Matrix efsanesinin üzerine kurulu olduğu insan ile makine ayrımını yok eden, son noktayı koyuyor. Tabii bilgisayar dünyasında amaçsız program, parametresi olmayan dolayısıyla teorik olarak her şeyi yapabilecek bir program sayıldığından, Sati, güneşi var edebilen bir Tanrı mertebesine de yükseliyor.

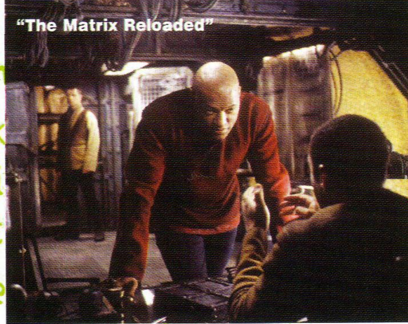
Öyle anlaşılıyor ki, ilk "Matrix" filminde derin uykudan uyanan Neo, sadece ikili karşıtlığın bir tarafından ötekine geçmiş oldu, oysa son filmde derin uykudan uyanabilmek için, karşıtlığı yok eden, "iki arada bir derede"likle yüzleşmesi, "iyi ve kötünün ötesine" geçebilmesi gerekiyordu.

Trinity, Morpheus ve Neo... Onları özleyeceğiz...

Önce söz vardı, sonra söz verildi

Malum bilgisayarın "delete" ya da "sil" tuşuna bastığınızda aslında herhangi bir dosyayı silmiş olmazsınız. Yaptığınız adını silmektir sadece. Ad ise, bir bağlantı noktası, bir ara kablo, söz konusu dos- ⇒

yayı diğer dosyaya göre konumlayan bir şifredir sadece. Böylece dosya bilgisayarda varolmaya devam ettiği halde ulaşılamaz hale gelir, dosyayı arayıp bulmak samanlıkta iğne aramak, hatta deli pösteki saymak kadar meşakkatli bir çabaya dönüşür. Dosya kaybolur; yok olmak anlamında değil, bulunamamak anlamında. Sati'nin babası Rama bir bilgisayar programı olduğundan, bu yalın ama derin mekanizmayı içselleştirmiş bir bilgelikle konuşur: "Sevgi sadece bir sözcüktür önemli olan bu sözcüğün yarattığı bağlantıdır", "karma sadece bir sözcüktür önemli olan yarattığı bağlantıdır" der.
Sevgi, iki varlık arasındaki bağlantıya verdiğimiz addır. Ad silinince sevgi yok olmaz ama bulunması olanaksızlaşır, kaybolur. Keza karma, (ki, Doğu dinlerinin tek tanrılı dinlere tercüme edilirken yaşadığı eksik çeviriyle kaderdir ancak), yaşamımızla kurduğumuz bağlantının adıdır.
Bundan dolayı Matrix'de söylenen son cümle "bilmiyordum, inanıyordum"dur. Bundan dolayı, ilk filmde inancı temsil eden Morpheus, inancını kaybetmiş, neden Uyku Tanrısı ile adaş olduğunu kanıtlayarak, sahte peygamber olmaktan öteye gidememiş, Neo gibi ikinci bir uyanış yaşayamamıştır. Bundan dolayı asıl inançlı olan Kahin'dir. Zira Kahin, inanıyorum derken, bir olasılığa inandığını belirtiyordu, oysa Morpheus bir kesinliğe inanmaktaydı. Kesinliğe inanan için Neo'nun biricik değil, altıncı versiyon olması tüm inancını yitirmesine yeter de artardı; nitekim öyle oldu. Oysa olasılığa inanan için, diğer olasılıkların denenmiş olması, inancı körükler. Neo ancak beş kez Zion'u kurtarmayı tercih ederse, altıncı da bu döngüyü kırabilecek deneyim birikimine erebilir. Minerva'nın baykuşu ancak gece uçabilir.
Kahin'in sürekli tekrarladığı gibi, "başlangıcı olan her şeyin bir sonu vardır ve sona eninde sonunda, şöyle veya böyle varılacaktır". Kısacası Kahin'in tek inandığı "son"dur. Karmasına müteşekkir, kaderini seven, yani sonluluğa kucak açmış bir karakterdir Kahin. Bu açıdan Kahin'i oynayan oyuncunun, ölüm yüzünden değişimi, kaderin her anlamda bir cilvesi gerçekten.
Bir şeyin hep böyle gelmiş olması, hep böyle gideceği anlamına gelmez. Tersine, "son" tek evrenselse eğer, eninde sonunda ve ne kadar tekrar etmişse o kadar yakında, bu döngü sona erecektir. Bu yüzden anlamsızdır "böyle gelmiş, böyle gider" kadercilişi. Bu yüzden kadercilik, aslında kadere inanmamaktır, kaderi reddetmektir. Kaderi sorumluluktan kaçmanın bir bahanesi olarak sunan Batı zihni, bireyin kendini içinde bulduğu koşullar bütünlerinin tümüne, kadere yaptığını yapar: mutlaklaştırarak ardına sığınır. Ya kaderi ve sistemi reddetmek, ya da kader ve sistem yüzünden neler yapabilecekken yapamadığına hayıflanmak kalır geriye. Oysa cevaplanamayacak soru sorulamaz. Seçenekler asla iki mutlak, kırk katır ile kırk satır değildir. Kırmızı hapı yuttuktan sonra bile geri dönüş vardır, Cypher'in bize daha ilk filmde gösterdiği gibi. Beş kere üst üste yanlış kapıdan geçip, altıncı da doğru kapıyı bulmak mümkündür. Hatta, ancak beş kere sol kapıdan geçilmişse, altıncı da doğru kapı, sağdaki kapı olabilir. Hayat bize ne sunarsa sunsun, sunulu olanla ne yaptığımıza son tahlilde karar veren bizizdir. Tek sorumluluğumuz da, bu kararı kendimizin vermiş olduğunu kabul etmek, üstlenmektir. "Ben de böyle olsun istemezdim ama bu şartlarda elden başka ne gelirdi" diye başlayan düşünce sistematiği bu nedenle anlamlı değildir.
Kelimeye değil ardında yatan bağlantıya önem veren makineler, bundan dolayı, insani vasıfların en değerlisi sayılan sorumluluğa gerçekten sahiptirler. İster iyi ister kötü olarak sunulsunlar, istisnasız tüm makine ve programlar sözünün eridir "Matrix Devrimleri"nde. Morevingian kötü bir karakter olsa da, bir kez "tamam Neo'yu bırakıyorum" dediğinde bırakır. Alnına dayanan tabanca çekildiğinde, sözünden dönmek bir olasılık bile değildir zira, söz vermek ile yapmak arasında bir ayrım yoktur onun için. Söz ile eylemi ayıran, sözleri her daim eylemlerle desteklemek sorumluluğundan kaçan insanlardır. Mimar "ben insan mıyım ki sözümün söz olduğunu belirtmek gereğini duyayım?" diye sorarken haklıdır.

Nietzsche'nin insanın en üstün özelliği, onu süperinsan yapacak özelliği olarak, sözünün eri olmayı göstermesi de bundandır. Söz vermek, "performatif" bir fiildir, yani söylemek ile yapmak arasındaki farkın minimuma indiği ifadelerden biridir. Bu durumda sözlerimizi tutup, ağzımızdan çıkan tüm sözleri eyleme dönüştürebilsek, sözle var eden bir varlığa, yani bir çeşit tanrıya dönüşmek mümkün olur. Söz vermek derken kullandığımız "söz" kelimesi ile, dilin temel birimi olan sözün eşanlamlı olması da boşuna değildir. Sarf ettiğimiz her sözün arkasında durmayı becerebilsek, söylemek ile yapmak arasındaki tek fark bir zaman farkı, bir erişim hızına dönüşecektir. Kısacası makineleri sorumluluk sahibi yapan, olguların nedenlerini koşullarda, sistemde, ötekilerde aramak yerine karmayı kabullenmeleri ve kendi sözlerine de o yüzden mutlak değer verebilmeleridir

Dostane programlar ve kararında kararlar

"User friendly", yani "kullanıcıyla dost" tabir edilen bilgisayar programları, kendi mantığının bizdeki karşılığını, bize danışan aletlerdir. Biz ondan bir şey istediğimizde "benden bunu yapmamı istiyorsun. Ben de bunu yapabilirim ama bunu yapınca sonucunda şu da olacak bunu da istediğine emin misin?" sorusunu sormaya programlanmış alettir bize "dostane" gelen. Gerçekten de "dost acı söyler" derken kastedilen de, bundan başka bir şey değildir. Dost, bize isteklerimizin sonuçlarını anımsatan ve bizi bu sonuçları da hesaba katarak istediğimizi sandığımız şeyi "gerçekten" isteyip istemediğimizi düşündürtendir. Sorun asla ne istediğimiz değildir; zira her şeyi isteriz, sorun isteklerimizin yol açacağı sonuçlara rağmen bir şeyi isteyip istemediğimizdir. İstek, arzu, tutku derken kastettiğimiz, olası sonuçlarına rağmen istemektir. Bu yüzden kader, sistem, koşullar, bizim engellerimiz değil, kötü sonuçlar doğurarak ne istediğimizi anlamamızı sağlayan altyapıdırlar. O yüzden karmasına müteşekkirdir Sati'nin babası. Karmasıdır zira ona önceliklerini belirleme şansını tanıyan, ne

Üçüncü filmde Neo'nun bakış açısından Ajan Smith.

Merovingian ve sevgilisi üçüncü filmde çok kısa bir sahneyle yeralıyorlar.

istediğini anlamasını sağlayan, ona hayatı anlamlı kıldıran. Amacı olmayan bir programın varlığına inanmasını, yani yaşama inanmasını sağlayan.

Kuşkusuz Morevingian'in ilk belirdiği andan itibaren sonuçlardan, bedellerden söz etmesi de bundandır. Ama O, sonuçları mutlaklaştıran, ilkel bir programdır. Dostane olmadığı için, olası sonuçlar konusunda uyarmaz. Bir karar sonunda hangi sonuca yol açıyorsa, o *kardan çıkabilecek tek sonuç bu imiş gibi* davranır. İşte tüm olumsuz anlamlarıyla kadercilik budur ve karmasına müteşekkir olanlar kaderci değildir, kötü sonucu göze alır ama tercih etmez. Tıpkı Trinity'in Morevingian'ın kafasına silahı dayarken yaptığı gibi.

Kaderini sevmek, "nasılsa kötü olacak iyisi mi ben baştan kötü olanı isteyeyim" değildir. Kaderi reddetmek, sorumlu olmadığın sonuçların sorumluluğunu üstlenip ezilmeye, kadercilik ise her şeyin sorumluluğunu bir ötekiye atmaktır. Kaderini sevmek, yapıp ettiklerinin sorumluluğunu üstlenmek ve yapıp ettiklerinin mutlak sonuçları olacağı büyüklenmesinden uzak durmaktır.

Son tahlilde hepimizin kaderi aynıdır, ister kadın ister erkek, ister çocuk ister yetişkin, ister beyaz ister siyah ve ister insan ister makine olalım, hepimizi aynı kader bekliyor: ölüm. Bundan dolayıdır ki "Matrix Devrimleri" sürekli tekrarlanan bir "deadline" sorununu gündemde tutar, 22 saat sonra yok olacak bir Zion sorunuyla başlayıp geri sayımı sürdürüp durur. Çünkü arada verilen tüm kararları anlamlı kılan işte bu limittir. Hayata anlamını veren ölümdür tıpkı Ajan Smith'in dediği gibi. Gelgelelim Ajan Smith'i çığırından çıkaran bu gerçeğe isyanıdır. Kendini insandan ayrı tutmak konusundaki tutkusu da, ölümü kendinden uzak tutma çabasından başka bir şey değildir. Oysa insanlar gibi onun da bir sonu vardır ve bu sonu kabullenmedikçe yaptığı her şeyi yanlış yapmaya *mahkumdur*.

Neo'nun asıl mesleğini hiç akıldan çıkarmamak lazım.

Ajan Smith ölümlü olanın beden olduğunu düşünmekte, bedenden kaçarak, ölümden de kaçabileceğini sanmaktadır. Bu yüzden ilk filmde terden iğrendiğini söyleyerek başlamış, ikinci filmde, bedeniyle barışık olmadığını kendini keserek gösteren Bane'in bedenine girmeyi tercih etmiş ve üçüncü filmde bedenden, zavallı bir et yığını olarak söz etmiştir. Beden ile zihin arasında bir karşıtlık kurarsa, yaşam ile ölümü de birbirlerinden sonsuza kadar ayırabileceğini sanır. Neo'yu da mutlak karşıtı olarak algılar. Kısacası Ajan Smith, bu filmin tek kötü adamıdır, çünkü sonuna kadar ikili karşıtlıkları mutlaklaştırmakta ısrar eden, bir o vardır. Sonunda karşıtıyla yekvücut, hemhal olarak, böyle bir karşıtlık olmadığını, ilk elden deneyimleyerek öğrenir. Bu açıdan Ajan Smith, sadece siber-anarşizmin ve post-hümanizmin eleştirisi değil, tüm ikili karşıtlıklara saplanmışların eleştirisi olarak vardır filmde.

Matrix Üçlemesi, son noktayı koyduğunda bizi ikililerle değil, üçlülerle düşünmeye çağırmak için elinden geleni yapmış oldu. İster bugün olduğu gibi insanlar makineleri enerji üretmek için kullanıyor olsunlar, ister Matrix dünyasındaki gibi makineler insanları... her şeyin özünde enerji olduğunu söyleyerek bitirdi sözlerini. Neo da karşıtıyla birleşip aslına rücu etti, enerjiye dönüştü. Zaten baştan beri bizi harekete geçirecek bir motivasyon kaynağı olmaktan başka neydi ki? Ve kahramanlık, karar verebilmek ama kararını değiştirebilmek, söz verebilmek ama sözünün ardında durmaktan başka nedir ki?

Ne mutlak bir geri dönüşsüzlük var kararların sonunda (çünkü neyse ki hiçbir şey bizim kararımıza kalmıyor sadece) ne de mutlak bir fark etmeme durumu (çünkü her şey de kontrolümüz dışında değil, neyse ki) Bu yüzden "bazı şeyler hep değişir *ve bazı şeyler neyse ki hiç değişmezler*", bu yüzden ne istiyorsun sorusunun cevabı gerek dosttan, gerek düşmandan kelimesi kelimesine aynıdır: "sen ne istiyorsan onu". Geçmişi ve geleceği şimdide birleştiren andır karar anı ve ne geçmiş, ne gelecek bizim tekelimizde değildir. Geçmişin sonuçları yüzünden bu karar anının geldiğinin bilincinde, gelecekteki olası sonuçların farkında ve tüm bunların karar vereni aştığını da kabullenecek kadar mütevazi bir kahramanlıktır her karar. Bu anlamda iyi karar yoktur, zira tek karar kötüye "rağmen" alınan karardır. Bu nedenle Kahin, Morpheus'a, biraz da sabırsızlanarak, "tek istediğim bir karar vermen" demektedir. Zira Kahin, Morpheus'un karşısına, risklerini göze alarak verdiği kararların bedelini ödemiş birinin olgunluğuyla, yepyeni bir bedende oturmaktadır.

Ölüm karşısında ya her kararı bir ölüm kalım meselesine döndürmek, ya da her kararı anlamsız bulmak gibi tepkiler veriyoruz, oysa kaderini sevmek demek kararlarımıza kararında yaklaşmaktan başka bir şey değil. Ölüm karşısında ya her kararı bir ölüm kalım meselesine döndürmek, ya da her kararı anlamsız bulmak gibi tepkiler veriyoruz, oysa kaderini sevmek demek kararlarımıza kararında yaklaşmaktan başka bir şey değil. İster bu sonlu hayatta nerede duracağımıza dair karar veriyor olalım, ister Matrix filmleri hakkında son kararımızı açıklıyor olalım. Karar sizin... ■

B tipi canavarlar

Fantastik, korku ve komedinin içiçe geçtiği "GREMLİNLER" (Gremlins) bir dönemin çocuklarının ve yeniyetmelerinin favori filmlerindendi. Sinema tarihinin en ilginç Noel filmlerinden olan ve orijinalliği asla elden bırakmayan bu tür kırmasını ve yönetmeni Joe Dante'yi bir kez daha hatırlamakta fayda var. ENGİN ERTAN

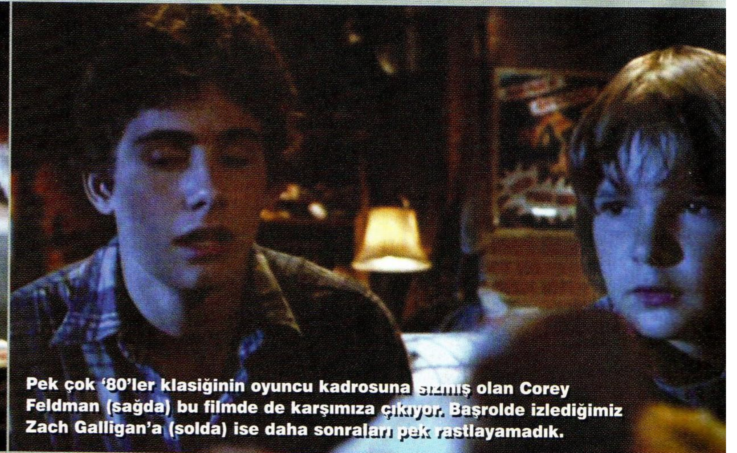
Sinema tarihinin gördüğü en özgün ve en ilginç yönetmenlerden birisi olan Joe Dante'nin, bu ay içerisinde yeni filmi "Looney Toons: Maceraya Devam" (Looney Toons: Back in Action) ile sinemalarımıza konuk olacağını öğrenince, köşemizi yönetmene ait bir klasiğe ayırmaya karar verdik. Yaşı 20'nin üzerinde olanlar video çılgınlığının yaşandığı '80'li yılları anımsayacaktır. Bu dönemin, hele hele evde bir çocuk veya yeniyetme mevcutsa, en sık kiralanan filmlerinden birisinin "Gremlinler" (Gremlins) olduğunu da... "Gremlinler" bir dönem çoğumuz için çocukluğa özgü naiflikle sevilen, hatta hayran olunan bir film, Gizmo ise neredeyse fetişleştirdiğimiz bir objeydi. Aradan geçen yıllar sonrasında filme tekrar baktığımızdaysa, baştan sona sinemasal referanslarla donatılmış, her anı anarşik bir komedi anlayışıyla bezenmiş, türlerin başarıyla içiçe geçtiği bir başyapıtla karşılaşıyoruz. Gizmo'yu ise hâlâ aynı tutkuyla seviyoruz, orası ayrı.

"Gremlinler"i hakkını teslim ederek anlamak için kuşkusuz sinemayı iyi tanımak ve sevmek, ayrıca Dante'nin kariyerinin nasıl bir yol izlediğini bilmek gerekiyor. Yönetmenin ne gibi yollardan geçtiğini, nasıl işlerle izleyiciye ulaştığını ayrıca hazırladığımız kutuya bırakarak filme dönelim. Hikayeyi kısaca hatırlatmak gerekirse... Fazlasıyla tanıdık, hem küçük hem de sevimli, özetle tipik bir Amerikan banliyö yerleşim alanı olan Kingston Falls kasabasında Noel hazırlıkları devam etmektedir. Akıllara zarar bir mucit olan Randall Peltzer (Hoyt Axton) büyük şehre yaptığı ziyaret esnasında Çin Mahallesi'ne uğrar ve oğlu Billy (Zach Galligan) için enteresan bir Noel hediyesi satın alır. Mogwai denilen bir türe mensup olan bu yaratığın parlak ışıklardan uzak tutulması, asla ıslatılmaması ve ne olursa olsun geceyarısından sonra beslenmemesi gerekmektedir. Bizim şirin aile Mogwai'yı çok sever ve ona Gizmo adını verir. Ancak Mogwai'yı satan yaşlı Bay Wing'in (Keye Luke) buyurduğu gibi Amerikalılar henüz bu yaratığı beslemenin getirdiği sorumluluk duygusuna sahip değildir. Haliylen önce Gizmo ıslanır ve üreyişi şaşkınlıkla izlenir. Sonra da yeni Mogwai'lar geceyarısından sonra beslenir ve koza dönemine geçerler. Kozadan çıktıklarındaysa her biri tehlikeli birer canavara dönüşmüşlerdir. Onlar şehrin altını üstüne getire dursunlar, Billy, sevgilisi Kate (Phoebe Cates) ve Gizmo yaratıkları engellemeye çalışırlar.

1984 yapımı olan "Gremlinler" öncelikle Amerikan sinemasındaki iki farklı yaklaşım arasında köprü görevi üstlenmesiyle ilgi çekiyor. Filmin hemen öncesine bakarsak, benzer özelliklere sahip "Yıldız Savaşları"nı ve "E.T."yi görüyoruz. Bu filmler arasındaki ortak nokta; gerek ait oldukları tür, gerekse biçim ve form olarak bize yabancı yaratıkların birer karaktere dönüştürülerek izleyiciye sevdirilmeleri, hatta sinema salonunun dışında bir nev'i pazarlama öğesi olarak tasarlanmaları. "Yıldız Savaşları"ndaki Yoda'nın veya Ewok'ların, ayrıca dost uzaylı E.T.'nin "Gremlinler"deki Mogwai'ların tasarımına esin kaynağı olduklarını iddia etmek güç değil. Ancak Dante'nin yaklaşımı Lucas veya Spielberg'den (bu arada Spielberg'in

Gizmo'nun çok iyi bir kulağı ve müziğe yönelik ciddi bir yeteneği var.

Pek çok '80'ler klasiğinin oyuncu kadrosuna sızmış olan Corey Feldman (sağda) bu filmde de karşımıza çıkıyor. Başrolde izlediğimiz Zach Galligan'a (solda) ise daha sonraları pek rastlayamadık.

Haylaz Gremlinler kasabadaki barı basınca bize de gülmek için bolca malzeme çıkıyor.

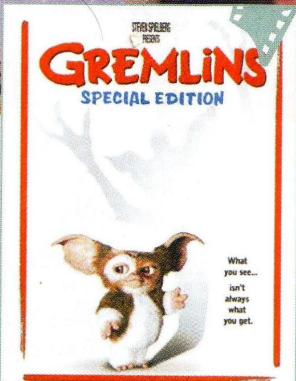

Bayan Peltzer'ın mutfakta Gremlinleri hakladığı sahne içerdiği şiddetle şaşırtıyor.

Kate: (Sinema salonundaki Gremlinleri kast ederek) Ne yapıyorlar?
Billy: "Pamuk Prenses"i izliyorlar ve çok sevmişler...

filmin yürütücü yapımcıları arasında yer aldığını eklemekte fayda var) son derece farklı. Bu sefer şirin veya sevimli gözüken aynı zamanda ürkütücü olma görevini de üstleniyor. Ancak burada '50'lerin bilimkurgularındaki yabancılara yönelik korkuyu, hatta zenofobiyi görmek mümkün değil. Dante ileride Tim Burton'ın da ısrarla üzerine gideceği, tekinsizlik ve ürkütücülük ile evcillik arasında bir paralellik bulma yöntemini uyguluyor.
Bu durumu biraz daha açmak gerekirse, "Gremlinler" tipik bir banliyö kasabasında başlıyor ve buranın bir savaş alanına dönmesiyle son buluyor. Amerikan banliyö yaşantısının alttan alta barındırdığı tekinsizlik, bu yerleşim bölgelerine ait alışık olduğumuz imgelerin ters yüz edilişi gibi konulardan bir kez daha bahsetmeye gerek yok herhalde. Sadece "Gremlinler"in "Mavi Kadife"den (Blue Velvet) de, "Makas Eller"den (Edward Scissorhands) de daha eski olduğunu söylemekle yetinelim ve devam edelim. Mekan bir yana, filmin geçtiği zaman da fazlasıyla huzur verici. En azından tipik WASP (Beyaz Anglo Sakson Protestan) geleneklerine göre. Hikayeyi özetlerken de değindiğimiz gibi "Gremlinler"in anlattığı olaylar Noel arifesine denk düşüyor. Ancak tüm bu huzur ve barış ortamı, kasabanın hayatına dalan davetsiz misafirler sayesinde kaosa sürükleniyor. Özetle Dante evcil olarak kodlanmış imgelerin her birini yavaş yavaş korku filmi atmosferine taşıyor. Diğer yandan filmin yaratıklarını en tehlikeli oldukları anlarda dahi komik göstererek, tekinsiz olanı da evcilleştiriyor.
Joe Dante filmine baştan sona yedirdiği sinemasal referanslarla da benzer bir yöntem izliyor. Kasabanın paragöz münzevisi Bayan Deagle (Polly Holliday) açıkça "Şahane Hayat"ın (It's a Wonderful Life) Bay Potter'ını çağrıştırıyor. Zaten çok geçmeden Billy annesini (Frances Lee McCain) gözyaşları içerisinde "Şahane Hayat"ı izlerken yakalıyor. Dante Amerika'da Noel dönemlerinde televizyon kanallarının olmazsa olmazı Frank Capra klasiğine gönderme yapmakla kalmıyor, B sinemasıyla klasik Amerikan sinemasını biraraya getiriyor. Filmin başlarında Billy'nin önünden geçtiği sinemadaysa "A Boy's Life" ve "Watch the Skies" isimli filmler oynamakta. Bunlardan ilki "E.T."nin, diğeriyse yine Spielberg'in yönettiği "Üçüncü Türden Yakınlaşmalar"ın (Close Encounters of the Third Kind) proje aşamasındaki isimleri. Ayrıca finale doğru bir markette oyuncakların arasına saklanan Gremlin'i gördüğümüz sahne, akla "E.T."de sevimli uzaylının oyuncakların arasına saklanışını getiriyor. Zaten hemen farkediyoruz ki, oyuncaklardan bir tanesi bir E.T. imitasyonu.
Elbette telefon hatlarını kesen Gremlin'in "phone home ca-ca" (eve telefon etmek, kaka) demesiyle, "E.T."nin meşhur "E.T....phone...home..." (E.T....eve...telefon etmek...) repliğine gönderme yapıldığının ayırdına varıyor, bir sahnede tekerlekli iskemlede giden ⇨

GREMLİNLER (Gremlins)

Yönetmen: Joe Dante. **Yapımcı:** Michael Finnell. **Senaryo:** Chris Colombus. **Görüntü Yönetmeni:** John Hora. **Kurgu:** Tina Hirsch. **Müzik:** Jerry Goldsmith ve Noel Regney. **Yapım Tasarımı:** James H. Spencer. **Oyuncular:** Zach Galligan (Billy Peltzer), Phoebe Cates (Kate Beringer), Hoyt Axton (Randall Peltzer), Frances Lee McCain (Lynn Peltzer), Polly Holliday (Ruby Deagle), Glynn Turman (Roy Hanson), Dick Miller (Murray Futterman), Keye Luke (Bay Wing), Corey Feldman (Pete F.), Jackie Joseph (June Futterman), Scott Brady (Şerif Frank), Judge Reinhold (Gerald). 1984 ABD yapımı, 106 dakika.

Zavallı Gizmo kozadan çıkan Gremlinlerin ilk hedefi oluyor.

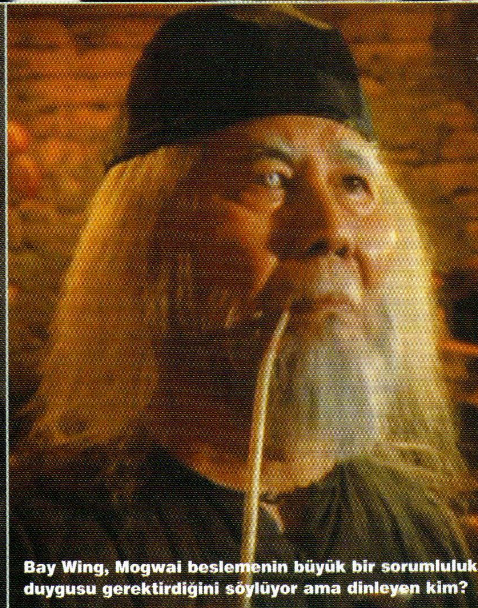
Mizah duygusu gelişmiş Gremlinler kapı kapı dolaşıp Noel şarkıları da söylüyorlar.

İnsanlar kendilerini bekleyen tehlikeden habersizken, sevimli Mogwai ters giden bir şeyler olduğunun bilincinde.

Seksenli yılların gözde genç oyuncularından Phoebe Cates filmin unutulmazlarından.

Bay Wing, Mogwai beslemenin büyük bir sorumluluk duygusu gerektirdiğini söylüyor ama dinleyen kim?

Steven Spielberg'i gördüğümüzdeyse tebessüm ediyoruz. Bu noktada da Dante dönemin popüler sinemasına yaptığı göndermeleri B filmi anlayışıyla çekilmiş "Gremlinler"e yediriyor.

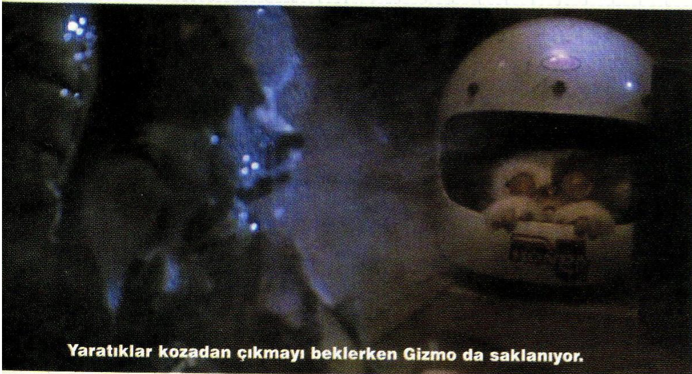
Kaldı ki "Gremlinler"in referans alanları bu saydığımız örneklerle sınırlı değil. Örneğin Kingston Falls'un popüler DJ'yi Rockin' Ricky Rialto'nun tanıtım afişi "Kutsal Hazine Avcıları"nın (Raiders of the Lost Ark) tıpatıp aynısı. Ayrıca finale doğru kasabanın sinema salonunu isgal eden Gremlinler, "Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler"i (Snow White and the Seven Dwarfs) izleyerek ihya oluyorlar. Gizmo'nun vücudundan çıkan yeni Mogwai'ların kozaya girmesinin hemen öncesindeyse televizyonda "Invasion of the Body Snatchers" oynamakta. Ayrıca baba Peltzer'ın katıldığı bilim fuarında '50'li ve '60'lı yıllara ait kimi B tipi bilimkurgularda kullanılmıs robot modelleri ortalıkta salınıyorlar. Kasabanın barını isgal eden Gremlinlerden bir tanesinin "Yıldız Savasları"nın atari oyununu oynadığını, bir diğerininse "Falshdance"den alınma dans figürlerini taklit ettiğini eklemekte de fayda var.

Dante'nin filmi için kurduğu, yoğun sekilde referanslar üzerine kurulu bu yapı günümüz için fazlasıyla tanıdık. Artık tüm bir dramatik yapısı göndermelerden oluşan filmler bile izleyebiliyoruz. Post modern film teorilerine dalmadan şu kadarını söyleyelim; her seye rağmen "Gremlinler" çekildiği yıl için son derece farklı ve aykırı bir film. Yaratıkların olur olmaz yerlerde filmin tema müziğini mırıldanmaları bile şaşırtıcı. Dante'nin her anı sinema sevgisiyle donatılmış, baştan sona sinemayı fetişleştiren tavrıysa filmi kült yapmak için yeterli. Ancak "Gremlinler"in korku ve komedi arasında tutturduğu denge ve alışılmadık mizah anlayışı bu külte dönüşme durumuna katkıda bulunuyorlar.

Aslında komedi duygusunun filmde korkuya oranla çok daha ağır bastığını söylemek gerek. Fakat "Gremlinler" bir aile filmi için fazlasıyla şiddet ve gerilim unsuru barındırmakta. Açıkçası Dante de yaratıklarının insanları terörize etmesinden, kasabanın altını üstüne getirislerinden büyük keyif alıyor. Gremlinlerin ekran süreleri neredeyse insanlara oranla daha fazla. Baştan sona onların yaptıkları maymunluklara ayrılmış sekanslar bile

Polly Holliday acımasız Bayan Deagle rolünde gerçekten çok başarılı.

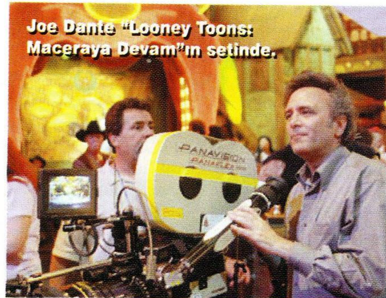
mevcut. Her ne kadar finalde mutlu sona ulaşılsa dahi, kaosa yönelik bu sevgi dolu yaklaşım filme anarşik bir boyut katıyor. Bir kez daha altını çiziyor olacağız ama Dante, Noel dönemi ve Amerikan banliyö yaşantısına dair alışıldık her şeyi elinin tersiyle itiyor. Kate'in Noel Baba kostümündeki babasının eve bacadan girmeye çalışırken ölüşünü anlattığı sahne, görsel yapıdaki bu tavrın, dramatik yapıya tezahür eden anlarından birisi olup çıkıyor. Son noktada "Gremlinler" bir yandan Amerikan sinemasına ait pek çok imgeyi fetişleştirirken, diğer yandan yüzeydeki temiz ve masum Amerika imajıyla delicesine dalga geçiyor.
Kaldı ki, Joe Dante benzer bir yaklaşımı devam filmi "Gremlinler 2"de (Gremlins 2: The New Batch) de sergilemişti. Bu seferki hedefse kapitalizm ve tüketim toplumuydu. New York'da geçen ikinci film, Gremlinler'in şehir merkezindeki büyük bir gökdelende mevzilenen alışveriş merkezinde yarattığı terörü sergiliyor ve akla Romero'nun "Ölülerin Şafağı"nı (Dawn of the Dead) getiriyordu. Özetle, bu sefer tekinsizleştirilen, kameralar ve görevlilerce korunan bir alışveriş merkeziydi. Sinema başta olmak üzere popüler kültüre dayalı göndermelerin ve filmin kendisine yönelik yaptığı esprilerin (örneğin bir sahnede ilk filmi beğenmeyen ünlü eleştirmen Leonard Maltin bu konudaki yorumlarını dile getirirken bir grup Gremlin tarafından öldürülmekteydi) de sayısı oldukça fazlaydı.
Ancak yine de asıl klasikleşmiş olan, etrafında bir hayran kitlesi oluşturmuş bulunan serinin ilk filmi. İkinci filmin de gayet iyi olduğuna dair kanımızı ekleyerek, esas öne çıkanın ilk film olmasını pek şaşırtıcı bulmadığımızı belirtelim. Ne de olsa sinema tarihine bu yaratıkları, ayrıca Gizmo gibi bir şirinlik muskasını hediye etmiş olan "Gremlinler"den başkası değil. Filmin baştan beri yinelediğimiz evcil olanla tekinsiz olanı içiçe geçirme çabasında başarıya ulaştığı da şüphe götürmeyecek bir gerçek. Beraberinde getirdiği tüm tehlikeye rağmen, çoğu çocuğun (hatta bazı yetişkinlerin) Gizmo'ya sahip olmak yönündeki isteği bu durumun açık bir kanıtı. Gizmo'ya duyduğumuz sevgi ve Gremlinler'den ürkmekten çok onlarla eğlenmemiz, ileride "Beter Böcek" veya "Mars Attacks!" ile gülme krizi geçireceğimiz veya "Makas Eller" ile gözyaşı dökeceğimiz günlerin de habercisiydi. Kuşkusuz sinema tarihinde alışıldık olanı değil de, ilginç ve sıradışı olanı fetişleştiren, iyiyi değil de kötüyü desteklemeyi tercih eden pek çok seyirci çıkmıştır. Misal kimilerine korku dolu geceler vaat eden Freddy Krüger, Michael Myers veya Chucky gibi karakterler, bazıları için gerçek birer ikondur. Ancak "Gremlinler"de normal ve anormal arasındaki sınır belirsizleşirken, farklı olanı benimseme hali, belki de ilk kez, meşrulaşıyor.
Bir kesimin vazgeçilmezlerinden olan "Gremlinler"in 2. Bölge DVD kopyası ülkemizde de bulunuyor. Ancak filmin 2002 yazında piyasaya sürülen özel basımını tercih edecekseniz, *www.amazon.com* adresinden ulaşabileceğiniz 1. Bölge bir basım mevcut. Yeni yıla Gizmo ile olmasa bile, arşivinize kattığınız "Gremlinler" DVD'sini izleyerek girmek hiç fena fikir sayılmaz, ne dersiniz?.. ■

Yaratıklar kozadan çıkmayı beklerken Gizmo da saklanıyor.

80'lerin unutulmaz yönetmeni

Kendisine verilen büyük bütçeli aile filmlerini bile B sinemasına yönelik bir hayranlıkla ve alışılmadık bir kara mizahla süsleyen JOE DANTE kuşkusuz '80'lerin en sıradışı sinemacılarından birisiydi.

Sıkı bir sinefil olmak iyi film çekmek için yeterli değil kuşkusuz. Ancak bu durum çoğu yönetmene izleyiciyle kurduğu ilişkide büyük bir artı sağlıyor. Joe Dante de sinema sevgisini ve bilgisini kariyerinin merkez noktasına yerleştirmiş yönetmenlerden. Onun filmlerini izlerken sayısız filme yapılan göndermenin yanında, asla eksilmeyen bir sinema sevgisi, hatta sinemayı fetişleştirme duygusu sezmeniz mümkün.

1946 New Jersey doğumlu olan Dante, '60'lı yılların korku dergilerinden Castle of Frankenstein için kaleme aldığı yazılarla sinema bilgisini, özellikle de B tipi filmlere yönelik ilgisini açıkça ortaya koymuş. Çok geçmeden B filmlerin babası Roger Corman ile tanışan Dante, kendisini idolünün film şirketi New World Pictures için çekilen filmlerin fragmanlarını kurgularken bulmuş.
Yine Corman'ın takımından çocukluk arkadaşı Jon Davison, bir haftada ve 50 bin dolara bir film çekebileceğini iddia edince, Dante de ilk yönetmenlik deneyimini yaşama imkanı bulmuş. Allan Arkush ile beraber yönettiği "Hollywood Boulevard" (1976) isimli bu komediyi, 1978 yılında "Piranha" takip etmiş. Yine New World Pictures bünyesinde çekilen bu B tipi korku filmi büyük başarı kazanmış. 1979 yılındaysa Dante, bir kez daha Corman'ın şirketinin kanatları altında "Rock 'n' Roll High School"u yönetmiş. The Ramones'un aynı adlı şarkısından esinlenen ve grup elemanlarının da rol aldıkları bu filmde Allan Arkush ile Jerry Zucker da yönetmen olarak görev almışlar, ancak Zucker ve Dante'nin isimleri jenerikte gözükmemiş.

Joe Dante "Looney Toons: Maceraya Devam"ın setinde.

'70'li yılları Corman'ın dahi çocuğu olarak tamamlayan ve yönettiği filmlerle belirli bir hayran kitlesi toplamayı beceren Dante, 1981 yılında görece büyük bir prodüksiyona girişmiş ve ileride bir korku klasiğine dönüşecek kurt adam hikayesi "Çığlık"ı (Howling) filme almış. Bu filmle Steven Spielberg'in dikkatini çeken Dante, daha geniş imkanlar ve daha büyük bütçelerle çalışacağı günlere geçiş yapmış.
1983 yılında "Alacakaranlık Kuşağı" (The Twilight Zone) dizisinden yola çıkılarak çekilen episodik filmin bir bölümünü yöneten Dante, 1984 yılında "Gremlins" ile büyük bir başarıya imza attı. Spielberg'in yürütücü yapımcılığında gerçekleşen bu proje sonrasında da ikili dönem dönem beraber çalıştılar; örneğin 1987 yapımı "İçimde Biri Var"da (Innerspace) olduğu gibi.
Dante'nin çoğu '80'li yılların klasikleri arasına girmiş, tanınan diğer işleri arasında "Alacakaranlık Kuşağı" (The Twilight Zone) veya "Amazing Stories" gibi diziler için çektiği bölümleri, "Amazon Women on the Moon"u (1987) veya "The 'burbs"ü (1989) sayabiliriz. O dönemin popüler sinema anlayışından farklı olarak, aile filmi modelini yoğun bir kara mizah anlayışıyla, ayrıca korku ve şiddet öğeleriyle birleştiren bu yapımların hemen hepsi hem eleştirel açıdan hem de gişede başarı yakaladılar.
'90'lı yıllardaysa Dante ekseriyetle televizyon yapımlarına yöneldi. Bu dönemde sinema için çektiği filmler olan 1993 yapımı "Matinee" ('50'li yılların yaratık filmlerine komik bir saygı duruşu) ve 1998 yapımı "Küçük Askerler/Small Soldiers" (oyuncak askerler arasında başlayan savaşın küçük bir banliyö kasabasını dehşete sürüklemesini konu alan, anti-militarist bir taşlama, hatta bir kara komedi başyapıtı) ise beğenilen filmler oldular.
Bu ay içerisinde "Looney Toones: Maceraya Devam" isimli yarı animasyon filmini izleme imkanı bulacağımız Joe Dante gerçekten son derece özgün bir yönetmen; gerek B sinemasını ana akım sinema içerisinde kutsamak gibi bir eylemi çok önceden gerçekleştirmesiyle, gerekse filmlerindeki son derece özgün mizah anlayışıyla... '80'lerdeki parlak dönemini tekrar yakalaması düşük bir ihtimal gibi gözükse bile, onun yönettiği her yeni projenin, kült film meraklıları arasında belirli bir heyecana yol açtığını söylemekse yanlış olmaz.

Anlaşma bozuldu

"Diğerleri" ve "İşaretler", seyirciyle yönetmen arasındaki "varolduğu varsayılan" o gizli kontratın bozulmasına dayalı filmler... GÖKÇE İSPİ

Agatha Christie hayranları tartışmayı iyi bilirler. Christie, "Murder of Roger Ackroyd/ Roger Ackroyd Cinayeti" adlı romanında, "yazar ve okur" arasında varolduğu düşünülen anlaşmayı bozup, romanın anlatıcısı olan James Sheppard'ın aradığımız katil olduğunu söylemiştir. İşte belki de, bir edebi eser ya da filmde insanları en fazla şaşırtacak durumlardan biri de budur: "Varolan anlaşmanın bozulması!" Yazar-okuyucu, yönetmen-izleyici arasında tanımları taraflarca bilinen (fakat çok da dile getirilmeyen) bazı kurallar vardır. Örneğin Sherlock Holmes öykülerinde Holmes'tan şüphe etmememiz, katili hep Holmes ve Dr. Watson dışında bir yerlerde aramamız gibi... Ama üzgünüm, anlaşma uzun zamandır zaten bozuk durumda ve edebiyatla sinema bu anlaşmanın bozulması üzerine kurulu şaşırtıcı sonlardan zaten faydalanır haldeler. İşin edebiyat kısmından zamanı gelince faydalanmak şartıyla sinemaya doğru bir yol alıp, bizim diyarlarda vaziyet ne durumlara gelmiş bir göz atalım...

"Dövüş Kulübü", Christie'nin yaptığına benzer bir oyunla karşımıza çıkan filmlerden biri. Tüm filmi gözünden izlediğimiz isimsiz kahramanımız hakkında bize söylenenlerin doğru olmadığını öğrendiğimizdeki şaşırma sebebimiz, yine anlaşmanın ihlali meselesinden kaynaklanıyor. Filmin başından beri emin olduğumuz tek şeyin "filmi bir tek kişinin gözünden izlediğimiz" olduğunu varsayarsak, hiç alışık olmadığımız türden bir son ile karşı karşıya olduğumuzu söyleyebiliriz. "Fight Club"takine benzer bir durum "Angel Heart" ve "6. His" gibi filmler için de mevcut ama ben bu çerçeve içindeki öteki örneklerden çok daha ilgi çekici bulduğum iki filmin üzerinde özellikle durmak istiyorum: "Diğerleri" ve "İşaretler". "Cinayet romanı anlaşmasındaki" en önemli kuralın dedektifin (ya da dedektif rolünü üstlenenin) katil çıkmaması olduğunu söylemiştim. Peki ya bir "perili ev" öyküsü anlaşmasının şartları nelerdir? Buyurun birlikte saymaya başlayalım... Kural 1: "Her perili/hayaletli evin bir hayaleti vardır", Kural 2: "Hayalet ve ev sahibi/kahraman arasındaki mücadele öykünün sonunda taraflardan birinin kazanmasıyla bir nihayete varır" (Yüzde 99 ev sahibi/kahraman kazanır). "Diğerleri" ve "İşaretler"in izleyicisi, sahip olduğu okuma/izleme deneyiminin getirdiği şartlanmanın oyununa düşecektir. Çünkü "İşaretler", tam anlamıyla gotik bir öykü kurduğu halde Kural 1'i ihlal edecek ve hayaletler yerine uzaylıları kullanacak, "Diğerleri" ise ev-sahibi/kahraman ve hayalet arasındaki ayrımının sınırlarını darmadağın ederek Kural 2'yi kendi istediği şekle sokacaktır. Antik çağdan beri hayalet öykülerinde hayaletler belli sınıflara ayrılırlar. Gürültücü hayalet (Poltergeist), kriz dönemi ve haberci hayaletleri, enkarne varlıklar ve mütemadiyen aynı şekilde ortaya çıkan (bir duruma, bir hale fikse olmuş) hayaletler gibi... "İşaretler" ve "Diğerleri"nden bahsederken, tüm bu hayalet modellerini biraz açıklamakta yarar var. Gürültücü hayaletler; çarpma sesleri, kapı gıcırtıları, kendi kendine hareket eden mobilyalar, durup dururken açılan pencereler gibi olayların kaynağı olarak gösterilir. Bu etkinlikler, özellikle bir ergenin çevresinde tezahür eder. "Diğerleri"nde "hayaletlerle" ilk kez temasa geçenin ergenlik çağına adım atan (daha doğrusu, gerçekten yaşıyor olsaydı ergenlik çağına girecek olan) Ann olması bu anlamda çok önemlidir. Olaylar, bu gencin etrafında gelişir ve o varken cereyan edip, o yokken duraksama gösterebilir. Hayalet öykülerindeki bir diğer inanış, kandil ışığının "gölgeli bir alemde varolan" hayaletleri kendine doğru çektiğidir. Grace'in, çocuklarının ışığa duyarlılığı yüzünden film boyunca elindeki gaz lambası/kandil ile dolaştığını hatırlamakta yarar var. Tüm bunlar hayalet öykülerinin ana özelliklerinden sadece birkaçı. Gelelim "Diğerleri"nde anlaşmanın bozulduğu noktaya. Filmde klasik perili ev hikayelerinde varolan evsahibi/hayalet sınırları birbirine girmiş ve düzen darmadağın durumda. Mücadelenin iki tarafı olması gerekenlerin, aslında aynı tarafta olduklarını anladığımız anda -perili ev öyküsünün doğası gereği- yeni bir karşı taraf arıyoruz kendimize. Fakat bulduğumuz bu yeni tarafta (daha önce hayalet olduğundan şüphelendiğimiz Victor ve ailesinin tarafı) pek tekin bir taraf değil. Çünkü Victor ve ailesi, 2000 küsurların ailesi değil. Yani yine "geçmişe ait" bir şeylerin parçası olan ve bizim oturduğumuz sinema salonu koltuğundan bakıldığında çoktan Grace ve diğer hayaletlerin tarafına geçmiş olduğunu düşüneceğimiz konumda yer alıyorlar. Zaten filmin çok bariz şekilde ortaya çıkan amaçlarından biri, izleyiciye kendisinin de "geçmiş zamanın bir parçası (yani bir hayalet) olma ihtimalini" fark ettirmek ve kişinin, salondan çıkıp evine gittiğinde tekinsizlik duygusuyla, bir "acaba?" ile baş başa kalmasını sağlamaktır...

Birkaç satır yukarı çıkıp perili ev öykülerinin özelliklerine tekrar bakacak olursak, bir perili ev öyküsü anlaşmasındaki en önemli şart, öykünün "hayalete sahip olmasıdır". İşaretlerde karşılaştığımız durumda mevcut olanlar; tekinsiz bir ev, kendi kendine açılıp kapanan kapılar, kendi kendine şekillenen tarlalar, neredeyse tek başına duran bir evin etrafında çıkabilecek maksimum gürültü çıkması durumudur... Gördüğünüz gibi bir perili ev öyküsünün tüm ikonlarına sahibiz, hayaletler hariç! Oysa rahatlıkla, bize uzaylıların varlığı sunulmasa, karşımızdaki hayaletin, "ölü annenin ruhu" olduğunu söyleyebiliriz. Lacan'ın, "Ölüler neden geri dönerler?" sorusuna verdiği "Usulüne uygun gömülmedikleri için" cevabı bizim için oldukça önemli, çünkü bu filmde rahibin, karısının ölümüyle ilgili halledemediği bir durumun olduğunu, patolojik bir yas sürdürdüğünü, yani usulüne uygun gömemediği için karısını bir türlü unutamadığını söylemek mümkündür. ("Ölüleri usulüne uygun gömme" denilen durum, kişinin gereken yas sürecinden kaçmaması ve bu yoklukla yüzleşmesi gerekliliğidir). Filmde, son uzaylının yok edilmesinin ancak ölü annenin ölüm anında verdiği bir öğüdün (bu aslında çok anlamlı bir öğüt olup umudu kaybetmeme anlamı ile de düşünülebilir) yerine getirilmesi ile gerçekleştiğini düşünürsek uzaylıların tam anlamıyla "usulüne uygun gömülmeyen ve ancak gereği yerine geldikten sonra huzura kavuşan anne figürü" olduğunu söylemek mümkün olur (Annenin ölüm şekli de oldukça tekinsiz bir biçimdedir çünkü. Anne son nefesini verebilmek için kocası olan rahibi beklemiştir). Bu noktada iki film için de sözkonusu ve bizi bambaşka yerlere götürebilecek önemli bir durumdan, Aristoteles'in düş-hayalet çözümlemesinde vardığı noktadan bahsetmeden geçemeyeceğim. Çünkü Antik çağdan beri varolan bir hikaye formu olan hayalet hikayeleri ve inanışları üzerine o dönemde yaşamış Aristoteles'in saptamaları bizi çok ilginç yerlere götürüyor. Aristoteles, uyku ve uyanıklık arasında bir durumun mümkün olduğunu düşünmüş ve düşleri hastanın fiziksel ve zihinsel durumu ile ilişkilendirmiştir.

Aristoteles, insanın uykuya dalmak veya uykudan uyanmak üzereyken, duyu-algılarının ne şekilde etkilendiğini incelemiş ve karanlığa veya baygınlaşmaya bağlı algı eksikliğini incelemiştir ve çok basit görsel izlenimlerin, karanlıkta canlı gibi hareket eden birer illüzyona dönüşebileceği sonucuna ulaşmıştır. Bu yüzden "Diğerleri"nde Grace'i ilk gördüğümüz anın çığlık atarak uyandığı sahne olması ve "İşaretler"de kilit noktalarda uyuyup uyanan karakterlerin varlığı, çok daha farklı anlam yüklemelerine götürebilir bizi. Filmin sonlarına doğru, tüm uzaylı vukuatları çözüldüğünde rahibin yatağından kalkıp gündelik hayatına devam etmesi de bu duruma şu şekilde ek anlamlar getirebilir: "Yoksa hepsi rahibin rüyası, kendiyle uykuda/bilinçdışında hesaplaşması mıydı?" ("İşaretler"deki rahip hakkında yapılabilecek bu yorumla daha önce çeşitli vesilelerle birçok yerde karşılaştığımı ayrıca belirtmeliyim).

"Artık bozulacak bir kural kalmadı" demek yetmiyor. Alıştığımız "görünmez" kurallar, birilerinin gözüne görünür olduğunda, bunu izleyiciye (ya da okuyucuya) karşı kullanmak bir süre sonra kaçınılmaz bir cazibeye bürünüyor. Emin olun daha çok bozacak kural, kanacağımız numara var... (Yazarın Notu: D. Felton'un "Arkeoloji ve Sanat Yayınları"ndan çıkan "Antik Edebiyatta Hayalet Hikayeleri" adlı kitabı bu yazı kaleme alınırken referans kitap olarak kullanılmıştır.) ■

gokceispi@yahoo.com

Hazırlayan: Burçin S. Yalçın
burcyalc@hotmail.com

Kesişen yollar

Siz bu satırları okurken Ömer Kavur'un yeni filmi "Karşılaşma" daha yeni vizyon yüzü görmüş olacak. Uğur Polat, Lale Mansur, Çetin Tekindor, Aytaç Arman ve genç kızların yüreklerini hoplatan, geleceğin jönü İsmail Hacıoğlu'nun sahne paylaştığı film tüm bir prodüksiyon olarak aşağıdaki adreste duruyor. Film hakkında ayrıntılı bir bilgi dökümü hemencecik elinizin altına gelecek. Dilerseniz Kavur'un prodüksiyon şirketi Alfa Productions'a giden bir link de var bu sitede. "Karşılaşma" son yıllarda "iyi film" çıkarma yüzdesini yükseltmeye çalışan Türk sinemasına bu açıdan kayda değer bir katkı yapıyor.

http://www.karsilasma.com/

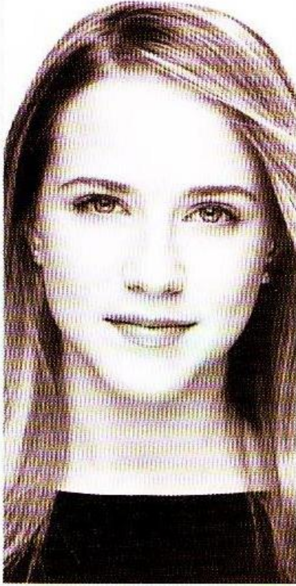

Tek sitede tek yüzük

Bir efsaneyi daha tükettiğimiz şu günlerde artık pek çoğunuz Orta Dünya'nın başlıca diyarlarının akıbetine dair tüm gerçeği öğrenmiş durumda. Böylece, son yıllarda yakaladığımız "tüm dünyayla aynı anda" seyretme lüksünün getirdiği ihtişamla birlikte "Yüzüklerin Efendisi: Kralın Dönüşü" bizi çıktığımız bu upuzun yolculuğun sonuna taşımış oldu. J.R.R. Tolkien hayranları tarafından, yine yazarın hayranları için kurulmuş bu site, tüm yüzükleri tek elde topluyor. Site sizi zengin bir etkinlikler cangılının ortasına bırakıveriyor. Dünya galası Wellington'da yapılan Yüzük'ün üçüncü macerasıyla Orta Dünya biraz daha genişlemiş oldu. Yüzüklerin Efendisi evreni; tişörtlerden bilgisayar oyunlarına dek genişliyor. Site bunun önemli bir parçası.

http://www.theonering.net

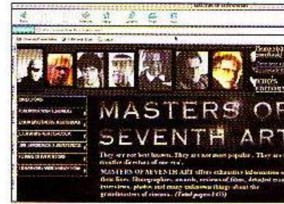
Yeni başbelamız(!)

Bir aksilik çıkmaz da önümüzdeki ay "Thirteen"i seyredebilirsek omzumuzun üzerinde taşıdığımız imge bankasına yeni ekleyeceğimiz iki genç aktristen biri Evan Rachel Wood'unki olacak. Arkadaşı tarafından ayartılıp yoldan çıkarılan liseli bir genç kızı oynayan bu taze starlet adayı aslında çocuk oyunculuktan yeniyetmeliğe geçiş yapmış durumda -16 yaşında. Şu ana dek birçok televizyon dizisi ve filminde oynadı (Bunlardan "Profiler" cnbc-e'de çok kısa bir süre oynamıştı). Rachel'ı ayrıca ülkemizde de gösterime giren birkaç filmde seyrettik aslına bakarsanız. Bunlardan biri Nicole Kidman ve Sandra Bullock'un başrolde olduğu "Practical Magic", diğeri de Al Pacino'nun kızını canlandırdığı "S1m0ne". Tiyatroda yönetmenlik yapan bir babanın kızı olarak birçok tiyatro oyununda da rol aldı ki bunlardan biri "Bir Yaz Gecesi Rüyası". Tekvandoda kara kuşağı olduğu söylenen Rachel'ı yakında yerli yabancı tüm sinema dergilerinin profil sayfalarını süslerken bulacaksınız. Bu yıl Ron Howard'ın yönettiği "The Missing"de Tommy Lee Jones, Cate Blanchett, Aaron Eckhart ve Val Kilmer gibi kendi kuşakları içerisinde parmakla gösterilen isimlerle birlikte Oscar avına çıkacak. Çekimleri yeni tamamlanan "The Upside of Anger"da ise Joan Allen, Kevin Costner, Erika Christensen ve Alicia Witt'in yanındaki boşluğu dolduracak. Şu an proje aşamasındaki "Pretty Persuasion"da da bir cinsel taciz skandalının kapılarını aralayacak. Aman, ipin ucu kaçmasın!

http://www.evan-rachel-wood.com/
http://erw2002.com/

Yedinci sanatın ustaları

Yönetmenler üzerine müthiş bir site bu. Sitenin deyimiyle "onlar sinema tarihinin en bilinen ve en popüler yönetmenleri olmayabilirler; ama çağımızın en yaratıcı yönetmenleri onlar". Pedro Almodovar'dan Abel Ferrara'ya, Fritz Lang'den Jim Jarmusch'a, Federico Fellini'den Peter Greenaway'e onlarca yönetmeni ayrıntısıyla mercek altına yatıran bu site gerçekten kendi alanında bir derya olma işlevi görüyor. Yönetmenlerin biyografi ve filmografileri, filmleri hakkında yazılan eleştiri ve makaleler, verdikleri söyleşiler ve sinemaları hakkında daha birçok ayrıntılı bilgi... Yönetmenler hakkında sağlam bir başvuru kaynağı önünüze sürülmüş durumda.

http://www.directors.0catch.com/

Türkçe sitelere bir yenisi...

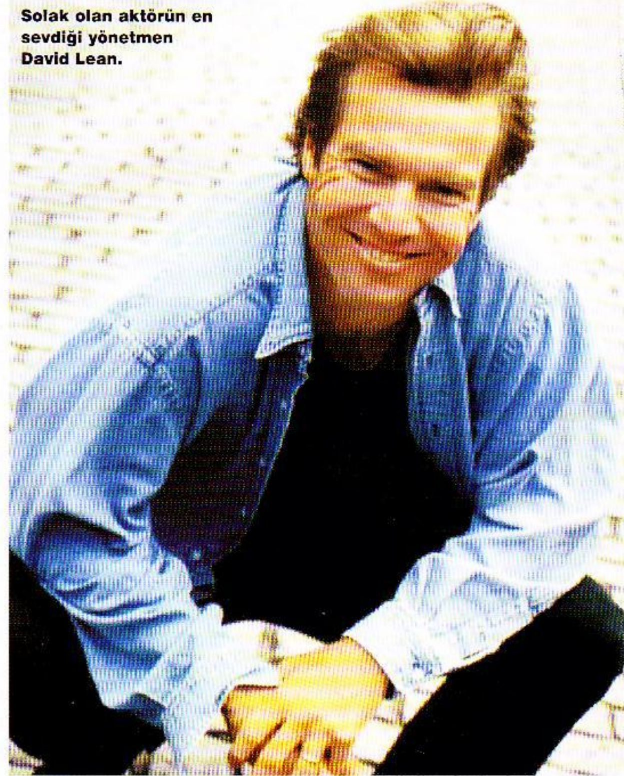
Vizyon filmlerinin nabzını tutmakla görevli bu tür siteler başta olmak üzere sinema üzerine Türkçe siteler her geçen gün çoğalıyor. Haberleri, eleştirileri, star sayfaları, ödüllü yansıması, sinemaların seansları, film senaryoları ve film fragmanlarıyla birçok bakımdan vaktinizi çalabilecek bir site. Ayrıca, starlara ayrılan sayfalarda nefis fotoğraflar mevcut ki hiçbir sinemasever bundan mahrum kalmasa iyi olur. İlginç yönetmen fotoğraflarına bile rastlayacaksınız burada. Elinizin altında bunun gibi rehber veya ajanda tipindeki Türkçe sinema sitelerinden çokça olduğuna kuşkum yok. Fakat bir de bu siteye bakmakta fayda var.

http://www.film.gen.tr

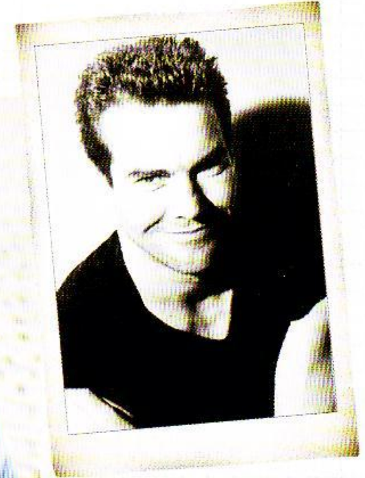
filmografi **Hazırlayan:** Burçin S. Yalçın
burcyalc@hotmail.com

Dennis Quaid

9 Nisan 1954'te Teksas eyaletinin Houston kentinde dünyaya gelen Dennis Quaid lise ve koleji yaşadığı yerde okudu. Hatta kolejde niyeti drama okumaktı ama 20 yasındayken okulu yanda bırakıp tıpkı ağabeyi Randy gibi soluğu Hollywood'da aldı. Los Angeles'a binbir düşle adım atan her toy erkek gibi ilk işleri hayallerinden epeyce uzaktaydı: önce lunaparkta palyaçoluk, sonra da şarkı söyleyerek garsonluk yaptı. İlk sinema deneyimini o zamanlar kendisi gibi taze bir isim olan yönetmen Jonathan Demme'in ikinci uzun metrajı "Crazy Mama"daki kısacık rolüyle edindi. Ama adam gibi ilk rolleri 1977'de "9/30/55" ve bizde de yayımlanan bir çok satan romanın sinema uyarlaması olan "I Never Promised You A Rose Garden / Sana Gül Bahçesi Vaad Etmedim"le oldu. Ertesi yıl "The Seniors" ve "Our Winning Season" geldi ama nefes kesen ilk rolü "Breaking Away"de çıkardığı iş oldu. Bu filmle birlikte Hollywood spotları Quaid'in üzerine çevrildi ve 1980'de de ağabeyi Randy'yle Walter Hill yönetimindeki western "The Long Riders"da iki kanun kaçağı kardeşi oynadılar. "Gorp", "All Night Long", "Caveman" gibi komedileri "The Night the Lights Went Out in Georgia" ve "Tough Enough" gibi daha ağır, dramaya meyilli filmler takip etti. İlk adımını Spielberg'in attığı, köpekbalığının üç boyutlu üçüncü parçası "Jaws 3-D"de oynadı ve filmden esas kazancı rol arkadaşı Lea Thompson'ın kalbini kazanması oldu. 1978'den beri evli olduğu P.J. Soles'dan ayrılan aktör çok kısa bir süre sonra Thompson'la nişanlandı. 1983'te yönetmen Philip Kaufman'a da eleştirel anlamda önemli bir başarı kazandıran "The Right Stuff"taki astronot Gordon Cooper'da gösterdiği performansla göz doldurdu. Özellikle bu, kariyerini de yavaş yavaş başroller üzerine konumlandırmasına yardımcı oldu. Sert ama yakışıklı yüz ifadesinin gerisinde çekici bir gülüş taşıyordu ve bunu rahat beden diliyle destekliyor, sonuçta ortaya çok da fazla aksamayan oyunculuk performansları çıkarıyordu. 1987'de Jim McBride'ın yönettiği ve başrolü Ellen Barkin'le paylaştığı suç filmi "The Big Easy"de Louisiana'lı dedektif Remy McSwain rolünde gerçekten kalpleri fethetti. Yine o yıl Joe Dante yönetimindeki bilimkurgu / komedi filmi "Innerspace"te Martin Short ve Meg Ryan'la birlikte sahne aldı. Çekimlerde Ryan'la yakınlaştılar ve 1991'de evlenmelerinden önce uzun bir ilişkinin ilk tohumları da böylece atılmış oldu.
Ertesi yıl pek çok sinemasever tarafından bolca seveni bulunan gerilim filmi "D.O.A."de Quaid, Meg Ryan'la birlikte bir kez daha sahne paylaştı. Artık tamamen başrollere yerleşen aktör saf bir aşk filmi olan "Everybody's All-American"da Taylor Hackford yönetiminde, Jessica Lange'le beraber; "Great Balls of Fire!"da da bir kez daha Jim McBride yönetiminde, Winona Ryder'la birlikte çalıştı. 1990'da "Yaşamın Kıyısından Kartpostallar / Postcards From the Edge"de küçük, ama hatırda kalan bir rolde gözüktüğü sırada Quaid bir yandan da bir süredir bağımlısı olduğu kokainle boğuşuyordu. Düzenli bir tedaviye giren aktör çok kısa bir sürede olmasa bile ilerleyen yıllarda bu alışkanlığından sıyrılmayı başardı. Zaten 1990 yapımı, Alan Parker yönetimindeki "Come See the Paradise"ı takiben beyazperdeden üç yıl boyunca ayrı kaldı. 1993'teki dönüşü üç filmle oldu: ilki Debra Winger'la beraber oynadığı fantastik komedi "Wilder Napalm", ikincisi Kathleen Turner'la bir karı-kocayı canlandırdıkları komedi / suç filmi "Undercover Blues" ve sonuncusu ise James Caan ve eşi Meg Ryan'la birlikte son derece iyi performanslar sergiledikleri "Flesh and Bone"... 1994'te Lawrence Kasdan westerni "Wyatt Earp"te Kevin Costner, Gene Hackman, Mark Harmon, Michael Madsen, Catherine O'Hara, Isabella Rossellini ve Tom Sizemore'dan oluşan oyuncu kadrosunun karşısına Doc Holliday rolüyle çıktı (Bu rol için bayağı bir kilo vermesi gerekti). Ardından "Something to Talk About"ta Julia Roberts'ın pek de mükemmel olmayan kocasını canlandırdı ve bunu "Dragonheart", "Switchback", "The Parent Trap" gibi birbirine pek benzemeyen filmler izledi. Yıldızı yavaş yavaş söner gibi görünse de bu sefer başrollerin arasına yardımcı roller de serpiştirmeye başladı. Böylece eleştirel anlamda hakkında kötü şeyler yazılıp çizilmesine engel oldu. "Playing By Heart", Oliver Stone filmi "Any Given Sunday" ve "Trafik"teki yardımcı rolleri hep bunun uzantısıydı. Araya heyecanlı bir gerilim olan "Frekans", Rachel Griffiths'le birlikte oynadığı "The Rookie" gibi filmleri attı. Geçen sene Todd Haynes'in epeyce takdir gören bol ödüllü dönem filmi "Far From Heaven"da ailesiyle birlikte mutlu mesut yaşayıp giderken içindeki eşcinsel adamı keşfeden bir aile babasını canlandırdı ve böylece kariyerindeki maço izlenimi de törpülemiş oldu. Bu ay yine bir aile babası olarak "Cold Creek Manor"da Sharon Stone ve Juliette Lewis'in yanına yerleşen Dennis Quaid, Hollywood prodüksiyonlarında yeralmaya son sürat devam ediyor. 2000 yılında Meg Ryan'ın Russell Crowe'la yaşamaya başladığı aşkı takiben eşinden boşanan aktör, oyunculuktan vakit bulduğu anlarda bir grupta çalıyor. Golf oynamaktan hoşlanan oyuncu bugüne dek yeraldığı üç filmi için şarkı da yazdı: "The Night the Lights Went Out in Georgia" (1981), "Tough Enough" (1983) ve "The Big Easy" (1987)... ■

Solak olan aktörün en sevdiği yönetmen David Lean.

1975 CRAZY MAMA
1977 9/30/55
1977 I NEVER PROMISED YOU A ROSE GARDEN
1978 THE SENIORS
1978 OUR WINNING SEASON
1979 BREAKING AWAY
1980 THE LONG RIDERS
1980 GORP
1981 ALL NIGHT LONG
1981 CAVEMAN
1981 THE NIGHTS THE LIGHTS WENT OUT IN GEORGIA
1983 TOUGH ENOUGH
1983 JAWS 3-D
1983 THE RIGHT STUFF
1984 DREAMSCAPE
1985 ENEMY MINE
1987 THE BIG EASY
1987 INNERSPACE (İÇİMDE BİRİ VAR)
1987 SUSPECT
1988 D.O.A.
1988 EVERYBODY'S ALL-AMERICAN
1989 GREAT BALLS OF FIRE!
1990 POSTCARDS FROM THE EDGE
1990 COME SEE THE PARADISE
1993 WILDER NAPALM
1993 UNDERCOVER BLUES
1993 FLESH AND BONE
1994 WYATT EARP
1994 KIDNAPPED
1995 SOMETHING TO TALK ABOUT
1996 DRAGONHEART
1997 GANG RELATED
1997 SWITCHBACK (DÖNÜŞÜM)
1998 SAVIOR
1998 THE PARENT TRAP
1998 PLAYING BY HEART
1999 ANY GIVEN SUNDAY (KAZANMA HIRSI)
2000 FREQUENCY (FREKANS)
2000 TRAFFIC (TRAFİK)
2002 THE ROOKIE
2002 FAR FROM HEAVEN (CENNETTEN ÇOK UZAKTA)
2003 COLD CREEK MANOR (KABUS)

Jessica Rabbit'in görkemli vücudundan etkilenmemek her özel dedektifin harcı olmadığından...

...böyle don-gömlek ortada kalmak en olası durum haline geliyor.

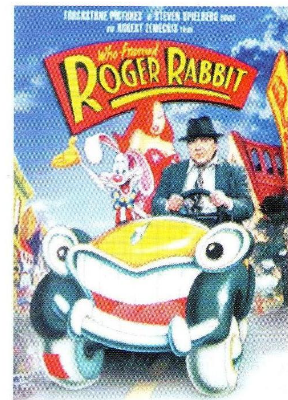
Masum Sanık Roger Rabbit

Özellikle '80'lerde özel efektlere dayanan ticari filmler yapması ve bunu stüdyo sisteminin buyurgan yapısı içerisinde gerçeklestirmesi nedeniyle uzun bir süre Steven Spielberg'in halefi olarak gösterilen yönetmen Robert Zemeckis, 1985'te "Geleceğe Dönüş"ü çektikten üç yıl sonra bir ilke imza atmaya koyuldu. Gerçek karakterler ile animasyon karakterlerini, gerçek mekanlar ile çizgi mekanları tüm bir filmde biraraya getirecek bu projenin adı "Who Framed Roger Rabbit / Masum Sanık Roger Rabbit"ti. Gary K. Wolf'un "Who Censored Roger Rabbit?" romanından Jeffrey Price ve Peter S. Seaman tarafından uyarlanan senaryonun basına Zemeckis geçerken yapımcılık koltuğuna da Steven Spielberg oturmuştu. Proje 70 milyon dolar gibi o zaman için son derece yüksek olan bütçesine karşın tüm dünyada kazandığı 350 milyon dolarlık hasılatla sonradan 1988'in en başarılı filmlerinden birine dönüsecekti. "Masum Sanık Roger Rabbit" 1947 yılının Hollywood'unda bir çizgi filmin gerçek bir filmmiş gibi "çekildiği" bir sahneyle açılıyor. Filmin basrolündeki tavşan Roger Rabbit son dönemlerde eşi Jessica Rabbit'in kendisini aldattığı dedikoduları yüzünden yavan bir performans sergilemektedir. Stüdyonun yöneticisi R.K. Maroon, Roger'ın kafasındaki soru işaretlerini bitirmek için özel dedektif Eddie Valiant'ı (Bob Hoskins) kiralar. Eddie 100 dolar karsılığında Jessica Rabbit'in kaçamak yaptığını belgeleyen fotoğraflar çekecektir. O akşam Jessica Rabbit'in başka bir stüdyo sahibi olan Marvin Acme'yle "oynastığını" belgeleyen Eddie'nin görevi biter. Fakat ertesi gün Marvin Acme'nin cesedi bulununca ve baş zanlı olarak tavşan Roger'ın adı geçince Eddie kendisini kıyısından bulaştığı bu işi tamamlamak zorunda hisseder. Yıllar önce erkek kardeşi bir çizgi karakter tarafından öldürüldüğü için hem Toontown'dan hem de çizgi karakterlerden hazzetmeyen Eddie önündeki muammayı çözmeye ve böylece bir çizgi karakter olan Roger'ı kurtarmaya çalışacaktır. Ve ilk şüpheli olarak da ilk gördüğü andan beri nefesini kesen, Roger'ın fettan kızıl eşi Jessica'ya yoğunlaşır. Derine doğru kazdıkça Tweety, Goofy, Bugs Bunny, Ağaçkakan Woody gibi birçok çizgi karakterle yolu kesişecek ve işin rengi değişecektir.
Filmde Bob Hoskins, Christopher Lloyd ve Eddie'nin kız arkadaşı Dolores rolündeki Joanna Cassidy kanlı canlı performanslarıyla göz doldururken mikrofon başında da Charles Fleischer (Roger) ve Kathleen Turner (femme fatale Jessica) müthiş bir seslendirme performansı sergiler. Film ise başta yaratıcı ellerden çıkma senaryosu, titizlikle ele alınmış ayrıntıları, prodüksiyon tasarımı, görüntüleri ve Zemeckis'in özenli isçiliğiyle kendisine özgü bir kara film atmosferi yaratmayı başarır ve kendi alanında bir kilometre taşı haline gelir.
Aşağıdaki sahnede Jessica Rabbit, cinayetle suçlanınca kayıplara karışan eşi Roger'ı bulması için özel dedektif Eddie Valiant'ın ofisine gelir. Jessica'yı bir gece kulübünde şarkı söylerken gördüğü ilk sahnede nutku tutulan Eddie ise bu kez soğukkanlılığını korumaya çalısır. Ama Jessica Rabbit öyle yakıcı bir kızıldır ki bu pek kolay değildir. ■

"Who Framed Roger Rabbit"'in DVD kopyasını ülkemizde DVD satan mağazalardan edinebilirsiniz.

Jessica Rabbit: Bay Valiant! Bay Valiant! *(İçeriden bir sifon sesi duyulur. Şuh bir müziği takiben Eddie Valiant belden üstünde yalnızca kravatıyla tuvaletten çıkar)* Beni yanlış anladınız Bay Valiant. Ben de bu işte Roger gibi yalnızca bir piyonum. Onu bulmam için bana yardım eder misiniz? Ücretinizi söyleyin, ödeyeyim.
Eddie Valiant: Tabii, eminim ödersin. Tavşanı işini bitirmek için istiyorsun.
Jessica: Hayır, ben kocamı seviyorum. Beni yanlış değerlendiriyorsunuz. Benim kadar güzel bir kadın olmanın ne kadar zor olduğunu bilemezsiniz.
Eddie: Sen de senin kadar güzel bir kadına bakan bir erkek olmanın ne kadar zor olduğunu bilemezsin.
Jessica: Ben kötü biri değilim. Sadece böyle çizildim.
Eddie: Seni Acme Amca'yla şekerparecilik oynarken yakalamadım mı?
Jessica: Beni yakalamadınız Bay Valiant. O resimleri çekmeniz önceden ayarlanmıştı.
Eddie: Sen neden bahsediyorsun?
Jessica: Maroon, Acme'ye şantaj yapmak istiyordu. Bu işe bulaşmak istemezdim ama o resimleri çektirmezsem Roger'ın bu şehirde bir daha asla iş bulamayacağını söyledi. Buna izin veremezdim. Kocam için her şeyi yaparım Bay Valiant. Her şeyi... *(Yavaş yavaş Eddie'ye yaklaşır ve aşağılardan, Eddie'nin pantolonunun civarından bir ses gelir. Doynk!!!)*
Eddie: Ne eş ama! *(Jessica'nın elini boynundan çekeyim derken Eddie'nin pantolonu düşer, adam "don-gömlek" ortada kalır)*
Jessica: Çaresiz durumdayım Bay Valiant. Size ne kadar ihtiyacım olduğunu görmüyor musunuz? *(Bir kadın öksürüğü duyulur. İçeri giren Eddie'nin kız arkadaşı Dolores'tir)*
Dolores: Suluboyayla mı takılıyorsun Eddie?
Eddie: *(İçine düştüğü feci durumu farkeder ve sırıtarak eğilip pantolonunu çeker. Kalkarken Jessica'nın dik ve büyük göğüslerine başını çarpar. Doynk!!!)* Affedersin!
Jessica: Hoşçakal Eddie. Teklifim hâlâ geçerli. Bir düşün! *(Eliyle öpücük yollar ve öpücüğü kanatlanıp uçarak Eddie'nin yanağına yapışır. Sonra da kırıtarak ofisi terkeder)*
Dolores: *(Sert bir ifadeyle)* Vay, kollarını sana neden doladığını söyler misin?
Eddie: Herhalde bıçaklayacak iyi bir yer arıyordu.
Dolores: Yapma Eddie, seni pantolonunu indirmişken yakaladım.
Eddie: Evet, ama ben... *(Dolores odayı hızla terkeder)* Hadi Dolores...

Hazırlayan: Kerem Sanatel
sanat@ixir.com

X-Men 2 / 2003

Y: Bryan Singer
O: Hugh Jackman, Patrick Stewart, Ian McKellen, Halle Berry, Famke Janssen, James Marsden
Bölge: 2   128 dk. (2 disk)
2.40:1 Geniş Ekran
DTS / Dolby Dijital 5.1
Türkçe altyazı
20th Fox / Tiglon

Tek bir filmde onlarca süper kahraman. Çizgi roman hayranları ve bilimkurgu severler için daha fazla ne istenebilir ki? Hele ki kamera arkasında malzemeyi aksiyondan ibaret görmeyen genç bir yönetmen oturuyorsa. X-Men düpedüz talihli bir hikaye. Karakterlerin çeşitliliği anlatabilecek sayısız çeşitlilikte hikayeye zemin hazırlıyor. Karşımızda X-Men evrenine hakim gencecik bir yazar kadrosunun desteği sayesinde hikayenin potansiyelindeki alt metinler arasında ustalıkla dolaşan, dramatik yapısı kuvvetli, evrensel mesajlar verebilen zekice bir uyarlama duruyor. Bu, hepimizin iyi bildiği üzere çok istisnai bir durumdur, ilkini bile aşan başarılı bir devam filmi aynı zamanda. Singer, ilk filmde projeye temkinli yaklaşan stüdyonun bütçenin ağzını kısması yüzünden gönül rahatlığıyla perdeye taşıyamadığı zenginliği, kısaca yapmak isteyip de yapamadıklarının büyük kısmını bu kez gerçekleştirme fırsatı yakaladı. Daha yüksek bütçe doğal olarak daha doyurucu ve daha görkemli aksiyon sahnelerine sahip bir filme olanak tanıdı. X-Men çizgi romanlara pek düşkün olmayan izleyici kitlesinin sandığının aksine birtakım tiplerin ortalıkta dolaşarak süper güçleriyle gövde gösterisi yaptığı, görsel efekt sağanağından ibaret bir film değil. "Outsider" olarak anılan ve günümüzde ön yargılar nedeniyle öfke ve dışlanmışlığa maruz kalan her tür azınlığa uyarlayabileceğiniz güçlü bir alegori. Dolayısıyla X-Men'in çeyrek asrı bulan bir süre boyunca hayatının bir bölümünde öyle ya da böyle dışlanmışlık psikolojisi altında ezilen genç kuşağın gözdesi olmaya devam etmesi çok da şaşırtıcı değil. İçinde bulunduğumuz, iddialı DVD baskıları açısından çok verimli ama aynı zamanda cüzdan göçertici şu aylarda "X-Men 2" üç ayrı set halinde piyasaya çıktı. Her iki filmin ekstralarla destekli versiyonu "X-Men 1.5/2" setinde yer alıyor. DVD ekleri sizi ilgilendirmiyorsa filmlerin vanilya baskılarının yer aldığı "X-Men/X-Men 2" paketini tercih edebilirsiniz. Ama ilk film arşivinizde zaten varsa burada inceleyeceğimiz ikinci filme ait paket en iyi tercih olacaktır.

Ekstralar: Eklerde ne yazık ki Türkçe altyazı desteği yok. 1 saatlik yapım belgeseli yönetmen ve oyuncuların birbirini övdüğü, filmden görüntülerle doldurulmuş balon yapım belgesellerine kıyasla aydınlatıcı ve zengin bir seçenek sunuyor. Özel efektlerin yapımına ayrılmış 24 dakikalık ek de ciddiyetiyle türdaşlarından ayrılıyor. Filmin yeni süper starı Nightcrawler'a eklerde geniş yer ayrılmış. Önce karakterin geçmişi hakkında yaratıcısı Chuck Austen'in açıklamaları eşliğinde bilgilendiriliyorsunuz. (8 dk.) Sonra karakterin eziyetli makyaj sürecine de adım adım tanık olabilirsiniz. (14 dk.) Aynı şekilde bütün hünerini döktürdüğü muhteşem açılış sahnesini de çoklu kamera açısı seçeneğiyle farklı katmanlardan izleyebiliyorsunuz. Benzer bir ek Wolverine / Lady Deathstrike çatışmasının prova çekimleri için de yer alıyor. X-Men evreninin tarihçesine ait 15 dakikalık dökümantere katılan isimler arasında Stan Lee ve Avi Arad da bulunuyor. Tadının damakta kaldığı söylenebilir. Yönetmen, oyuncular ve yapımcıların internet ortamından katıldığı söyleşiler de 17 dakikalık bir derlemede biraraya getirilmiş. 11 adet silinmiş sahne, ikisi dışında, farketmesi zor küçük detaylara sahip. Aralarında Wolverine/Deathstrike kapışmasının uzun versiyonu da bulunuyor.

Diğer: Yönetmen, yapımcılar ve senaryo yazarlarının yorumları. Kostüm tasarımı (9 dk.). Set tasarımı (17 dk.). Müzik yapımı (12 dk.). Fotoğraf galerisi ve kullanılmayan fikirler. Fragmanlar.

FİLM: ✪✪✪✪✪
GÖRÜNTÜ: ✪✪✪✪✪
SES: ✪✪✪✪✪
EKSTRALAR: ✪✪✪✪✪
GENEL: ✪✪✪✪✪

DEĞER Mİ?
En müşkülpesent sinemaseverin bile aklını başından alabilecek bir set.

BUNU SEVDİYSENİZ DENEYİN:
"X-MEN" Mutant evrenine temkinli giriş.

MÜSTAKBEL KAHRAMANLAR

Tek bir X-Men filminde tüm karakterlere geniş yer ayırmak mümkün değil. İşte devam bölümlerinde yer alacak potansiyel X-Men'ler.

Mystique'in barda izlediği haber bülteninde yer alan konuşmacı Dr. Hank McCoy, Hulk'un mavi tüylü versiyonu diyebileceğimiz Beast adıyla da tanınıyor. Devam bölümünde yer alması muhtemel en kuvvetli adaylardan biri.

Hasmını kör edebilecek kadar kuvvetli enerji dalgaları yaratabilen Jubilee potansiyelini ancak diskte yer alan çıkarılmış sahnede gösteriyor.

Filmin sonunda hakim olamadığınız göz yaşlarınızı silin lütfen. Jean Grey ölmedi. Evrimin bir kaç bin yılda bir ciddi bir atılım gerçekleştirdiğini belirten sözlerini unuttunuz mu? Grey, en güçlü mutantlardan birisi olan Phoenix'e dönüşmüş olarak geri dönecek ve tüm mutantlara kök söktürecek.

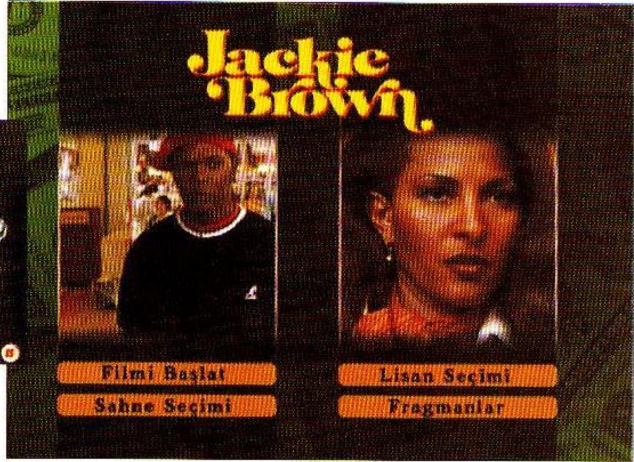
Tehlike anında vücudunu neredeyse yok edilemez organik bir çeliğe dönüştürme becerisine sahip Colossus, okul baskınında Wolverine'e "Yardım edebilirim." demişti. Wolverine eğlenceyi kimseye kaptırmak istemedi, biz de Colossus'un gazabına pek tanık olamadık.

Jackie Brown / 1997

Y: Quentin Tarantino
O: Pam Grier, Samuel L. Jackson, Robert Forster, Robert De Niro, Bridget Fonda, Michael Keaton
Bölge: 2 148 dk.
Türkçe altyazı
Miramax / Film Pop

Ordell silah kaçakçılığında paçayı federallere kaptırmamak için kendine has bir yöntem uyguluyor. Teslimat zincirindeki elemanlarından bir tanesi yakalanırsa önce onun kefaletini ödeyerek hapisten çıkmasını sağlıyor. Sonra da hapisten yırtmak için polislerle işbirliği yapmalarını ve esas patronu ele verme olasılıklarını ortadan kaldırmak için çalışanlarının işine bizzat kendi elleriyle son veriyor. Bu kökten çözüm sayesinde Ordell'in işi yolunda gitmeye devam ediyor, federaller de izini süremiyor. Ta ki Meksika'yla ABD arasındaki para trafiğini yürüten, bunun içinde hostes olarak çalıştığı uçuş şirketini paravan olarak kullanan kuryesi Jackie Brown yakalanana dek. Ordell aynı prosedürü Jackie için de uygulamaya başlıyor ama ne hapise girmeye ne de postu deldirmeye niyetli olan Jackie'nin zekice planına tosluyor. Tarantino'nun "Ucuz Roman"dan hemen sonra çektiği üçüncü filmi ağır kanlı anlatımı ile meraklılarını şaşırtmış, genç yönetmenin "auteur" yönetmen olma yoluna girdiğini düşündürmüştü. Hoş, şimdilerde kendisi "Kill Bill" ile uslandığını düşünenlere koca bir nanik yapmakla meşgul. Hikaye 70'lerde geçmemesine karşın müziklerden oyuncu seçimlerine, hatta karakterlerin isimlerine kadar döneme yapılmış bir saygı duruşu niteliğinde.

Aynı dönemin "pulp" roman yazarı Elmore Leonard'ın ruhu da yerli yerinde. Yine de filmin Pam Grier'in kariyerine "Ucuz Roman"ın Travolta'ya yaptığı türden mucizevi bir etkide bulunduğu söylenemez.

Görüntü: 4:3 Tam Ekran. Emrivaki tam ekran uygulaması yeniden hortladı! Üstelik en vahimi DVD kapağında tam aksinin, yani 1.85:1 dar ekran formatının yer aldığının belirtilmesi. Dijital kalıntılara rastlamıyorsunuz ama renkler çiğ ve metalik bir görünümde. Her ne kadar filmin orijinal formatı tam ekrana uygulama işlemi sırasında kullanılan matlama tekniğinden en az etkilenen formatlardan biri olsa da, yönetmenin esas planlarının deforme edilmesi kolleksiyoncuların kabul edebileceği bir durum değil.

Ses: Dolby Dijital 5.1. Ses kuşağını canlandıran tek öğe müzikler. Diyaloglar temiz ve anlaşılır.

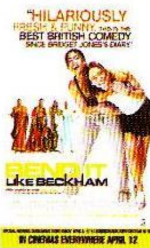
Ekstralar: Fragmanlar.

FİLM: ✪✪✪ **DVD:** ✪

DEĞER Mİ?
Klişe sözcüğü filmin yakınına bile uğramıyor ama DVD transferinde emrivaki yöntemler uygulayan zihniyet için aynı şeyi söyleyemeyiz.

BUNU SEVDİYSENİZ DENEYİN:
"UCUZ ROMAN – PULP FICTION"
Daha kanlı, daha karmaşık, daha sert.

Bend It Like Beckham
Hayatımın Çalımı / 2002

Y: Gurinder Chadha
O: Parminder Nagra, Keira Knightley, Jonathan Rhys Meyers
Bölge: 2 112 dk.
Türkçe altyazı
Umut Sanat

Etnik grupları merkez alan komediler, özellikle de Bollywood esintili filmler, geçtiğimiz yıl karşımıza sıkça çıkan popüler eğilimlerden birisiydi. Bu filmde yer alan Hint kökenli ailenin önde gelenleri, geleneklere uygun bir şekilde yemek yapmayı öğrenip makul bir damat adayıyla evlenmek yerine kızlar takımında futbol oynamayı kafasına koymuş kızları Jesse'den yana dertli. Jesse bir kızın da Beckham gibi çalım atabileceğini ispatlamakta kararlı. İrlandalı "beyaz" antrenörüne aşık olması da işleri büsbütün karıştırıyor.
"Kendini iyi hisset" filmlerinin kuralları gereği her şeyin tatlıya bağlanacak olması kaçınılmaz elbette. Hint kökenli yönetmen Chadha, futbol gibi "hassas" bir spor dalını klasik gençlik filmi motifleriyle harmanlayarak turnayı gözünden vuruyor denebilir. Karakterler sempatik ve inandırıcı. Açık yürekli, samimi ve esprili bir hikaye.

Görüntü: 1.85:1 WS. Canlı renkler sıcak ve keskin bir kontrastla ekrana taşınıyor. Bar sahnesi gibi kırmızı tonların yoğun kullanıldığı riskli sahnelerde bile dijital kalıntılara rastlanmıyor.

Ses: Dolby Dijital 5.1. Keyifli müziklerin verdiği derinlik hissi başarılı. Bunun dışında hareketli olmayan ses kuşağında diyaloglar kulağa doğal ve temiz geliyor.

Ekstralar: Sette çekilmiş amatör video görüntülerinden oluşmuş kamera arkası görüntülerinin süresi fazla söze gerek bırakmıyor. 5 dk. Yönetmen ve oyuncularla yapılmış söyleşiler kısa kliplerle biraraya getirilmiş. (26 dk.) Oyuncuların ağız birliği etmişçesine hep aynı şeyleri söylediği bu derlemeye keyifli ve aydınlatıcı denemez. Yine de Türkçe altyazı desteği ihmal edilmemiş.

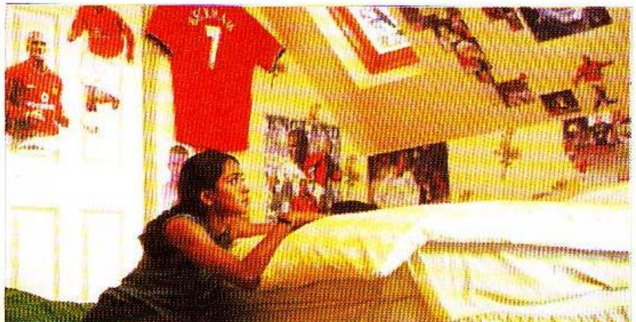
Diğer: Fragmanlar.

FİLM: ✪✪✪ **DVD:** ✪✪✪

DEĞER Mİ?
Klişeler bile bazen doğru kimyayla keyifli sonuçlar verebilir. Bu film de onlardan biri.

BUNU SEVDİYSENİZ DENEYİN:
"BILLY ELLIOT"
Filmin mesajını bir de ayağı yere sıkı basan bu örnekle pekiştirin.

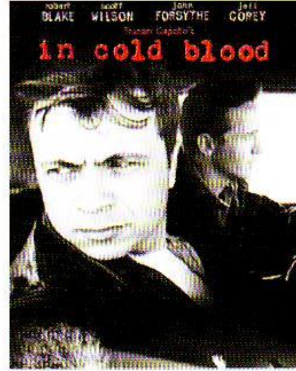

In Cold Blood - Soğuk Kanlı / 1967

Y: Richard Brooks
O: Robert Blake, Scott Wilson, John Forsythe, Jeff Corey
Bölge: 2 128 dk.
Türkçe altyazı
CTHE Türkiye

15 Kasım 1959'da Kansas'taki mazbut bir aile sadece 40 dolar ve küçük bir radyo için iki katil tarafından hunharca katledilir. Eisenhower Amerikası'nın giderek yayılan şiddet dalgasının taşra halkına kadar uzanışının ardında yatan nedenler, yazar Truman Capote'nun ilgisini çeker ve yakalanarak idama mahkum olan mahkumlarla bir dizi söyleşi yapma fırsatı bulur. Capote'nun The New Yorker gazetesinde 4 bölüm halinde yayımlanan söyleşileri daha sonra kendisi tarafından kitap haline de getirildi. Kitapla aynı adı taşıyan film orijinal metne sadık kalarak, asıl katil, Perry'nin geçmişine odaklanıyor. Perry'nin çocukluk travmaları ve Kore savaşındaki deneyimleri, içinde patlamaya hazır bekleyen saatli bombanın nedenleri olarak sunuluyor. Brooks'un sinematografi ve anlatım açısından zamanının ilerisinde sayılabilecek filmi özellikle nedenler ve niçinler üzerinde odaklanan psikolojik bir çözümlemeye girişerek döneminin ahlakçı yapısından pek fazla uzaklaşmıyor. Sinema tarihinin en karanlık ve en kötümser suç filmleri arasında ilk akla gelen parlak klasiklerinden birisi.

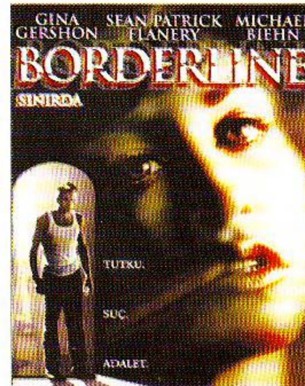

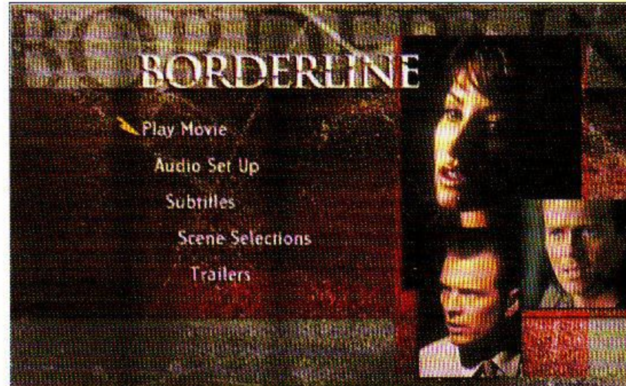
Görüntü: 2.35:1 WS. Diskte 1995 yılında yenilenen kopya kullanılmış. Dijital kalıntılar filmin yaşına kıyasla kabul edilebilir ölçüde. Conrad Hall'un mükemmel siyah beyaz çalışmasına ihanet eden bir kusur taşımıyor.
Ses: Dolby Dijital 3.1. Orijinal mono ses kuşağına ilave edilen iki kanal Quincy Jones'un caz kökenli müziğine derinlik katıyor. Özellikle yol sahnelerinde sağlanan yapay hareketlilik hissi onu kuru bir ses miksi olmaktan kurtarmış. Diyalogların metalik tonlarından arındırılmış olması da olumlu noktalar arasında.
Ekstralar: Fragmanlar.
FİLM: ✪✪✪✪ **DVD:** ✪✪
DEĞER Mİ?
Edebiyat eleştirmeni George Steiner vaktiyle "Bu kitabı kim iki kez okumak ister ki?" diye sormuştu. Filmin büyüleyici sinematografisi benzer bir soruyu sormanıza gerek bırakmıyor.
BUNU SEVDİYSENİZ DENEYİN:
"BADLANDS" Anlamsız şiddet üzerine şiirsel yorum.

Borderline - Sınırda / 2002

Y: Evelyn Maude Purcell
O: Gina Gershon, Sean Patrick Flanery, Michael Biehn
Bölge:2 90 dk.
Türkçe altyazı
CTHE Türkiye

Tehlikeli suçluları şartlı tahliye koşullarına hazırlamakla görevli bir psikiyatrist olan Dr. Lila Colletti (Gershon) kocasının açtığı velayet davasını kaybetmesiyle yaşadığı çöküntüyü üzerinden atamamışken onun ve nişanlısının bir cinayete kurban gitmesiyle kendisini yeni bir kabusun içinde bulur. Üstelik ipuçları bir zanlı olarak onu da işaret etmektedir.
Bu arada tahliye edilmesine yardım ettiği eski hastalarından birisi yaşamına müdahale etmeye başlamıştır. Sonu başından belli bir hikaye. Yine de senarist filmin sonuna kadar sizi ekran karşısında tutmak için çeşitli cambazlıklarla sürpriz bir finale doğru ilerliyormuş gibi yapıyor. Siz de iyi karakter oyuncularıyla oyalanarak kanmış gibi yapabilirsiniz.
Görüntü: 1.78:1 WS. Görüntüler yoğun bir yeşil etkisi altında. Özellikle karanlık sahnelerde artan grenlenmeler ve renk patlamaları göz önünde tutulursa sorunun transferden kaynaklandığı da söylenebilir.
Ses: Dolby 5.1. Ne müzikler ne de ses efektleri akılda kalıcı bir dinamiğe sahip değil. Hareketliliğin tamamen önde odaklandığı hissi belirgin.
Ekstralar: Fragmanlar.
FİLM: ✪✪ **DVD:** ✪✪
DEĞER Mİ? Kablo TV için hazırlanmış bir film olarak esaslı bir seçim sayılmaz.
BUNU SEVDİYSENİZ DENEYİN:
"COPYCAT"
Obsesif katil gerilimi.

Amateur / 1994

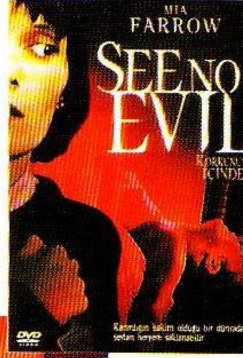
Y: Hal Hartley
O: Isabelle Huppert, Martin Donovan, Elina Löwensohn, Damian Young
Bölge: 1 101 dk.
Türkçe altyazı [Yok]
www.amazon.com

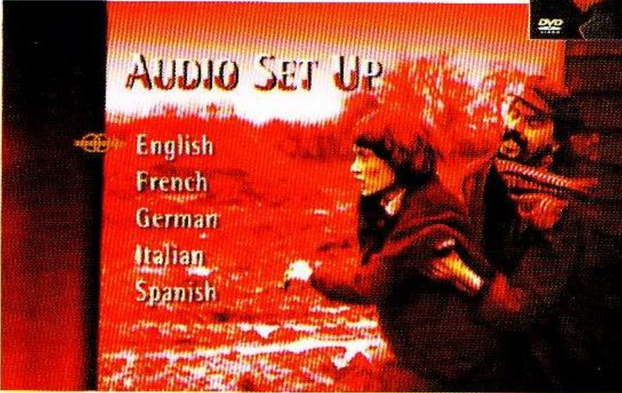
Pornografik romanlar yazan eski bir rahibe. Üstelik kendisi hayatında hiç seks yapmamış bir nemfomanyak. Hafızasını kaybetmiş, son derece tehlikeli geçmişe sahip bir adam. Onu pencereden iterek öldürmeye çalışmış eski sevgilisi, birtakım karanlık güçlere şantaj yaparak para sızdırmaya çalışan ünlü bir porno yıldızı. Kimlik ve floppy disklerin anlamsızlığı üzerine melankolik bir gerilim parodisi. Ülkemizdeki festival takipçilerinin gözünde özel bir yeri olan Hartley, filmografisinde doruk noktasını simgeleyen bu filmden sonra "her çıkışın bir inişi vardır" misali eski günlerini özletir oldu. Metin üzerinde bile büyük bir keyifle okunabilen, kendine has parlak mizah duygusu taşıyan diyaloglarla bezeli ilham verici senaryoların bağımsız üstadı hızını kesmiş olsa da bizi her an şaşırtabilir. En iyisi, eğer henüz tanışmadıysanız, onun en iyi filmiyle keşfederek Hartley'in yolunu sadakatle gözleyenler klübüne katılmanız.
Görüntü: 1.55:1 Tam Ekran. Renkler doğal tonlarından uzak. Yumuşak kontrast da filme puslu bir görünüm veriyor. Vasat olmasına karşın dijital kalıntılara rastlanmıyor.
Ses: Dolby Surround. Diyaloglar temiz ve kolay anlaşılır. Doğal ayrıntılar yeterince keskin ve kaybolmuyorlar. Müziklerin zayıf kalmaması da sevindirici.
Ekstralar: Filmin çekildiği yıla ait söyleşilerin ve kamera arkası görüntülerinin yer aldığı 13 dakikalık bir yapım belgeseli ve fragmanlar bulunuyor.
FİLM: ✪✪✪✪✪ **DVD:** ✪✪
DEĞER Mİ?
Daha önce izlediğiniz hiçbir şeye benzemeyen küçük bir başyapıt.
BUNU SEVDİYSENİZ DENEYİN:
"SIMPLE MEN" Hartley filmografisinin özeti.

See No Evil - Korkunun İçinde / 1971

Y: Richard Fleischer
O: Mia Farrow, Dorothy Alison, Robin Bailey
Bölge: 2 85 dk.
Türkçe altyazı
CTHE Türkiye

Bir at yarışı kazasından sonra kör olan Sarah amcasının konağına yerleşir. Ancak gaipten gelen bir psikopat evin tüm sakinlerini öldürünce Sarah ile bu gizemli katil arasında bir kedi fare oyunu başlar. Farrow'un kendisini fiziksel olarak çok zorlayan bir rolde paraladığı bu İngiliz korku klasiğini benzerleri takip etmişti. Kusuru çok. Örneğin DVD oynatıcınızın atlama yaptığını düşündürecek absürd finali. Ya da Elmer Bernstein'in müziği sağ olsun filmi bir westerne ya da soap-operaya dönüştüren bitmek bilmez romantik at sürme sahneleri. Senaryodaki gediklerden ise tır bile geçebilir. Ama Farrow'un evdeki cesetlerden habersiz konaktaki günlük hayatını sürdürdüğü bir bölüm var ki her korku sever görmeli. 60'ların sonu itibarıyla yönetmenlerin modern anlatım tekniklerini keşfetme eğilimine bu filmiyle ayak uyduran Fleischer'ın gerilim sahnelerindeki kamera oyunları da görmeye değer. Hikayedeki katilin ne kadar korkutucu olduğunu merak edenler çıkabilir. İngiltere'nin göbeğinde kovboy çizmelerini fazlasıyla önemseyen bir adamın yeterince psikopat olduğunu söylemekle yetinelim.

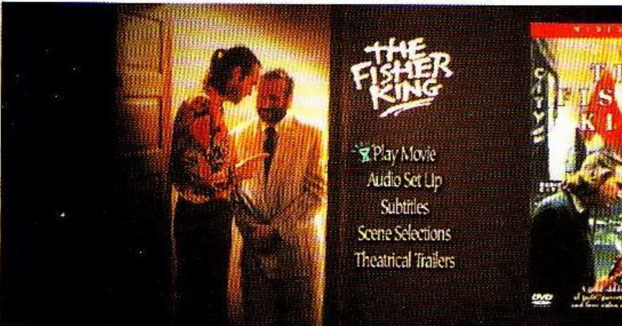

Görüntü: 1.85:1 WS. Film yaşını fazlasıyla belli eden bir transfere sahip. 2000 yılında yenilenen kopyanın kullanıldığı diskte grenlenme ve kumlanmalar belirgin. Renkler doğal tonlarından uzak, çiğ bir görünüm sergiliyor. Karanlık sahneler az olmasına karşın derin siyah kontrastına rastlamak mümkün değil. Buna karşın dijital kalıntılar açısından çok vahim bir durum yok.
Ses: Mono. Diyaloglar ve ses efektlerine kuru ve metalik tonlar hakim.
Ekstralar: Fragmanlar.
FİLM: ✪✪✪ **DVD:** ✪
DEĞER Mİ?
"Çığlık" kuşağından çok klasik korku severlere. DVD kalitesine dair beklentilerinizi rafa kaldırarak tabii.
BUNU SEVDİYSENİZ DENEYİN:
"JENNIFER 8"
Thurman göremiyor, katil yaklaşıyor.

The Fisher King - Balıkçı Kral / 1991

Y: Terry Gilliam
O: Robin Williams, Jeff Bridges, Amanda Plummer, Mercedes Ruehl
Bölge: 2 137 dk.
Türkçe altyazı
CTHE Türkiye

Bu modern Don Kişot öyküsünün kahramanlarından Jack Lucas, şımarık gevezelikleri ile sinirinize dokunan, bazen de soğukkanlılığınızı yitirerek bir kaşık suda boğma hissine kapıldığınız radyo DJ'lerinden birisi. Gelgelelim bu kibirli şahsiyet bir psikopatın bir lokantaya dalıp etrafa rastgele ateş ederek ölüm saçmasına yol açıyor ve insanlara yaklaşım biçiminin bedelini ağır biçimde ödüyor. Daha sonra da kendisinde ne kariyer kalıyor ne de karizma. Video kulüp işleten Anne'nin himayesinde sadece yiyip içerek TV karşısında ömür tüketiyor. Ta ki yıllar öncesinin lokanta katliamında karısını yitirdikten sonra akli dengesi bozulan ve sokaklarda meczup hayatı yaşayan Parry'e rastlayana dek. Lucas, şehir sokaklarında zihnindeki şeytanlarla savaşan ve kutsal kadehi koruyan bir şövalye olduğuna inanan bu adamı geçmişi telafi etmek için bir fırsat olarak görecektir. Gilliam filmografisinin en farklı filminde "12 Maymun" da birkaç adım ileri taşıyacağı kader temasıyla oynarken karakteristik masalsı anlatımından da tümüyle uzaklaşmıyor. Görsel olarak ise tüm filmlerinden daha ölçülü ve mazbut. Üstelik oyuncuların birbirlerinden sahne çalmak için adeta yarıştığı ender bulunur bir karakter zenginliği içeriyor. Yine de Ruehl'in kendisine en iyi yardımcı aktris dalında Oscar kazandıran performansının üzerinizde bırakacağı etki, birazcık sizin ruh halinize bağlı. Beri yandan sarsak ve obsesif Lydia rolündeki Plummer'a özel bir dikkat gösterin derim.
Görüntü: 1.85:1 WS. Renkler yeterince temiz. Karanlık sahnelerdeki hafif kumlanmaya karşın detay kaybı yok. Kusursuz değil ama can sıkıcı hiç değil.
Ses: Dolby Stereo. Asıl hayalkırıklığını ses kuşağında yaşayabilirsiniz. Özellikle Perry'nin halüsinasyon gördüğü sahnelerde derin bas efektlerinin eksikliğini hissediyorsunuz. Filmin tamamında ses miksindeki sınırlamanın etkisi belirgin.
Ekstralar: Fragmanlar.
FİLM: ✪✪✪✪ **DVD:** ✪✪
DEĞER Mİ?
Komik, melankolik, dokunaklı ve eğlenceli. Zengin bir filme göre zayıf bir disk.
BUNU SEVDİYSENİZ DENEYİN:
"AWAKENINGS"
Williams yine dış dünyadan kopuk ve yine mendil ıslattırıyor.

TEKNİK SERVİS

- Lucasfilm şirketi Indiana Jones'un DVD satış rakamlarından öylesine etkilendi ki orijinal Yıldız Savaşları üçlemesinin çıkış tarihi konusundaki ısrarlı sessizliklerini nihayet bozdular. "Star Wars: A New Hope", "Empire Strikes Back" ve "Return of the Jedi" için öngörülen çıkış tarihi 2004 sonu.
- "Anger Management" DVD'sinden iki neşeli sürpriz yumurta: Ana menüde Audio Setup'a girin. Ekrandaki kedinin gözleri yeşile dönünceye kadar yukarı ok tuşuna basın, sonra da OK'leyin. 4 dakikalık kamera arkası görüntüsü karşınızda. Diğeri Special Features sayfasında. Silinmiş sahneler (Deleted Scenes) seçeneğine girerek traş makinelerinden birisi yanana kadar yukarı ok tuşuna basın. Sonra OK'leyin. Sandler'ın köpeğiyle şakalaşmasını izleyebilirsiniz.
- Bu sürpriz yumurta ise "İki Kule"nin genişletilmiş versiyonuna ulaşabilmiş şanslı sinemaseverler için. 1. diskte Scene Selections bölümüne girerek 30. bölüm üzerine gelin. (Diskin son bölümü.) Resmin üzerindeyken aşağı ok tuşuna basarak yüzük ikonunu aktif hale getirin ve OK'leyin. Andy Serkis ve Gollum'un 2003 MTV Film Ödülleri törenindeki görüntülerini izleyebilirsiniz.
- 9 disklik devasa DVD seti "Alien Quadrilogy"nin özel eklerine ait detaylar aşağıda. Alien'la yatıp Alien'la kalkacağız gibi görünüyor. Setin incelemesi ise gelecek sayıda.

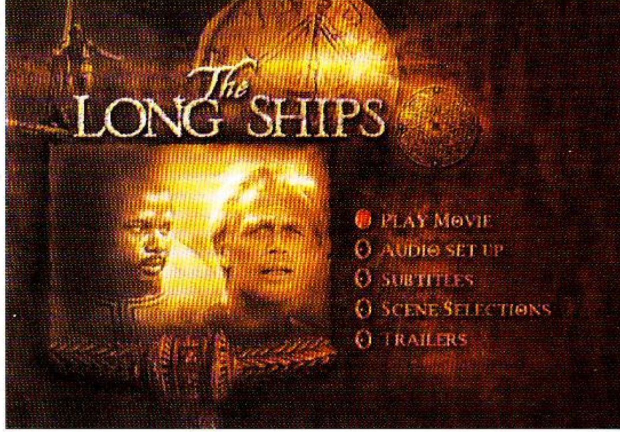

ALIEN: Ridley Scott'un sunumu. Silinmiş sahneler ve çekim hataları. (37 dk.). 8 yapım belgeseli. (141 dk.) Sigourney Weaver deneme çekimleri. (4 dk.) Chestburster sahnesi çoklu açıyla izleme seçeneği. Scott söyleşisi (16 dk.) Filme tepkiler. (19 dk.) Bob Burns Alien Collection (17 dk.)
ALIENS: James Cameron'un sunumu. 10 yapım belgeseli. (173 dk.) Filme tepkiler. (12 dk.) Çoklu açıyla izleme seçenekleri. Cameron söyleşisi. (9 dk.) Sürpriz yumurta. (10 dk.)
ALIEN 3: 7 yapım belgeseli (91 dk.)
ALIEN RESURRECTION: Genişletilmiş versiyon. 10 yapım belgeseli (181 dk.) Filme tepkiler. (14 dk.) Test görüntüleri. (14 dk.) Sürpriz yumurta. (7 dk.)

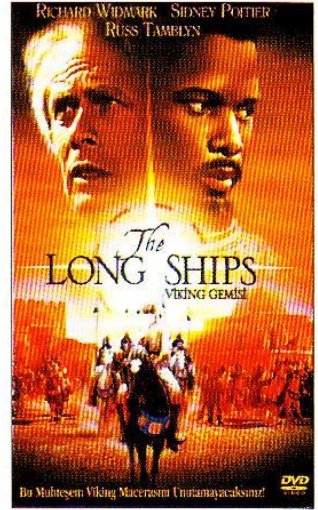
The Long Ships - Viking Gemisi / 1963

Y: Jack Cardiff
O: Richard Widmark, Sidney Poitier, Russ Tamblyn, Oscar Homolka
Bölge: 2 120 dk.
Türkçe altyazı
CTHE Türkiye

Büyükanne ve büyükbabalarımız için aksiyon sineması ağdalı diyaloglar ve abartılı oyunculuklarla dolu kostümlü tarihi macera filmleri demekti. Tarihi gerçeklik gibi ayrıntıları kafaya takmayan (örneğin bu filmde Vikinglerle Faslılar birbirlerine kapı komşusu kadar yakınlar!) bu masraflı ama hafif filmlerin geleneksel izlerini halen günümüz sinemasında bulmak mümkün. Gelgelelim bu filmlerin özellikle genç kuşak için anlamı makaraya alınan Malkoçoğlu filmleriyle aynı. Bu 'heyecanlı' filmde efsanevi altın çanın peşine düşen Vikinglerle çanı ideolojik (!) nedenlerle kaptırmak istemeyen Fas prensi El Masuh arasındaki rekabet konu ediliyor. Çoğunlukla ciddi olmaya çalıştığı yerlerde daha komik ve eğlenceli. Harem yağmalaması sahnesine kadar sabredebilirseniz filmin zincirlerinden boşandığı ana da tanık olabilirsiniz.

Görüntü: 2.20:1 WS. Filmin 1991 yılında yenilenmiş kopyası daha yakın tarihli çoğu filme kıyasla çok daha başarılı bir görüntü transferine sahip. Dijital kalıntılar neredeyse hiç yok. Temiz ve doğal tonlarına mümkün olduğunca yaklaştırılmış renkler keskin kontrasta sahip. Cüzi miktardaki kumlanma ise ancak karanlık sahnelerde söz konusu.
Ses: Mono. Doğal olarak çok parlak değil. Hareketli sahnelerdeki karmaşa ses kuşağında keskin detaylara alışmış kulaklar için yadırgatıcı ve rahatsız edici olabilir.
Ekstralar: Fragmanlar.
Diğer: Fotoğraf galerisi, fragman.
FİLM: ✪✪ **DVD:** ✪✪
DEĞER Mİ?
Filmi nostaljik olarak değerlendirip bağrına basabilecek son kuşağın DVD kolleksiyonuyla ilgilendiği söylenemez. Türlerin dönem örneklerine ilgi duyanlara...

BUNU SEVDİYSENİZ DENEYİN:
"GOLDEN VOYAGE OF THE SINBAD"
Harryhausen efektleriyle bezeli tarihi macera.

Identity - Kimlik / 2003

Y: James Mangold
O: John Cusack, Amanda Peet, Ray Liotta, Alfred Molina, Pruitt Taylor Vince
Bölge: 2 90 dk.
Türkçe altyazı
CTHE Türkiye

Yeni bin yılla birlikte tükenişini yaşamaya başlayan korku türü 2003'ün son aylan itibarıyla köklerine dönmeye başlayıp silkineceğine dair sinyaller vermeye başladı. Bunun ilk örneklerinden birisi olan "Kimlik", klişeler kullanılsa bile zekice yazılmış bir senaryo sayesinde seyirciyi içine çeken bir korku filmi yapılabileceğini ispatlıyor. Bu tür bir hikayede (bir motelde kapana kısılan 10 kişi sırayla ölmeye başlar) seyircinin mutlaka başvuracağı tahmin etme yeteneğiyle çok iyi oynayan Mangold ekrandaki her karakteri, her kuytu köşeyi bir tehdit unsuru olarak algılanmasına yol açacak şekilde kullanarak "Son Durak / Final Destination"ın yarattığı etkiye benzer bir etki de yaratıyor. İlerledikçe soru işaretlerinin birbirini kovaladığı hikayede düğüm tabii ki her esaslı gerilim filminde olduğu gibi "beklenmedik final" sahnesiyle çözülüyor.

Görüntü: 2.40:1 WS. Kusursuz. Özellikle karanlık sahnelerin yoğun kullanıldığı bir filme göre derin siyah kontrastı mükemmel.
Ses: Dolby Dijital 5.1. Gök gürültüsü ve fırtına efektlerinin dinmediği ses miksinin pek sakin durduğu söylenemez. Bu açıdan derinlik duygusu oldukça etkileyici. Filmin klasik tonlarını pekiştiren Alan Silvestri imzalı elektronik müzik de akılda kalıcı bir izleme deneyimi sunuyor.

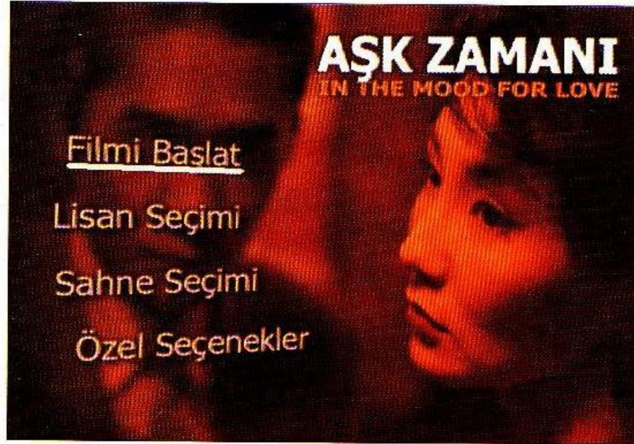
Ekstralar: Filmi 4 silinmiş sahnenin dahil olduğu genişletilmiş versiyonuyla izlemeniz mümkün. Ancak bu filmin süresini sadece 1 dakika uzatıyor. Hikayeye zenginlik kattığı söylenemeyecek bu silinmiş sahneleri yönetmenin yorumu eşliğinde bağımsız olarak izlemek de mümkün. Uzatılmış versiyonun içerdiği alternatif son ise biraz daha fazla açıklama içeriyor o kadar. Kablo TV için hazırlanmış yapım belgeseli malum yapıda. (14 dk.) Söyleşiden çok filmden alınmış sahneleri izliyorsunuz. Storyboard meraklıları ise oldukça kısa tutulmuş 3 adet karşılaştırmalı örnekle yetinmek zorunda.
Diğer: Yönetmen ve yazarın yorumları, filmografiler, fragman.
FİLM: ✪✪✪✪
DVD: ✪✪✪
DEĞER Mİ?
Tırnak kemirten, klasik tatlara sahip sık gerilim filmlerini özleyenler için - DVD ekleri göz kamaştırmasa da - mükemmel bir seçim.
BUNU SEVDİYSENİZ DENEYİN:
"SEVEN – YEDİ"
Zifir zindan hikaye, beklenmedik son.

In The Mood For Love - Aşk Zamanı / 2000

Huayang Nianhua
Y: Wong Kar-wai
O: Tony Leung, Maggie Cheung
Bölge: 2 97 dk.
Türkçe altyazı
Umut Sanat

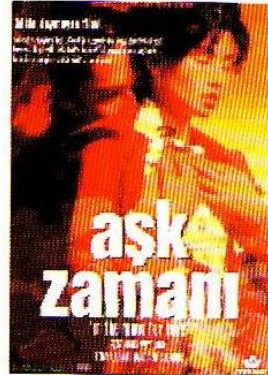
Daha önce "Chung-king Express" ile aşk filmlerine melankolik bir başyapıt kazandırmış olan Kar-wai olgunluk dönemine iz bırakan son filminde bu kez yetişkinlerin "aşık olma hali"ne bakıyor. Bitişik dairelerde yaşayan ve sürekli iş seyahatine çıkan eşleri nedeniyle yalnızlık çeken Chow ve Li-Chun'un birbirlerine yakınlaşması dile bir türlü getirilemeyen, suçluluk duygusunun ağır bastığı, tutuk bir aşkın doğuşuna zemin hazırlıyor. Chow ve Li-Chun'un talihsizliği ve aralarındaki ilişkinin dokunaklılığı ise aşkı "filmlerdeki gibi" yaşamalarının imkansızlığına dayanıyor. Zira bu iki yetişkin insan, aşkı gerçek hayattaki gibi yaşıyorlar.

Kar-wai şiirsel ve zarif anlatımıyla karakterlerin iç dünyasını handiyse somutlaştıran görsel bir atmosfer kurarken otantik olma kaygısı gütmüyor.

Görüntü: 1.85:1 WS. Filmin sıcak renkleri metalik bir görünümle diske aktarılmış. Siyah kontrastı da filmin gerektirdiğinden daha alt seviyede bir derinliğe sahip. Dijital izler zaman zaman göze çarpabiliyor.

Ses: Dolby Dijital 5.1. Michael Galasso'nun özellikle reklam filmlerinde sıklıkla taklit edilen ve insanın adeta kanına işleyen müzik çalışması kanallara mükemmel biçimde dağıtılmış. Hikayenin büyük kısmı iç mekanlarda geçmesine rağmen doğal ayrıntılardaki derinlik duygusu başarıyla verilmiş.

Ekstralar: 8 dakikalık alternatif son Chow ve Li-Chun'un yıllar sonra karşılaşıp konuştukları bir sahneyi içeriyor. Uzun soluklu iki silinmiş sahneden birisinde filmde hiçbir zaman gösterilmeyen otel odası sahneleri yer alırken diğerinde Chow'un yeni sevgilisinin fevri davranışları sergileniyor. Özellikle bu sonuncusu filmin atmosferini bir hayli zedelediği için isabetli bir kararla kurgu odasının dışında kalmış denebilir.

Diğer: Fragmanlar.

FİLM: ✪✪✪✪ **DVD:** ✪✪

DEĞER Mİ?
Her izleyişte farklı ayrıntılar yakalamanızı sağlayan filmi bir kez izledikten sonra mutlaka geri dönmek isteyeceksiniz.

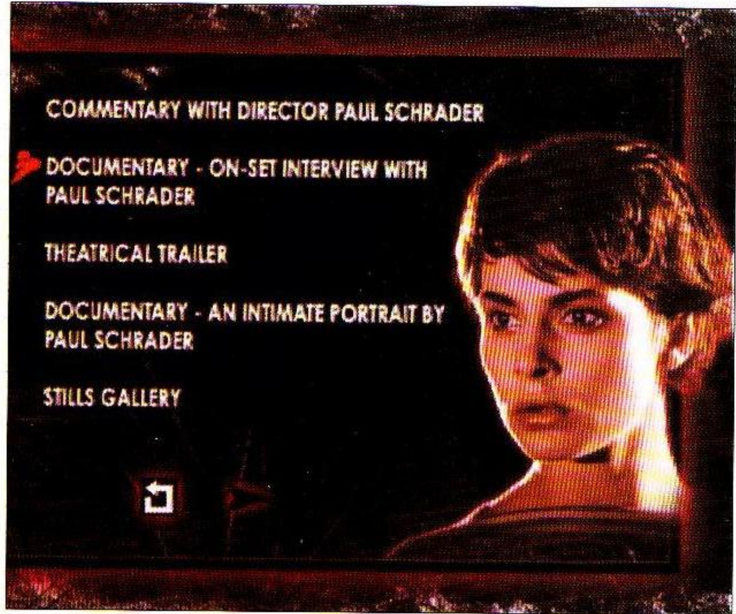
BUNU SEVDİYSENİZ DENEYİN:
"CHUNG-KING EXPRESS"
Platonik aşk aslında eğlenceli olabilir.

Cat People - Kedi Kız / 1982

Y: Paul Schrader
O: Nastassia Kinski, Malcolm McDowell, John Heard, Annette O'Toole
Bölge: 2 113 dk.
Türkçe altyazı
Universal / Tiglon

Cinsel ilişkiye girdiği zaman siyah bir pantere dönüşen insanların halk masalı kökenli hikayesi ilk olarak 1942 yılında seyircilerle buluşmuştu. Scorsese'in de favori filmleri arasında yer alan ve hiçbir görsel efekte başvurmayan bu filmin, görenlerin yalancısıyız, Schrader'ın filminden çok daha iyi olduğu söylenir durur.

Görünen köy klavuz istemez ama Schrader'a göre kendi filmi bir yeniden çevrim değil, daha önce kullanılmış bir fikrin farklı biçimde yeniden kurgulanışı. Bu yüzden yönetmen diskte yer alan söyleşisinde filmini sürekli olarak önceki versiyonla kıyaslayan eleştirmenlere içerleyerek filmine farklı bir isim koymayı niçin akıl edemediğine hayıflanıyor. Kinski'yi 80'lerin seks sembolü haline getiren film, hikayenin cinsel içerikli çağrışımlarını ön plana çıkartarak bir anlamda erotik bir korku örneği sunmuştu. Çekildiği yılın popüler eğilimine uygun olarak kan revan dozu, değişinim sahneleri ve özel efektler de dikkat çekici düzeyde.

Görüntü: 1.85:1 WS. Kumlanma ve dijital izlerin bolca görüldüğü transfer kalitesi çok parlak değil. Özellikle karanlık sahnelerde kusurları daha da belirginleşiyor. Felaket denemez ama filmin yaşını fazlasıyla hatırlatıyor.

Ses: Dolby 5.1. Çevreleme hissinin çok zayıf olduğu mikste, panter kükremeleri dışında, hareket tamamen önde odaklanıyor. Diyalogların zaman zaman zayıf kalması da can sıkıcı.

Ekstralar: Schrader'ın filme ait sorulan yanıtladığı ve filmin çekildiği yıla ait söyleşisinde yönetmenin sıkıntılı tavrı dikkat çekiyor. (10 dk.) 2001 yılında yapılmış daha uzun soluklu söyleşide Schrader çok daha ilginç detaylara değiniyor ve daha esprili. Yeterli miktarda set görüntüsü de mevcut. (25 dk.) Özel efekt ve makyaj uzmanı Tom Burman'ın çalışmasına ayrılmış 11 dakikalık ekin yanısıra 3 dakikalık bir kıyaslamalı izleme seçeneği de bulunuyor. İlk filmin yönetmeni Val Lewton'la çalışma imkanı bulmuş Robert Wise ile yapılmış kısa söyleşide Wise anılarına değiniyor. İlginç set fotoğrafları içeren fotoğraf galerisi ise David Bowie'nin müziği eşliğinde 7 dakikalık bir video/slayt gösterisi şeklinde hazırlanmış. Yönetmenin sesli yorum seçeneği dahil olmak üzere eklerin tümü Türkçe altyazı desteğine sahip.

Diğer: Fragman.

FİLM: ✪✪✪
DVD: ✪✪

DEĞER Mİ?
Fantastik sevenler için ideal. DVD ekleri ses ve görüntü kalitesinin vasatlığını dengeliyor.

BUNU SEVDİYSENİZ DENEYİN:
"AN AMERICAN WEREWOLF IN LONDON"
Klasik kurt adam filmi, unutulmaz değişim sahnesi.

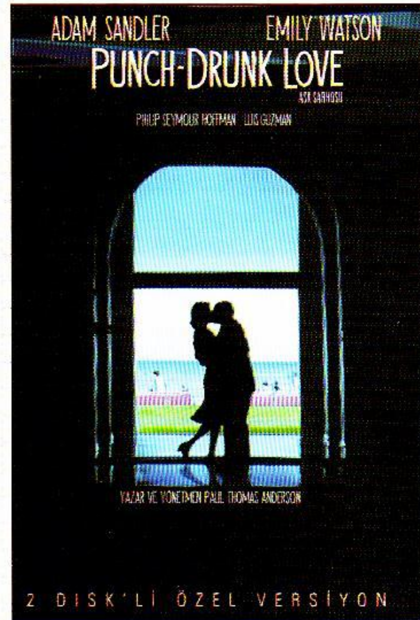
Punch-Drunk Love - Aşk Sarhoşu / 2002

Y: Paul Thomas Anderson
O: Adam Sandler, Emily Watson, Philip Seymour Hoffman
Bölge: 2 91 dk. (2 disk)
Türkçe altyazı
CTHE Türkiye

Çok karakterli ve hacimli hikayeler anlatmakta usta olduğu kadar seyirciyi şaşırtmayı da seven Anderson, romantik komedi türünü kendine has yöntemlerle denerken bu kez gökten kurbağa yağdırmıyor ama özellikle açılıştaki beklenmedik sahneyle birlikte uslu durmayacağını seyircisine çabucak gösteriyor. "Boogie Nights" ve "Manolya" benzeri bir hikaye yumağı bekleyenleri şaşırtan son derece kişisel, hezeyana benzer bir isteri durumu ortadaki. Nevrotik karakter Barry'nin çatlak oluşu filmin dizginlerini adamakıllı boşaltan unsurların başında geliyor. Barry sosyal hayatı yedi kızkardeşi tarafından sürekli baskı altında tutulan bir satıcı. Kardeşlerinden birinin arkadaşına abayı yakınca dengesi bozuluyor, bir yandan da kendisine şantaj yapıp duran bir porno çetesiyle uğraşıyor. Hikayenin hiperaktif yapısı çoğu izleyiciye antipatik gelebilecekse de bu kaçıklık hikayesine bir süre sonra alışıp aynı yarı-kaçık ruh hali içerisinde eğlenmeye başlamak mümkün. Cannes'dan en iyi yönetmen ödülüyle dönen Anderson genel olarak pek sempatik bulunmayan Sandler'ın keşfedilmemiş yanını ortaya çıkarmakta öylesine başarılı olmuştu ki, oyuncu "Asabiyim / Anger Management" ile aynı performansı tekrarlamakta bir sakınca görmemişti.

Görüntü: 2.35:1 WS. Ekstraların zayıflığına karşın filmin iki disklik bir set halinde gelmesi görüntü ve ses transferinde süper-bit adı verilen üstün sıkıştırma teknolojisinin kullanılmasından kaynaklanıyor. Kusursuz.
Ses: Dolby Dijital EX 5.1 Çevreleme hissi sürekli olarak aktif. Ani ses efektlerinin etkisi de dikkat çekici düzeyde.
Ekstralar: İki disklik bir sete göre oldukça zayıf bir bonus disk karşımızdaki. 20 dakikalık yapım belgeseli geri dönmenizi sağlayacak ayrıntılara sahip değil. Seymour-Hoffman'ın yer aldığı 1 dakikalık kurgusal reklam filmi ve bazı silinmiş sahnelerin görülebildiği 12 dakikalık video montaj dışında dikkat çekici bir çaba gösterilmemiş.
Diğer: TV ve sinema fragmanları. (17 adet.)
FİLM: ✪✪✪
DVD: ✪✪✪
DEĞER Mİ?
Zorlayıcı ve birkaç tahtası eksik bir romantik komedi denemek isteyen macera-perestlere...
BUNU SEVDİYSENİZ DENEYİN:
"ANGER MANAGEMENT"
Filmin Sandler'a asabiyetin çok yakıştığını düşünen hin stüdyolarca kotarılmış pop-corn versiyonu.

YENİLER

1.BÖLGE
www.amazon.com
1. Ikiru – 6 Ocak
2. Postman Always Rings Twice (1946) – 6 Ocak
3. Madame Satã – 13 Ocak
4. Freddy vs. Jason – 13 Ocak
5. Sonatine – 13 Ocak
6. Bicycle Thieves – 27 Ocak
7. Simple Men – 27 Ocak
8. Comic Book: The Movie – 27 Ocak

TÜRKİYE
1. Alien Quadrilogy Box Set
2. Dreamcatcher
3. Once Upon a Time in America
4. Catch Me If You Can
5. Rumble Fish
6. Cat People
7. Ice Age
8. Phone Booth
9. Pink Panther Box Set
10. Westside Story
11. 25th Hour
12. Mission to Mars
13. Excorsist II: The Heretic
14. Casablanca
15. From Russia With Love
16. The Recruit
17. Mr. Deeds
18. True Colors
19. Independence Day
20. I Spy
21. One Hour Photo
22. Sister Act
23. Gemide
24. Contender
25. Hollywood Homicide
26. Sin
27. Gigli
28. Medallion
29. Bond Monsterbox
30. The Last of the Mohicans
31. The Great Dictator
32. El Crimen del Padre Amaro

GELECEK SAYIDA
1. Fifth Element: Special Edition
2. LOTR: Two Towers Extended Edition
3. Alien Quadrilogy
4. Cyclo
5. The Last of the Mohicans

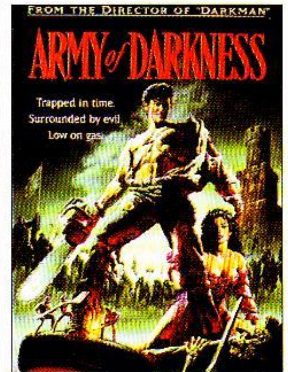
PAUSE TUŞU

Jurassic Park / 1993

Dakika: 01:12:24

Parlak yüzeylerden yansıyan kameraman görüntüleri açısından "Matrix"le yarışabilecek bir film. En komiği ağaçta asılı kalan jip sahnesinde yer alıyor. Sam Neill'in Timmy'i kurtarmak için ağaca tırmanmaya başladığı ilk sahnede ön tekerleğe yapılan yakın çekimde bir düzeneğin ucunda sağa sola sallanan kameramanın cantın sağ tarafındaki yansımasını görebilirsiniz.

Karanlığın Ordusu / 1992

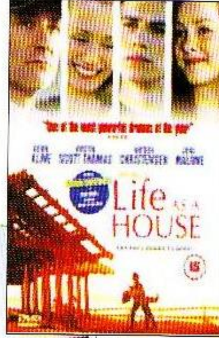
Y: Sam Raimi O: Bruce Campbell, Embeth Davidtz. Bölge: 2 81 dk. Türkçe altyazı MGM / Tiglon

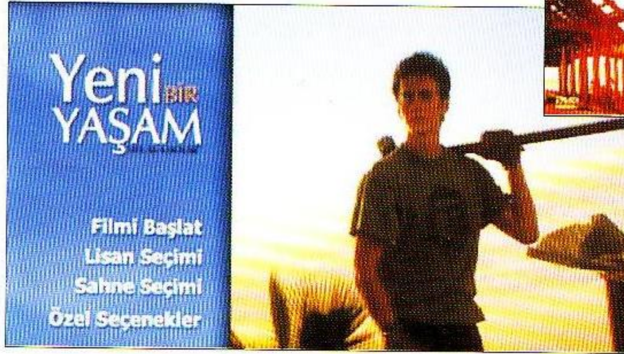
Raimi'nin "Evil Dead" üçlemesinin son ayağında önceki iki filmin kara mizah öğesi tamamen ön plana çıkmış ve korku motifleri geri plana itilmişti. Kanla yazılmış, insan derisiyle kaplı ölüler kitabı Necronomicon'la son boğuşması sonucu Ortaçağ'a kelimenin gerçek anlamıyla düşen Ash, zamanına geri dönebilmek için yine bu lanetli kitaptan medet umuyor. Ash'in aptallığı malumunuz. Bir seyleri yanlış yapınca kitap ölüler ordusunu uyandırıyor. Özgün malzemesini bu kez keyifli bir "çöp" başyapıtına dönüştürmek için eski usul görsel efektlerden (özellikle de stop-motion'dan) bolca faydalanan Raimi filmine iki farklı son hazırlamıştı. Ülkemizde yayımlanan DVD, sinema versiyonu olarak bilinen ve süper markette noktalanan finali içeriyor.
Görüntü: 1.85:1 WS. Batıda yayımlanmış 5 farklı DVD baskısından ülkemize en kötüsü layık görülmüş. Orijinal materyaldeki bütün hasarlar olduğu gibi diske taşınmış durumda. Filmi sanki eski bir VHS kopyasından izliyorsunuz.
Ses: Dolby 5.1. İddialı değil ama görüntü transferine göre çok iyi olduğu kesin.
Ekstralar: Diskte sadece orijinal açılış sahnesinin de yer aldığı 3 adet silinmiş sahne bulunuyor. Toplam süreleri 13 dakikayı bulan bu sahneler arasında ne yazık ki alternatif son yer almıyor.
Diğer: Fragman.
FİLM: ✪✪✪ **DVD:** ✪
DEĞER Mİ?
Video partilerinin en eğlenceli filmlerinden birisi. Maalesef daha iyi bir kopyasını edinmeniz gerekiyor, özellikle de THX amblemine sahip olanını.
BUNU SEVDİYSENİZ DENEYİN:
"EVIL DEAD 2"
Daha kanlı, daha korkunç. Ama halen komik.

Life As A House - Yeni Bir Yaşam / 2001

Y: Irwin Winkler
O: Kevin Kline, Kristin Scott Thomas, Hayden Christensen, Mary Steenburgen
Bölge: 2 124 dk.
Türkçe altyazı
New Line / Umut Sanat

Eşinden 10 yıldır ayrı yaşayan George bir gün içerisinde hayatını tümüyle değiştirecek iki dönüm noktasından geçer. İşinden kovulur ve kanser yüzünden 4 aylık ömrü kaldığını öğrenir. Sayılı günlerinde yıllardır ertelediği projesini hayata geçirmeye karar verecek ve babasından miras kalan evi yıkarak hayalindeki evi yapmaya koyulacaktır. Bu ev aynı zamanda hayattan kopuk yaşayan oğluna bir yaşam sunması için de son fırsattır. Ölümcül hastalığa yakalandıktan sonra hayatındaki pürüzleri telafi etmeye çalışan birey teması, çok özgün bir malzeme sayılmayabilir. Hele ki buna dağılmış aile, baba-oğul çatışması, ergenlik çağı bunalımları gibi unsurları da eklerseniz tam bir klişe yumağıyla karşı karşıya olduğunuzu düşünebilirsiniz. Seyircinin "Yeni Bir Yaşam"a mesafeli kalmış olması bu nedenle boşuna değil. Oysa karşımızda Amerikan aile dramlarının tüm klişelerini mesafeli biçimde ele alan, mendil ıslattırma amacı gütmeyen, doğallığı yakalamış, ayağı yere basan laflar edebilen karakter portreleriyle bezeli mazbut ve ikna edici bir film duruyor. Müstakbel Darth Vader Hayden Christensen'in oyunculuk potansiyelini Star Wars dışında test etmek için de iyi bir fırsat.

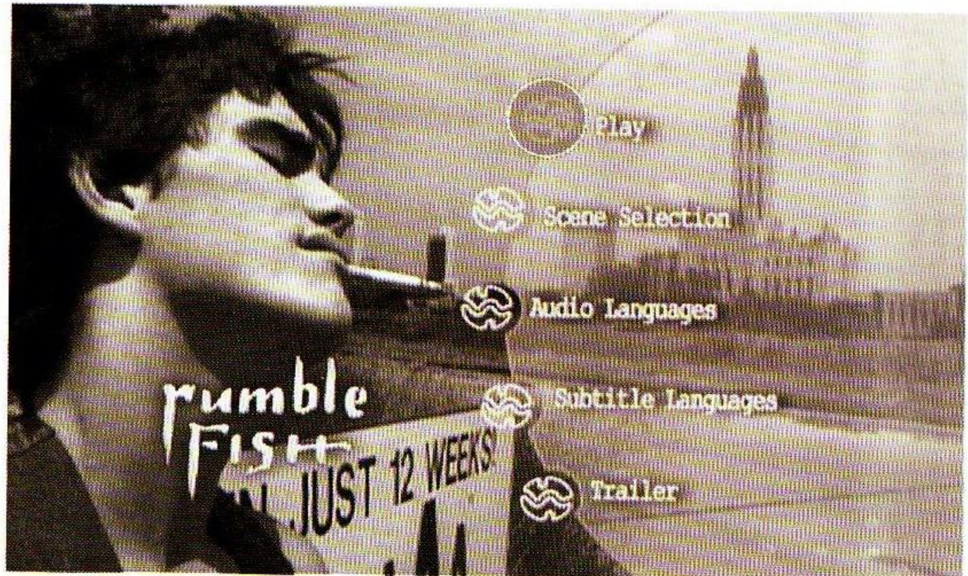

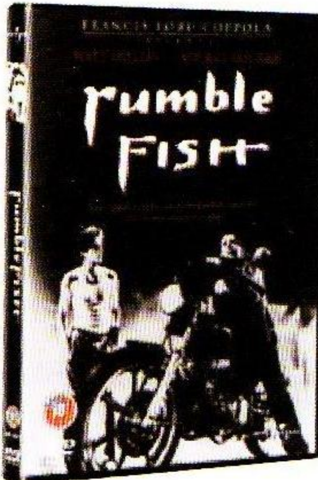
Görüntü: 1.85:1 WS. Kusursuz.
Ses: Dolby 5.1. Diyaloglar üzerinde ilerleyen çoğu filme kıyasla kuru bir ses miksine mahkum edilmemiş. Doğal çevreleme hissi başarılı. Rock müzik destekli ses kuşağı kanalları sık sık hareketlendiriyor. Diyaloglar anlaşılır düzeyde ve kaybolmuyorlar.
Ekstralar: Tüm ekler Türkçe altyazı desteği içeriyor. 23 dakikalık kamera arkası belgeseli izlenebilirliği yüksek söyleşilerle desteklenmiş bol miktarda set görüntüsü içeriyor. Yapım tasarımına ayrılmış belgesel ise kısa süresine rağmen yeterli. (9 dk.) Ayrı bir ekte toplanmış söyleşiler ise filmden alınmış kliplerin arasına sıkışmış durumda. (10 dk.) Bu söyleşilerde Kline ve Scott'ın niçin Fransızca demeç verdiği bir muamma. 4 adet çıkarılmış sahneden biri aynı sahnenin iki farklı oyuncuyla çekilmiş versiyonunu içeriyor. Polis karakteri başta olmak üzere hikayedeki kimi boşlukları da dolduran bu sahnenin niçin çıkarıldığı belirsiz.
Diğer: Fragmanlar.
FİLM: ✪✪✪ **DVD:** ✪✪✪
DEĞER Mİ?
Sırf klişelere yakın duruyor diye tümüyle görmezden gelinmeyi haketmeyen iyi bir drama. DVD'nin baştan savma olmaması da memnunluk verici.
BUNU SEVDİYSENİZ DENEYİN:
"AMERİKAN GÜZELİ" Hollywood drama kalıplarını silkeleyen başyapıt.

Rumble Fish - Siyam Balığı / 1983

Y: Francis Ford Coppola
O: Matt Dillon, Mickey Rourke, Vincent Spano, Diane Lane, Nicolas Cage
Bölge: 2 90 dk.
Türkçe altyazı
Universal / Tiglon

Çete dövüşleriyle dolu başıboş bir yaşam süren Rusty James'in en büyük hayali ortadan kaybolduktan sonra efsane haline gelmiş Motosikletli Çocuk lakaplı abisi gibi olabilmektir. Abisi şehre umulmadık bir anda geri döndüğünde olayların akışı değişir. Coppola'nın en stilize çalışması olan "Siyam Balığı" görüntüye boğulmuş günümüz izleyicisine halen heyecan verebilen, yenilikçi tavrını korumuş modern bir klasik. Artık sinemanın prestijli isimleri arasında sayılabilecek oyuncularının toy hallerine tanık olmak da ayrı bir keyif. (Rourke hiçbir filmde buradaki kadar karizmatik olmadı!) Siyam balıkları gibi akranlarıyla sürekli dalaşan gençlerin geleceksizlik hissini ve yaşadıkları depresyonu daha mükemmel simgeleyen başka bir film insanın aklına gelmiyor doğrusu.

Görüntü: 1.85:1 WS. Renkleri göremeyen Motosikletli Çocuk karakterinin dünyasını en iyi yansıtabilmek için, filmdeki birkaç küçük an dışında, tamamen siyah beyaz çekilen filmin orijinal materyalde yer alan ve özellikle gün ışığında çekilmiş sahnelerde göze çarpan hasarları olduğu gibi diske taşınmış.
Buna karşın olası kumlanmalara rastlanmıyor. Derin siyah kontrastı da çok başarılı. Daha titiz bir yenileme işlemiyle kusursuz olabilirmiş.
Ses: Dolby 5.1. Neyse ki ses miksi görüntünün pürüzlerini telafi ederek diskin arşiv niteliğini tamamlıyor. Özellikle müzik çalışmasının mükemmel mikslendiği filmi daha önce görmüşseniz bu disk sayesinde yeniden keşfettiğiniz hissine kapılmanız mümkün.
Ekstralar: Fragman.
FİLM: ✪✪✪✪ **DVD:** ✪✪
DEĞER Mİ?
Filmi keşfetmek için şimdilik en iyi seçenek.
BUNU SEVDİYSENİZ DENEYİN:
"OUTSIDERS"
Asi gençler bir başka Hinton ve Coppola işbirliğinde...

Söyleşi: Senem Erdine
senemerdine@hotmail.com

Serra Yılmaz

Ferzan Özpetek filmlerinin vazgeçilmezi haline gelen oyuncuyu geçtiğimiz ay "Karşı Pencere"de izlemiştik. Sırada, "Dokuz"un yönetmeni Ümit Ünal'ın çekeceği yeni bir film projesi var.

Unutamadığınız filmler...
Unutamadığım filmlerin bir tanesi kesinlikle "Hirosima Mon Amour". Çok merak ettiğim, görebilmek için çok beklediğim bir filmdi çünkü çocukken sözünün edildiğini çok duymuştum. Onun için bende özel bir yeri vardır. Hiçbir zaman da eskimediğini, özellikle son zamanlardaki olaylara baktığımda konusunun hala gündemde olduğunu düşünüyorum. Başka bir sürü var, hepsini saymaya kalkarsam mutlaka unuttuklarım olacak, bu da beni biraz sıkıntıya sokar, ama kült filminiz hangisidir derseniz, "Hirosima Mon Amour" derim.

Hangi oyuncuları beğenirsiniz?
Genelde bana bu sorulduğunda Türkiye'den unuttuğum oyuncular olur kaygısıyla çekiniyorum cevaplamaya biraz. Onun için ya yabancı ya ölmüş oyuncuları söylüyorum gayet oportünist bir tavırla (kahkahalar). İtalyan oyunculardan Stefano Accorsi'yi beğeniyorum mesela. Onun dışında Sean Penn'in çok iyi bir oyuncu olduğunu düşünüyorum. Ayrıca Amerika gibi bir ülkeden politik olarak o tavra sahip birinin çıkmasını da çok hoş buluyorum açıkçası çünkü herkes o kadar sessiz ki... Özellikle Amerika'da bir kariyeri ciddi olarak tehlikeye atabilecek bir tavır o. İtalya'da çok yetenekli bir sürü kadın oyuncu var, mesela Giovanni Mozzogiorno. Bir de Steve McQueen'i ve Dirk Bogarde'ı çok severim.

Hangi yönetmenleri seversiniz?
Kendi çalıştığım yönetmenleri saymayacağım çünkü zaten beğenmesem onlarla çalışmam. David Lynch'in filmlerini, özellikle son dönemde çektiklerini çok sevdim. Alain Resnais'yi çok severim. Agnes Jaoui diye yeni bir yönetmen var. Alain Resnais'yle birlikte bir senaryo yazmıştı. Şimdi kendi filmlerini çekmeye başladı. Onu çok ilginç buluyorum ve seviyorum. Kocasıyla oynadıkları tiyatro piyeslerini de izlemiştim, o zamandan beri ilgimi çekiyordu. Türkiye'deyse birtakım yeni solukların çıkmaya başlayacağım umud ediyorum. Şu anda durgunluk var çünkü maddi koşullar çok ağır olduğu için kimse film çekmeye yönelmiyor tabii. Parasız tiyatro bir biçimde yapılıyor ama parasız sinema yapılamıyor. Yeni soluk getirebilecek insanlar da bu fırsatı yakalayamıyorlar bu yüzden belki. Yeni soluk olmayınca da gelişme beklenemez. Yeni bir kana ihtiyaç var, diye düşünüyorum. Türkiye'den Atıf Yılmaz, Lütfi Akad diyebilirim. Atıf Yılmaz'ın kalabalık filmografisi içinde fazla beğenmediğim filmler de var ama bu bir şeyi değiştirmiyor çünkü çok sevdiğim filmleri de var. Metin Erksan'ın bazı filmlerini de severim.

Bir filmden yarısından çıktığınız oldu mu?
Genelde olmaz, hakikaten çok kötü olması lazım çıkmam için. Vasat sinemaya tahammül etmek vasat tiyatroya tahammül etmekten her zaman daha kolaydır. Türkiye'de tiyatrodan çıkmak da kolay değil tabii çünkü hepsi tanıdık, üzmeye çekiniyorsunuz. Yurtdışındaysam, beğenmediysem tiyatrodan çıkarım çünkü iyi tiyatro bulmak çok zor ve kötü tiyatroya tahammül etmek bırakın zoru, mümkün değil hakikaten. Sırf o yüzden Türkiye'de daha az tiyatroya gidiyorum, çünkü kaçma özgürlüğüm yok. Oysa sabun köpüğü bir filmi bile, size bir şey katmayacağını bilseniz de bir gevşeme anı olarak görüp sonuna kadar izleyebiliyorsunuz.

Çocukluk kahramanınız kimdi?
Çocukluk kahramanım Peter Pan'dı, özellikle de perisi.

Yalnızlığı mı kalabalıkları mı tercih edersiniz?
Dostlarımla beraber olmak bence hayattaki en büyük mutluluk. Evim kalabalık olsun, insanlar gelsin, yenilsin içilsin, bana en fazla keyif veren şeylerden biridir; ancak zaman zaman kendi pillerimi şarj etmek için kendime yalnızlık anları yaratmayı da bilen bir insanım.

Küsüp somurtur musunuz yoksa bağırıp çağırır mısınız?
Kullanmayı öğrendiğim en zor sözcük "hayır" olduğu gibi, tepki göstermekte de zorlanan biriyim. Genelde öfkeye ilişkin bir sorunum var hayatta. Bunu çok düşündüm ve üzerinde çalışmaya uğraştım. Dolayısıyla tepkimi uygun bir zamanda ve karşımdakinin anlayabileceği bir şekilde ifade etmeye gayret gösteriyorum, ama tabii insanlar en çok yakınlarına tepkilerini gösteriyorlar. İnsan annesine bağırır lüzumlu lüzumsuz ya da çocuğuna, benim öyle bir lüksüm yok. Annem babam yok, kızım da uzakta yaşıyor, dolayısıyla kimseye bağırıp çağıramıyorum ama arada bağırsam iyi olacak. Fazla da değişmek istemiyorum aslında çünkü başkalarını gözönüne alarak davranmanın doğru olduğunu düşünüyorum. Ne kadarını becerebiliyorum tartışılır ama doğrusu bu bence.

Çalışmadığınız akşamlarınız nasıl geçer?
Genellikle dostlarımla geçiyor. Dostlarımı rahatlıkla ağırlayabildiğim bir mekanda oturuyorum şimdi, dolayısıyla bana gelmelerini tercih ediyorum.

Sabah ilk iş ne yaparsınız?
Ya gazete okurum ya da postama bakarım internet'ten.

Sigarayla aranız nasıl?
Bir senedir içmiyorum. Hiçbir sabit alışkanlığım yok. Bulunduğum ülkenin, bulunduğum mekanın sabaha yönelik alışkanlığı neyse onu benimserim genelde. Kahve içiliyorsa kahve, çay içiliyorsa çay içerim. Vazgeçemediğim şeyler yok yani. Hayatta aslında öyle bir şey olmadığını düşünüyorum. İnsanlar öyle koşullarla karşılaşıyorlar ki her şeyden vazgeçmek zorunda kalıyorlar.

Hangi konuda zayıf hissediyorsunuz?
"Hayır" demek konusunda.

Hangi konuda güçlü hissediyorsunuz?
Hayatta yapmam gereken şeyler konusunda çok fazla tereddüte düşen biri değilim genellikle. Hiçbir zaman ama hiçbir zaman elalem ne der diye bir kaygım olmadı. Ben hep kendi seçimlerimi, kendi düşündüğüm gibi yaşamaya çalıştım. Bunun hakikaten bir anlamda bir güç olduğunu düşünüyorum çünkü çevremde bir sürü insanın bunu yapamadığını görüyorum. Özellikle Türkiye'de insanlar elalem ne der kaygısıyla büyütülüyor, ben ailemden de hiç öyle bir telkin almadım.

Ölümden sonra ne var?
Beyaz karanlık. Bir biçimde yeryüzüne karışmaktan başka bir şey olduğunu düşünmüyorum. Kimsenin hakkında bilgi vermediği bir deney olduğu için de ne şekilde olacak bilmiyorum tabii.

En çok neden korkarsınız?
Şiddetten korkarım. Bir de yanlış anlaşılmaktan.

En büyük hayaliniz ne?
Çok uzun vadeli planları olan biri değilim. Hep çok kısa vadeli düşünürüm. Mesela şu anda Tahiti'ye gidip bir on gün geçirmeyi çok istiyorum ama yani en büyük düşüm bu değil tabii (kahkahalar).

Mutlu aşk var mı?
Aşkın kendisi bir yanılsama olduğundan, onun getireceği ufak yanılsamaların devamında mutluluk yanılsamaları olabilir (kahkahalar).

Hangi kent?
Benim için dünyada en özel kent İstanbul. Ötekileri ilave edebilirim ama hakikaten İstanbul'un üstüne yok. Onun dışında Paris'i çok sevdiğimi itiraf edeyim, kent olarak çok imkan sunduğu için. Ülke olarak İtalya'yı Fransa'dan daha çok severim ama kent deyince Paris, sunduğu kültürel imkanlarla Roma'nın önüne geçer, Roma'yı daha çok sevsem de. Floransa'yı da çok severim.

Hayatınız filme çekilse adı ne olurdu?
Vallaha bilemedim, iyi bir senaryocuya danışmam lazım (kahkahalar).

Yeni sinema projeniz var mı?
Var. Senaryosu tamamlanmış, adı konmuş bir proje var ama çekilme koşulları ve prodüksiyonu henüz belli değil. Türkiye-İngiltere ortak yapımı. Ümit Ünal çekecek. Ümit Ünal ne kadar açıklama yapmak ister şu anda bilemediğim için daha fazla bir şey söylemeyeyim.

Şu anda doların kaç TL olduğunu biliyor musunuz?
1.400 civarında galiba. O kadar ayrıntılı bilmem genelde, bunu bilmem bile mucize. ■

"Vasat sinemaya tahammül etmek vasat tiyatroya tahammül etmekten daha kolaydır her zaman."
FOTOĞRAF: SABAH ARŞİVİ

sinema KOLEKSİYON

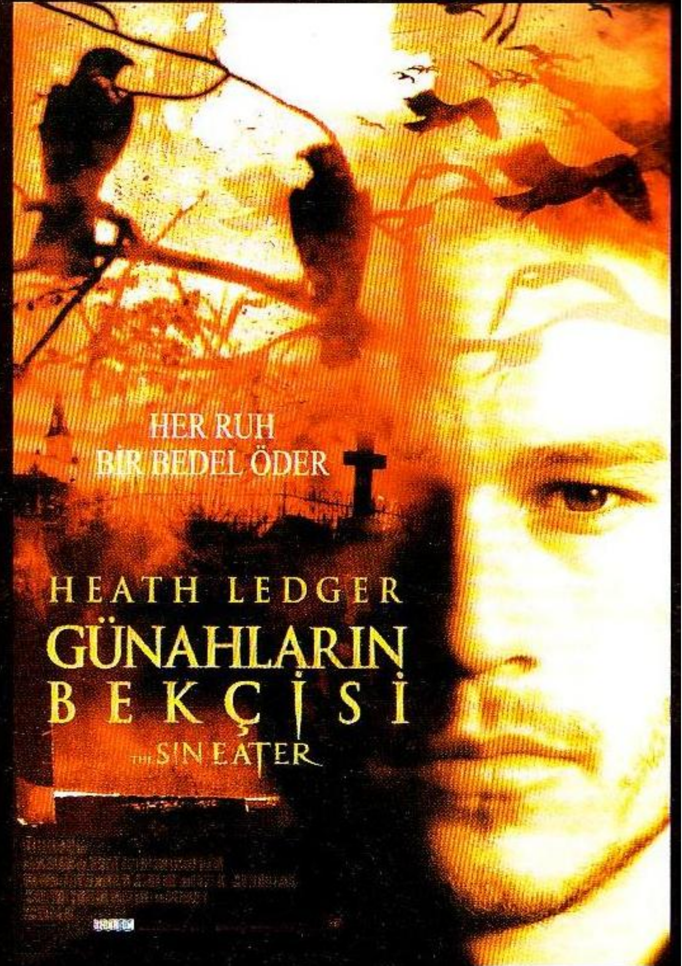
SİNEMA TARİHİNDEN

SUPERMAN

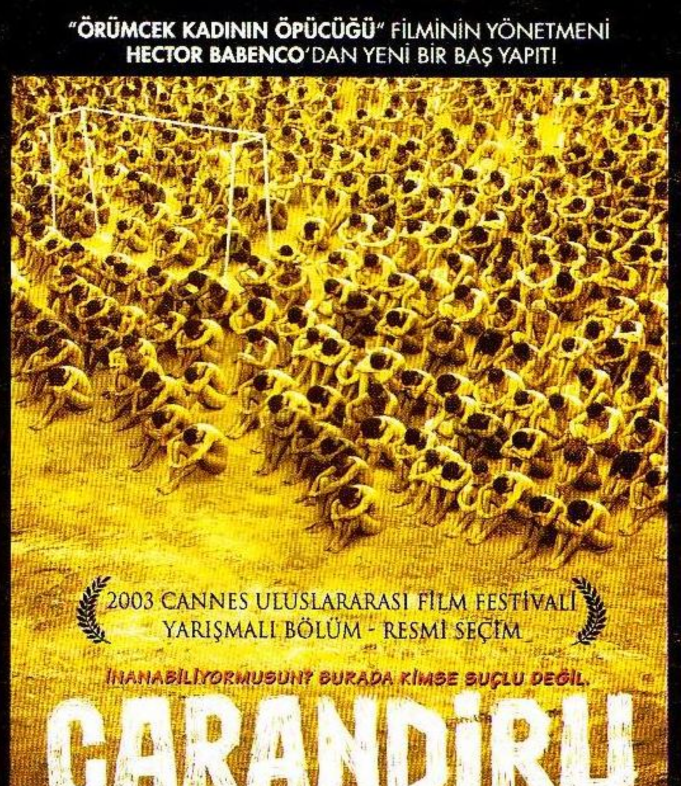
1978 yılında Richard Donner'ın yönetiminde beyazperdeye aktarılan "Superman / Süpermen", gelmiş geçmiş bütün Süpermen uyarlamaları arasında hep özel bir yere sahip oldu. Film, kendi döneminin koşullarına göre bir süper prodüksiyondu ve seyirciden büyük ilgi görmüştü. Daha sonra bir seriye dönüştü ve Christopher Reeves, birkaç kuşağın gözünde Süpermen'le özdeşleşen oyuncu oldu.

Kate Hudson
Naomi Watts
LE
BOŞANMA
LE DIVORCE
Jean-Marc Barr
Leslie Caron
Stockard Channing
Glenn Close
Romain Duris
Stephen Fry
Thierry Lhermitte
Matthew Modine
Bebe Neuwirth
Sam Waterston
Hiç kimse Fransızlar
gibi hızlı skandal yaratamaz.

HER RUH
BİR BEDEL ÖDER
HEATH LEDGER
GÜNAHLARIN
BEKÇİSİ
THE SIN EATER

KEVIN SPACEY
KATE WINSLET
LAURA LINNEY
ÖLÜMLE YAŞAM ARASINDA
'THE LIFE OF DAVID GALE'
Suç kesindi, gerçekler değil...
www.thelifeofdavidgale.com

"ÖRÜMCEK KADININ ÖPÜCÜĞÜ" FİLMİNİN YÖNETMENİ
HECTOR BABENCO'DAN YENİ BİR BAŞ YAPIT!
2003 CANNES ULUSLARARASI FİLM FESTİVALİ
YARIŞMALI BÖLÜM - RESMİ SEÇİM
İNANABİLİYORMUSUN? BURADA KİMSE SUÇLU DEĞİL.
CARANDİRU
SONY PICTURES CLASSICS
www.sonyclassics.com

GÜNAHLARIN BEKÇİSİ
THE SIN EATER

Yönetmen: Brian Helgeland. **Oyuncular:** Heath Ledger, Shannyn Sossamon, Benno Fürmann, Mark Addy, Peter Weller, Francesco Carnelutti, Mattia Sbragia, Mirko Casaburo, Giulia Lombardi, Richard Bremmer. **Senaryo:** Brian Helgeland. **Görüntü Yönetmeni:** Nicola Pecorini. **Müzik:** David Torn. **Kurgu:** Kevin Stitt. **Yapım Tasarımcısı:** Miljen Kreka Kljakovic. **Yapımcı:** Craig Baumgarten, Brian Helgeland. **Süre:** 102 dk. **Yapım:** ABD-Almanya. **Dağıtımcı:** Özen Film.

Gösterim Tarihi: 26 Aralık.

Konu: Yüzyıllardır Kilise içinde gizli bir tarikat yasamaktadır. Açıklanamayan bir seri cinayetin ardından papaz Alex Bernier kendisini karmasık ve tahayyül edilemez bir seytanın pesinde arastırma yaparken bulur. Arastırmaları onu dogrudan Günah Yiyici adında dini bir figüre götürür. O, bu eski ve gizemli inanısın kilit kisisidir. Ölümsüz Günah Yiyici aslında Tanrı'yı oynamaktadır. Dünya üzerinde islenen ve diğer dünyada affedilemeyecek günahlarını hayatlarını vererek ödeyen ölümlülerden bu hayatları satın almaktadır. Seytanın yüzyıllar boyunca tüm yükünü tasıyan Günah Yiyici artık ölümü kucaklamak istemektedir. Bu ağır yükten çok yorulmustur. Fakat ya onun günahlarını kim alacak ve ebedi huzura ulastıracaktır? Bu karanlık gelenegi ve tarikatın devam etmesi gerektiği emrini kim yerine getirecektir? Gercekleri ve seytanın yeryüzündeki izlerini bulan papaz kendisinin ve sevdiği kadının ruhunu kurtarmak için savasmaya baslar.

Yönetmen: Senaryo yazarlığından gelen Brian Helgeland'ın bugüne dek yönettiği iki film "Payback" ve "A Knight's Tale".

Oyuncular: Heath Ledger'ın filmografisi "Clowning Around", "Blackrock", "Paws", "10 Things I Hate About You", "Two Hands", "The Patriot", "A Knight's Tale", "Monster's Ball", "The Four Feathers" ve "Ned Kelly" adlı filmlerden olusuyor. Shannyn Sossamon ise "A Knight's Tale", "40 Days and 40 Nights", "The Rules of Attraction" ve "Wholey Moses" adlı filmlerde boy gösterdi.

sinema

LE BOŞANMA
LE DIVORCE

Yönetmen: James Ivory. **Oyuncular:** Kate Hudson, Naomi Watts, Jean-Marc Barr, Leslie Caron, Stockard Channing, Glenn Close, Romain Duris, Stephen Fry, Samuel Labarthe, Matthew Modine, Thierry Lhermitte, Melvil Poupaud. **Senaryo:** Ruth Prawer Jhabvala (Diane Johnson'ın aynı adlı romanından). **Görüntü Yönetmeni:** Pierre Lhomme. **Müzik:** Richard Robbins. **Kurgu:** John David Allen. **Yapım Tasarımcısı:** Frédéric Bénard. **Yapımcı:** Ismail Merchant, Michael Schiffer. **Süre:** 117 dk. **Yapım:** Fransa-ABD. **Dağıtımcı:** Özen Film.

Gösterim Tarihi: 12 Aralık.

Konu: Kaliforniyalı genç sarısın Isabel Walker hamile olan üvey kızkardesi Roxy için Paris'in yolunu tutar. Vardığında Roxy'nin kocası Charles-Henri'nin kızkardesini terkettigini görür. Belli ki evlilikleri bosanmaya doğru hızla ilerlemektedir. Öte yandan, Isabel de hiç vakit kaybetmeden evli bir Fransız diplomat olan Edgar Cosset'yle iliski yasamaya baslar. Fakat söyle bir sorun vardır: Edgar Cosset, Roxy'nin kocası olan Charles-Henri'nin de amcasıdır. Aile bu iki Amerikalı kadın yüzünden karısmak üzeredir.

Yönetmen: James Ivory'nin bugüne dek çektiği filmler sunlar: "The Householder", "Shakespeare-Wallah", "The Guru", "Bombay Talkie", "Savages", "Autobiography of a Princess", "The Wild Party", "Roseland", "The Europeans", "Jane Austen in Manhattan", "Quartet", "Heat and Dust", "The Bostonians", "A Room with a View", "Maurice", "Slaves of New York", "Mr. & Mrs. Bridge", "Howards End", "The Remains of the Day", "Jefferson in Paris", "Surviving Picasso", "A Soldier's Daughter Never Cries" ve "The Golden Bowl"...

Oyuncular: Kate Hudson'ın oynadığı filmler "Desert Blue", "Ricochet River", "200 Cigarettes", "About Adam", "Gossip", "Almost Famous", "Dr. T & the Women", "The Four Feathers", "How to Lose a Guy in 10 Days" ve "Alex and Emma". Naomi Watts ise "For Love Alone", "Flirting", "Matinee", "Wide Sargasso Sea", "Gross Misconduct", "The Custodian", "Tank Girl", "Persons Unknown", "Under the Lighthouse Dancing", "Dangerous Beauty", "A House Divided", "Strange Planet", "Ellie Parker", "Down", "Mulholland Dr.", "The Ring", "Plots with a View", "Rabbits", "Ned Kelly" ve "21 Grams" adlı sinema filmlerinde oynadı.

sinema

CARANDIRU

Yönetmen: Hector Babenco. **Oyuncular:** Luiz Carlos Vasconcelos, Milton Gonçalves, Milhelm Cortaz, Ivan de Almeida, Ailton Graca, Maria Luisa Mendonça, Aida Leiner, Rodrigo Santoro, Gero Camilo. **Senaryo:** Victor Navas, Hector Babenco, Fernando Bonassi (Dráuzio Varella'nın Estação Carandiru adlı romanından). **Görüntü Yönetmeni:** Walter Carvalho. **Müzik:** André Abujamra. **Kurgu:** Mauro Alice. **Yapım Tasarımcısı:** Clovis Bueno. **Yapımcı:** Hector Babenco, Óscar Kramer. **Süre:** 148 dk. **Yapım:** Brezilya-Arjantin. **Dağıtımcı:** Barbarianturkfilm.

Gösterim Tarihi: 19 Aralık.

Konu: 1989'da Brezilya'nın, hatta Latin Amerika'nın en büyük hapishanesi olan Carandiru'ya yeni bir doktor gönderilir. Hastaların sağlık problemlerini incelemekle görevli doktor yüzlerce hükümlünün yasadığı bu hapishanenin içinde olan biten her seye tanıklık eder. İçeride adeta kendi kurallarını insa etmis bir yasam hüküm sürmektedir. Mahkumların her biri geçmisindeki talihsiz gidisata engel olamamıs ve buraya düsmüstür. Doktor mahkumları tanıdıkça onların sert dünyalarının içindeki insancıllığı kesfeder. Fakat hapishanede isleyen düzen de yavas yavas bozulmakta, ödenmesi gereken haraçlar gecikmekte ve bu yüzden mahkumlar birbirlerini sislemekte sakınca görmemektedir. Ve sonucta ufak ufak birikecek bu suçlar yüzünden hapishane büyük bir isyana tanık olacaktır.

Yönetmen: Brezilyalı yönetmen Hector Babenco "O Fabuloso Fittipaldi", "O Rei da Noite / King of the Night", "Lucio Flavio, O Passageiro da Agonia", "Pixote: A Li do Mais Fraco / Pixote, The Law of the Weakest", "Kiss of the Spider Woman", "Ironweed", "At Play in the Fields of the Lord", "Corazon Iluminado / Foolish Heart" filmlerini yönetti.

Oyuncular: Luiz Carlos Vasconcelos'un kısa filmografisi su yapıtlardan olusuyor: "Baile Perfumado", "O Primeiro Dia", "Eu Tu Eles" ve "Abril Despedaçado"...

sinema

ÖLÜMLE YAŞAM ARASINDA
THE LIFE OF DAVID GALE

Yönetmen: Alan Parker. **Oyuncular:** Kevin Spacey, Kate Winslet, Laura Linney, Gabriel Mann, Rhona Mitra, Leon Rippy, Matt Craven, Jim Beaver, Elizabeth Gast, Cleo King, Lee Ritchey. **Senaryo:** Charles Randolph. **Görüntü Yönetmeni:** Michael Seresin. **Müzik:** Alex Parker, Jake Parker. **Kurgu:** Gerry Hambling. **Yapım Tasarımcısı:** Geoffrey Kirkland. **Yapımcı:** Alan Parker, Nicolas Cage. **Süre:** 130 dk. **Yapım:** ABD-Almanya. **Dağıtımcı:** New Films.

Gösterim Tarihi: 12 Aralık.

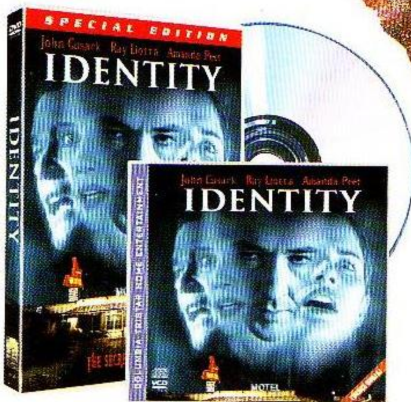
Konu: İdam karsıtı eylemci ve eski felsefe profesörü David Gale'in idamına dört gün vardır. Kendi gibi eylemci ve aynı zamanda da üniversiteden sınıf arkadası Constance Harraway'e tecavüz edip sonra da onu öldürmekten suçlu bulunmustur. Teksas eyaletinin cezasını infaz etmesini beklerken son bir umut olarak hikayesini dünyanın gözleri önüne sermek için çetin ceviz gazeteci Bitsey Bloom'la bir görüsme ayarlar. Böylece Bitsey ile acemi yardımcısı Zack Stemmons Teksas'ın yolunu tutarlar.

Yönetmen: Alan Parker "Bugsy Malone", "Midnight Express", "Fame", "Shoot the Moon", "Pink Floyd The Wall", "Birdy", "Angel Heart", "Mississippi Burning", "Come See the Paradise", "The Commitments", "The Road To Wellville", "Evita" ve "Angela's Ashes" adlı filmleri yönetti.

Oyuncular: Kevin Spacey'nin oynadığı filmler sunlar: "Heartburn", "Rocket Gibraltar", "Working Girl", "See No Evil, Hear No Evil", "Dad", "A Show of Force", "Henry & June", "Glengarry Glen Ross", "Conselting Adults", "Iron Will", "The Ref", "Swimming with Sharks", "Outbreak", "The Usual Suspects", "Se7en", "A Time to Kill", "L.A. Confidential", "Midnight in the Garden of Good and Evil", "The Negotiator", "Hurlyburly", "American Beauty", "The Big Kahuna", "Ordinary Decent Criminal", "Pay It Forward", "K-PAX", "The Shipping News" ve "The Unitet States of Leland"... Kate Winslet da "Heavenly Creatures", "A Kid in King Arthur's Court", "Sense and Sensibility", "Jude", "Hamlet", "Titanic", "Hideous Kinky", "Holy Smoke", "Quills", "Enigma" ve "Iris" adlı filmlerde sahne aldı.

sinema

IDENTITY

DVD VIDEO VCD VIDEO

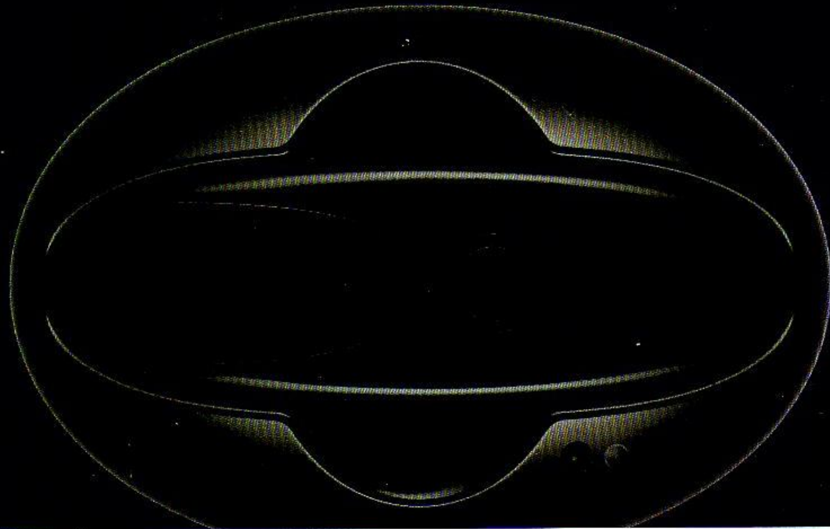
COLUMBIA TRISTAR

HOME ENTERTAINMENT

ILTELEFONO**ALESSI**

SIEMENS
mobile

TASARIM
TEKNOLOJİ İLE
BULUŞUYOR.

